

Gemeente Hattem

Programmarekening 2020

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

JAARSTUKKEN 2020

- NOTA VAN AANBIEDING
- JAARVERSLAG
- JAARREKENING

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

JAARSTUKKEN 2020

• NOTA VAN AANBIEDING

Pag. 1 Nota van aanbieding

• JAARVERSLAG

○ Programmaverantwoording

Pag. 11 Programma 1 – Sociaal sterk

Pag. 15 1a - opgroeien en ontwikkelen

Pag. 19 1b - werk

Pag. 25 1c - zorg

Pag. 31 1d - welzijn en sport

Pag. 35 Programma 2 – Wonen, werken en recreëren

Pag. 39 2a - ruimtelijke ontwikkeling

Pag. 47 2b - economische ontwikkeling

Pag. 51 2c - fysieke leefomgeving

Pag. 57 Programma 3 – Besturen en organiseren

Pag. 59 3a - netwerken en besturen

Pag. 65 3b - dienstverlening

Pag. 69 3c - financiën

Pag. 81 3d - gemeentelijke organisatie

Pag. 83 Programma 4 – Bedrijfsvoering

Pag. 85 4a - bedrijfsvoering en overhead

Pag. 95 Toelichting op het resultaat

○ Paragrafen

Pag. 99 Inleiding

Pag. 101 Paragraaf A – Lokale heffingen

Pag. 107 Paragraaf B – Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Pag. 119 Paragraaf C – Onderhoud kapitaalgoederen

Pag. 125 Paragraaf D – Financiering

Pag. 135 Paragraaf E – Bedrijfsvoering

Pag. 139 Paragraaf F – Verbonden partijen

Pag. 153 Paragraaf G – Grondbeleid

Pag. 157 Paragraaf H – Decentralisaties

Pag. 163 Paragraaf I – Covid-19 / Corona steunmaatregelen

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• JAARREKENING

- **Balans**

Pag.	3	Balans per 31 december 2020
Pag.	7	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
Pag.	11	Toelichting op de balans

- **Baten en lasten**

Pag.	31	Overzicht van baten en lasten
Pag.	33	Toelichting op het overzicht van baten en lasten

- **Overzichten**

Pag.	56	Overzicht taakvelden
Pag.	59	Overzicht verloop post onvoorziene uitgaven
Pag.	60	Overzicht incidentele baten en lasten
Pag.	64	Presentatie structureel rekeningsaldo 2020
Pag.	65	Overzicht begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid
Pag.	66	Informatie m.b.t. normering van topinkomens (WNT)
Pag.	69	Staat van (beklemde) reserves en voorzieningen
Pag.	73	Staat van opgenomen geldleningen
Pag.	75	Staat van gewaarborgde geldleningen (waarborgfonds sociale woningbouw)
Pag.	77	Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SISA)

- **Controleverklaring**

Pag.	85	Controleverklaring

- **Bijlagen**

Pag.	89	Deelverantwoording Grondexploitatie 2020

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

NOTA VAN AANBIEDING

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

2020

Nota van aanbieding

• INLEIDING

Terugkijkend op het jaar 2020 ervaren we het contrast met de laatste maanden van 2019 waarin we de begroting 2020 hebben samengesteld. Een begroting die een goede balans vond tussen ambities en mogelijkheden, en duidelijk rekening hield met onze financiële weerbaarheid op de korte en de lange termijn. Daarbij hebben we aangegeven graag het gesprek aan te gaan met de raad over het verder invullen van de betekenisvolle zelfstandigheid van Hattem.

In veel opzichten was 2020 een bijzonder jaar. Wereldwijd zijn we in de ban van het Covid-19 virus en heeft de pandemie geleid tot ongekende en buitengewone omstandigheden. Dit raakte ook veel beleidsterreinen van onze organisatie waarin we hebben gestreefd naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen. Hierbij hebben we kans gezien zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en noodzakelijke (digitale) besluitvorming vorm te geven en hebben we met de nodige inspanning het bij de begroting geformuleerde evenwicht weten te bewaren.

Hoewel de uitbraak van het virus geen grote financiële gevolgen heeft voor de jaarrekening 2020, raakt ze wellicht wel aan de lopende begroting van 2021 en mogelijk de jaren daarna. Hoe groot de (structurele) financiële impact zal zijn is nu nog niet te overzien.

Voor u liggen de jaarstukken 2020; de verantwoordingsdocumenten waarin we terugblikken op de genoemde ontwikkelingen en op het gevoerde (financiële) beleid in het afgelopen jaar.
Hierbij monitoren we onze risico's en die van onze partners voortdurend. We bewaken onze liquiditeitspositie en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.
In het jaarverslag zijn de doelstellingen van het beleid, de daadwerkelijk verrichte activiteiten en geleverde prestaties per (deel)programma toegelicht. De financiële weerslag hiervan is te vinden in het jaarverslag en de jaarrekening.
De jaarstukken 2020 zijn overeenkomstig de begroting van opzet. Aanvullend is als gevolg van de Corona uitbraak en de doorgevoerde maatregelen een paragraaf 'Covid-19 / Corona steunmaatregelen' opgenomen.

Voordat we in deze nota van aanbieding inzoomen op een financiële analyse van het rekeningresultaat 'in vogelvlucht', doen we eerst kort verslag van de resultaten op hoofdlijnen die we met elkaar hebben bereikt.

• HET REKENINGRESULTAAT 2020

In programma 3 - besturen en organiseren - is onder het deelprogramma financiën het rekeningresultaat 2020 weergegeven. Het deelprogramma vormt het financiële sluitstuk van alle programma's en vraagt een andere aanpak dan alleen een opsomming van resultaten en wordt daarom in de jaarrekening verder uitgediept.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Het gerealiseerde resultaat over 2020 bedraagt een bedrag van € 927.600 voordelig. Dit rekeningsaldo is tot nadere besluitvorming verantwoord op de post "gerealiseerd resultaat 2020".

Overigens bedroegen de saldi over de laatste 5 jaren:
- 2020: € 927.600 voordelig
- 2019: € 231.600 voordelig
- 2018: € 224.700 nadelig
- 2017: € 1.482.600 voordelig
- 2016: € 500.100 voordelig

Resultaat jaarrekening 2020.

De begrote en werkelijke saldi kunnen als volgt worden weergegeven:

	Begroting 2020		**Rekening 2020**	
- Uitkomst oorspronkelijke begroting 2020	V	75.200		
- 3e wijziging (Voorjaarsnota)	V	248.000		
- 5e wijziging (Steunmaatregelen Corona)	N	159.600		
- 7e wijziging (Najaarsnota)	V	278.600		
- Uitkomst jaarrekening 2019			V	927.600
Uitkomst per saldo	V	442.200	V	927.600

Het saldo van de rekening 2020 kent een voordelig verschil ten opzichte van de begroting 2020 van € 485.400.
Hoewel dit bedrag een resultante is van de over de diverse programma's verantwoorde uitgaven, inkomsten en verrekeningen met de reserves, kan van het rekeningresultaat op hoofdlijnen een analyse worden gegeven.

Resultaat over 2020 uitgesplitst per (deel)programma:

1 – Sociaal sterk		
- 1a - Opgroeien en ontwikkelen	V	145.000
- 1b - Werk	V	443.000
- 1c - Zorg	V	86.000
- 1d - Welzijn en sport	N	4.000
2 – Wonen, werken en recreëren		
- 2a - Ruimtelijke ontwikkeling	V	211.000
- 2b - Economische ontwikkeling	V	24.000
- 2c - Fysieke leefomgeving	V	70.000
3 – Besturen en organiseren		
- 3a - Netwerken en besturen	N	131.000
- 3b - Dienstverlening	N	5.000
- 3c - Financiën	V	221.000
4 – Bedrijfsvoering		
- 4a - Overhead	N	251.000
Verrekening met reserves	N	323.000
Totaal per saldo voordelig *	V	486.000

* Kleine verschillen ontstaan door afronding van bedragen

Voor een analyse van de voor- en nadelige verschillen per programma en product wordt verwezen naar de programma- en de financiële rekening.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Analyse op hoofdlijnen:

- Per 1 januari 2015 is vanuit het Rijk een groot aantal zorgtaken met budgetten overgedragen naar de gemeente. Specifiek wordt in paragraaf H - Decentralisaties inzicht gegeven in de stand van zaken van de budgetten Sociaal Domein. De domeinen Jeugdzorg, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Participatie zijn het afgelopen jaar per saldo positief afgesloten (V).
- Het afgelopen jaar is de samenleving geconfronteerd met het Coronavirus. Bij het jaarverslag is een paragraaf I - Covid-19 / Corona steunmaatregelen opgenomen. In deze paragraaf zijn de maatschappelijke maatregelen en financiële gevolgen beschreven en wordt er stilgestaan bij de door het Rijk en de Provincie Gelderland ontwikkelde regelingen. Het deel van de beschikbare steunmaatregelen dat nog niet is ingezet wordt als budgetoverheveling meegenomen naar 2021 (V).
- Bouwleges
  Ondanks Corona zijn er in 2020 veel initiatieven en aanvragen voor een omgevingsvergunning binnengekomen. Het gaat daarbij om verbouwingen, kleine- en middelgrote woningbouwprojecten, maar ook andere projecten zoals de aanleg van een zonnepark. De inkomsten uit leges en anterieure overeenkomsten (kostenverhaal) waren afgelopen jaar aanzienlijk hoger dan gemiddeld (V).
- Milieu en duurzaamheid
  Voor klimaat en duurzaamheid zijn extra middelen beschikbaar gesteld. De stip op de horizon is een klimaatneutraal Hattem in 2050. De gelden voor onder andere warmtetransitie, biodiversiteit en geluidsvoorzieningen Nieuweweg zijn nog niet volledig aangewend en worden via een budgetoverheveling beschikbaar gesteld in 2021 (V).
- Fysieke leefomgeving
  - Op het meerjareninvesteringsprogramma zijn middelen beschikbaar gesteld voor de groenvisie en geveltuinen binnenstad. Door toepassing van het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten (BBV) zijn de kosten verantwoord op de exploitatie (N).
  - Riolering en waterzuivering en afval
    Door onder andere de positieve verwerking van de afrekeningen 2019 van de Rova zijn de kosten lager uitgevallen dan begroot. Daarnaast is er een nieuw contract gesloten met Nedvang (Nederland van afval naar grondstof) waardoor de kosten van sorteren en verwerken lager zijn geworden (V).
    Verrekening vindt plaats met de hiervoor gevormde reserve en voorziening.
  - Als gevolg van de hogere opbrengsten op de begraafplaats is ook de dotatie aan de voorziening afkoopsommen onderhoud graven toegenomen (N).
- Openbaar bestuur
  - De raadsvergoeding is vanaf de installatie van de nieuwe raadsleden (29 maart 2018) verhoogd. De begroting 2020 was hier nog onvoldoende op aangepast. Compensatie is verkregen in de algemene uitkering
  - Binnen het college zijn kosten toegenomen als gevolg van wachtgeldvergoedingen, de extra dotatie aan de voorziening wethouders door de sterke daling van de rekenrente en de procedure voor de benoeming van een nieuwe burgemeester (N).
- Gemeentelijke belastingen
  Per saldo is de opbrengst van alle gemeentelijke belastingen hoger dan begroot (V).
- In de jaarrekening is de uitkering uit het gemeentefonds verwerkt tot en met de decembercirculaire. In de circulaire zijn onder andere nabetalingen over 2018 en 2019 opgenomen, is een stijging van de uitkeringsfactor verwerkt en zijn middelen ontvangen in verband met de Corona steunpakketten (V).
- Reserves
  Per saldo is minder aan de reserves onttrokken dan begroot (N).
- Bedrijfsvoeringskosten/overhead (N)
  - Personeel (N)
    Door ziekte, zwangerschaps- en ouderschapsverloven en vacatures als gevolg van vertrekkend personeel heeft er inzet van derden plaatsgevonden.
    Ook het programma voor de doorontwikkeling van de organisatie is bewust vertraagd als gevolg van de Corona crisis.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Op onderdelen is de trein tot stilstand gebracht en is prioriteit gegeven aan het bestrijden van de crisis in combinatie met het borgen van de continuïteit van essentiële dienstverlening. De kosten van 'inhuur derden' is verantwoord onder personeel.
Uitgebreidere analyse is opgenomen bij de toelichting op het overzicht van baten en lasten.

- Bedrijfsinformatie (V)
  - Expertmatige ondersteuning voor de doorontwikkeling van de organisatie (N)
  - Corona (V)
    Gezien de toegenomen financiële druk bij gemeenten door Corona heeft het kabinet besloten de oploop in de opschalingskorting voor gemeenten in de jaren 2020 en 2021 incidenteel te schrappen. Dit leidt in de septembercirculaire 2020 tot een verhoging van de algemene uitkering van het gemeentefonds. Dit bedrag is toegevoegd aan het lastenbudget inhuur- en salariskosten.
    In de septembercirculaire 2020 gemeentefonds heeft het kabinet middelen beschikbaar gesteld om gemeenten te compenseren voor de extra toezicht- en handhavingskosten als gevolg van de Coronamaatregelen; onder andere de extra inzet van boa's en de extra verkeersmaatregelen. Ook dit bedrag is toegevoegd aan het lastenbudget inhuur- en salariskosten.
    Kosten 2020 maken onderdeel uit van de reguliere personele kosten
  - Bedrijfsgezondheidszorg (N)
    Toename van kosten veroorzaakt door hoger ziekteverzuim en daarmee gepaard gaande langdurig zieken. Er is substantieel meer geld uitgegeven aan casemanagement en verzuimbegeleiding
- Budgetoverheveling
  Bij de toelichting op het resultaat is specifiek gemaakt op welke onderwerpen het college in het begrotingsjaar slechts gedeeltelijk of niet in staat is geweest om de activiteiten uit te voeren waarvoor de gemeenteraad geld beschikbaar heeft gesteld. Op die onderdelen valt de rekening voordeliger uit dan de begroting. De betreffende activiteiten worden uitgevoerd in 2021. Separaat wordt voorgesteld de vrijvallende financiële middelen over te hevelen naar 2021. Het vrijvallende bedrag bedraagt € 348.000.

De analyse op hoofdlijnen kenschetst zich in een hoge mate van gevolgen die zijn ontstaan door autonome ontwikkelingen en het toepassen van wet en regelgeving.
Voor een nadere specificatie van de "analyse op hoofdlijnen" wordt verwezen naar de financiële toelichting bij de programma's en de bijlage - toelichting op het resultaat - in het jaarverslag.

Verder zijn, overeenkomstig de begrotingsopzet, per programma de verschillen in beeld gebracht.

• LEESWIJZER

De jaarstukken bestaan naast de nota van aanbieding uit het jaarverslag en de jaarrekening. Het jaarverslag volgt de indeling van de begroting waarbij inzicht is gegeven in de mate waarin de doelstellingen zijn gerealiseerd, de wijze waarop getracht is de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken en de gerealiseerde baten en lasten; wat hebben we bereikt, wat hebben we er voor gedaan en wat heeft het gekost.

Het jaarverslag is object van accountantscontrole. Naast de controle van het financiële gedeelte van de jaarstukken wordt ook het jaarverslag inhoudelijk gecontroleerd. De accountant legt zijn bevindingen vast in een rapportage aan de gemeenteraad en geeft hierbij een controleverklaring af.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• TOT SLOT

Wij stellen u voor om:

- Het jaarverslag en de jaarrekening 2020 vast te stellen;
  - Het gerealiseerde resultaat van € 927.600 voordelig toe te voegen aan de algemene reserve.

Hattem, 25 mei 2021
Het college van burgemeester en wethouders van Hattem,
de secretaris, de burgemeester,

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

JAARVERSLAG

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

PROGRAMMAVERANTWOORDING

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

1



Sociaal sterk

Bestuur Sportkoepel

• INLEIDING

Hattem is een sterke stad met een rijk verenigingsleven, waar mensen naar elkaar om kijken en de voorzieningen volop gebruikt worden. De samenleving en de rol van de overheid zijn sterk in verandering. Binnen de transformatie van het sociaal domein geven wij vorm aan nieuwe aanpakken, rollen, taken en verantwoordelijkheden, die aansluiten op deze veranderingen.

• AMBITIE

Hattem is een sterke stad. Er is sprake van een rijk verenigingsleven. Mensen kijken om naar elkaar. De voorzieningen zijn op orde en worden volop gebruikt. Om dit te behouden en te versterken, juist nu er zo veel veranderingen zijn, is in samenspraak met de maatschappelijke partners een aantal uitgangspunten voor beleid vastgesteld:

- Niemand raakt tussen wal en schip.
- We investeren in burgerkracht en focussen daarmee op de kracht van mensen.
- Bij ondersteuning wordt eerst gekeken naar het eigen sociale netwerk en de financiële mogelijkheden van mensen.
- Ondersteuning is bij voorkeur tijdelijk en gericht op actieve deelname in de samenleving.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- Voorzieningen zijn zoveel mogelijk geclusterd: het zijn ontmoetingsplaatsen van inwoners en verzamelplaatsen van activiteiten.
- Organisaties werken samen om beleidsdoelen te realiseren.
- Subsidies zijn gericht op maatschappelijke effecten en activiteiten en focussen op de samenwerking tussen maatschappelijke partners.
- Investeren doen we samen met maatschappelijke partners. We verwachten flexibiliteit om te investeren en samen te werken

• PROGRAMMABREDE THEMA'S

1. **Transformatie-agenda**
   - In de transformatie van het sociaal domein is het van belang dat er zowel in denken als in doen een nieuwe manier van werken wordt ontwikkeld en verbindingen worden gelegd tussen de professionals en met partijen in het voorliggende veld zoals familieleden, vrienden, huisartsen, verenigingen of kerken. Ook in tijden van Corona hebben we deze gedachte toegepast. Dit heeft geleid tot mooie maatschappelijke initiatieven zoals het Coronahulppunt en 'Hattemers in Coronatijd', waarbij er samenwerking tot stand is gekomen tussen professionele zorgpartijen en partijen uit de Hattemer samenleving.

     Het jaar 2020 stond niet alleen in het teken van Corona. Het "gewone' werk ging ook (of in aangepaste vorm) door. Ook in 2020 hebben we ons ingezet op de uitvoering van de transformatie-agenda en hebben we onder meer de volgende resultaten gerealiseerd:
     - Intentieverklaring dementie-vriendelijke gemeente (met 40 partners);
     - Overgang van WSW-kandidaten naar gemeente Hattem;
     - Ondersteuning van ouders via het projectsteunouder;
     - Activiteiten gericht op ouderen en eenzaamheid onder ouderen (bijv. huisbezoeken 75+ en activiteiten brede basisvoorziening);
     - Uitvoering geven aan meldingen in het kader van de Wvggz;
     - Regiovisie Huiselijk geweld
     - Preventieactiviteiten CJG en JOGG;
     - Ontwikkelen van lokaal sportakkoord.

2. **Loket 0-100 (geldt voor heel programma 1)**
   - Eén van de opgaves binnen de transformatie is om tot een zo integraal mogelijke dienstverlening in het sociaal domein te komen. Bij de ontwikkeling van het loket 0-100 richten we ons vooral op het integraal samenwerken rondom de cliënt vanuit het principe 1 gezin 1 plan 1 regisseur. Bij de ontwikkeling van het loket 0-100 willen we ons niet beperken tot een centrale baliefunctie, maar ons vooral richten op de integrale toegang. In deze toegang heeft de kanteling plaatsgevonden en het gemeentelijke beleid en uitvoering sluit hierop aan.
     Het afgelopen jaar heeft verfijning plaatsgevonden op het ontworpen klantproces. Verschillende werkgroepen hebben opgeleverd wat er nodig is om te werken vanuit 1 gezin 1 plan 1 regisseur. Zo is er nagedacht over hoe regievoering vorm kan krijgen in Hattem. Vervolgens zijn rollen, taken en verantwoordelijkheden ten aanzien van regie zijn in een notitie beschreven. Daarnaast is er een integraal ondersteuningsplan ontworpen die gebruikt kan worden in de toegang 0-100. Ook wordt er momenteel proef gedraaid met het ontworpen klantproces.
     Basis voor een goede en verantwoorde gegevensuitwisseling in het sociaal domein is houding en gedrag van medewerkers conform AVG. In 2020 is daarom geïnvesteerd in een training op dit vlak door een jurist gespecialiseerd in gegevensdeling in het sociaal domein. Medewerkers zijn toegerust en er zijn vaandeldragers aangewezen die de kennis up-to-date houden in het team.
     Communicatie over de plannen heeft plaatsgevonden richting de verschillende ketenpartners. Het management van deze partijen heeft groen licht gegeven om in 2021 een pilot te draaien voor het loket 0-100. De pilot had als oorspronkelijke planning voorjaar 2020, maar is vanwege Corona

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

uitgesteld. Een training met een extern trainingsbureau is inmiddels ontwikkeld en ligt klaar voor de start van de pilot in mei 2021.

• FINANCIEEL

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten	12.516	12.804	15.176	14.337	-839
Totaal baten	-2.379	-2.138	-4.215	-4.046	168
Gerealiseerd totaal	10.136	10.666	10.961	10.291	-670
Gebruik onvoorzien					
Verrekening met reserves	-184	-32	-14	17	30
Gerealiseerd resultaat	**9.952**	**10.634**	**10.947**	**10.308**	**-640**

Beleidsveld

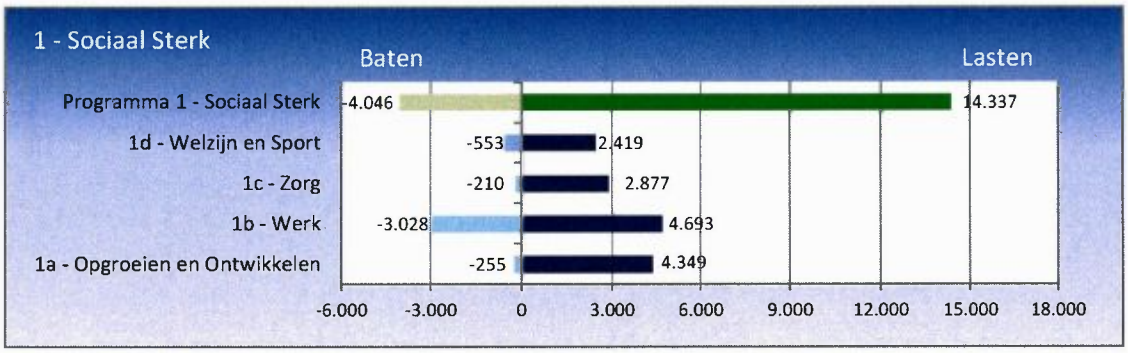

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

1a

Sociaal sterk

- Opgroeien en ontwikkelen

• COLLEGEAKKOORD

- *Het Rijk heeft drie decentralisaties in het sociaal domein aan gemeenten toevertrouwd. Die overgang van taken hebben we met veel inspanning goed weten te verwerken. Wanneer Hattemers het zelf niet meer redden, worden ze geholpen door hun naasten, de samenleving en de gemeente. We blijven in Hattem passende zorg bieden aan onze inwoners. We maken nu ook een ontwikkeling door in hoe we als gemeente en gemeenschap met onze partners invulling geven aan zorg en ondersteuning. Daarbij willen we zorgvragen zo snel mogelijk herkennen, zodat we met lichtere ondersteuning zware zorg kunnen voorkomen. We richten met onze partners een loket in waar al onze inwoners, van nul tot honderd jaar oud, terecht kunnen. Zo gaan we het uitgangspunt 'één gezin, één plan, één regisseur' versterken.*
- *We willen dat Hattem voor onze jeugd een aantrekkelijke gemeente blijft. We willen de bestaande ondersteuning en stimuleringsmaatregelen voor onze jeugd in stand houden. Er is specifieke aandacht voor de uitvoering van de jeugdzorg, waarbij we vooral aan de voorkant willen komen van de problematiek. We zijn blij met het kindpakket, schoolzwemmen, de buurtsportcoach en sportstimuleringsmaatregelen. Dit zijn mooie voorbeelden van de brede manier waarop we investeren in onze jeugd.*
- *We willen voortvarend uitvoering geven aan de Onderwijsvisie, waarbij de brede ontwikkeling van het kind centraal staat. De nieuwe kindcentra geven daar invulling aan geven. De bouw van het eerste scholencluster start in deze periode. We blijven daarin nauw optrekken met de scholen. We gaan voor een goede locatie en duurzame schoolgebouwen voor alle drie clusters en bekijken welke ruimte daarbij is voor extra ambities. We willen onze jeugd het goede voorbeeld meegeven en gaan met de scholen in gesprek over bijvoorbeeld groene schoolpleinen.*

• RELEVANTE THEMA'S

1. **JEUGD**

Resultaten:

- **Preventie**

  2020 was een bijzonder jaar door de uitbraak van het Coronavirus. Het virus en de maatregelen om het virus in te dammen hebben grote invloed op de samenleving en op de taken die we als gemeente en maatschappelijke organisaties hebben uitgevoerd.

  Het project Steunouder, dat in 2019 van start is gegaan, is in 2020 geëvalueerd. Volwassen vrijwilligers, de steunouders, bieden een gastvrij thuis aan een kind uit een gezin dat tijdelijk een steuntje in de rug nodig heeft. Stichting Welzijn Hattem geeft uitvoering aan dit project. Uit de evaluatie is gebleken dat het project van meerwaarde is en in een behoefte voorziet. Er is dan ook besloten de subsidie ook in 2021 voort te zetten.

  De multidisciplinaire aanpak voor kinderen met overgewicht, Hattem Heroes, is ook in 2020 voortgezet. Door het Coronavirus is het aantal nieuwe aanmeldingen beperkt geweest. Gestarte trajecten zijn zoveel

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

als mogelijk was binnen de maatregelen uitgevoerd. Hattem Heroes is een aanpak waarbij maatschappelijk werk, diëtist en kinderfysiotherapeut gezamenlijk aan de slag gaan om het overgewicht van kinderen aan te pakken.
Afgezien van een 'Blij met met-training', hebben de preventieve activiteiten die doorgaans door het CJG worden georganiseerd, zoals weerbaarheidstrainingen, informatieavonden etc. geen doorgang gevonden als gevolg van de Corona maatregelen.

- **Jeugdhulp**

  Lokaal

  Het gebruik en de daarbij behorende kosten van jeugdhulp lijken in 2020 gestabiliseerd te zijn. In tegenstelling tot voorgaande jaren is de begroting gedurende het jaar niet bijgesteld.
  In Hattem wordt nog steeds relatief veel gebruik gemaakt van specialistische GGZ. Daarnaast wordt regelmatig begeleiding, behandeling of dyslexiezorg ingezet. Ook maakt een klein deel van de Hattemse jeugdigen gebruik van een verblijfsvoorziening. Dit kan langdurig zijn bij een pleeggezin of gezinshuis, tijdelijk in een instelling of kortdurend logeerverblijf, om bijvoorbeeld de rest van het gezin te ontlasten. De administratieve processen zijn zowel intern als bij de meeste zorgaanbieders op orde.

  De Coronamaatregelen hebben grote invloed gehad op de manier waarop zorg (zowel jeugdhulp als Wmo) geleverd kon worden. Als gemeente hebben we zorgaanbieders de gelegenheid gegeven hun dienstverlening anders in te vullen. Voorbeelden hiervan zijn videobellen, gesprekken tijdens een wandeling, boodschappen halen ipv het huis schoonmaken. Zorgaanbieders die niet in de gelegenheid waren om zorg te leveren hebben de mogelijkheid gekregen een continuïteitsbijdrage aan te vragen. Daarnaast worden de meerkosten die aanbieders hebben moeten maken, om binnen de maatregelen te werken, vergoed. Gemeenten zijn gecompenseerd voor het vergoeden van de meerkosten door het Rijk. Het moet nog blijken in hoeverre deze compensatie dekkend is. De continuïteit van dienstverlening aan onze inwoners en de continuïteit van de zorgaanbieders, en daarmee van het zorglandschap hebben we op deze manier zoveel als mogelijk gegarandeerd.

  Regionaal

  Begin 2020 heeft het college het regionale programmaplan Wmo en Jeugdhulp 2020-2022 vastgesteld. In het programmaplan worden de resultaten beschreven aan de hand van gezamenlijke opgaven, opgaven Wmo en opgaven jeugd. Dit moet leiden tot een toekomstbestendige Wmo en jeugdhulp.

  Er is door de zorgregio verder ingezet in de uitvoering van toezicht, zowel op het gebied van rechtmatigheid als kwaliteit. Ook is het afgelopen jaar verder uitvoering gegeven aan het actieplan door middel van de uitvoering van pilots. Een pilot waar ook Hattemse kinderen aan deel nemen is de pilot in de dyslexiezorg, IDEE. Er wordt in deze pilot niet gestart met diagnostiek, maar met 12 behandelingen. Uit eerdere ervaringen is gebleken dat de behandelingen heel effectief zijn en vaak meer informatie geven over het al dan niet aanwezig zijn van dyslexie dan een diagnostiektraject. Daarnaast kijkt de dyslexieaanbieder samen met de betreffende school van het kind hoe onderdelen van de behandeling in het onderwijs kan worden verweven. Dit komt ten goede aan het lees- en spellingsonderwijs. Komend jaar verwachten we de resultaten van deze pilot.

  Daarnaast is in 2020 gestart met de traject van het optimaliseren van de integrale raamovereenkomst. Daarover meer in programma 1C – Zorg.

- **Jeugdgezondheidszorg**

  Ook in 2020 hebben Vérian (voor 0-4 jarigen) en de GGD (5-18 jarigen) uitvoering gegeven aan de jeugdgezondheidszorg in Hattem (in het CJG en op de scholen). Hierbij is de samenwerking binnen de verschillende disciplines en het tijdig signaleren van kinderen die kwetsbaar zijn of in een kwetsbare situatie zitten voortdurend een aandachtspunt.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Het Coronavirus heeft ook invloed gehad op de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg. Veel afspraken bij het consultatiebureau (Vérian) zijn telefonisch uitgevoerd. Vaccinaties hebben zoveel als mogelijk gewoon doorgang gevonden.
De GGD, die de jeugdgezondheidszorg op school uitvoert, heeft een aantal van de vaccinaties door de tijdelijke sluiting van de scholen moeten uitstellen naar later in het jaar. In 2020 zijn alle achterstanden die tijdens de eerste lockdown in het voorjaar zijn opgelopen weer ingehaald.

2. ONDERWIJS

Resultaten:

- **Onderwijshuisvesting**

  In 2020 is de overeenkomst bouwheerschap tussen de twee schoolbesturen van het eerste IKC en de gemeente getekend. Met deze overeenkomst is het bouwheerschap voor het eerste IKC belegd bij de schoolbesturen. In deze overeenkomst zijn afspraken gemaakt over de kaders en randvoorwaarden waarbinnen het project uitgevoerd dient te worden. Om aan de slag te kunnen met de planvorming is in het tweede kwartaal door de raad een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld.

  De schoolbesturen hebben in 2020 gewerkt aan het programma van eisen (PvE) voor het IKC. Op basis van dit PvE is begin 2021 de architectenselectie afgerond waarna de ontwerpfase zal starten.

  In 2020 is de stedenbouwkundige visie voor de Oude IJsbaan vertaald in een stedenbouwkundig plan. In dit plan heeft de invulling van de openbare ruimte rondom het IKC nog meer vorm gekregen. Ook zijn hier eisen in benoemd m.b.t. beeldkwaliteit voor het IKC.

- **Onderwijsachterstandenbeleid**

  Per 1 januari 2020 is de 16 uur (/ 4 dagdelen) (ipv 10 uur) VVE van kracht geworden. Over het algemeen zien we dat ouders kiezen voor 12 uur (/ 3 dagdelen). In 2021 willen we ouders nog meer stimuleren om te kiezen voor 16 uur. In verband met Covid-19 zijn ook de VVE groepen een deel van het jaar, tijdens de lockdowns, gesloten geweest. Wel is er contact met ouders en kinderen onderhouden en zijn er 'lespakketten' verstrekt vanuit de peuteropvang. Ook de scholen hebben aandacht gehad voor deze meer kwetsbare groep en intensief contact met hen onderhouden en daar waar mogelijk ondersteunt. In 2021 zal er aandacht komen voor het inlopen van de opgedane achterstanden.

• WAT HEEFT HET GEKOST ?

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten	4.256	4.370	4.440	4.349	-91
Totaal baten	-164	-197	-201	-255	-55
Gerealiseerd totaal	4.092	4.173	4.239	4.094	-146
Gebruik onvoorzien					
Verrekening met reserves	-240				
Gerealiseerd resultaat	**3.852**	**4.173**	**4.239**	**4.094**	**-146**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Beleidsveld

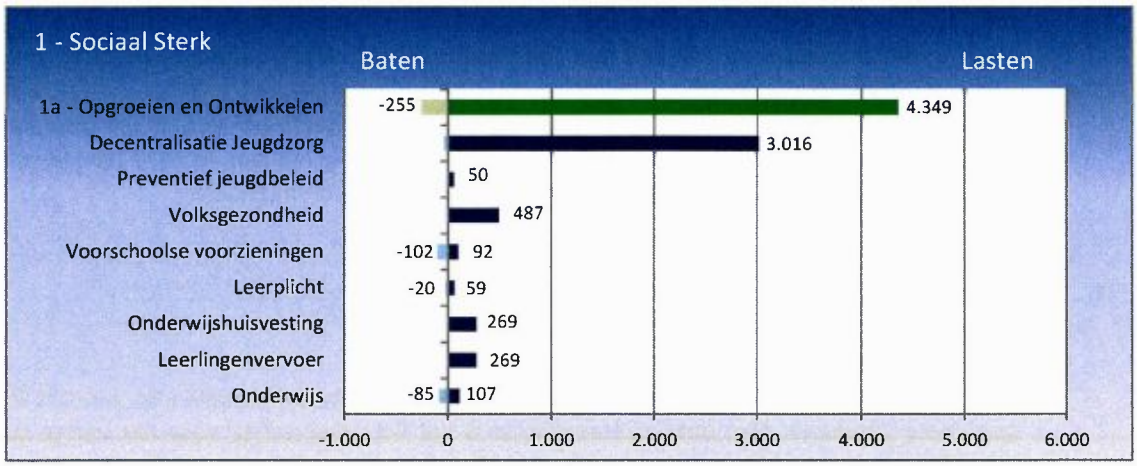

• ANALYSE

Toelichting

De voorliggende jaarrekening kent op het deelprogramma 'opgroeien en ontwikkelen' een voordelig saldo van € 146.000,-- ten opzichte van de begroting (na wijzigingen) en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Onderwijs	34	23	-11
- Leerlingenvervoer	270	269	-2
- Onderwijshuisvesting	263	269	6
- Leerplicht	37	39	2
- Voorschoolse voorzieningen	39	-11	-49
- Volksgezondheid	513	487	-25
- Preventief jeugdbeleid	55	36	-20
- Decentralisatie Jeugdzorg	3.028	2.982	-46
Opgroeien en ontwikkelen	**4.239**	**4.094**	**-145**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Onderwijs (V)
  - Vanwege Corona en de tijdelijke sluiting van het zwembad heeft er een aantal maanden geen schoolzwemmen plaatsgevonden
- Voorschoolse voorzieningen (V)
  - Op de Corona compensatie voor kinderopvang van ouders met cruciale beroepen is weinig aanspraak gemaakt en het restant bedrag wordt overgeheveld naar 2021. Vanwege de vaststelling van de subsidie peuteropvang 2019 is een bedrag terugontvangen.
- Volksgezondheid (V)
  - Door Corona is het toezicht op de kinderopvang tijdelijk afgeschaald met minder inspecties en lagere lasten tot gevolg. Vanwege de vaststelling van de subsidie JGZ, CJG en Maatschappelijk werk 2019 is een bedrag terugontvangen.
- Preventief jeugdbeleid (V)
  - Een aantal wel begrote activiteiten zijn niet uitgevoerd.
- Decentralisatie Jeugdzorg (V)
  - Verwezen wordt naar de toelichting in paragraaf H - decentralisaties

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

1b

Sociaal sterk

- Werk

• COLLEGEAKKOORD

- *Een leven lang leren is nodig om mee te kunnen doen in de samenleving. Daar gaan we als gemeente een bijdrage aan leveren. We richten ons daarbij op samenwerking en de verbinding tussen onderwijs, ondernemers en arbeidsmarkt. Samen met onze ondernemers willen we banen creëren voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. De gemeente neemt als werkgever een voorbeeldrol op het gebied van bijvoorbeeld participatiebanen en beschut werken. We zetten hier verder actief in op de samenwerking met onze buurgemeenten en in de regio Zwolle.*
- *We spannen ons in om nieuwkomers volwaardig te laten participeren in de Hattemse samenleving. Daarbij kijken we niet alleen naar het realiseren van minimaal de taakstelling voor huisvesting van statushouders, maar zetten we ons ook in op het verbeteren van het taalniveau en het begeleiden naar arbeid van deze groep.*
- *Aanvullend willen we kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm een extra ondersteuning bieden als zij de stap van het basis naar het voortgezet onderwijs maken door daar een eenmalige bijdrage van 300 euro aan te koppelen.*

• RELEVANTE THEMA'S

1. PARTICIPATIE

Resultaten:

- **Participatiewet**

  Ondanks Corona is het aantal uitkeringen in Hattem niet toegenomen. Op 1 januari 2019 werden er 116 uitkeringen verstrekt, op 1 januari 2020 werden er 106 uitkeringen verstrekt en op 31 december 2020 101 uitkeringen. Ondanks de Corona-crisis blijven we volop inzetten op re-integratie. Indien mogelijk naar werk, en anders naar meedoen/participatie. Het lukt nog steeds om uitkeringsgerechtigden te begeleiden naar betaald werk (12 personen uitgestroomd naar werk en daarnaast nog kandidaten naar parttime werk met aanvullende uitkering). Dit komt mede door een goede samenwerking tussen de werkconsulenten, de werkmakelaar en de (Hattemse) bedrijven en de kandidaten. We kijken wat een kandidaat nodig heeft om te kunnen werken (bijvoorbeeld een cursus, proefplaatsing of jobcoaching). Een kanttekening die we hier nog wel moeten plaatsen is dat de scholieren van het PRO-VSO die in 2020 zouden uitstromen, hun school door Corona nog niet hebben afgerond. Deze instroom volgt mogelijk op en later moment. De reden dat Corona nog niet leidt niet tot meer aanvragen bijstand doordat er eerst gebruik kan worden gemaakt van andere regelingen. Er is wel een landelijke stijging van het aantal WW-uitkeringen. Later dit jaar kan uitstroom uit de WW wel zorgen voor een stijging van het aantal bijstandsuitkeringen.

  Er zijn 16 kandidaten uit het doelgroepenregister die met een loonkostensubsidie en ondersteuning in de vorm van jobcoaching werken (stijging van 5 in vergelijking met 2019). Deze stijgende trend wordt veroorzaakt doordat de instroom in de WSW-oud (Wet Sociale Werkvoorziening) en Wajong niet meer mogelijk. Hierdoor loopt het aantal loonkostensubsidies op. De uitkeringen en de loonkostensubsidie

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

worden betaald uit het Inkomensdeel (BUIG-budget). Het aantal uitkeringen is in 2020 laag gebleven. Er is daardoor een overschot op het inkomensdeel. Hier is een positief resultaat behaald van meer dan € 200.000 op de uitkering BUIG. Over 2020 hoeft dus geen vangnetuitkering te worden aangevraagd.

De taakstelling voor het realiseren van Beschut Werkplekken onder de Participatiewet was 3 Fte per ultimo 2020. Er zijn inmiddels 2 plekken gerealiseerd. Het realiseren van een Beschutte Werkplek is arbeidsintensief. Het vraagt veel onderzoek en begeleiding van de kandidaat voordat er een daadwerkelijke plek gerealiseerd kan worden.

Statushouders vormen nog steeds een groot aandeel van het kandidatenbestand dat onder de Participatiewet valt. In 2020 hebben we wederom het project Grenzeloos ingezet. Wanneer statushouders aan de gemeente Hattem zijn gekoppeld wordt al contact met hen gelegd wanneer zij nog in het AZC wonen. Er wordt gekeken naar de mogelijkheden om de inburgering al op te starten en ze worden voorbereid op hun komst naar Hattem. Door hen intensief te begeleiden halen we goede resultaten met deze doelgroep in uitstroom uit de uitkering naar betaald werk. In 2020 hebben we huisvestingstaakstelling gehaald en zijn er in totaal 6 woningen beschikbaar gekomen.

- **Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)**
  De TOZO regeling is door het RIJK in het leven geroepen om zelfstandig ondernemers te helpen met een aanvullende uitkering voor levensonderhoud als het minimum inkomen door de Corona-crisis onder het sociaal minimum is gedaald. Ook voorziet deze regeling in een lening voor bedrijfskapitaal om liquiditeitsproblemen als gevolg van de Coronacrisis op te vangen. De aanvragen voor deze regeling konden worden ingediend bij het Regionaal Bureau Zelfstandigen (RBZ) van de gemeente Zwolle. Ongeveer 175 Hattemse ondernemers hebben tot nu toe aanspraak gemaakt op een TOZO-uitkering (unieke personen, niet allemaal continu TOZO 1, 2 en 3 gehad).

  Ondernemers die gebruik hebben gemaakt van TOZO 2 zijn gebeld door de gemeente om te informeren hoe het met de ondernemer gaat en we iets kunnen betekenen met onze dienstverlening. Denk hierbij aan de ondersteuning vanuit Regio Zwolle Brigade[2], Kennispoort[3] en Upgrade jezelf![4].

- **Wet Inburgering**
  De wet is in 2020 wederom uitgesteld en de nieuwe datum voor inwerkingtreding staat nu op 1 januari 2022. In 2020 zijn er verdere stappen gezet ter voorbereiding op de wet. Dit is gedaan in samenwerking met de gemeenten binnen onze arbeidsmarktregio en in sub regionaal verband. Binnen de arbeidsmarktregio is een start gemaakt met een aanbestedingstraject voor de inkoop van onderwijs. Er is nauw contact onderhouden met onze ketenpartner Stichting Vluchtelingen Contact over het nieuwe inburgeringsstelsel.
  Ondanks uitstel van de wet, blijven de middelen beschikbaar om de huidige inburgeraars te ondersteunen bij onder andere het verhogen van het taalniveau. Lokaal proberen we al in de geest van de nieuwe wet te handelen. Hier geven we invulling aan door pilot Brede Intakes uit te voeren op het AZC (Asielzoekers Centrum) en te stimuleren dat de betreffende kandidaten zo spoedig mogelijk starten met het inburgeringstraject. De kandidaten die al in Hattem zijn gehuisvest worden onder andere middels Grenzeloos gestimuleerd om het taalniveau te verhogen door bijvoorbeeld een werkervaringsplaats of vrijwilligerswerk te combineren met het inburgeringstraject.
  In het kader van Corona zijn de consulenten van Grenzeloos gedurende de lockdown ingezet om daar waar nodig een vinger aan de pols te houden ten aanzien van het thuisonderwijs en om ouders daar uitleg over te geven.

- **WSW-oud**
  In 2019 is besloten om per 1 januari 2021 middels het gecombineerde scenario uitvoering te gaan geven aan de WSW-oud (Wet Sociale Werkvoorziening). Dat betekent dat de kandidaten die in het groen werkzaam zijn een werkplek hebben gekregen binnen de buitendienst van de gemeente en dat de gedetacheerde kandidaten hun detacheringsplek hebben behouden. In 2020 is de overgang voorbereid van de kandidaten die in het kader van de WSW onder Beschut Werk vallen. Deze groep is inmiddels vanaf

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

1 januari 2021 werkzaam bij Zoethout. In 2020 is een consulent WSW/Jobcoach aangesteld, die verantwoordelijk is voor de begeleiding van de Hattemse WSW-kandidaten en heeft zorggedragen voor een goede overgang.

- **Human Capital Agenda**
  De Regio Zwolle heeft vanuit het Rijk een bijdrage gekregen voor o.a. de Human Capital Agenda middels een RegioDeal. Het Ontwikkelfonds, wat een belangrijk onderdeel uitmaakt van deze agenda, heeft het afgelopen jaar een iets bredere invulling gekregen door de Corona-crisis. Waar voorheen enkel werkgevers aanvragen konden indienen, is dit in 2020 verbreed naar ook werknemers- en werkzoekenden. Dit omdat de situatie van een krappe arbeidsmarkt door de Corona-crisis er anders uit komt te zien en de Regio nu onder andere wilde investeren in de wendbaarheid van de beroepsbevolking. We zien dat Hattemer ondernemers de route naar het Ontwikkelfonds weten te vinden en ook de Bedrijvenkring Hattem (BKH) besteed regelmatig aandacht aan dit onderwerp. Samen met de Kop van de Veluwe gemeenten zetten we binnen de Regio Zwolle in op de ontwikkeling van een Techlab in onze regio en blijven we aandacht vragen voor de mogelijkheden die het Ontwikkelfonds biedt.
  In één van de steunpakketten hebben we als maatregel opgenomen dat ondernemers gratis gebruik konden maken van het cursusaanbod van RegioOpleiders. Hier is in beperkte mate gebruik van gemaakt.

- **Regionaal Werkbedrijf**
  Het actieplan van het RWB is deels los gelaten vanwege de Corona problematiek. Om ondernemers te ondersteunen is onder andere de BOOC brigade opgericht. Zij zijn een vraagbaak voor ondernemers over de verschillende ondersteuningsmogelijkheden. De Hattemse werkmakelaar heeft ook geparticipeerd in de BOOC brigade.

- **Laaggeletterdheid**
  Er is in 2020 een nieuwe regionaal beleidsplan gereed gekomen binnen de arbeidsmarktregio. Hierin zijn de gezamenlijke doelen en ambities opgenomen.
  Vanwege het overstappen van gemeente Heerde naar een andere arbeidsmarktregio is er een einde gekomen aan het gezamenlijk inkopen van formeel onderwijs; dit is na Q2 gestopt. Op individuele basis wordt nu, indien er plek is, ingekocht bij gemeente Zwolle.
  Door COVID-19 zijn veel activiteiten rondom Laaggeletterdheid tot stilstand gekomen, zoals TaalContact en de één-op-één lessen van de taalcoaches. Zodra het kon zijn er weer activiteiten opgestart en waar mogelijk zijn ook zaken digitaal voortgezet.

- **Armoedebestrijding kinderen**
  Stichting Leergeld heeft een grote rol gespeeld rondom het voorzien van gezinnen van laptops in verband met Covid-19. Tijdens de eerst lockdown is er snel geschakeld tussen Stichting Leergeld, scholen en gemeente en zijn veel gezinnen geholpen. Tevens zijn er in 2020 een aantal grotere acties gerealiseerd, zoals een zomerpakket en een kledingpas. Alle gezinnen die bij Stichting Leergeld bekend zijn, kwamen daarvoor in aanmerking.

- **Maatwerkfonds Sociaal Domein**
  Ook is er in 2020 weer gebruik gemaakt van het maatwerkfonds. Het maatwerkfonds is bedoeld om professionals te ondersteunen om snel en laagdrempelig in acute situaties (van minima vraagstukken tot zorgproblematieken) te kunnen komen tot oplossingen die grotere problemen in de toekomst voorkomen. Het afgelopen jaar is er 5 keer gebruik gemaakt van het maatwerkfonds in situaties waar inwoners anders tussen wal en schip terecht zouden zijn gekomen (o.a. bij huisvestingsvraagstukken, broodnood bij niet goed functionerende bewindvoering en kinderopvang bij crisissituaties). Onze netwerkpartners weten het Maatwerkfonds te vinden en de samenwerking met hen verloopt goed.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• WAT HEEFT HET GEKOST ?

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten	3.674	3.678	5.805	4.693	-1.112
Totaal baten	-1.775	-1.784	-3.697	-3.028	669
Gerealiseerd totaal	1.899	1.894	2.108	1.665	-443
Gebruik onvoorzien					
Verrekening met reserves	-105	-14	-86	-63	23
Gerealiseerd resultaat	**1.794**	**1.880**	**2.022**	**1.602**	**-420**

Beleidsveld

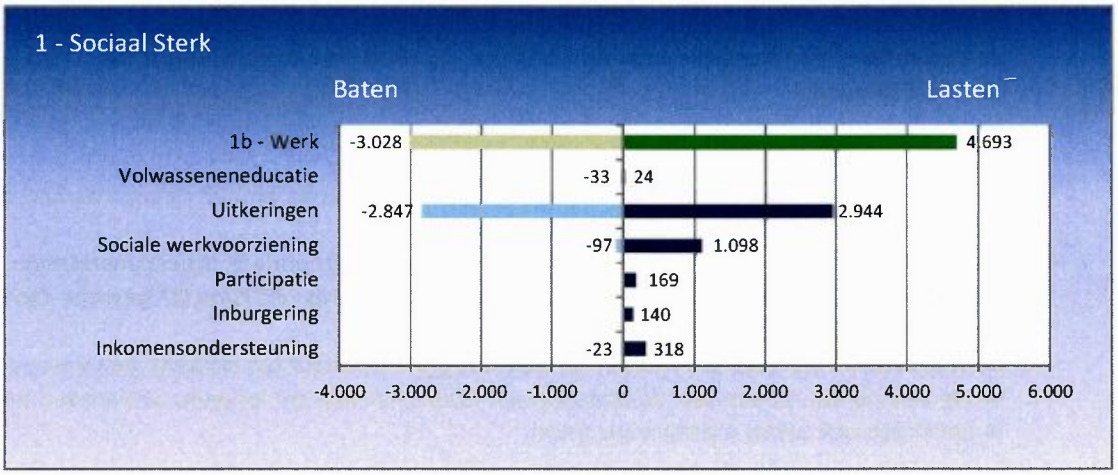

• ANALYSE

Toelichting

De voorliggende jaarrekening kent op het deelprogramma 'werk' een voordelig saldo van € 443.000,-- ten opzichte van de begroting (na wijzigingen) en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Inkomensondersteuning	307	295	-13
- Inburgering	118	112	-6
- Participatie	233	169	-64
- Sociale werkvoorziening	1.092	1.001	-91
- Uitkeringen	357	97	-260
- Volwasseneneducatie	0	-9	-9
Werk	**2.108**	**1.665**	**-443**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Inkomensondersteuning (V)
  - Er is minder aanspraak gemaakt op het maatwerkfonds dan geraamd
- Participatie (V)
  - Bij het opstellen van de begroting is voorzien dat er in 2020 een onderbesteding zou gaan plaatsvinden. Een deel van het restantbedrag wordt overgeheveld naar 2021 en ingezet voor de inburgering nieuwkomers (Grenzeloos)
- Sociale Werkvoorziening (V)
  - Voor in het verleden betaalde transitievergoedingen (destijds als lasten geboekt) kon alsnog compensatie worden aangevraagd. Het merendeel van de aanvragen is al toegekend en voor een deel wordt de toekenning in de eerste helft van 2021 verwacht
- Uitkeringen (V)
  - De uitkering BUIG (baten) was € 60.000 hoger dan begroot. En de lasten Participatiewet, de IOAW en de IOAZ waren per saldo € 200.000 lager dan begroot.

Reserve

- Aan de algemene reserve zijn door een budgetoverheveling van 2019 naar 2020 voor een tweetal beleidsterreinen middelen onttrokken; Begeleiding nieuwkomers en de Omgevingswet.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

1c

Sociaal sterk

- Zorg

• COLLEGEAKKOORD

- *We gaan uit van de eigen kracht van onze inwoners. We geloven dat mensen meer zelf oplossend vermogen hebben, dan ze soms zelf weten. Daarom zetten we in op preventie en goed bereikbare, vrij toegankelijke voorzieningen die inwoners makkelijk kunnen vinden. Als hulpmiddel richten we een gebruiksvriendelijke sociale kaart in voor onze inwoners en maatschappelijke partners. Zorg en ondersteuning wordt met de invoering van het nieuwe abonnementstarief voor inwoners in financiële zin veelal laagdrempeliger bereikbaar.*
- *Inwoners weten bij wie en waar ze terecht kunnen met hun (zorg)vraag. Inwoners met een zorgvraag worden snel en adequaat geholpen.*
- *We gaan omzien naar elkaar en we willen dat ouderen en kwetsbare groepen zo veel mogelijk kunnen meedoen in Hattem. Daarom zorgen we dat onder andere de mobiliteit (vervoer) voor deze groepen binnen Hattem geregeld is. Zo wordt een sociaal isolement voorkomen.*
- *We stimuleren de vrijwilligersorganisaties tot inhoudelijke verbinding door met elkaar in gesprek te gaan. Zo worden ideeën bij elkaar gebracht, kennis en ervaring uitgewisseld en kan men gezamenlijke knelpunten in kaart brengen.*
- *Mantelzorgers zijn een sterke, maar ook kwetsbare groep. We zetten daarom in op meer mantelzorgondersteuning. We zoeken naar manieren die passen bij de behoeften die mantelzorgers hebben.*
- *We gaan door met de ontwikkeling van de twee woonzorgzones in Hattem, waar meer ruimte komt voor mensen met een zorgvraag.*

• RELEVANTE THEMA'S

1. **ZORG**

Resultaten:

- **Wmo**

  Het voornemen voor 2020 was om lokaal verder in te zetten op effectievere (vroeg)signalering en preventie via de Brede Basisvoorziening en het Geheugensteunpunt en continuering van de samenwerking binnen alle toegangen tot hulpverlening en samenwerking met de huisartsen. Door Corona zijn de geplande activiteiten anders vormgegeven of tijdelijk uitgesteld.

  Middels het Corona Hulppunt (een initiatief van gemeente Hattem, St. Welzijn Hattem en het Rode Kruis en met ondersteuning vanuit het project Samen Ouder Worden) is het gelukt om tijdens de eerste en tweede golf korte lijnen te onderhouden met informele/vrijwilligers organisaties en de professionele organisaties (thuiszorg, huisartsen, zorgaanbieders). Zodat signalen over het welzijn van inwoners gedeeld konden worden, en waar nodig daarop actie kon worden ondernomen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- **Regionale inkoop Jeugdhulp, Wmo en Beschermd Wonen**
  Binnen de in 2019 gecontracteerde hulpverlening Jeugdhulp, Wmo en Beschermd Wonen zetten we in op kwalitatief goede, en waar mogelijk, integrale zorg- en ondersteuningsproducten. In het kader van de trend van oplopende zorgkosten, meer behoefte aan sturing en grip en het faciliteren van de transformatie heeft de zorgregio de opdracht gekregen om de raamovereenkomst te optimaliseren. In 2020 hebben diverse werkgroepen bestaande uit een vertegenwoordiging van de samenwerkende gemeenten in de zorgregio zich gebogen over thema's als het inzetten van budgetplafonds, ontwikkelen strategisch partnerschap, aanscherpen van inkoopvoorwaarden en gedifferentieerde inkoop. De besluitvorming over deze maatregelen en vervolgens de uitwerking ervan, vindt plaats in 2021.

- **Huishoudelijke Hulp**
  Sinds de invoering van nieuwe abonnementstarief in 2019 is het aantal unieke cliënten in Hattem fors gestegen. Landelijk is deze trend ook waarneembaar. Door gemeenten en de VNG is het Rijk in 2020 opgeroepen om in te grijpen op deze negatieve gevolgen van het abonnementstarief. Binnen de wettelijke uitgangspunten van de Wmo zijn de mogelijkheden beperkt om deze ontwikkeling te keren. In 2021 onderzoeken we de mogelijkheden die er binnen de Hattemse context zijn en voeren deze indien mogelijk uit. In 2021 dreigt een financieel knelpunt als de aantallen cliënten op het niveau van ultimo 2020 blijven. Mocht er in 2021 sprake zijn van een verdere groei in het aantal cliënten en als het Rijk geen compensatie verstrekt voor deze aanwas, dan is het budget 2021 niet toereikend.
  Tijdens de eerste Corona golf heeft de huishoudelijke ondersteuning door de beperkende maatregelen tijdelijk stil gelegen of is anders ingevuld, bijvoorbeeld door boodschappen te doen of door middel van zwaai-routes. Zoveel als mogelijk onderhielden aanbieders contact met cliënten, en zodra mogelijk werd deze ondersteuning weer gestart. Aanbieders van huishoudelijke hulp die geen (alternatieve) zorg konden leveren, konden over de periode van half maart tot en met juni 2020 een continuïteitsbijdrage aanvragen. Daarnaast konden aanbieders over 2020 een vergoeding voor meerkosten aanvragen, om volgens de richtlijnen van het RIVM de ondersteuning uit te voeren.

- **Begeleiding**
  Anticiperend op een aanzuigende werking door het abonnementstarief en het toepassen van de AMvB reële prijs, waren de eerder al sterk verhoogde budgetten op peil gehouden in de begroting van 2020. Met de uitgaven bleven we in 2020 binnen de begroting. Een aanzuigende werking in verband met het nieuwe abonnementstarief zien we binnen de begeleiding niet.
  Tijdens Corona konden aanbieders hun dienstverlening anders invullen, zoals door middel van videobellen of een gesprek tijdens een wandeling. Ook aanbieders van begeleiding konden een continuïteitsbijdrage aanvragen voor de periode half maart tot en met juni 2020 en over heel 2020 een vergoeding voor meerkosten.

- **Wmo-Hulpmiddelen**
  Per 2020 worden hulpmiddelen voor inwoners met Wlz-geïndiceerde zorg, niet meer gefinancierd vanuit de Wmo, maar verstrekt vanuit de Wlz.
  De aanzuigende werking door de invoering van het abonnementstarief bleef ook in 2020 uit. Aanbieders van hulpmiddelen konden over heel 2020 een vergoeding voor meerkosten aanvragen.

- **Maatschappelijke Opvang/Beschermd Wonen (MO/BW)**
  De komende jaren zijn op het gebied van Beschermd Wonen grote verschuivingen te verwachten. Vanaf 2023 wordt het BW-budget gedecentraliseerd, met een ingroeipad van 10 jaar. Nieuwe cliënten komen dan direct onder de financiële verantwoordelijkheid van de individuele gemeenten. Kern van de opgave is een afname van middelen en beschikbare plekken voor Beschermd Wonen. In 2020 heeft Hattem in de regio Oost-Veluwe bijgedragen aan het opstellen van een nieuw regionaal beleidsplan met als uitgangspunten wonen in de lokale woonomgeving (GGZ in de wijk) en herstelgerichte hulpverlening op alle levensgebieden. In de eerste helft van 2021 wordt hier door de raad over besloten.
  Om straks goed op de decentralisatie voorbereid te zijn, zijn investeringen in de lokale infrastructuur nodig, zoals een algemene voorziening voor mensen met psychische kwetsbaarheid. De vrijgekomen financiële voordelen uit het budget MO/BW kunnen hiervoor worden ingezet.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- **Wet verplichte GGZ**
  Vanaf 1 januari 2020 is de Wet verplichte GGZ (WvGGZ) van kracht. De WvGGZ regelt de rechten van mensen die te maken krijgen met verplichte zorg in de GGZ. Met deze wet heeft de gemeente een nadrukkelijke taak in het onderzoeken van meldingen en het doen van een aanvraag tot een verplichte maatregel bij het Openbaar Ministerie. Voor de uitvoering van de WvGGZ werkt gemeente Hattem samen met GGNet als punt waar burgers en/of professionals een melding kunnen doen, en met GGD IJsselland voor de uitvoering van de Verkennend Onderzoeken.
  In 2020 zijn er vier meldingen gedaan over een inwoner van de gemeente Hattem. In al deze situaties kon door middel van het continueren van huidige of het inzetten van passende hulpverlening de melding worden afgehandeld. Er zijn in 2020 geen verplichtende maatregelen aangevraagd bij het OM.

- **EPA en aanpak personen met verward gedrag**
  De Sluitende Aanpak Personen met Verward Gedrag en de Transformatieagenda MO/BW zijn in september 2018 door de gemeenteraad vastgesteld. Een aantal actiepunten is uitgevoerd door de gemeenten, dan wel de Taskforce EPA, zoals de start van versneller die aan de slag gaat met het verkorten van de wachttijden voor specialistische GGZ in de regio.

- **PlusOV**
  De Corona maatregelen zijn van grote invloed geweest op PlusOV. Het vervoer is fors afgenomen in de periodes dat de scholen waren gesloten. Ook het dagbestedingsvervoer en vraagafhankelijk vervoer was vooral voor de zomer minder nodig. We zien dat na de zomer dagbestedingslocaties steeds meer open bleven en daardoor ook het dagbestedingsvervoer weer op gang kwam.
  In 2020 is de verevening voor het routegebonden vervoer aangepast waardoor de wijze van berekening transparanter en eerlijker verdeeld is. Er is een start gemaakt met de aanbesteding voor het vraagafhankelijk vervoer. Rond de zomer 2021 moet de procedure zijn afgerond.

- **Brede Basisvoorziening inclusief Geheugensteunpunt**
  De nadruk van de Brede Basisvoorziening lag op (vroeg)signalering, ontmoeting, voorlichting en preventie en een sterke verbinding met het voorliggende veld (partijen binnen het welzijnsveld, verenigingsleven en de kerken). Door Corona hebben de reguliere activiteiten van de Brede Basisvoorziening langere periode stilgelegen. Wel zijn er alternatieve manieren gevonden om contact met inwoners te onderhouden, zoals door het radioprogramma Hattemers in Coronatijd, dagelijkse programmering op RTV Hattem met een beweegprogramma en telefonisch contact met deelnemers.
  Verder is door Stichting Welzijn Hattem, het Rode Kruis en gemeente Hattem het Corona Hulppunt gestart. Een plek voor inwoners om hulpvragen te kunnen stellen en voor professionals en vrijwilligersorganisaties om signalen te kunnen delen. Eind 2020 is op basis van deze signalen het Maatjesproject gestart. Een initiatief dat omzien naar elkaar in Hattem versterkt en bijdraagt aan de bestrijding van eenzaamheid. In 2021 wordt dit project gecontinueerd.
  Vanuit het Geheugensteunpunt is in 2020 een start gemaakt met het project 'Hattem dementievriendelijk'; door ruim veertig organisaties in Hattem is een intentieverklaring ondertekend om bij te dragen aan een dementievriendelijke samenleving. Door Corona zijn de voorlichtingen en trainingen voor inwoners, vrijwilligers en medewerkers van Hattemse bedrijven grotendeels uitgesteld tot 2021.

- **Tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (TCG)**
  Er is in 2020 geen nieuwe verzekeraar gevonden voor de minimapolis. Menzis heeft daarom nog éénmaal een respijtjaar toegekend mede vanwege Covid-19. Het aantal verzekerden bij Menzis is van 37 in 2017 gegroeid naar 127 in 2020. In 2021 is er een kleine terugloop tot 112 verzekerden.
  In 2019 is de regeling WTCG aangepast waardoor men zowel in het lopende jaar als na afloop van een jaar de WTCG kon aanvragen.

- **Mantelzorg**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

In 2020 zijn mantelzorgers ondersteunt zoals beschreven in de in 2016 vastgestelde Nota Mantelzorgondersteuning, samen met Stichting Welzijn Hattem en andere partners. Mantelzorgers worden op een passende wijze gewaardeerd en ondersteund zodat zij de mantelzorg goed in hun leven in kunnen passen. Het Mantelzorgcompliment is in 2020 181 keer uitgereikt.
Door het Steunpunt Mantelzorg van St. Welzijn Hattem is in 2020 ingezet op bewustwording bij zorgprofessionals van de inzet en mogelijke (over-)belasting van mantelzorgers, door bijvoorbeeld voorlichting aan thuiszorgmedewerkers.

- **Vrijwilligers**
  Het vrijwilligerswerk heeft door Covid-19 een heel nieuw platform opgeleverd. Doordat oudere vrijwilligers liever even geen vrijwilligerswerk meer wilden doen, werd er door de diverse organisaties meer de samenwerking opgezocht om wel aan de hulpvragen te kunnen voldoen. De stuurgroep van het Vrijwilligersplatform heeft met elkaar nagedacht over welke vorm en rol zij vervullen en wat zij kunnen betekenen voor de Hattemse vrijwilligers. Door de ontwikkelingen vanwege Covid-19 wil de stuurgroep vooral een netwerk creëren waarin vrijwilligers en de vrijwilligersorganisaties elkaar kunnen vinden. De vrijwilligersacademie speelt hierop in door gratis workshops aan te bieden waarbij men elkaar dus ook kan ontmoeten en ervaringen kan delen. De vrijwilligersacademie heeft zich ook verder doorontwikkeld door een samenwerking met Epe en Heerde aan te gaan.

- **Participatieraad**
  In 2020 heeft de Participatieraad afscheid genomen van een aantal leden en aan het einde van het jaar is de Participatieraad weer met twee leden versterkt. Mede vanwege Covid-19 heeft dit wat langer geduurd. Vanwege de pandemie is er minder vergaderd. Er werd meer in kleiner verband met leden van de Participatieraad en ambtenaren inhoudelijk overlegd over diverse thema's. Hierdoor konden tips en adviezen van de Participatieraad makkelijk worden meegenomen in de diverse stukken van de gemeente.

- **Huiselijk Geweld en Kindermishandeling**
  In 2020 is de Regiovisie en Uitvoeringsagenda 'Samen tegen huiselijk geweld; aanpak huiselijk geweld 2020-2023' vastgesteld. de uitvoeringsagenda bevat zowel regionaal georganiseerde acties, zoals het project Geweld Hoort Nergens Thuis. Daarnaast zetten ook lokaal in op het thema. Zo hebben we in 2020 een training over de meldcode Huiselijk Geweld georganiseerd voor de scholen en kinderopvangorganisaties.

• WAT HEEFT HET GEKOST ?

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten	2.609	2.911	2.946	2.877	-70
Totaal baten	-309	-82	-194	-210	-16
Gerealiseerd totaal	2.301	2.829	2.752	2.666	-86
Gebruik onvoorzien					
Verrekening met reserves	179		120	120	
Gerealiseerd resultaat	**2.480**	**2.829**	**2.872**	**2.786**	**-86**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Beleidsveld

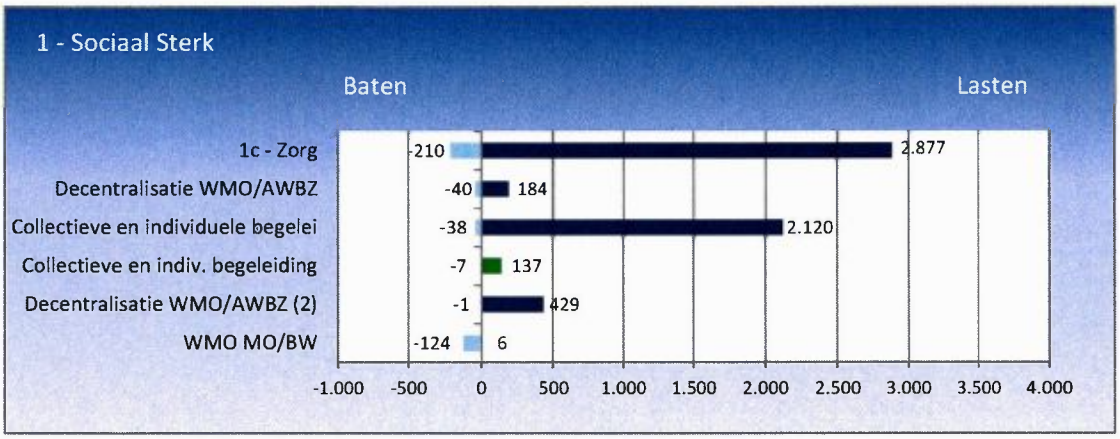

• ANALYSE

Toelichting

De voorliggende jaarrekening kent op het deelprogramma 'zorg' een voordelig saldo van € 86.000,-- ten opzichte van de begroting (na wijzigingen) en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Collectieve en individuele begeleiding	2.099	2.082	-17
- Decentralisatie WMO/AWBZ	180	144	-36
- Collectieve en individuele begeleiding (2)	127	130	3
- Decentralisatie WMO/AWBZ (2)	442	429	-13
- WMO MO/BW	-96	-118	-22
Zorg	**2.752**	**2.666**	**-86**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Collectieve en individuele begeleiding (V)
  - Een mix van hogere lasten Wmo huishoudelijke hulp, lagere lasten Wmo zorg in natura, hogere lasten Vervoersvoorzieningen en hogere baten Wmo eigen bijdrage zorgt per saldo voor een voordeel ten opzichte van het budget.
- Decentralisatie Wmo/Awbz (V)
  - Zowel op het reguliere budget als op een eenmalig budget in 2020 zijn de lasten lager dan begroot
- WMO MO/BW
  - Het van het Rijk ontvangen bedrag in verband met dak- en thuislozen is in 2020 niet ingezet en wordt overgeheveld naar 2021.

Verder wordt verwezen naar paragraaf H - Decentralisaties

Reserve

- Het vrijgekomen bedrag voor Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen is toegevoegd aan de egalisatiereserve Decentralisaties

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

1d

Sociaal sterk

- Welzijn en sport

• COLLEGEAKKOORD

- *Sport is een belangrijke verbinder en draagt bij aan een goede gezondheid en persoonlijk welbevinden. Het is vooral aan verenigingen om accommodaties te beheren en te onderhouden. Om daarin vanuit de gemeente financieel ondersteuning te bieden, stellen we in 2018 beleid vast onder welke voorwaarden Hattemse sportverenigingen leningen kunnen aanvragen voor (ver)bouw van sportaccommodaties. Om dit op een financieel verantwoorde wijze te doen, doen we dit samen met het Waarborgfonds Sport. Daarnaast zal een maximum totaal uit te lenen bedrag worden bepaald en ook bekeken worden of er een maximum per vereniging mede gebaseerd op het aantal leden, gehanteerd gaat worden. We willen in deze collegeperiode in ieder geval met de verenigingen en sportkoepel het gesprek aangaan over de toekomst van accommodaties.*
- *Inwoners van Hattem werken aan hun gezondheid. Dit verhoogt de kwaliteit van leven en draagt bij aan een vitaal Hattem, waar iedereen naar vermogen meedoet. Daarbij gaat het om een gezonde leefstijl, mentale gezondheid en een gezonde leefomgeving. Wij willen een gezonde levensstijl bevorderen.*
- *Kunst en cultuur geven kleur aan Hattem. We willen creatieve initiatieven faciliteren die de kleur van Hattem verrijken. We zijn trots op onze musea, die net als onze monumenten en ons rijke Hanzeverleden Hattem aantrekkelijk maken voor inwoners en bezoekers. We willen het verhaal van Hattem, decor, duiding en dynamiek van de Hanze, voor onze mooie stad laten renderen. We komen met een voorstel voor een Erfgoedprijs. Bij de promotie van Hattem speelt Rond Uit een belangrijke rol.*
- *We gaan verder met de koers die is ingezet met resultaatgericht subsidiëren. Waarderingssubsidies houden we in stand, omdat we onze waardering voor onze verenigingen en hun vrijwilligers niet alleen uit warme woorden willen laten bestaan. Ondersteuning willen we daarnaast vooral bieden door als gemeente niet met regels in de weg te zitten en een luisterend oor te hebben voor initiatieven. We hechten waarde aan de lokale omroep en waarderen dat vrijwilligers RTV Hattem met nieuw elan als een continue factor in de Hattemse samenleving willen behouden.*

• RELEVANTE THEMA'S

1. KULTURHUS EN ZWEMBAD DE MARKE

Resultaten:

- Omdat er nog geen jaarcijfers 2020 van de stichtingen bekend zijn, is in de gemeentelijke jaarrekening 2020 de begroting 2020 van de beide stichtingen als uitgangspunt gehanteerd.
- In 2020 zijn zowel het zwembad als het Kulturhus geconfronteerd met sluiting als gevolg van de Corona maatregelen. Daarnaast zijn in het zwembad tegelherstelwerkzaamheden uitgevoerd waardoor het zwembad de activiteiten in deze periode stil diende te leggen.
- Net als in 2019 zijn als gevolg van de BTW vrijstelling sport het zwembad De Marke en het Kulturhus (voor het sportdeel) in 2020 geconfronteerd met een BTW nadeel omdat deze niet meer compensabel is.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

De gemeente heeft namens de beide exploitatiestichtingen een aanvraag ingediend voor het nadeel als gevolg van Btw-vrijstelling via de SPUK.

2. SPORT

Resultaten:

- In navolging van het Nationaal Sportakkoord is in de gemeente Hattem in 2020 een lokaal sportakkoord gesloten met een groot deel van de relevante sportpartners. Door uitvoering van dit akkoord wordt verder gebouwd aan een sportief Hattem.
- In 2020 is de regionale samenwerkingsagenda sport Noord-Veluwe opgesteld. Deze samenwerkings-agenda is begin 2021 vastgesteld en beschrijft hoe de regionale samenwerking in de periode tot en met 2023 wordt vormgegeven.
- Net als voor 2019 is in 2020 is voor het nadeel als gevolg van de Btw-vrijstelling sport voor het een SPUK aanvraag ingediend.
- Het team buurtsportcoaches is zich blijven ontwikkelen. De drie buurtsportcoaches hebben allemaal een eigen profiel/speerpunt. De eerste is naast buurtsportcoach ook JOGG-regisseur, de andere twee richten zich specifiek op de doelgroep senioren of aangepast sporten.

3. BIBLIOTHEEK

Resultaten:

- De bibliotheek had in 2020 een uitdagend jaar vanwege Covid-19. Er werd veel flexibiliteit en creativiteit gevraagd, wat onder andere leidde tot de zeer succesvolle Afhaalbieb. En ondanks de pandemie, bleef de bibliotheek een belangrijke partner rondom thema's als Laaggeletterdheid en het onderwijs-achterstandbeleid door mee te denken tijdens de lockdowns wat er wél mogelijk was.

4. KUNST EN CULTUUR

Resultaten:

- In 2020 had het Coronavirus een behoorlijke invloed op de Kunst en Cultuur sector in Hattem. Veel activiteiten zijn niet doorgegaan. Maar we zagen ook dat de verenigingen in Hattem niet stil zaten en zich aanpasten. Zo gaven de muziekverenigingen digitaal hun lessen en pasten de musea zich snel op de situatie rondom het Coronavirus aan.

- Het Cultuur- en Erfgoedpact is door de provincie Gelderland verlengd tot aan de zomer van 2021. Dit is besloten omdat er veel activiteiten geen doorgang konden vinden. In 2021 zullen de gemeenten zich buigen over een nieuw Cultuur- en Erfgoedpact.

- De regio Noord-Veluwe heeft een Regioverkenning ingediend bij de provincie Gelderland om aanspraak te kunnen maken op een Coronafonds voor de Kunst- en Cultuursector. In het eerste kwartaal van 2021 komt er uitsluitsel over de hoogte van de subsidie die de provincie toe gaat kennen. Dit zou een goede stimulans kunnen betekenen voor de sector in Hattem en voor de regio.

- Het Muziekakkoord van de Noord-Veluwe is vastgesteld. Dit Muziekakkoord heeft als doelstelling dat muziek in de klas is voor alle leerlingen op de basisscholen en is een mooie samenwerking tussen de muziekverenigingen, de basisscholen, Cultuurplein Noord-Veluwe en de gemeente Hattem. De gemeente draagt hier jaarlijks financieel aan bij.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• WAT HEEFT HET GEKOST ?

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten	1.977	1.845	1.985	2.419	434
Totaal baten	-132	-75	-123	-553	-430
Gerealiseerd totaal	1.845	1.770	1.862	1.866	4
Gebruik onvoorzien					
Verrekening met reserves	-18	-18	-48	-41	7
Gerealiseerd resultaat	**1.827**	**1.752**	**1.814**	**1.825**	11

Beleidsveld

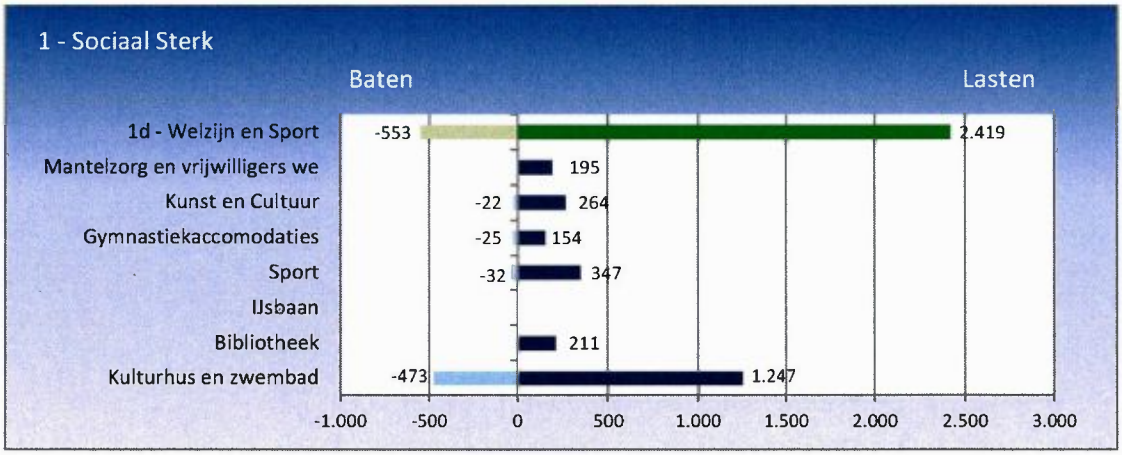

• ANALYSE

Toelichting

De voorliggende jaarrekening kent op het deelprogramma 'welzijn en sport' een nadelig saldo van € 4.000,-- ten opzichte van de begroting (na wijzigingen) en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Kulturhus en zwembad	774	774	
- Bibliotheek	208	211	3
- IJsbaan	2		-1
- Sport	276	315	39
- Gymnastiekaccommodaties	134	129	-6
- Kunst en Cultuur	283	242	-41
- Mantelzorg en vrijwilligerswerk	184	195	10
Welzijn en sport	**1.862**	**1.866**	**4**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Sport (N)
  - In het eerste pakket steunmaatregelen Corona heeft de raad besloten geen OZB op te leggen aan sportverenigingen. Administratief is de budgetwijziging verwerkt als lagere begrote baten OZB. In de uitvoering / realisatie is de compensatie geboekt als lasten op het product Sportactiviteiten.
- Kunst en Cultuur (V)
  - In het tweede pakket steunmaatregelen Corona heeft de raad besloten middelen beschikbaar te stellen voor lokale culturele voorzieningen. Het overgrote deel daarvan wordt overgeheveld naar 2021. Met het besluit over her derde pakket aan steunmaatregelen heeft de raad akkoord gegeven voor de uitvoering in 2021.

Reserve

- Aan de algemene reserve zijn de middelen onttrokken die zijn ingezet als Corona steunmaatregelen voor sportaccommodaties en musea.
- De reserve dekking kapitaallasten is aangewend voor een drietal geactiveerde investeringen met een economisch nut.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

2



Wonen, werken en recreëren

't Kleine Veer Hattem/Zwolle

• INLEIDING

Programma 2 beschrijft de gemeentelijke taken en ambities die te maken hebben met de fysieke leefomgeving. Wonen, werken, recreëren, publieke voorzieningen, ze vragen allemaal een plek. Om ervoor te zorgen dat deze functies naast elkaar (of soms juist wat verder van elkaar af) kunnen bestaan is een goede ruimtelijke ordening een basisvoorwaarde. Daarnaast is het belangrijk om op een gelijkwaardige manier met elkaar in gesprek te zijn. Er is ruimte voor initiatieven van inwoners: de gemeente staat open voor ideeën en denkt hierbij in kansen.

• AMBITIE

Hattem is een kleine maar stoere Hanzestad tussen de natuur van de Veluwe en de uiterwaarden van de IJssel. Een aantrekkelijke stad op een steenworp afstand van Zwolle. Met een rijke cultuurhistorie waar de kwaliteit van wonen, leven werken en verblijven hoog is.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• RELEVANTE THEMA'S

Het afgelopen jaar hebben we ingezet op het versterken van de kwaliteiten die Hattem zo bijzonder maken. Ondanks knelpunten in de personele bezetting en externe ontwikkelingen zoals de 'stikstofcrisis' zijn belangrijke vorderingen gemaakt binnen de diverse projecten. De speerpunten van 2019 waren.

- **Energie & klimaat (programma 2.a)**
  In 2020 is het programma duurzaamheid vastgesteld waarbinnen de doelen, de programma aanpak en de rapportage beschreven staan. Daarnaast is in 2020 veel werk verzet in de uitvoering van het programma. Onderdeel hiervan zijn trajecten zoals de RES en de Warmtevisie en diverse projecten voor opwekking van duurzame energie.

- **Implementatie Omgevingswet (programma 2.a)**
  De inwerkingtreding van de Omgevingswet is met een jaar uitgesteld naar 1 januari 2022. Toch hebben we in 2020 niet stilgezeten want er is veel werk te verzetten om op tijd klaar te zijn voor de inwerkingtreding van deze wet. Op basis van de in het najaar van 2020 verschenen VNG Roadmap invoering Omgevingswet en WKB is het programma Implementatie Omgevingswet heringericht. Belangrijkste focus van het programma ligt op het tijdig realiseren van de minimale acties. We hebben op alle onderdelen stappen gezet in 2020.

- **Nieuwe woongebieden realiseren (programma 2.a)**
  Naast de afronding van de laatste fase van de woonwijk Assenrade hebben we in 2020 vol ingezet op de projecten 't Veen en Woonzorgzones. In beide projecten zijn belangrijke stappen gezet richting realisatie van woningbouw. In Assenrade, aan de Lippenoordweg en bij de Hof van Blom zijn flinke vorderingen gemaakt bij de bouw van (sociale) huurwoningen. Tenslotte zijn er in 2020 veel plannen ingediend en ontwikkeld voor kleine en middelgrote woningbouwlocaties.

- **Recreatie en Toerisme & Economie (programma 2.b)**
  Het afgelopen jaar was voor de recreatiesector een lastig jaar. De eerste lockdown had veel impact op de bedrijfsvoering van veel bedrijven. Ook konden er geen of nauwelijks evenementen georganiseerd worden vanwege de beperkende maatregelen. In de zomer hebben we in Hattem wel kunnen merken dat Nederlanders meer op vakantie gingen in eigen land en zaten de terrassen (eindelijk én op 1,5e meter) helemaal vol. Als gemeente hebben wij de sector waar mogelijk ondersteund via maatregelen in de drie Corona steunpakketten.

- **Bedrijvenpark H2O (programma 2.b)**
  In 2020 zijn belangrijke stappen gezet naar verdere ontwikkeling van het bedrijvenpark H2O. Met een onherroepelijk bestemmingsplan, vergevorderde plannen voor de nieuwe aansluiting op de A28 en de afgeronde realisatie van de Zuiderzeestraatweg is in 2020 het Hattems plandeel bouwrijp gemaakt. De verkoop van de bedrijfskavels komt ook goed op gang en er zijn al diverse vergunningaanvragen voor bouwplannen ingediend.

- **Herinrichting Binnenstad (programma 2.c)**
  In het voorjaar van 2020 is de herinrichting van de Markt en het Kerkplein succesvol afgerond. Vanaf dat moment zijn de voorbereidingen, aanbesteding en het ontwerptraject voor de 2e fase van herinrichting van de binnenstad geïntensiveerd en hebben meerdere inloopbijeenkomsten met onze inwoners en ondernemers plaatsgevonden. Voor dit project werkt de gemeente Hattem nauw samen met NTP (uitvoerder) en OKRA (landschapsarchitect). In 2020 is daarnaast gewerkt door Liander en Vitens aan de vervanging van de nutsleidingen in de binnenstad.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten	8.492	6.241	6.709	8.436	1.727
Totaal baten	-4.197	-1.178	-1.615	-3.647	-2.032
Gerealiseerd totaal	4.295	5.063	5.094	4.790	-305
Gebruik onvoorzien					
Verrekening met reserves	-554	-139	-415	-140	275
Gerealiseerd resultaat	**3.741**	**4.924**	**4.679**	**4.650**	**-30**

Beleidsveld

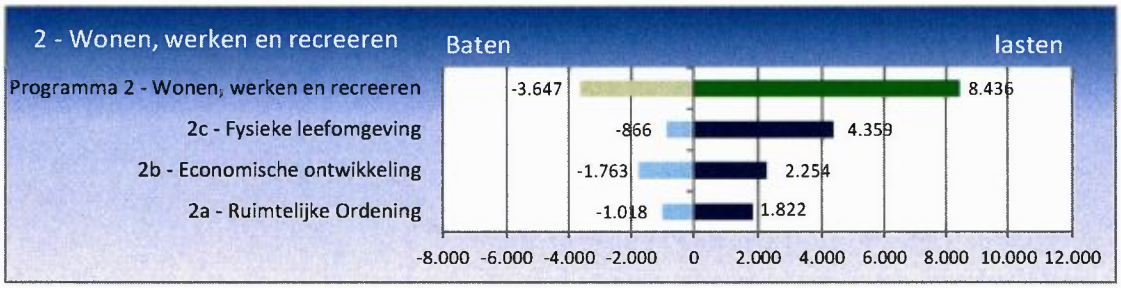

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

2a

Wonen, werken en recreëren

- Ruimtelijke ontwikkeling

• COLLEGEAKKOORD

- *De regionale woonvisie wordt vertaald naar de lokale woonvraag.*
- *We willen de energietransitie versnellen en toewerken naar een situatie waarin Hattem energieneutraal is. In de komende periode brengen we in kaart wat daar voor nodig is. We sluiten daarbij geen oplossingsrichtingen uit. We hebben daarbij een "ja, mits" houding ten aanzien van duurzaamheidsinitiatieven. We gaan meer inzetten op de energietransitie en het klimaatactieprogramma. Daar gaan we een wijze van financiering bij voorstellen die ons in staat stelt om echte stappen te zetten, we denken aan bijvoorbeeld een duurzaamheidsfonds of -reserve.*
- *Aan onze inwoners bieden we instrumenten die het investeren in duurzame maatregelen aantrekkelijk maken. We denken daarbij aan duurzaamheidsleningen en uitbreiding van het Energieloket. Het minimabeleid willen we uitbreiden met maatregelen ter bestrijding van hoge energielasten (voorkomen van energiearmoede), zodat ook gezinnen met lage inkomens in staat zijn om duurzame maatregelen te nemen.*
- *We gaan uitvoering geven aan het convenant met Powered by Hattem en ondersteuning bieden in deze opstartfase. Plaatsing van zonnepanelen op de oude stortplaats (tussen Oranje Nassaulaan en Prinses Beatrixlaan) beschouwen wij als een kansrijk project.*
- *Triada is een belangrijke partner bij het realiseren van duurzame woningen in Hattem. We blijven daar in de prestatieafspraken op inzetten, maar staan ook open voor een actiever partnerschap om onze duurzaamheids-doelstellingen te bereiken.*
- *Het Rijk zet in op aardgasvrije nieuwbouw en als Hattem willen we daar ook onverkort op inzetten. Op 't Veen gaat aardgasvrij gebouwd worden. We sluiten aan bij de landelijke regelgeving op dit punt en zullen zeer terughoudend omgaan met het geven van ontheffingen.*
- *We zoeken op het gebied van energietransitie de samenwerking met onze buurgemeenten op.*
- *Het Rijk neemt ook het ruimtelijk domein op de schop: een complete stelselwijziging met de invoering van de Omgevingswet. Dat is weer een forse opgave, maar ook één die kansen biedt. Kansen om meer nog dan voorheen samen met inwoners en ondernemers te bepalen hoe het Hattem van de toekomst eruit gaat zien. Een houding van "ja, mits" in plaats van "nee, tenzij" staat daarin centraal, samen met het thema duurzaamheid. We gaan de Hattemers actief betrekken bij het opstellen van de Omgevingsvisie.*
- *We ontwikkelen in Hattem twee woonzorgzones. We actualiseren het behoefteonderzoek naar zorgplekken in deze periode om helder te krijgen welke inzet nodig is op dit gebied. Als uit dit onderzoek blijkt dat er behoefte is aan meer zorgplekken, willen we ons als gemeente maximaal inzetten om zorgaanbod op algemene grondslag te realiseren. Voor de woonzorgzone Geldersedijk/ijsbaanterrein gaan we voor een integrale ontwikkeling van het gebied en willen daar, ook plek bieden aan initiatieven voor kleinschalige woonvormen voor bijzondere doelgroepen, zoals stichting de Luwte.*
- *Hattemers moeten hun hele leven een voor hen passende woonvorm in Hattem kunnen vinden. We willen de toekomstige woonwensen van Hattemers kunnen blijven faciliteren. Daarom willen we nieuwe locaties in beeld brengen die een aanbod voor divers types woningbouw kunnen betekenen, kwalitatieve inbreiding gaat daarbij voor uitbreiding. Er moet gebouwd worden naar behoefte, waarbij we oog hebben voor betaalbare huisvesting voor elke Hattemer. De kwaliteit van de sociale woningvoorraad houden we op peil.*
- *De ontwikkeling van 't Veen nemen we voortvarend ter hand. Ondergrondse verkabeling van de hoogspanningslijnen kan de kansen voor de ontwikkeling van het gebied vergroten.*
- *We blijven ons er voor inzetten dat er helderheid komt over de gevolgen van Lelystad Airport voor de gezondheid en het woongenot van onze inwoners. Insteek blijft daarbij: geen laagvliegroutes, eerst een herindeling van het luchtruim.*

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

1. RUIMTELIJKE ORDENING

Resultaten:

- **Omgevingswet**

  Vanuit het Rijk wordt ingezet op het vereenvoudigen en versoberen van het omgevingsrecht. In de de Omgevingswet moet de inhoud van 60 wetten en 100 AMvB's worden gebundeld. In 2020 is op diverse onderdelen van de Hattemse organisatie gewerkt aan de voorbereidingen voor invoering van de Omgevingswet. Deze werkzaamheden vinden plaats binnen diverse deelprojecten, zoals de het project Omgevingsvisie, Omgevingsplan Buitengebied, Omgevingsvergunning en Digitaal stelsel Omgevingswet (DSO). Waar mogelijk doen we dit samen met buurgemeenten.

  Omgevingsvisie

  De Omgevingsvisie is een verplicht nieuw instrument uit de Omgevingswet. Hoofdlijnen van beleidsnota's, waaronder de structuurvisie maar ook sectorale nota's, gaan op in de Omgevingsvisie. In 2018 is gestart met de voorbereiding van de Omgevingsvisie. In een Bouwstenennotitie zijn de kernwaarden van Hattem geformuleerd en is bepaald wat het 'DNA' van Hattem is. In 2020 zijn de ambities voor 2040 uitgewerkt in een concept-Koersdocument. De ambities zijn beschreven voor 3 thema's en 8 deelgebieden. In 2021 vindt participatie plaats over het concept-Koersdocument. Op basis van de reacties van de inwoners en aanvullende onderzoeken wordt een ontwerp-Omgevingsvisie opgesteld. Die kan naar verwachting eind 2021 of begin 2022 worden vastgesteld door de gemeenteraad.

  Chw. Bestemmingsplan Buitengebied (omgevingsplan Buitengebied).

  In 2020 is verder gewerkt aan het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte (Chw.) voor het buitengebied (omgevingsplan Buitengebied). Er is een afwegingskader gemaakt om de initiatieven te kunnen toetsen en er zijn gesprekken gevoerd met alle initiatiefnemers hoe zij dit afwegingskader kunnen inzetten voor hun initiatief. Voor de kerst heeft iedere initiatiefnemer een brief gehad waarin is opgenomen wat zij nog moeten doen en wat zij kunnen verwachten in het vervolgproces. Ook is er verder gewerkt aan de Milieueffectrapportage (MER) en het concept bestemmingsplan.

  Omgevingsvergunning

  We zoeken naar een nieuwe werkwijze waarbij het initiatief centraal wordt gesteld. Van "nee, tenzij," naar "ja, mits", waarbij het werkproces omgevingsvergunning wordt verkort van maximaal 26 naar maximaal 8 weken.

  Aan de hand van de landelijk beschikbaar gestelde klantreizen en serviceformules is een Hattems model geformuleerd dat als basis zal dienen voor ons Omgevingsvergunningenproces. Om te komen tot implementatie van dit nieuwe vergunningenproces moeten een aantal nieuwe instrumenten worden ontwikkeld, zoals een nieuwe wijze van informatievoorziening en integrale behandeling en advisering. Een voorbeeld hiervan is de Omgevingstafel. Dit is een integraal overleg met dus alle betrokkenen (aanvrager, adviseurs, ketenpartners etc) om te komen tot een integraal advies. In regioverband wordt gewerkt aan de ontwikkeling hiervan. Ook wordt samen met de raad vastgesteld op welke wijze de raad gebruik gaan maken van hun adviesrecht bij afwijkingen van het Omgevingsplan en hoe participatiebeleid wordt vormgegeven. Ook wordt een pilot gehouden met een webapplicatie die een nieuwe snelle manier van vergunningverlening voor kleinere bouwwerken kan realiseren.

  Digitaal stelsel Omgevingswet

  In 2020 is samen met de gemeenten Heerde en Oldebroek gewerkt aan de invoering van het Digitaal stelsel Omgevingswet. We hebben ons georiënteerd op een opvolger van onze huidige VTH-applicatie en zijn daarvoor een aanbesteding gestart. Naast een VTH-applicatie die kan aansluiten op het DSO is het nodig om software aan te schaffen en in te richten voor ruimtelijke plannen en toepasbare regels. Eind 2020 zijn voorbereidingen getroffen voor de aanbesteding van deze zogenaamde Plan- en Regelbeheersoftware.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

2. VERGUNNINGVERLENING EN BESTEMMINGSPLANNEN

Resultaten:

- **Vergunningverlening**
  Ondanks Corona zijn er in 2020 veel initiatieven en aanvragen voor een omgevingsvergunning binnengekomen bij de gemeente. Het gaat daarbij om verbouwingen, kleine- en middelgrote woningbouwprojecten, maar ook andere projecten zoals de aanleg van een zonnepark. In een aantal gevallen is het ook noodzakelijk om een uitgebreide procedure omgevingsvergunning (VVGB) of een bestemmingsplanprocedure te doorlopen. De toenemende workload, in combinatie met Corona, thuiswerken en het vertrek van een van de adviseurs maakte het een uitdaging om alle procedures te kunnen blijven draaien. Om de stroom van initiatieven te kunnen faciliteren heeft extra inhuur van medewerkers plaatsgevonden. De inkomsten uit leges en anterieure overeenkomsten (kostenverhaal) waren afgelopen jaar aanzienlijk hoger dan gemiddeld. De kosten voor de inhuur konden dan ook worden gedekt uit deze extra inkomsten.

3. WONEN / WONINGBOUWPROJECTEN

Resultaten:

- **Strategie woningbouw**
  In 2020 is gestart met de voorbereiding van een nieuwe woningbouwstrategie. De krappe woningmarkt en de veranderende leeftijdsopbouw maakt het noodzakelijk kritisch te kijken naar omvang en samenstelling van de woningvoorraad. Deze strategie loopt samen op met het ontwikkeling van de Omgevingsvisie en regionale verkenningen op het gebied van de woningbouwopgave. Woningbouw en duurzaamheid vormen twee centrale thema's in de Omgevingsvisie.

- **Sociale woningbouw**
  Met de aanpassingen in de Huisvestingswet en Woningwet is de rolverdeling tussen gemeente en woningbouwcorporatie veranderd. Gemeenten en huurders hebben nu meer invloed op het werk van de corporatie. Dit heeft effect op de inhoud van prestatieafspraken tussen de corporatie(s)/huurdersberaad en de gemeente. De gemeente geeft dit proces vorm vanuit de beleidslijnen in de woonvisie. Voor 2021 zijn prestatieafspraken gemaakt met Triada.

- **Huisvestingsverordening**
  In 2020 is samen met de gemeenten Heerde en Epe gewerkt aan een nieuwe huisvestingsverordening en een nieuw systeem voor urgentietoewijzing. Met deze verordening worden spelregels meegegeven aan de corporatie voor het woonruimteverdeelsysteem van sociale huurwoningen. De verordening is in december vastgesteld door de gemeenteraden en het systeem voor urgentietoewijzing is per 1 januari 2021 van kracht gegaan.

- **Kleine woningbouwinitiatieven**
  Er zijn in 2020 veel initiatieven voor kleinere woningbouwontwikkeling opgestart of doorgezet. Het gaat in de meeste gevallen om inbreidingsplannen of om functieverandering van bijvoorbeeld detailhandel naar wonen. Samen leveren deze initiatieven een interessante extra plancapaciteit. De gemeente is in meeste gevallen geen initiatiefnemer maar wel betrokken vanuit de ruimtelijke procedure, die in doorlopen moet worden voor realisatie. De gemeente beoordeelt o.a. hoe de initiatieven passen in de woningbouwopgaven van Hattem en of er een goede mix is tussen de verschillende prijsklassen en woningtypen.

- **Assenrade**
  De afronding van de wijk Assenrade verloopt voorspoedig. Alle kavels en gronden van projectmatige woningen zijn verkocht door de gemeente. In 2020 zijn bijna alle woningen gereed en ook de laatste 10 sociale huurwoningen in de wijk zijn vlak na de jaarwisseling opgeleverd. Verder is er gewerkt aan het woonrijp maken van de laatste straten. Met de afronding van de herinrichting van de Burgemeester Bijleveldsingel is ook de aansluitende infrastructuur geschikt gemaakt voor het verkeer uit wijk.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- **Transformatie van bedrijventerrein 't Veen**
  In 2020 is voor 't Veen de opgave voor de transformatie nader gestructureerd in vijf sporen: a) de verkabeling, b) nieuw bestemmingsplan (o.b.v. Crisis- en herstelwet), c) haalbare ontwikkelclusters, d) alternatieven voor bedrijven en c) Duurzaam Gebouwd Expeditie. Gelijk gebleven is de samenwerking tussen eigenaren, overheden, instanties en marktpartijen. Dit heeft onder meer geleid tot (private) grondtransacties en nieuwe initiatieven passend bij de ambities. Het bestemmingsplan voor 't Veen-Noord (130 woningen) is onherroepelijk geworden. Het jaar 2021 wordt naar verwachting het jaar waarin we de randvoorwaarden dusdanig kunnen bieden dat de transformatie via samenwerkende initiatiefnemers in clusterverband haalbaar wordt en een vlucht kan nemen.

  Ten aanzien van de vijf sporen een kort overzicht:
  a. Verkabeling
     Met TenneT in juni gestart met het opstellen van een Basisontwerp voor het ondergrondse hoogspanningstracé. De basis is het Haalbaarheidsonderzoek van eind 2019. Eigenaren en ondernemers op 't Veen geïnformeerd over de stappen in het traject. In interactieve sessie de loop van het tracé besproken.
  b. Nieuw bestemmingsplan
     In 2019 is de status van Ontwikkelingsgebied verworven op grond van de Crisis- en herstelwet (Chw). Dat biedt de ruimte om te experimenteren met milieuregels en met mogelijkheden die de (nog in te voeren) Omgevingswet biedt. Er is een aanvang gemaakt met het bedenken van een goede planologische strategie voor het actualiseren van de geldende beheersverordening naar een toekomstbestendig Chw-bestemmingsplan (of wellicht Omgevingsplan). In een interactieve online sessie zijn eigenaren, ondernemers en ketenpartners hierbij betrokken.
  c. Haalbare ontwikkelclusters
     We sturen op kwaliteit en toekomstbestendigheid van het nieuwe gemengde woongebied. Uiteindelijk moeten initiatieven wel haalbaar zijn. De strategie is gericht op het tot ontwikkeling kunnen laten komen van clusters van percelen. Enerzijds om de haalbaarheid te vergroten, anderzijds om te voorkomen dat percelen achterblijven. Dekking van de kosten komt vanuit de ontwikkelclusters zelf, de voorziening die de gemeente heeft gevormd en subsidies/participaties. Voor het laatste onderdeel is ondersteuning van de provincie nodig. In 2020 bracht een delegatie van PS een bezoek aan 't Veen.
  d. Alternatieven voor bedrijven
     Bedrijven die efficiënter willen werken, bereikbaarder willen zijn en/of willen groeien, kunnen in principe op H2O terecht. We maakten een afspraak met H2O dat er 4 ha gereserveerd wordt op Hattems plandeel voor bedrijven uit het Veen.
  e. Duurzaam Gebouwd Expeditie
     Met het platform Duurzaam Gebouwd is een nieuwe werkvorm gestart, de Expeditie, waarin een diversiteit aan (markt)partijen deelneemt op zoek naar dé manier om van 't Veen een betaalbaar circulair, klimaatbestendig, smart en energiepositief woongebied te maken. De uitkomsten worden opgenomen in ontwikkeleisen en vinden ook hun weg in het Chw-bestemmingsplan.

- **Woonzorgzones**
  De voorbereidingen voor de realisatie van de Woonzorgzone Geldersedijk zijn in 2020 net zo intensief voortgezet als ze zijn gestart in 2019. De vastgestelde visie op het gebied Oude IJsbaan en omgeving (woonzorgzone en integraal kindcentrum) is uitgewerkt naar een Stedenbouwkundig Plan. Dit plan is – als primeur voor Hattem – via een online informatieavond gepresenteerd aan de inwoners. In november 2020 werd het door de raad vastgesteld en werd een motie met een aantal onderzoeksvragen aangenomen. Parallel aan de opstelling van het stedenbouwkundig plan is het organisatie- en ontwerpproces gestart voor het IKC.
  Voor locatie De Bongerd heeft eigenaar Habion de hoofdstructuur van een plan voorbereid. Begin 2021 wordt dit gepresenteerd aan bewoners en omwonenden.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- **Lippenoordweg**
  Het plan Lippenoordweg is een sloop/nieuwbouw projecten van Triada. Het betreft de sloop van 40 eengezinswoningen en de nieuwbouw van 50 appartementen en 10 grondgebonden woningen. Alle woningen zijn levensloopbestendig en geschikt voor 1 of 2-persoonshuishoudens. In 2020 is gestart met de bouw van de woningen.

4. MILIEU EN DUURZAAMHEID

Resultaten:

- **Regionale Energiestrategie**
  In september heeft Hattem ingestemd met de concept RES nadat lokaal een participatieproces is doorlopen. In de concept RES zijn drie varianten opgenomen. Hattem heeft zich uitgesproken voor variant B. Begin 2021 volgt de vertaling naar RES 1.0. Daarin wordt de terugkoppeling van het Planbureau voor de Leefomgeving verwerkt evenals de uitkomst van de digitale regionale participatietool. Daarnaast wordt gekeken naar de mogelijkheden vanuit het energienetwerk door Liander. De gemeenteraad heeft via de wethouder laten weten aan de stuurgroep dat uniformiteit van windmolens belangrijk is bij het beoordelen van eventuele nieuwe aanvragen.

- **Lokale Warmtetransitie Hattem**
  Op basis van de regionale structuur warmte is eind 2020 de lokale transitievisie Hattem vastgesteld. Daarin de aanpak om te komen tot zogenaamde wijkuitvoeringsplannen en aardgasvrije warmte voorzieningen. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn de zorgvuldigheid van het proces, voldoende aandacht, ook in de regio, voor isolatie en voldoende betrokkenheid van inwoners. We gaan starten in 2020 met enkele wijken waaronder de bedrijven op Netelhorst en (een deel van) de woningen in de Hilst.

- **Agenda Laadinfrastructuur**
  De GO RAL, de Gelderse- en Overijsselse Regionale Agenda Laadinfrastructuur is in 2020 besproken en dient als basis voor de RAL voor Hattem. Deze wordt begin 2021 afgerond en aan de raad aangeboden.

- **Uitvoering programma Duurzaamheid**
  We hebben in 2020 diverse duurzaamheidsprojecten vanuit de Hattemse samenleving gestimuleerd en ondersteund. Veel van deze initiatieven zijn opgezet door Powered by Hattem. Door certificaten aan te schaffen hebben we Powered by Hattem in de gelegenheid gesteld de voorbereiding van een eventueel zonnepark op de vuilstort te realiseren. Daarnaast is samen met de initiatiefnemer van het zonnepark nabij Hattemerbroek een intentieverklaring opgesteld die participatie van Powered by Hattem mogelijk maakt.

  Het energieloket voor de gemeente Hattem heeft i.s.m. Veluwe Duurzaam geresulteerd in diverse energie adviesgesprekken. Met de inzet van de RRE-subsidiemiddelen heeft Veluwe Duurzaam vele inwoners kunnen informeren en bereiken. Dit project loopt door tot in 2021.

  Eind 2020 is gestart met de invulling van de middelen beschikbaar gesteld vanuit het amendement energiearmoede. Inwoners krijgen een bezoek waarbij de basis van energiebesparing wordt uitgelegd en diverse besparingsproducten worden geïnstalleerd. Dit betreft onder andere radiatorfolie, LED-lampen, doorvoerstekers en tochtstrips. Inwoners kunnen na dit bezoek met de opgedane kennis hun besparing verder zelf vormgeven.

- **Beleidskader opwekking hernieuwbare energie**
  Op basis van de opdracht die de raad met een motie heeft meegegeven is in juni het beleidskader vastgesteld voor de ruimtelijke beoordeling van initiatieven voor het opwekken van hernieuwbare energie. Initiatiefnemers kunnen op basis hiervan plannen maken en indienen. Dit kader zal te zijner tijd betrokken worden bij de besprekingen over de omgevingsvisie.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

5. OVERIGE ONTWIKKELINGEN

Resultaten:

- **Lelystad Airport**

  De voorgestelde vliegroutes voor Lelystad Airport stuiten op grote weerstand bij bewoners, bedrijven en lokale en provinciale overheden. De gemeente Hattem werkte ook in 2020 nauw samen met de lokale belangenorganisatie Hoog over Hattem, de buurgemeenten Heerde, Oldebroek en Elburg en de ander partijen in de provincies Gelderland en Overijssel. In 2020 zijn naast de doorgaande lobby achter de schermen ook diverse officiële reacties richting het ministerie verzonden (luchthavenbesluit, luchtvaartnota, besluit herindeling luchtruim, etc.). Centraal staat dat de belangen van de bewoners van ons gebied worden gewaarborgd. Een gezond leefmilieu is daarbij een kernwaarde. Ondertussen is de opening van Lelystad Airport meerdere keren uitgesteld en met de val van het kabinet is het besluit over de opening over de verkiezingen heen getild.

• WAT HEEFT HET GEKOST ?

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten	1.447	1.447	1.739	1.822	84
Totaal baten	-231	-493	-723	-1.018	-294
Gerealiseerd totaal	1.217	954	1.016	805	-211
Gebruik onvoorzien					
Verrekening met reserves	-117	-2	-148	-92	57
Gerealiseerd resultaat	**1.100**	**952**	**868**	**713**	**-154**

Beleidsveld

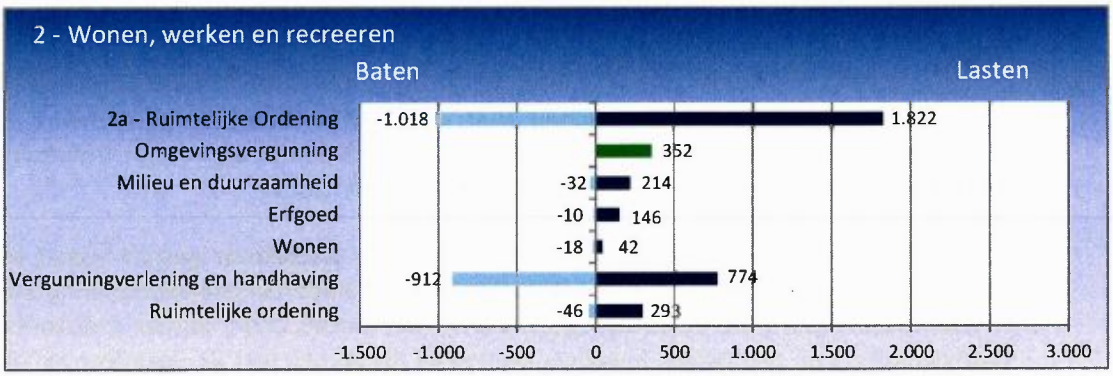

• ANALYSE

Toelichting

De voorliggende jaarrekening kent op het deelprogramma 'ruimtelijke ordening' een voordelig saldo van € 211.000,-- ten opzichte van de begroting (na wijzigingen) en is opgebouwd uit:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Ruimtelijke ordening	279	247	-32
- Vergunningverlening en handhaving	-84	-137	-53
- Wonen	34	25	-9
- Erfgoed	150	136	-14
- Milieu en duurzaamheid	397	182	-215
- Omgevingsvergunning	240	352	113
Ruimtelijke ordening	**1.016**	**805**	**-211**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Ruimtelijke ordening (V)
  - Betreft voornamelijk hogere opbrengsten als gevolg van gesloten anterieure overeenkomsten bestemmingsplannen.
- Vergunningverlening en handhaving (V)
  - Extra personele inzet ten behoeve van bouwprojecten en inzet formatie Bijzonder Opsporingsambtenaar (BOA) (N)
  - Hogere legesopbrengsten projecten Zonnepark en , 't Veen Noord (V)
  - Kosten externe Juridische ondersteuning (N)
- Erfgoed (V)
  - Voorgenomen buitengewoon onderhoud aan de Dijkpoort is doorgeschoven naar 2021. De kosten worden verrekend met de reserve onderhoud gebouwen (V)
- Milieu en duurzaamheid (V)
  - Voor klimaat en duurzaamheid zijn extra middelen beschikbaar gesteld. De stip op de horizon is een klimaatneutraal Hattem in 2050. De gelden voor o.a. warmtetransitie, biodiversiteit en geluidsvoorzieningen Nieuweweg zijn nog niet volledig aangewend en worden via een budgetoverheveling beschikbaar gesteld in 2021 (V)
- Omgevingsvergunning (N)
  - Betreft het doorlopen van procedures tot het vaststellen van bestemmingsplannen buitengebied waarop de procedurele versnellingen van de Crisis- en herstelwet (Chw) van toepassing zijn (N)
  - Kosten externe projectondersteuning invoering omgevingswet (N)

Reserve

- Vanuit de budgetoverheveling 2019-2020 is de algemene reserve ingezet voor de kosten van vastgoed, milieu en de omgevingswet
- Aan de beklemde reserve dekking kapitaallasten zijn de middelen onttrokken voor een geactiveerde investering (stadsmuur) met een economisch nut.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

2b

Wonen, werken en recreëren

- Economische ontwikkeling

• COLLEGEAKKOORD

- *We spannen ons in om het H2O bedrijventerrein zo snel mogelijk gevuld te krijgen. Het realiseren van het bestemmingsplan en de afrit zijn daarbij de eerste prioriteit. De transformatie van 't Veen wordt voorgezet en het planologisch mogelijk maken van de derde supermarkt wordt afgerond.*
- *Bereikbaarheid is een thema dat we vooral in regionaal verband oppakken. We hebben oog voor de gevolgen van de nieuwe afrit voor H2O voor het verkeer in Hattem.*
- *Hattem is een prachtige Hanzestad op de Veluwe. We vermarkten ons samen met de Hanzesteden langs de IJssel en op de Veluwe en op de schaal van de Veluwe. We willen het eigen verhaal van Hattem ook sterk neerzetten: decor, duiding en dynamiek zijn daarbij sleutelwoorden. We gaan ondernemers verleiden om samen het verhaal van Hattem verder te brengen en zo ook onze identiteit te versterken.*
- *De gemeente nodigt lokale ondernemers nadrukkelijk uit bij aanbestedingen door de gemeente.*
- *We gaan geen gebruik maken van de mogelijkheid voor verruiming van de openingstijden van winkels en handhaven de zondagsrust in Hattem.*
- *De Detailhandelsvisie en het convenant met de HAVO gaan we voortvarend uitvoeren. Het thema leegstand heeft daarbij urgentie en de uitwerking van een aanpak daarop.*

• RELEVANTE THEMA'S

1. **ECONOMIE**

Resultaten:

- **Bedrijvenpark H2O**

  In 2020 zijn belangrijke stappen gezet naar verdere ontwikkeling van het bedrijvenpark H2O. Zo zijn alle gronden die in eigendom van gemeente Hattem waren (gelegen in plandeel Hattem) verkocht aan Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek B.V. Met een onherroepelijk bestemmingsplan, vergevorderde plannen voor de nieuwe aansluiting op de A28 en de afgeronde realisatie van de Zuiderzeestraatweg is in 2020 het Hattems plandeel bouwrijp gemaakt. Het terrein is op de juiste hoogte gebracht en de wegen, watergangen en de benodigde leidingen zijn aangelegd. Het terrein is hiermee geschikt voor verkoop en de bouw van bedrijfspanden.

  Er is veel interesse in de bedrijfskavels en de eerste kavels zijn ook daadwerkelijk verkocht. Voor het faciliteren van het Van der Valk hotel is een bestemmingsplan in voorbereiding. De komst van dit hotel trekt ook meer hoogwaardige bedrijven aan, waardoor het bedrijvenpark een meer kwalitatieve uitstraling krijgt.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- **Bedrijventerreinen Noord-Veluwe**
  Op de Noord-Veluwe hebben we afgelopen jaren een Regionaal Programma Werklocaties en een Investeringsagenda bedrijventerreinen opgesteld. In beide documenten hebben we ook aangegeven het liefst samen te werken met onze 'subregio', namelijk Hattem, Heerde, Oldebroek, Elburg en Nunspeet. Dit zijn ook de gemeenten die deel uitmaken van de Regio Zwolle. Dit voornemen is nu bekrachtigd en daarmee was 2020 het laatste jaar van de formele economische samenwerking op de schaal van de Noord-Veluwe. Vanaf 2021 zullen we ook op het gebied van bedrijventerreinen dus vooral samenwerken met de Kop van de Veluwe gemeenten en de provincie Gelderland. Over de verdere samenwerking op de Kop van de Veluwe in programma 3 meer.

- **Binnenstad en gevolgen Corona**
  Het afgelopen jaar was voor de recreatiesector een lastig jaar. De eerste lockdown had veel impact op de bedrijfsvoering van veel bedrijven. Ook konden er geen of nauwelijks evenementen georganiseerd worden vanwege de beperkende maatregelen. In de zomer hebben we in Hattem wel kunnen merken dat Nederlanders meer op vakantie gingen in eigen land en zaten de terrassen (eindelijk én op 1,5e meter) helemaal vol.

  Financieel zijn de gevolgen voor de gemeente de volgende:
  - We hebben extra kosten gemaakt voor het beschikbaar stellen van een openbaar toilet;
  - We hebben, ondanks dat er geen of nauwelijks evenementen zijn geweest, de subsidie van Rond Uit Hattem niet gekort;
  - We hebben een extra impuls gegeven aan de binnenstad door een bijdrage van 15.000 euro aan het Ondernemersfonds. Hier is onder andere *shoppeninhattem* mee ondersteund.
  - We hebben ondernemers in de binnenstad ontlast door géén precario te heffen en géén reclamebelasting te innen. Het Ondernemersfonds heeft wel haar begrote bijdrage ontvangen en zodoende hebben HAVO en RUH niet geleden onder dit besluit.
  - De exploitatie van het Kleine Veer is nog niet precies bekend, maar we verwachten een negatief effect van zo'n 8.000 euro doordat 't Veer een lange periode niet heeft kunnen varen, dan wel met beperkte capaciteit.

• WAT HEEFT HET GEKOST ?

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten	2.638	644	778	2.254	1.476
Totaal baten	-2.892	-128	-263	-1.763	-1.500
Gerealiseerd totaal	-254	516	515	491	-24
Gebruik onvoorzien					
Verrekening met reserves	-195	-113	-158	-63	95
Gerealiseerd resultaat	**-449**	**403**	**357**	**428**	**71**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Beleidsveld

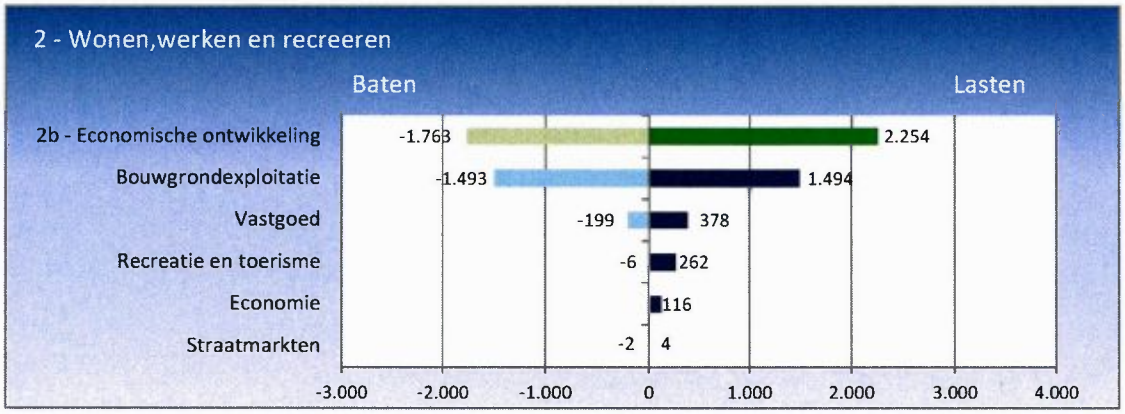

• ANALYSE

Toelichting

De voorliggende jaarrekening kent op het deelprogramma 'economische ontwikkeling' een voordelig saldo van € 24.000,-- ten opzichte van de begroting (na wijzigingen) en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Straatmarkten	3	2	-1
- Economie	51	52	1
- Recreatie en toerisme	247	256	10
- Vastgoed	208	179	-29
- Bouwgrondexploitatie	6	1	-5
Economische ontwikkeling	**515**	**491**	**-24**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Recreatie en toerisme (N)
  - Door de sluiting van o.a. horecagelegenheden als gevolg van de Corona-maatregelen is er in de binnenstad tijdelijk een toiletunit geplaatst (N)
- Vastgoed (V)
  - Vanuit 2019 is op begrotingsbasis een budget overgeheveld naar 2020 voor door de gemeente uit te voeren werkzaamheden als gevolg van een grondverkoop op Netelhorst. De kosten van de werkzaamheden zijn lager uitgevallen (V)

Reserve

- De algemene reserve is ingezet voor werkzaamheden aan het bosperceel Hattems Loo. Daarnaast zijn trainingen aan ondernemers en is de huur voor het gebruik van buitensportaccommodaties vanuit de algemene reserve gefaciliteerd als gevolg van door Coronamaatregelen geleden schade.
- Verkregen Rijkscompensatie als gevolg van door Corona opgelopen financiële schade is aan de algemene reserve toegevoegd.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

2c

Wonen, werken en recreëren

- Fysieke leefomgeving

• COLLEGEAKKOORD

- *We zetten in op klimaatadaptatie via onder andere het afvalwaterketenplan en willen de bewustwording bij inwoners stimuleren om hun tuinen te vergroenen.*
- *De binnenstad is de parel van Hattem. We zijn trots op onze historische binnenstad en willen dat inwoners en bezoekers die kunnen beleven. We zien de toekomst van de Hattemse binnenstad als autoluw. De toegankelijkheid van de Markt wordt verbeterd.*
- *In de jaren van bezuinigingen was het noodzakelijk om voor een lager niveau van kwaliteit te gaan in de openbare ruimte. Dat heeft geleid tot verrommeling en achteruitgang van kwaliteit en comfort. We gaan de komende jaren weer investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte, te beginnen met het weer toevoegen van prullenbakken op logische plekken in Hattem en ze vaker legen waar dat nodig is. We hebben ook aandacht voor het aantrekkelijk houden van fiets- en wandelroutes door bijvoorbeeld het plaatsen van bankjes. Vlotte afhandeling van meldingen over de openbare ruimte door onze inwoners draagt daar ook aan bij.*
- *De fietser en de voetganger staan nadrukkelijk op één in Hattem. We pakken de uitvoering van het GVVP voortvarend op en komen dit jaar met een uitvoeringsplan. Jaarlijks bepalen we de prioriteiten voor de uit te voeren werkzaamheden. We gaan de oversteek op de Burgemeester Bijleveldsingel aanpakken. Daarmee geven we invulling aan een onderdeel van een fietssnelweg door Hattem naar Zwolle.*
- *Hattem moet goed bereikbaar blijven met het openbaar vervoer.*

• RELEVANTE THEMA'S

1. ALGEMEEN

Resultaten:

- **Binnenstad**

  Na afronding van de Markt en het Kerkplein in het voorjaar is een aanbestedingstraject opgestart voor de herinrichting fase 2. Deze aanbesteding heeft in juni 2020 geleid tot een definitieve gunning aan een aannemer, waarmee een bouwteam-samenwerking is aangegaan. Er is bewust gekozen voor deze werkwijze om op deze manier vroegtijdig uitvoeringskennis aan boord te hebben. Een landschapsarchitect staat de gemeente als ontwerper bij in dit planproces.

  Fase 2 betreft o.a. opgaven rond het aanleggen van gescheiden waterafvoer, het vervangen van straatmeubilair, het vervangen van openbare verlichting en klimaatadaptatie. Het plangebied voor fase 2 vormt de gehele binnenstad (m.u.v. de gebieden die in fase 1 zijn gedaan, zoals de Markt en het Kerkplein). De uitvoering van het project staat gepland voor maart 2021.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Behalve de projecten van de gemeente, wordt in opdracht van Vitens en Liander gewerkt aan het elektriciteits-, gas- en waternet in de binnenstad. In totaal wordt circa 9 kilometer aan elektriciteitskabels en leidingen voor gas en drinkwater vervangen. De nutsbedrijven zijn in het derde kwartaal van 2019 gestart met de vervanging van de bestaande kabels en leidingen in de binnenstad, vooruitlopend op de herinrichting van de binnenstad.

2. WEGBEHEER EN VERKEER

Resultaten:

- **Burg. Bijleveldsingel / Vechtstraat /Hessenweg**
  - Na de werkvoorbereiding en de twee bewonersavonden die nog net voor de Corona maatregelen konden worden gehouden is in de afgelopen zomer gestart met de werkzaamheden aan de Vechtstraat. Voor de kerst zijn de werkzaamheden aan de Burgemeester Bijlveldsingel afgerond. De ontsluiting van Assenrade op de burgemeester Bijleveldsingel ter hoogte van de Crunershof en ter hoogte van de Waalstraat zijn in dit project meegenomen, evenals het verbeteren van de verkeerssituatie op de rotonde Geldersedijk. Het gemotoriseerde verkeer van en naar de parallelweg Geldersedijk wordt nu via de Crunershof en het Boertjesland geleid. De wegen zijn ingericht als 30km/h weg. Gelijktijdig met het opleveren van dit gedeelte zijn we gestart met een 30km/h campagne die door zal lopen in 2021.
  - Uitvoering Hessenweg volgt in eerste helft 2021. De scoop van dit project is uitgebreid tot aan de bebouwdekom bebording.

- **Roseboomspoor**
  - Doordat de werkzaamheden voor het aanleggen van een kabelnetwerk in de berm van het Roseboomspoor hebben wij de reconstructie van het fietspad uitgesteld. Deze zullen medio maart 2021 worden uitgevoerd.
  - De overgang Eijerdijk wordt meegenomen in het project herinrichten Dorpsweg / Eijerdijk (30km/h) die in de eerste helft van 2021 wordt voorbereid.

- **A50/Hessenweg**
  - Het ontwerp voor het verbeteren van de kruisingen met de op en afritten is afgerond. De uitvoering is niet geraamd in de gemeentelijke begroting. In afwachting van de mede financiering vanuit RWS worden de werkzaamheden voor 2022 opgevoerd in het meerjarenprogramma begroting.

- **Veenrand/Nieuwstad/Hogenkamp(hofjes)**
  - Er is gestart met de voorbereiding van deze drie locaties. In verband met de voorbereiding Binnenstad fase 2 zijn deze werkzaamheden later opgestart dan gepland. De verdere voorbereiding en uitvoering zal in 2021 plaats vinden.

- **Vijzelpad (groot onderhoud)**
  - De voorbereidingen zijn opgestart. Nadat we de aanwonenden hebben betrokken zal de uitvoering voorjaar 2021 plaats vinden.

- **Verkeer**
  - Voor de Transitie Het Veen is een verkeersstromen onderzoek opgesteld welke ook van invloed is op de Apeldoornseweg en de Rotonde Hoopjesweg. Beide projecten worden in het eerste kwartaal 2021 op elkaar afgestemd.
  - 30km/h campagne is opgestart in overleg met ROV.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

3. **Water**

Resultaten:

- **Waterhuishouding en Riolering**
  - We hebben een nieuw Beleids- en Beheerplan Water en rioleringen opgesteld. Deze is in december door de raad vastgesteld. Met het nieuwe plan wordt risico gestuurd rioolbeheer, vervangen op het ideale moment, ingevoerd. Er is samen met de andere manifest gemeenten gewerkt aan het delta programma ruimtelijke adaptatie (DPRA) de klimaatatlas (www.klilmaatvalleenveluwe) is hier een resultaat van. In 2020 zijn de verschillende opgaven opgenomen in een Regionaal adaptatie plan (RAP).
  - In 2020 is de achterstand op rioolinspecties ingelopen. De beelden en schade cijfers zijn voor een groot deel al vertaald in de te nemen maatregelen welke in 2021 worden uitgevoerd zodat ons rioolstelsel er de komende jaren weer goed bij ligt.
  - Er is gewerkt aan bijdrage regeling voor particulieren om hun tuin te vergroenen, beter om te gaan met regenwater door dit op eigen terrein vast te houden. Deze regeling zal in het eerste kwartaal 2021 door het college worden vastgesteld. De uitvoering van deze regeling, de participatie en communicatie met betrekking tot water en water gerelateerde taken zijn ondergebracht bij Veluwe Duurzaam.

- **Nieuwbouw/transitie en inbreidingen**
  - Voor locaties die (her-) ontwikkeld worden wordt ingespeeld op de vier thema's. Naast wateroverlast, waar we altijd al aan rekenden, wordt nu ook rekening gehouden met droogte, hitte en natuurlijk systeem.

- **Kanaaldijk**
  - Door het waterschap wordt gewerkt aan de verbetering van de IJsseldijk langs het Apeldoorns kanaal. Hierbij wordt samengewerkt met de provincie Gelderland, Rijkswaterstaat en de betrokken gemeenten Heerde en Hattem. Een goede inpassing en ruimtelijke kwaliteit zijn belangrijke randvoorwaarden voor het ontwerp. Het waterschap besteedt met een omgevingsmanager veel aandacht aan de omgeving en hun participatie. De uitvoeringsplannen zijn gereed voor de vergunningsprocedure.
    De kosten van bovenstaande werkzaamheden worden gedekt uit de voorziening rioolheffing. Over 2020 is een bedrag van € 207.500 aan de voorziening onttrokken waardoor de stand van de voorziening € 620.500 bedraagt.
    De onttrekking is het gevolg van periodiek gemaakte kosten voor opstellen afvalwaterketenplan en de periodieke inspectie van het riool. Deze kosten zullen de komende jaren niet worden gemaakt.

4. **Groen**

- **Omvormen beplantingsvakken**
  - In 2020 is begonnen met het omvormen van beplantingsvakken. Echter door capaciteit tekort in verband met Covid-19 moest de eigen dienst zich concentreren op het onderhoud en zijn de investeringen (gedeeltelijk) uitgesteld.
  - De WSW medewerkers zijn opgenomen in de buitendienst zodat wij het dagelijks groenbeheer vanaf 2020 weer volledig in eigen beheer uitvoeren.

- **Bomen Konijnenbergerweg**
  - Na een nieuwe VTA controle (Visual tree assessment), bleek de kwaliteit van de bomen voldoende om na het verwijderen van enkele slechte bomen en het zorgvuldig snoeien van de overige bomen om de bomenlaan te handhaven. In de komende jaren zullen de attentiebomen vaker worden geïnspecteerd. Op basis van het meegeleverde advies wordt nadat er in de loop van de jaren 'gaten' ontstaan in de bomenrij opnieuw een keuze gemaakt om dan de gehele rij of een aaneensluitend deel te vervangen. Voorlopig is hier geen sprake van.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

5. Afval

- **Huishoudelijk afval: inzameling, verwerking en recycling van grondstoffen**
  - Het Omgekeerd Inzamelen is in Hattem volledig ingevoerd, het functioneert goed. De grondstoffenmonitor over 2020 laat zien dat de hoeveelheid restafval per inwoner opnieuw is gedaald. De extra ingezamelde hoeveelheden restafval, glas en textiel als gevolg van de Coronamaatregelen leiden niet tot een toename van de kosten.
  - De dekking voor ingezameld oud papier valt positief uit ten opzichte van de begroting. Daarmee kunnen extra kosten voor verwerking van de grotere hoeveelheid restafval worden gedekt.
  - Reshare is gestopt met het inzamelen van textiel. De dienstverlening is voorlopig overgenomen door ROVA. Samen met de gemeente zoeken we naar een toekomstbestendig alternatief om textiel blijvend duurzaam in te zamelen en te verwerken.
  - ROVA communiceerde diverse berichten, vooral ook om de ingezamelde grondstoffen zoveel mogelijk vrij van vervuiling te houden. Goede afvalscheiding leidt tot hogere opbrengsten.

- **Afval openbare ruimte / zwerfafval**
  - Het schoonhouden van de openbare ruimte is een belangrijke taak van de gemeente. Het opruimen van zwerfafval is uitgevoerd. Daarnaast is op afroep zwerfafval opgeruimd door de inzet van vrijwilligers.
  - Zwerfafval was het hele jaar door op de agenda in samenwerking met ROVA onder de noemer "Mooi Schoon". Opnieuw zijn inwoners opgeroepen, gestimuleerd en ondersteund om hun woonomgeving van zwerfafval te ontdoen. De voorjaarsactie bij scholen was hierin de actie met het hoogste aantal deelnemers. Verder waren op evenementen en bijzondere dagen, ondanks Corona, mensen van Mooi Schoon aanwezig om bezoekers te attenderen op het belang van een schone omgeving.

• WAT HEEFT HET GEKOST ?

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten	4.407	4.150	4.192	4.359	168
Totaal baten	-1.074	-557	-629	-866	-237
Gerealiseerd totaal	3.333	3.593	3.563	3.494	-70
Gebruik onvoorzien					
Verrekening met reserves	-241	-24	-109	15	124
Gerealiseerd resultaat	**3092**	**3.569**	**3.454**	**3.509**	**54**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Beleidsveld

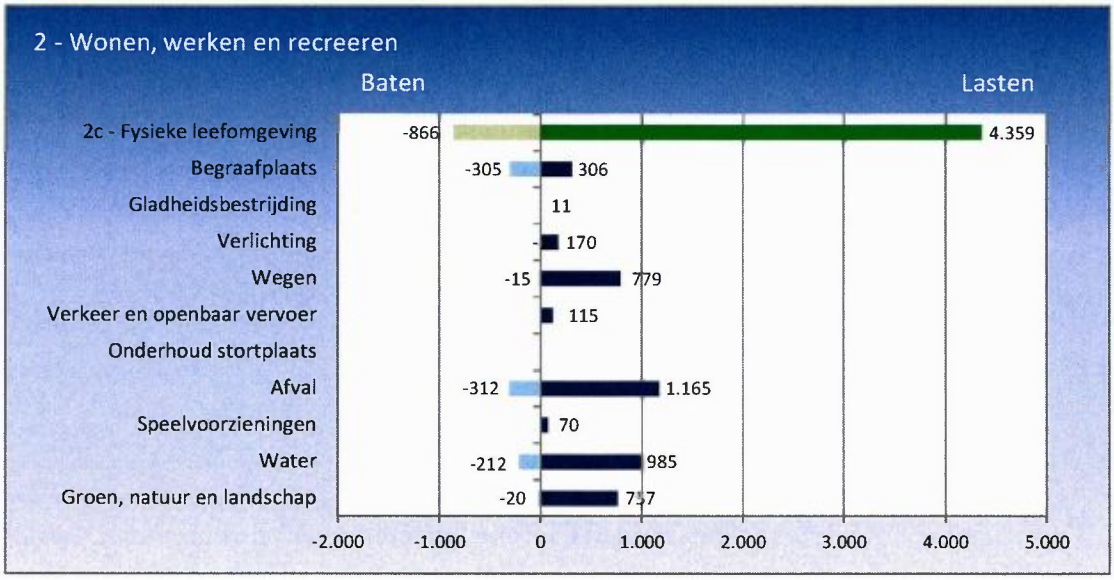

• ANALYSE

Toelichting

De voorliggende jaarrekening kent op het deelprogramma 'fysieke leefomgeving' een voordelig saldo van € 70.000,-- ten opzichte van de begroting (na wijzigingen) en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Groen, natuur en landschap	676	737	62
- Water	842	773	-68
- Speelvoorzieningen	70	70	
- Afval	907	853	-54
- Onderhoud stortplaats	-2		2
- Verkeer en openbaar vervoer	106	115	9
- Wegen	767	763	-4
- Verlichting	190	169	-21
- Gladheidsbestrijding	21	11	-9
- Begraafplaats	-13	1	13
Fysieke leefomgeving	**3.563**	**3.494**	**-70**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Groen, natuur en landschap (N)
  - Voor de groenvisie en geveltuinen binnenstad is op het meerjareninvesteringsprogramma een budget beschikbaar gesteld. De kosten van de visie zijn op grond van de BBV-richtlijnen verantwoord op de exploitatie (N)
  - Door ziekte als gevolg van Corona is buitendienstpersoneel uitgevallen. De werkzaamheden zoals groenonderhoud zijn uitbesteed (N)

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- Water (V)
  - Betreft onder andere de verwerking van de afrekeningen 2019 en 2020 van de Rova. De kosten op het product riolering en waterzuivering worden verrekend met de hiervoor ingestelde voorziening waarbij ook de BTW en directe loonkosten worden betrokken (V)

- Afval (V)
  - In april 2020 is overgegaan op een ander contract met Nedvang. Hierdoor zijn de kosten van verwerken en sorteren lager geworden (V)
  - Positieve afrekening 2019 van de Rova als gevolg van hogere inkomsten uit papier (V)

- Verlichting (V)
  - Voor de openbare verlichting is in 2020 begonnen met het maken van een uitvoeringsplan om nu op korte termijn de gehele installatie te verduurzamen. We verwachten in 2021 een groot deel van de installatie alsnog te verduurzamen. Voor 2020 is een incidenteel voordeel ontstaan op de post kapitaallasten (V)

- Begraafplaats
  - Als gevolg van de hogere opbrengsten op de begraafplaats is ook de dotatie aan de voorziening afkoopsommen onderhoud graven toegenomen (N)

Reserve

- Met de algemene reserve zijn als 'egalisatiebudget' de kosten als gevolg van de uitwerking 'beleidsplan openbare verlichting' verrekend.
  De algemene reserve is tevens ingezet voor dekking van incidentele personele inzet voor de afronding van verkeersprojecten.
- Aan de egalisatiereserve afvalstoffenheffing wordt 70% van de loonkosten gerelateerd aan het zwerfafval onttrokken, een compensatieregeling voor de binnenstad en wordt de reserve ingezet voor de egalisatie van tarieven.
- Van een tweetal investeringen met een economisch nut (toegangspoort begraafplaats en ondergrondse afvalopslag) zijn de kapitaallasten onttrokken aan de reserve dekking kapitaallasten.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

3

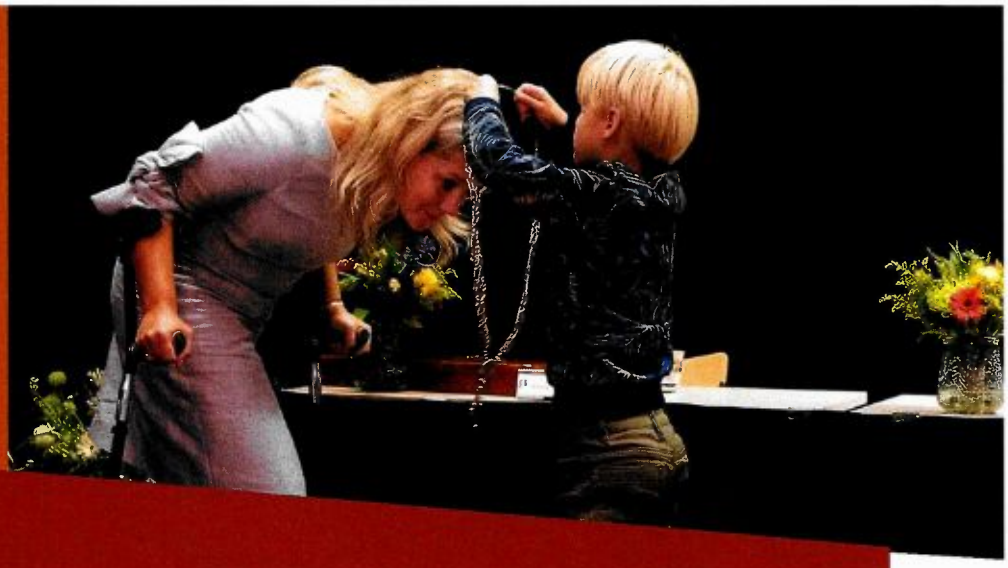

Besturen en organiseren

Beëdiging burgemeester M. Sanderse

• INLEIDING

Programma 3 bevat die randvoorwaarden die de gemeente in staat stelt om de gewenste resultaten uit programma's 1 en 2 te realiseren, zoals besturen en netwerken, dienstverlening, financiën en gemeentelijke organisatie.
Zoals al eerder genoemd veranderen de samenleving en de rol van de overheid en inwoners. Dat vraagt om nieuwe en andere aanpakken, rollen, taken en verantwoordelijkheden. Dat betekent ook het nodige voor de manier waarop de gemeente Hattem bestuurt en voor de ambtelijke organisatie. Op een open en gelijkwaardige manier werken we samen met partners en belanghebbenden in de stad.

• AMBITIE

Hieronder staan de uitgangspunten die de gemeente in staat stellen om de gewenste resultaten uit de programma's 1 en 2 te realiseren.

- Het hoge peil van dienstverlening in onze gemeente willen we vasthouden en verder ontwikkelen.
- Effectief en efficiënt is in onze manier van werken het uitgangspunt.
- De dienstverlening sluit aan bij de wensen van de inwoners en ondernemers en is zo optimaal mogelijk. Dit zowel digitaal als aan de balie.
- De organisatie is krachtig, ondernemend en innovatief.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- Regels zijn nodig, maar daar waar we invloed op uit kunnen oefenen, zullen we onnodige regels weglaten.
- De begroting is structureel in evenwicht en we gaan behoedzaam om met financiële middelen.

• FINANCIEEL

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten *	3.555	2.894	2.971	3.058	87
Totaal baten *	-21.874	-22.385	-23.050	-23.211	-161
Gerealiseerd totaal	-18.319	-19.491	-20.079	-20.153	-75
Gebruik onvoorzien	13	16	16	6	-10
Verrekening met reserves	207	-115	-175	-169	6
Exploitatieresultaat	232	75	442	928	486
Gerealiseerd resultaat	-17.867	-19.515	-19.796	-19.388	407

* De bedragen zijn gecorrigeerd met de verrekeningen met de reserves en het begroting- en rekeningresultaat.

Beleidsveld

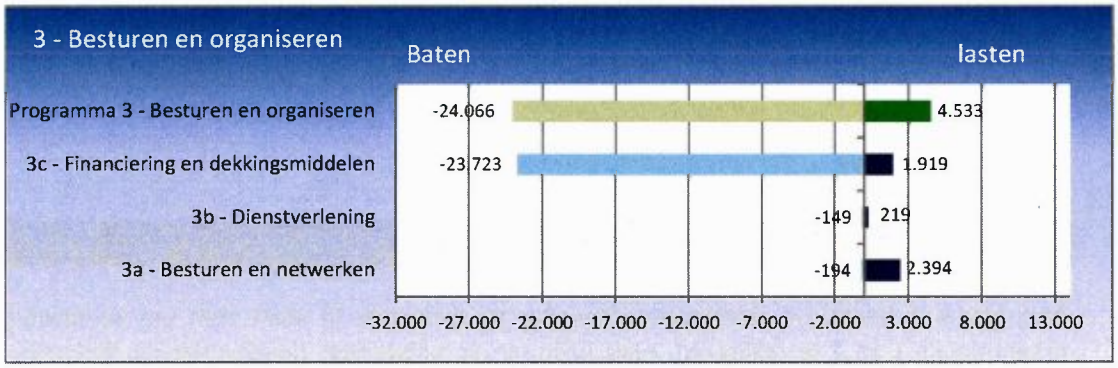

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

3a

Besturen en organiseren

- Netwerken en besturen

• COLLEGEAKKOORD

- *Samen Hattem en het gedachtengoed dat daarbij hoort, is onderdeel van het DNA van het Hattems gemeentebestuur geworden. We gaan de ingezette lijn voortzetten: we bekijken participatie samen met inwoners, per project of initiatief. De door de Raad vastgestelde participatiecode is daarbij leidend.*
- *We gaan ook onderwerpen kiezen waarop er met nieuwe vormen van meer directe democratie gewerkt gaat worden, bijvoorbeeld met een gelote burgerraad.*
- *We willen participatie ook bevorderen door het ondersteunen van vrijwilligers. Het gaat ook over betrokkenheid bij de stad en bij elkaar. De gemeente kan ook "slechts" een rol als verbinder hebben en wordt niet altijd partij.*
- *We creëren een budget om de opstart en/of ondersteuning van initiatieven van inwoners mogelijk te maken.*
- *Hattem is een relatief veilige gemeente, maar niet vrij van ergernissen of overlast. Nu ligt het zeker niet altijd op het pad van de gemeente om tussen inwoners in te gaan staan, maar hebben inwoners daar zelf het voortouw en hun verantwoordelijkheid in te nemen. Als gemeente hebben we, doordat we regels stellen, daar ook een rol in. We willen in de komende periode projectmatig extra handhavingscapaciteit (BOA) inzetten op de bestrijding van ergernis en overlast op het gebied van bijvoorbeeld hondenpoep en foutparkeren.*
- *Wij blijven investeren in de bestuurskracht van Hattem. Onze gemeente wil betekenisvol zelfstandig blijven en de voordelen van de kleine schaal en de nabijheid tot onze inwoners benutten. We kunnen snel schakelen in de regio. Wij realiseren onze bestuurskracht door zelf sterk te zijn en krachtig in onze netwerken te staan en daarin te investeren. Sterke samenwerkingsverbanden komen ten goede aan onze inwoners en investeringen daarin renderen direct of indirect voor Hattem.*
- *We continueren onze huidige samenwerkingsverbanden:*
  - *voor het ruimtelijk domein ligt daarbij de nadruk op de buurgemeenten op de Veluwe en de Samenwerking Noord Veluwe;*
  - *op het sociaal domein werken we vooral samen in de regio Midden-IJssel/Oost-Veluwe (Apeldoorn);*
  - *voor economie en arbeidsmarkt ligt de focus duidelijk op de regio Zwolle. We voorzien deelname in het Cluster Logistiek (als H2O) en de thema's Human Capital Agenda en Bereikbaarheid (die laatste vanuit de samenhang met ons gastheerschap in de SNV op het thema bereikbaarheid A28). Voor het thema Energietransitie bezien we of samenwerking in de Zwolse regio of in SNV verband het meest logisch is;*
  - *op bedrijfsvoering continueren we de samenwerking die tot stand is gekomen in H2O en zouden we de samenwerking op ICT graag uitgebreid zien met meer gemeenten.*
- *We onderhouden goede contacten met de provincies Gelderland en Overijssel en het Waterschap Vallei en Veluwe.*
- *We willen als college volop in contact staan met de samenleving en onze inwoners. Open, toegankelijk, vertrouwen, ruimte laten en praktisch zijn voor ons kernbegrippen. We streven naar besluiten met een breed draagvlak in de raad. We nodigen initiatieven uit. We zijn een betrouwbare partner voor onze inwoners, instellingen, verenigingen, bedrijven en de bestuurlijke partners waarmee we samenwerken. We zoeken naar de gezamenlijke winst en focussen ons daarbij op de langere termijn.*

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• RELEVANTE THEMA'S

1. BESTUUR:

Ontwikkelingen en resultaten:

- Raad

Besluiten

In 2020 heeft de raad 15 keer vergaderd en 68 besluiten genomen en diverse moties en amendementen aangenomen. Van de 15 vergaderingen waren vier vergaderingen buitengewone vergaderingen te weten de profielschetsvergadering, de aanbevelingsraad, de benoeming van twee nieuwe raadsleden en het afscheid van de waarnemend burgemeester en de installatieraad. Door de uitbraak van de Coronacrisis heeft de raad afgelopen jaar de overgang gemaakt van fysiek vergaderen naar digitaal vergaderen. De eerste paar vergaderingen waren erg wennen, echter na wat opstartproblemen is het digitaal vergaderen goed verlopen. Daarmee is de continuïteit van het besluitvormingsproces geborgd.
Een aantal onderwerpen waarover de raad besluit zijn jaarlijks terugkerende onderwerpen zoals de financiële stukken van verbonden partijen. De raad heeft daarnaast onder andere diverse verordeningen, drie steunmaatregelenpakketten Corona, de Transitievisie Warmte, het concept bod RES 1.0 en het stedenbouwkundigplan Oude IJsbaan vastgesteld.

Afscheid en installatie burgemeester

In de vergadering van 11 februari 2020 heeft de raad in het bijzijn van de Commissaris van de Koning de profielschets voor een nieuwe burgemeester van Hattem vastgesteld. In de maanden april en mei heeft de Vertrouwenscommissie gesprekken gevoerd met kandidaten. Op 22 juni heeft de aanbevelingsraad plaatsgevonden waarin de raad mevrouw Sanderse heeft voorgedragen om te worden benoemd als burgemeester. Bij Koninklijk Besluit van 31 augustus 2020 is zij benoemd tot burgemeester van Hattem.
In de vergadering van 14 september 2020 heeft waarnemend burgemeester Van Asseldonk afscheid genomen van de gemeenteraad. Op 18 september 2020 is mevrouw Sanderse geïnstalleerd als burgemeester.

Toekomstverkenning

In februari ontving de raad het rapport van de verkenners "Samen voor de Kop van de Veluwe - een pleidooi voor actie!". In het totstandkomingsproces van dit rapport is door de raad, vanuit B&W en ambtelijk input geleverd aan de verkenners. Het rapport en de daarin
opgenomen adviezen passen in de koers zoals de raad deze aan de verkenners heeft
geschetst. De raad heeft kennis genomen van het rapport en onderschrijft de daarin opgenomen adviezen. De raad heeft het college met het besluit van 22 mei 2020 een viertal opdrachten meegeven om uitvoering te geven aan het rapport.

2. INTEGRALE VEILIGHEID:

Resultaten:

- **Integrale veiligheid**

In het Integraal Veiligheidsplan 2020-2023 is ondermijning benoemd als één van de speerpunten. Om daar als samenwerkende gemeenten in Veluwe Noord (Elburg, Epe, Hattem, Heerde, Nunspeet en Oldebroek), de politie en OM een goed invulling aan te geven is in 2020 een voorstel gemaakt op welke wijze we dit kunnen vormgeven. Elke gemeente heeft extra middelen beschikbaar gesteld. Hiervoor wordt voor 2 jaar een coördinator Ondermijning voor Veluwe Noord geworven. Daarnaast maken de gemeenten capaciteit vrij om lokaal en structureel in te zetten op het thema Ondermijning. In 2020 is in de gemeente Hattem het lokaal plan van aanpak ondermijning vastgesteld.

De Corona maatregelen hebben grote invloed gehad op de werkzaamheden binnen het veiligheidsdomein. De landelijke maatregelen vroegen constant vertaling naar de lokale situatie. Daarnaast was het een uitdaging om alle beschikbare informatie vanuit het Rijk, de VNOG en de GGD samen te brengen. Dit heeft veel invloed gehad op de beschikbare capaciteit. Zo zijn er een aantal acties

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

uit het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid Veluwe Noord op een later moment gerealiseerd of doorgeschoven naar 2021.

We hebben in samenwerking met gemeenten in de regio afspraken gemaakt over de functie van de Jeugdcoördinator. Deze functie is verbonden aan de Veiligheidskamer Noordwest Veluwe waar Hattem ook bij is aangesloten. De functie vormt een schakel tussen de jeugdstrafrechtketen en het sociaal domein.

In 2020 is het Regionaal risicoprofiel en Regionaal beleidsplan 2021-2024 van de VNOG behandeld in de gemeenteraad. De raad heeft bij de VNOG aangegeven meer aandacht te willen geven aan preventie in het risicoprofiel. Hier heeft de VNOG positief op gereageerd. Het beleidsplan is een uitwerking van de Toekomstvisie die begin 2020 is vastgesteld door de VNOG. Beide stukken zijn vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de VNOG.

- **Kop van de Veluwe**
  In 2020 hebben de gemeenten Hattem, Heerde, Elburg, Oldebroek en Nunspeet en de provincie Gelderland de Investeringsagenda Kop van de Veluwe ondertekend en is er een start gemaakt met de uitvoering ervan. De begrote bijdrage aan de organisatiekosten bleek in 2020 niet nodig.

- **Regio Zwolle**
  Financieel vertoont de samenwerking in de Regio Zwolle geen afwijkingen ten opzichte van de begroting 2020. Inhoudelijk kunnen we melden dat de samenwerking het afgelopen jaar deels in het teken stond van de Coronacrisis. De Regio Zwolle heeft zich georganiseerd in een 'Brigade' die klaar stond om ondernemersvragen te beantwoorden en ondernemers te helpen bij problemen in het kader van de Coronacrisis. Verder is men gestart met het positioneren van de Regio Zwolle in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en werken we vanuit daar aan thema's als Bereikbaarheid, Verstedelijking. De Human Capital Agenda blijven we uitvoeren, met een verbreding richting werknemers i.v.m. de Coronacrisis.

- **Crisisbeheersing**
  Afgelopen jaar zijn we bijna het gehele jaar bezig geweest met het bestrijden van de Corona crisis.
  Van half maart tot 1 december is er in het gehele land GRIP 4 (gecoördineerde Regionale Incidenten Procedure) geweest. Vanaf 1 december wordt er vanuit ministeriële regelingen door de gemeente taken uit de Corona wet uitgevoerd.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• WAT HEEFT HET GEKOST ?

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten	2.309	2.156	2.206	2.394	189
Totaal baten	-84	-86	-136	-194	-58
Gerealiseerd totaal	2.224	2.070	2.070	2.201	131
Gebruik onvoorzien					
Verrekening met reserves	-112	-79	-79	-79	
Gerealiseerd resultaat	**2.112**	**1.991**	**1.991**	**2.122**	**131**

Beleidsveld

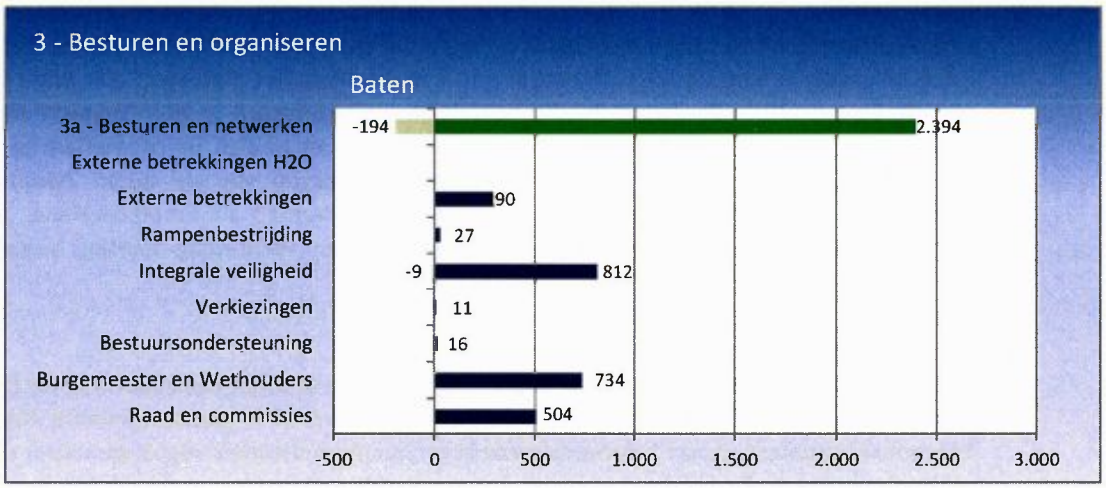

• ANALYSE

Toelichting

De voorliggende jaarrekening kent op het deelprogramma 'besturen en netwerken' een nadelig saldo van € 131.000,-- ten opzichte van de begroting (na wijzigingen) en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Raad en commissies	437	504	67
- Burgemeester en Wethouders	694	734	40
- Bestuursondersteuning	14	16	1
- Verkiezingen	17	11	-7
- Integrale veiligheid	774	802	28
- Rampenbestrijding	28	27	
- Externe betrekkingen	105	106	1
- Externe betrekkingen H2O			
Besturen en netwerken	**2.070**	**2.201**	**131**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Raad en commissie (N)
    - Vergoedingen raadsleden (N)

  De raadsvergoeding is vanaf de installatie van de nieuwe raadsleden (29 maart 2018) verhoogd. De begroting 2020 was hier nog onvoldoende op aangepast. Compensatie is verkregen in de algemene uitkering
    - Afrekening accountantskosten controle gemeentelijke jaarrekening 2019 (N)
    - Kosten procedure benoeming nieuwe burgemeester (N)
- Burgemeester en wethouders (N)
    - Wachtgeld voormalig collegeleden (N)
    - Dotatie voorziening wethouders pensioenen (N)

  Door ProAmbt wordt jaarlijks een financieel verslag opgesteld. Hieruit blijkt dat een extra dotatie nodig is om de noodzakelijke reservewaarde per 31 december 2020 in de voorziening opgebouwd te hebben. Dit is nodig omdat de salarissen zijn gestegen en de rekenrente sterk is gedaald.
- Integrale veiligheid (N)
    - Onderhoud en vervanging (brandbeveiliging)installaties in de brandweerkazerne (N)

  Onderhoud aan de gebouwen wordt verrekend met de hiervoor ingestelde reserve.

Reserve

- Met de algemene reserve zijn de wachtgeldvergoedingen van de wethouders verrekend.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

3b

Besturen en organiseren

- Dienstverlening

• COLLEGEAKKOORD

- *We willen dienstverlening die past bij wat we als gemeente uit willen stralen. Het stadhuis is een uitnodigende plek voor onze inwoners.*

• RELEVANTE THEMA'S

1. **DIENSTVERLENING:**
   Resultaten:
   - **Dienstverlening**
     In 2020 zijn diverse projecten en activiteiten uit het Programma Verbetering Dienstverlening opgepakt. Dit Programma is de opvolger van het beëindigde Programma Dienstverlening 2014 - 2018. Het Programma Verbetering Dienstverlening is een meerjarig programma waarin langs de drie hoofdopgaven KCC, Digitaal en Mentaal een bijdrage geleverd wordt aan de ambities om integraler, professioneler, digitaler en klantgerichter te werken.

     Het beschikbaar gestelde voorbereidingskrediet is aangewend voor het opstellen van een plan voor het verbouwen van de centrale hal van het stadhuis, inclusief balies en spreekruimtes. In het derde kwartaal van 2020 is uw raad geïnformeerd over de verschillende scenario's voor een meer integrale (her) inrichting het stadhuis, waarbij naast principes van dienstverlening en klantcontact ook rekening wordt gehouden met eisen op het terrein van beveiliging en duurzaamheid en niet in de laatste plaats de ontwikkelingen rondom Covid 19. Knelpunten zoals die ten aanzien van brandveiligheid en installatiewerk naar voren zijn gekomen worden begin 2021 nader uitgewerkt en voorgelegd aan uw raad. In de begrotingsvoorbereiding 2022 verwachten we de besproken scenario's, ten aanzien van de verbouwing van de centrale hal van het stadhuis, mee te nemen en financieel te vertalen.

     De initiatieven voor het digitale en mentale spoor vinden hun weg in de doorontwikkeling van de organisatie. Zo worden met de opgaven Loket 0-100 en de Omgevingswet concrete stappen gezet met integraal werken, het vereenvoudigen en versnellen van processen, deregulering en het vaststellen van servicenormen. Er zijn dienstverleningsprincipes opgesteld die als bouwsteen fungeren bij het procesgericht werken dat in 2021 verder wordt opgepakt. Vooruitlopend op procesgericht werken is het proces meldingen openbare ruimte herontworpen om de dienstverlening op dit punt verder te verbeteren. Uitvoering van de maatregelen uit dit pilotproces, worden in 2021 opgepakt.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Hierna volgt een opsomming van activiteiten die we in 2020 hebben afgerond, waardoor onze dienstverlening verder is verbeterd.

* Eind november konden medewerkers van vergunningen al werken met de koppeling Nieuw Handelsregister (NHR) en dat is uitgebreid naar alle gebruikers van het zaaksysteem. Het NHR is de basisregistratie voor informatie over ondernemingen en rechtspersonen (KvK).
* Per 1 januari 2021 zijn er meer producten van onze gemeente digitaal verkrijgbaar.:
  - Geboorteaangifte kan digitaal worden gedaan;
  - Melding voorgenomen huwelijk / partnerschap kan ook vanuit huis worden geregeld;
  - Net als de verklaring omtrent het gedrag en:
  - Voor de begrafenisondernemer: digitale aangifte van overlijden.

  Wanneer inwoners of ondernemers bellen voor een afspraak voor deze diensten, maken we hen erop attent dat dit nu ook digitaal kan (inloggen met DigiD of eHerkenning):
* De vormgeving van de gemeentelijke websites van Hattem, Heerde en Oldebroek is in 2020 aangepast. De sites zijn gebruiksvriendelijker, voldoen aan de digitale toegankelijkheidseisen en zijn volledig ingericht zonder maatwerk.
* In 2020 is een plan van aanpak Digitale toegankelijkheid vastgesteld en grotendeels uitgevoerd. Dit plan beschrijft de weg om te komen tot volledig toegankelijke websites voor de gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek.

• WAT GAAT HET KOSTEN ?

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten	254	239	239	219	-20
Totaal baten	-196	-175	-175	-149	26
Gerealiseerd totaal	59	64	64	70	5
Gebruik onvoorzien					
Verrekening met reserves					
Gerealiseerd resultaat	59	64	64	70	5

Beleidsveld

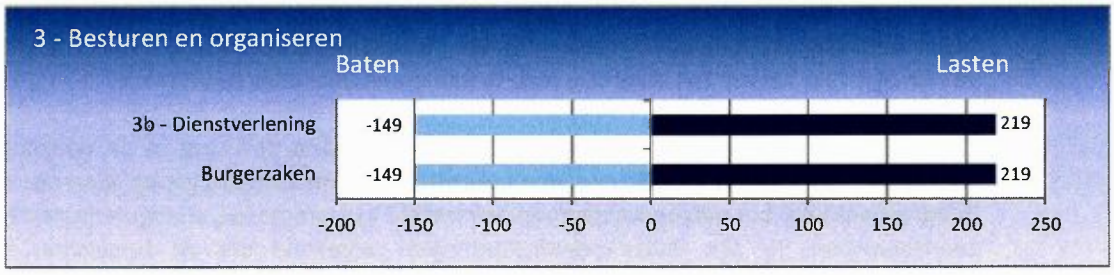

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• ANALYSE

Toelichting

De voorliggende jaarrekening kent op het deelprogramma 'dienstverlening' een nadelig saldo van € 5.000,-- ten opzichte van de begroting (na wijzigingen) en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Burgerzaken	64	70	5
Dienstverlening	**64**	**70**	**5**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan door:

Reserve

- Voor programma 3B hebben er geen verrekeningen met reserves plaatsgevonden

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

3c

Besturen en organiseren

- Financiën

• COLLEGEAKKOORD

- *Hattem is een mooie woongemeente waar we de lastendruk zoveel mogelijk beperken.*
- *De gemeente krijgt extra geld om uitvoering te geven aan de afspraken in het Interbestuurlijk Programma. Daarnaast kent de gemeente ook autonome ontwikkelingen die financiële consequenties kennen. Wij zullen een verantwoord financieel beleid voeren, waarbij we de financiële ruimte die ontstaat in de stad investeren.*
- *De weerstandsratio handhaven we op minimaal 1.4.*
- *Ons beleid is er op gericht dat we blijven voldoen aan de provinciale normen om onder repressief toezicht te vallen. De begroting is zowel in het eerste als in het laatste jaar van het meerjarenperspectief in evenwicht.*
- *We gaan ervoor zorgen dat de extra heffing die Vitens oplegt aan huishoudens vanwege de precario op leidingen, niet tot hogere totale lasten leidt voor de Hattemse huishoudens.*

• RELEVANTE THEMA'S

1. **FINANCIEEL BELEID:**
   Ontwikkelingen:
   - **Financieel Beleid**

     Artikel 212 van de Gemeentewet regelt dat de raad bij verordening de uitgangspunten vaststelt voor het financiële beleid, het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie. De verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan. De verordening is in de vergadering van 6 mei 2019 door de raad vastgesteld en in werking getreden op 1 januari 2019. Ze vervangt de Financiële verordening gemeente Hattem 2008, de nota waardering en afschrijving activa gemeente Hattem 2009 en het Treasurystatuut gemeente Hattem 2012.

     <u>Reserve positie en weerstandsvermogen</u>

     In de kadernota van 2020 is het uitgangspunt opgenomen dat de ratio van het weerstandsvermogen in de jaren 2020-2022 tijdelijk mag dalen tot 1,0. Vanaf 2023 moet hij weer hoger of gelijk aan 1,4 zijn. De reserves zijn dan ruim voldoende om risico's op te vangen.
     In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting 2020 is de weerstandsratio berekend op 1,76. In deze jaarrekening wordt een ratio gepresenteerd van 2,35. Beide meetgegevens geven aan dat het weerstandsvermogen ruim voldoende respectievelijk uitstekend is.
     Ons uitgangspunt *'een krachtig en stabiel financieel beleid'* dat gericht is op een blijvend en structureel evenwicht tussen inkomsten en uitgaven en de ambitie om een robuuste reservepositie te hebben, maakt dat we de ontwikkeling van de weerstandsratio continu monitoren.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

De voorliggende jaarrekening bevat een beoordeling van de onderlinge verhouding van de voorgeschreven kengetallen in relatie tot onze financiële positie.
Onderstaand de ontwikkeling van de reservepositie over de afgelopen jaren:

Reservepositie	*(bedragen x € 1.000,--)*							
(stand per 1/1)	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Algemene reserves	10.603	9.774	8.452	6.705	6.435	6.754	6.819	6.640
Bestemmingsreserves	2.165	2.368	2.429	3.003	2.367	2.797	1.972	2.115
Bestemmingsreserves (beklemd)	884	880	995	943	892	842	796	750
Voorzieningen	319	1.316	2.210	4.168	2.143	2.249	1.918	1.833
Saldo van baten en lasten	78	-392	-1.115	500	1.483	-225	232	928
Totaal reserves en voorz.	**14.598**	**13.946**	**12.971**	**15.319**	**13.319**	**12.417**	**11.737**	**12.266**

Aan de reserves is ten behoeve van de exploitatie over 2020 per saldo een bedrag van € 314 duizend onttrokken. Te weten aan:

Reserve ontwikkeling 2020	*(bedragen x € 1.000,--)*
Algemene reserve	-179
Reserve grondexploitatie	17
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	39
Egalisatiereserve onderhoud gebouwen	-32
Egalisatiereserve sociaal domein	120
Reserve dekking kapitaallasten	-46
Resultaat boekjaar 2019	-232
Totaal:	**-314**
Resultaat boekjaar 2020	928

- **Belastingen**
  Alle onroerende zaken t.b.v. de wet WOZ worden jaarlijks getaxeerd.
  Voor het belastingjaar 2020 zijn de aanslagen opgelegd aan de hand van de taxaties per prijspeildatum 1 januari 2019. Voor 2020 is de geraamde opbrengst ten opzichte van 2019 verhoogd met het gehanteerde inflatiepercentage van 1,5%. Naast het jaarlijkse inflatiepercentage is de opbrengst van de onroerendezaakbelastingen voor 2020 extra met 2% verhoogd om een structureel en reëel sluitende begroting te verkrijgen. Het besluit bij de begroting 2018 om de OZB in het jaar 2020 bovenop de inflatiecorrectie met 5% extra te verhogen is gedeeltelijk teruggedraaid.

- **Overige gemeentelijke belastingen en rechten**
  Voor 2020 is het uitgangspunt kostendekkende tarieven voor afvalstoffen- en rioolheffing, leges, begraafrechten en precariorechten gehanteerd.

  Precariobelasting
  De precariobelasting op kabels, buizen en leidingen is bij wet afgeschaft. Voor de gemeente Hattem geldt een overgangstermijn om te mogen blijven heffen tot 1 januari 2022, voor maximaal het tarief uit 2016. De afbouw van de precariobelasting is daarmee gesteld op vijf jaar. De baten precariobelasting zijn overeenkomstig de begroting 2020 ingezet als algemeen dekkingsmiddel.
  Als gevolg van de Corona-impact zijn voor het belastingjaar 2020 geen aanslagen precariobelasting voor terrassen opgelegd.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Rioolheffing

Op grond van artikel 44 lid 2 van het BBV is er in 2017 een wijziging doorgevoerd in het verrekenen met reserves van het saldo op het beleidsterrein 'waterhuishouding'.
Wanneer op de rioolheffing een voordeel wordt behaald - nu of in de toekomst - dan mag dit op grond van de regelgeving enkel in een reserve vloeien als kan worden aangetoond dat de 'overdekking' wordt veroorzaakt door efficiency- of aanbestedingsvoordelen. In alle andere gevallen moet het voordeel in een voorziening door derden beklemde middelen worden gestort. Hiervoor is een voorziening rioolrecht gevormd.
Over 2020 is een negatief resultaat van € 207.500 aan de voorziening onttrokken waardoor de stand van de voorziening € 620.500 bedraagt.
De stand van de reserve staat per 31 december 2020 ongewijzigd op € 386.000.
In 2020 zijn de uitkomsten beschikbaar gekomen van het geactualiseerde afvalwaterketenplan. De tariefstelling en de wijze van verrekening worden daarbij opnieuw bepaald.

Afvalstoffenheffing

Door de toenemende kosten van afvalverwijdering (Rova) en verlaging van de opbrengsten (Nedvang) is volledige compensatie vanuit de egalisatiereserve afvalstoffen niet langer mogelijk. Op basis van de beleidsuitgangspunten dat o.a. de afvalstoffenheffing kostendekkend moet zijn, is een verhoging doorgevoerd. Het basistarief (vast recht) is in 2020 verhoogd met € 35,-- per aansluiting.
In april 2020 is overgegaan op een ander contract met Nedvang van na sortering naar bronscheiding. Door deze contractwijziging zijn de kosten van sorteren en vermarkten lager geworden. Hoewel de inkomsten vanuit Nedvang ook iets lager zijn levert de verwerking per saldo toch een positief resultaat op.
Over 2020 is een positief resultaat van € 38.500 aan de reserve toegevoegd waardoor de stand van de voorziening ultimo 2020 € 198.600 bedraagt.

Vennootschapsbelasting

Overheidsondernemingen zijn sinds 1 januari 2016 belastingplichtig voor de Vennootschapsbelasting (VPB). Tot en met dit verslagjaar is alleen grondexploitatie Assenrade een belastingplichtige activiteit. Nu de raad december 2019 de grondexploitatie 't Veen vastgesteld heeft, heeft Gemeente Hattem met ingang van 2020 twee grondexploitaties die onderhevig zijn aan Vennootschapsbelasting. Voor de inventarisatie en de berekening maakt de gemeente Hattem gebruik van de expertise van een belastingspecialist.
De gemeente heeft de VPB-berekening 2019 (uitstel verleend) en 2020 nog niet opgesteld. Voorjaar 2020 is er een vaststellingsovereenkomst (VSO) aangegaan met de belastingdienst.
Voor 2020 is een voorschot betaald van € 54.000. Gelet op de winstprognose van de grondexploitatie is het niet aannemelijk dat dit bedrag ook daadwerkelijk afgedragen moet worden.

- **BTW**

De BTW controle over de jaren 2014 tot en met 2016 bevindt zich in de afrondende fase. We verwachten dat ons bezwaar binnenkort wordt afgewikkeld. Dat bezwaar is impliciet ook tegen het verwerpen van ons voorstel uit 2016 om tot een gunstiger BTW-afhandeling te komen.
Een belangrijk nog lopend onderwerp is BTW naheffing over baten uit afval. Gemeenten ontvangen namelijk een bijdrage van de Stichting Afvalfonds Verpakkingen voor het gescheiden inzamelen van afval. In november 2019 heeft de staatssecretaris van Financiën het standpunt ingenomen dat deze bijdrage belast is met 21% btw. Hattem kreeg hiervoor naheffingen opgelegd over de jaren 2014 tot en met 2019.

De naheffingen van deze verschuldigde belasting is geen last; de verschuldigde BTW kon doorberekend worden aan het afvalfonds en is inmiddels per bank ontvangen.
Een last is wel de invorderingsrente die de Belastingdienst in rekening gebracht. Op het resultaat van 2020 drukt een bedrag € 12.496. Met gemeenten die met dezelfde problematiek te maken hebben, is een procedure gestart, met name tegen deze rente.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- **Algemene uitkering gemeentefonds**
  Meer ontvangen dan primair begroot
  In 2020 is er in de primaire begroting een bedrag begroot aan baten algemene uitkering gemeentefonds (zonder sociaal domein) van € 14.592.200.
  De gevolgen van de verschenen circulaires tot en met de septembercirculaire 2020 zijn verwerkt als begrotingswijzigingen waarna het begroot bedrag € 15.187.400 bedroeg.

  De werkelijke ontvangsten in 2020 kwamen uit op € 15.242.100, dit is € 648.900 hoger dan de primaire begroting (op basis van de septembercirculaire 2019);
  - Een bedrag van € 66.600 betreft taakmutaties;
  - € 241.200 is ontstaan door stijging uitkeringsfactor, hoeveelheidsverschillen etc.;
  - € 322.300 betreft de Corona steunpakketten
  - € 19.800 betreft nabetalingen over de jaren 2018 en 2019;

  Toelichting verschil in begrote en werkelijke ontvangsten
  De werkelijke ontvangsten waren € 54.700 hoger, dit is met name ontstaan door de gevolgen van de decembercirculaire 2020 die een stijging van de uitkeringsfactor liet zien alsmede een betaling in verband met de Corona steunpakketten.
  (De decembercirculaire wordt - gezien het tijdstip van verschijnen - niet meer als begrotingswijziging verwerkt.)

- **Uitkering gemeentefonds Sociaal domein**
  De primaire begroting (basis septembercirculaire 2019) gaf een begroot bedrag aan van € 1.114.700 wat in 2020 verhoogd is met € 161.600 tot € 1.276.300. De werkelijke ontvangsten zijn overeenkomstig de begroting.

  Voor een nadere toelichting en onderbouwing wordt verwezen naar paragraaf H - decentralisaties

- **Dividend**
  Algemeen: het dividend dat in 2020 is verantwoord, heeft betrekking op 2019. Het gerealiseerde dividend is even veel als begroot na wijziging (€ 260.000), maar de € 38.000 van onze deelneming BNG wordt naar verwachting pas in 2021 ontvangen; te beginnen met ruim de helft in maart 2021. Dit vanwege het advies van ECB aan Europese banken om vanwege de grote onzekerheid door de Corona-uitbraak hun financiële buffers intact te houden en derhalve (voorlopig) niet tot het uitkeren van dividend over te gaan. We hebben geen reden gezien om (een deel van) dit dividend af te boeken.

- **Onvoorziene uitgaven**
  Voor onvoorziene uitgaven wordt jaarlijks een raming opgenomen van € 1,35 per inwoner. Voor 2020 € 16.200,-- gebaseerd op 12.000 inwoners. Op basis van het collegebesluit d.d. 11 juni 2019 is een bedrag van € 6.500 uit de post onvoorziene uitgaven gedekt voor een bijdrage aan het Waterschap voor 'de gebiedsvisie Levendige Hoenwaard'. Voor 2020 is overeenkomstig de raming de bijdrage verwerkt.

- **Inzet**
  De Planning en Controldocumenten 2020 zijn met uitzondering van de Kadernota 2021 opgeleverd en door de raad vastgesteld.

  De planning- en controldocumenten 2020 bestaan uit:
  - Kadernota 2021
  - Begroting 2021
  - Voor- en Najaarsnota 2020
  - Jaarstukken 2019

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Kadernota
De kadernota 2021 is niet samengesteld. Aan de hand van een raadsinformatie is stilgestaan bij de impact van de crisis op de gemeentebegroting 2021 als gevolg van het Covid-19 virus. Wel is er voor gekozen om de voorjaarsnota aan te vullen met structurele bijstellingen waarbij een eerste doorkijk is gegeven van de gevolgen voor het jaar 2021.
De raadsinformatie is besproken en vastgesteld in de vergadering van de auditcommissie van 4 mei.

Begroting
De begroting 2021 is in de raad van 9 november 2020 behandeld en vastgesteld. Gedeputeerde Staten van Gelderland heeft op de begroting 2021 een repressieve vorm van toezicht afgegeven.

Voor- en Najaarsnota
Met de voor- en najaarsnota 2020 zijn per programma c.q. paragraaf de relevante mutaties in de exploitatie in beeld gebracht.
Na de najaarsnota bedroeg het geprognosticeerde begrotingsresultaat 2020 € 442.200,-- positief.

Jaarstukken
Bij de jaarstukken 2019 is door de accountant een goedkeurend oordeel voor getrouwheid en rechtmatigheid afgegeven. De jaarrekening is vastgesteld in de raad van 29 juni.

Bedrijfsvoeringkosten
Door de BBV-voorschriften worden de kosten van overhead verantwoord op het programma Bedrijfsvoering. Op de overige programma's worden de kosten verantwoord die betrekking hebben op het primaire proces. Het uitgangspunt hierbij is dat direct toe te rekenen kosten onderdeel uit maken van de directe producten en derhalve niet onder de overhead vallen.
De doorberekening van de directe kosten heeft plaatsgevonden op basis van een organisatiebrede urenplanning en waar wenselijk op basis van het Timetell tijdverantwoordingssysteem.
De doorbelasting naar de diverse in- en externe producten is gebaseerd op een nacalculatorisch uurtarief. Voor de grondexploitatie en investeringen is de doorbelasting gebaseerd op het begrote uurtarief.

- **Investeringen**
  Voor de dekking van kapitaallasten van nieuwe investeringen zijn op basis van het meerjaren-investeringsprogramma 2020 t/m 2023 ramingen opgenomen voor een totaalbedrag van € 18.000,--.
  Voor rioleringsinvesteringen en investeringen op het product afval vindt dekking van de kapitaallasten plaats uit de riool- respectievelijk afvalstoffenheffing en de hiervoor gevormde egalisatie reserves.
  In 2020 zijn er door de raad geen begrotingswijzigingen vastgesteld waarbij een bijstelling van investeringen heeft plaatsgevonden.
  Op grond van de richtlijnen uit het BBV worden de lasten van rente en afschrijving rechtstreeks verantwoord op de desbetreffende programma's en beleidsvelden.
  Belangrijke investeringen waarmee in 2020 is gestart met de uitvoering of waaraan een vervolg is gegeven zijn:

  - Uitloopgebied Assenrade 2014
  - Herinrichting Bijleveldsingel / Vechtstraat 2020
  - Reconstructie Zuiderzeestraatweg 2019
  - Vervanging houten bruggen 2018
  - Voorbereidingsfase GVVP 2019
  - Herstraten Markt Binnenstad Fase 1 2019
  - Vervanging armaturen openbare verlichting
  - Verkoop percelen grond plandeel Hattem H2O bedrijventerrein
  - Onderwijshuisvesting – voorbereidingskrediet 2018
  - Renovatie douches etc. gymzaal de Hunze 2020

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- Herinrichting binnenstad Fase II 2020
- Uitbreiding begraafplaats eerste deel 2020
- Bron/puls druppelsysteem begraafplaats 2020
- PowerdByHattem aandelen participatie 2018
- Veiligheidsaanpassingen noodstroomaggregaat stadhuis 2018
- Ventilatie/luchtbehandeling stadhuis 2019
- Voorbereiding fysieke herinrichting hal stadhuis 2020
- Ontwikkelingen I-Dienst H2O 2020 – M2A

Naast bovengenoemde investeringen lopen er een aantal financiële vaste activa (o.a. door de gemeente verstrekte geldleningen) waarop aflossingen zijn ontvangen. Te weten van:

- Stichting MFC de Marke - Zwembad - 2012
- Hattemse Mixed Hockey Club 2015
- Hattemse Mixed Hockey Club 2017
- Tafeltennisvereniging Smash '70 2016
- Stichting beheer MFC - Kulturhus - 2016

Bij deze jaarrekening wordt een 18-tal investeringen afgesloten. Voor het uitvoeren van deze investeringen is door de raad een totaalbedrag beschikbaar gesteld van € 5 miljoen. Hierop is een bedrag van € 4,4 miljoen uiteindelijk uitgegeven. De lagere investeringslast vertaalt zich in structureel lagere afschrijvingslasten.

Afgesloten:

- Beleidsplan opb.verlichting'14 Masten
- Beleidsplan opb.verlichting'14 Armaturen
- Beleidsplan opb.verlichting'16 Armaturen
- Beleidsplan opb.verlichting'17 Armaturen
- Beleidsplan opb.verlichting'18 Armaturen
- Vervanging speelvoorzieningen 2018
- Uitloopgebied Assenrade Fase I 2014
- Reconstructie wegen Vechtstraat 2016
- Recon. Parallelweg/ Kl.Gracht/Nieuwst'19
- Reconstr. Zuiderzeestraatweg 2019
- Herinrichting De Bleek Planvorming 2019
- Vervanging houten bruggen 2018
- Herinr. Binnenstad recon.Wegen vrb.2017 Fase3
- Rotonde Hilsdijk / Zuiderzeestraatweg 20
- Herstraten Markt etc. binnenstad fase 1 2019
- GVVP I Vechtstraat / Bijleveldsingel '20
- Uitbreiding begraafplaats eerste deel'20
- Bron puls druppelsyst.begraafplaats '20

• WAT IS HET RESULTAAT?

- **Resultaat**
  Het gerealiseerde totaal van het saldo van baten en lasten bedraagt voordelig € 614.000 (afgezien van reservemutaties). Het saldo van deze reservemutaties bedraagt voordelig € 314.000, zodat het gerealiseerde resultaat (na reservebestemming) € 928.000 voordelig bedraagt (kleine verschillen door afronding van bedragen).

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Het voordelig gerealiseerde resultaat is tot nadere besluitvorming verantwoord op de post "Saldo van rekening van baten en lasten".

Op begrotingsbasis was een voordelig saldo voorzien van € 442.200,-- opgebouwd als volgt:

	Begroting 2020		**Rekening 2020**	
- Uitkomst oorspronkelijke begroting 2020	V	75.200		
- 3e wijziging (Voorjaarsnota)	V	248.000		
- 5e wijziging (Steunmaatregelen Corona)	N	159.600		
- 7e wijziging (Najaarsnota)	V	278.600		
- Uitkomst jaarrekening 2019			V	927.600
Uitkomst per saldo	V	442.200	V	927.600

Het saldo van de rekening 2020 kent een voordelig verschil ten opzichte van de begroting 2020 van € 485.400. Dit bedrag is een resultante van de over de diverse programma's verantwoorde uitgaven, inkomsten en verrekeningen met de reserves. Van het rekeningresultaat wordt op hoofdlijnen een analyse gegeven.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Gerealiseerd resultaat

De baten en lasten met betrekking tot het rekeningjaar 2020 zijn als volgt over de (deel)programma's verwerkt:

(Bedragen x € 1.000)	2019	2020			
	realisatie	begroting	na wijz.	realisatie	verschil
Lasten en baten programma's					
1 Sociaal sterk					
1a - opgroeien en ontwikkelen	4.092	4.173	4.239	4.094	145
1b - werk	1.899	1.894	2.108	1.665	443
1c - zorg	2.301	2.829	2.752	2.666	86
1d - welzijn en sport	1.845	1.770	1.862	1.866	-4
2 Wonen, werken en recreëren					0
2a - ruimtelijke ontwikkeling	1.217	954	1.016	805	211
2b - economische ontwikkeling	-254	516	515	491	24
2c - fysieke leefomgeving	3.333	3.593	3.563	3.494	69
3 Besturen en organiseren					
3a - netwerken en besturen	2.224	2.070	2.070	2.201	-131
3b - dienstverlening	59	64	64	70	-6
4 Bedrijfsvoering					
4a - overhead	4.226	3.980	4.202	4.453	-251
totaal	20.942	21.843	22.391	21.805	586
Algemene lasten en baten					
Lasten:					
- Lokale heffingen	977	326	260	277	-17
- Algemene uitkeringen					
- Dividend		1	1		1
- Saldo van de financieringsfunctie					0
- Overige algemene dekkingsmiddelen	29	188	282	174	108
Baten:					
- Lokale heffingen	-5.696	-6.134	-5.976	-6.050	74
- Algemene uitkeringen	-14.338	-14.592	-15.187	-15.242	55
- Algemene uitkeringen - deelfonds	-1.165	-1.115	-1.276	-1.276	0
- Dividend	-382	-238	-285	-285	0
- Saldo van de financieringsfunctie					0
- Overige algemene dekkingsmiddelen	-13	-45	-15	-15	0
Gerealiseerd totaal saldo baten en lasten:	354	234	195	-612	807
Verrekening reserves					
Beoogde onttrekking (bate) en	-3.658	-420	-1.184	-855	-329
Toevoegingen (last) reserves	3.076	109	547	541	6
Gerealiseerd resultaat * :	-231	-77	-442	-928	484

* verschillen als gevolg van afronding op duizendtallen

Het begrote resultaat 2020 - na de bijstelling bij de najaarsnota - van € 442.200 voordelig is verrekend met de Algemene reserve.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• WAT HEEFT HET GEKOST?

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten *	992	499	527	445	-82
Totaal baten *	-21.594	-22.124	-22.740	-22.868	-129
Gerealiseerd totaal	-20.601	-21.625	-22.213	-22.424	-211
Gebruik onvoorzien	13	16	16	6	-10
Verrekening met reserves (3C)	319	-36	-96	-90	6
Exploitatieresultaat	232	75	442	928	486
Gerealiseerd resultaat	-20.037	-21.570	-21.851	-21.580	271

* De bedragen zijn gecorrigeerd met de verrekeningen met de reserves en het begroting- en rekeningresultaat.
** Het begrote exploitatieresultaat is verrekend met de algemene reserve waardoor het resultaat na wijziging in principe nihil is.

Beleidsveld

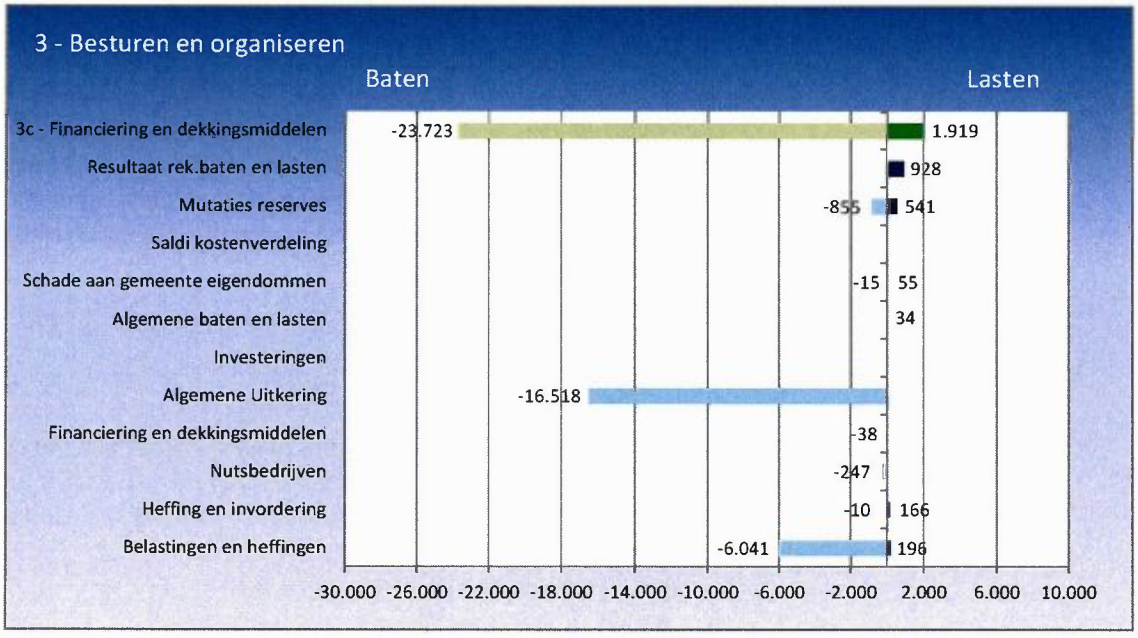

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Toelichting

De voorliggende jaarrekening kent op het deelprogramma 'financiën' een nadelig saldo van € 587.000,-- (inclusief het resultaat) ten opzichte van de begroting (na wijzigingen) en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Belastingen en heffingen	-5.777	-5.845	-68
- Heffing en invordering	142	156	14
- Nutsbedrijven	-246	-247	-1
- Financiering en dekkingsmiddelen	-38	-38	
- Algemene Uitkering	-16.464	-16.518	-54
- Algemene baten en lasten	144	34	-110
- Schade aan gemeente eigendommen	42	40	-2
- Mutaties reserves	-637	-314	323
- Resultaat rekening van baten en lasten	442	928	486
Financiering en dekkingsmiddelen	**-22.392**	**-21.804**	**588**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Belastingen en heffingen (V)
  - Betreft het saldo van de diverse belastingsoorten.
    Precario (V)
    Betreft een naheffing 2019 en meer opgegeven meters van kabels en leidingen door Liander
    Toeristenbelasting (V)
    De verwachte opbrengst is als gevolg van de Corona-maatregelen neerwaarts bijgesteld. Inclusief een geringe naheffing over 2019 bedraagt de gerealiseerde opbrengst op grond van de opgelegde aanslagen het oorspronkelijk begrote bedrag
    Afvalstoffenheffing (N)
    Afrekening 2019 Diftar
    Rioolheffing (V)
    Betreft opbrengsten reinigingsrechten bedrijven
    Onroerende zaakbelastingen niet-woningen (V)
    In uitvoering van het raadsbesluit over het tweede pakket steunmaatregelen COVID-19 is een compensatiebudget opgevoerd ten behoeve van (buiten)sport-verenigingen. De compensatie is verantwoord bij het product sportactiviteiten
- Heffing en invordering (N)
  - Kwijtscheldingen gemeentelijke belastingen (N)
    - Consultantsvergoedingen WOZ bezwaren (N)
- Algemene uitkering (V)
  - Coronacompensatie / steunpakket (met name continuïteit van zorg en gemeentelijk schuldenbeleid) decembercirculaire
- Algemene baten en lasten (V)
  - de post onvoorziene uitgaven is in 2020 gedeeltelijk aangewend (V)
  - betreft de inzet van mindere formatie in het kader van 'beschut werken' (V)
  - Stelpost compensatie loon- en prijsstijgingen waarvoor de toename van kosten verantwoord zijn op de reguliere producten (V)
- Mutaties reserves (N)
  - per saldo is minder onttrokken aan de reserves dan begroot

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- Begrotingsresultaat
  - Betreft een voordelig saldo ten opzichte van de begroting 2020 (Najaarsnota)
    Bij de Najaarsnota is een geprognosticeerd positief resultaat in beeld gebracht van € 422 duizend. De jaarrekening sluit met een positief resultaat van € 928 duizend. Het bedrag is op begrotingsbasis toegevoegd aan de algemene reserve.

Reserve

- Met de algemene reserve zijn de Coronacompensatie vergoedingen vanuit het Rijk en de steunmaatregelen ten behoeve van sportverenigingen, reclamebelasting en precariobelasting terrassen verrekend.
- De reserve is tevens ingezet voor het afboeken van een aantal vorderingen dubieuze debiteuren.
- Het rekeningresultaat 2019 is verrekend met de algemene reserve en de reserve grondexploitatie.

- **Reserves**
  Door de verrekening met de reserves wordt het gerealiseerde resultaat bepaald. Het totale bedrag dat per saldo met de reserves ten gunste van de exploitatie is verrekend bedraagt € 314.000,-- (onttrokken).

  Onder te verdelen naar:
  - Algemene reserves € 411.000,-- (V)
  - Bestemmingsreserves € 97.000,-- (N)

  Voor de 'bedrijfsvoeringskosten en overhead' bedraagt het met de reserves te verrekenen bedrag € 21.000,-- en is onder andere aangewend voor:
  - Frictiekosten voormalig personeel
  - Steunmaatregelen Corona (communicatie)
  - Jaarlasten investeringen economisch nut (nieuwbouw gemeentewerkplaats)

  Met een tweetal reserves is het positieve exploitatieresultaat over 2019 verrekend. Naast de verrekening met de reserve grondexploitatie van € 17.000 (toevoeging) kon aan de algemene reserve een bedrag van € 215.000,-- worden toegevoegd. Het saldo van de rekening van baten en lasten bedraagt over 2020 € 928.000,-- positief. In de nota van aanbieding wordt voorgesteld hoe dit bedrag te verrekenen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Overzicht totale uitgaven per deelprogramma 2020:

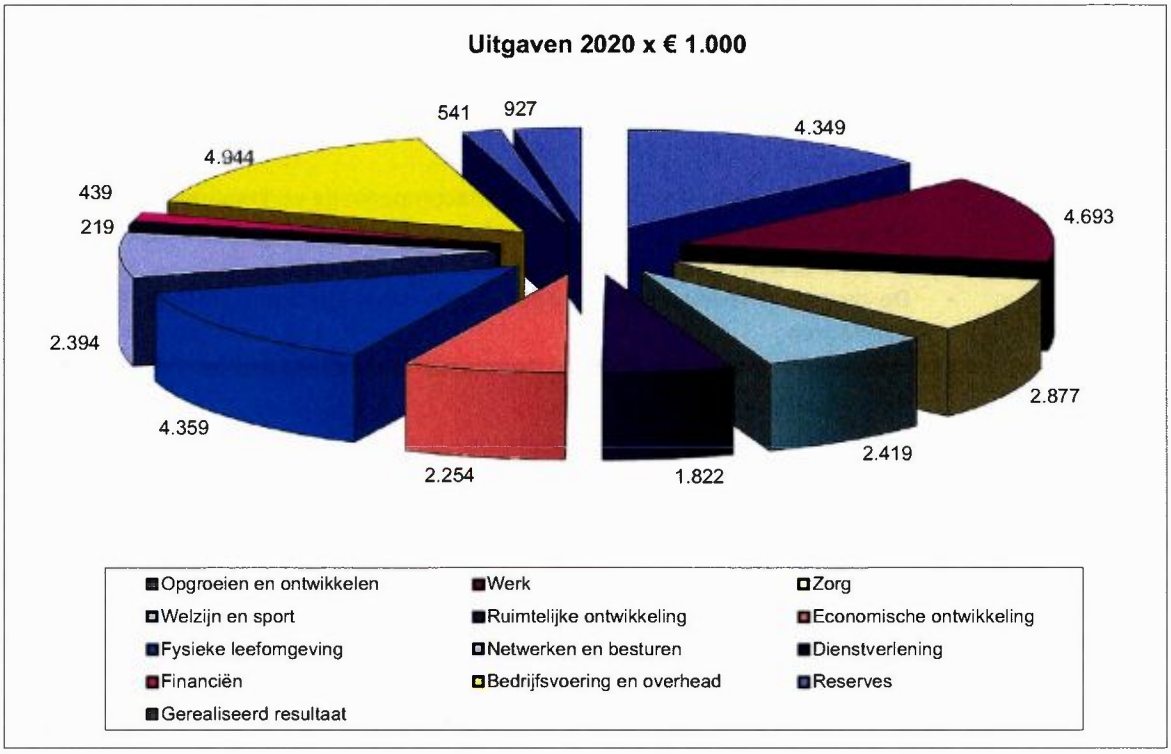

Overzicht totale inkomsten per deelprogramma 2020:

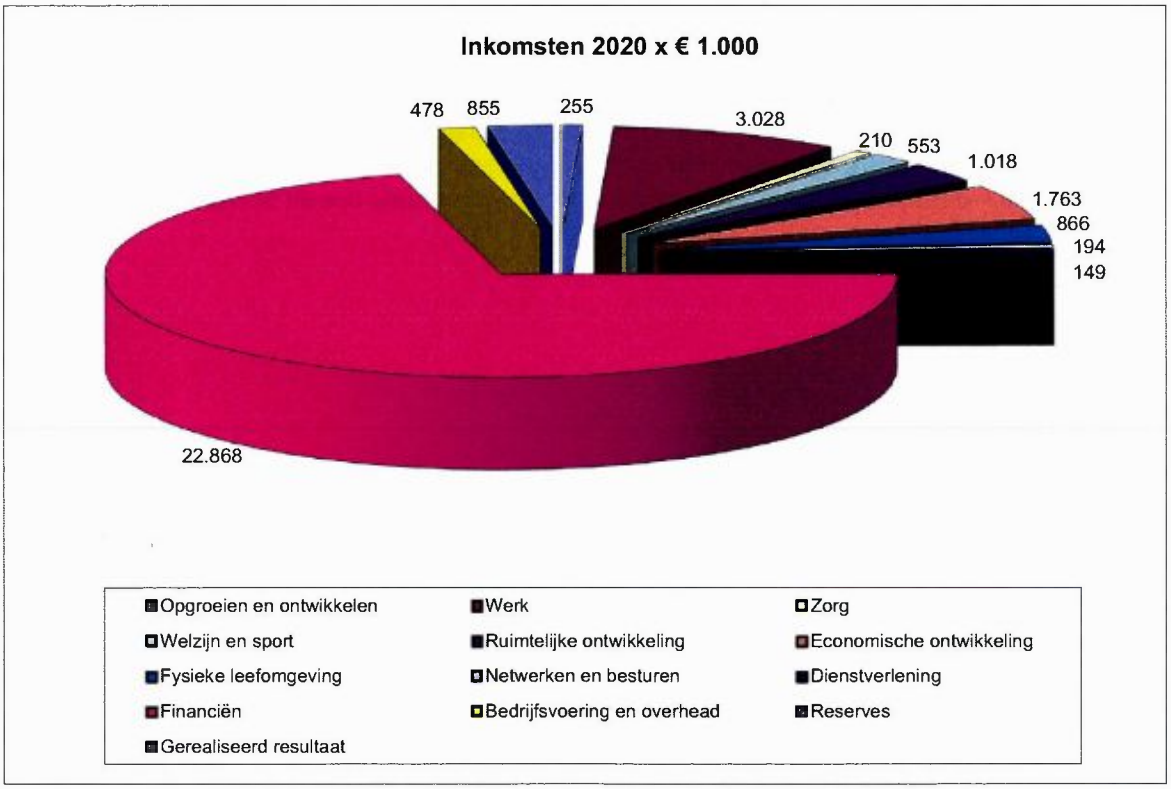

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

3d

Besturen en organiseren

- Gemeentelijke organisatie

• COLLEGEPROGRAMMA

- *Bij bestuurlijke zelfstandigheid hoort een toekomstbestendige gemeentelijke organisatie. En ambities zijn niet te realiseren zonder uitvoeringskracht. Blijvend inzetten op participatie, de transformatie in het sociaal domein, het waar kunnen maken van een "ja, mits" insteek in het ruimtelijk domein, zijn thema's die een permanente doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie vragen. Wij realiseren ons dat ambities en ontwikkelingen ook investeringen in de gemeentelijke organisatie vragen. Daarbij verwachten wij van de organisatie dat zij het werk op een slimme manier, "lean", organiseert en investeert in haar flexibiliteit en lerend vermogen.*

• RELEVANTE THEMA'S

1. **ORGANISATIEONTWIKKELING EN PERSONEELSBELEID:**
   Resultaten:
   - **Doorontwikkeling van de organisatie**
     Het programma voor de doorontwikkeling van de organisatie is bewust vertraagd door de Corona crisis. Op onderdelen hebben we de trein tot stilstand gebracht en prioriteit gegeven aan het bestrijden van de crisis in combinatie met het borgen van de continuïteit van essentiële dienstverlening.

     De vertraging in het programma heeft er wel toe geleid, dat we voor 2021 een belangrijke impuls willen geven zodat de contouren van de organisatie die we voor ogen hebben, voor iedereen duidelijk wordt. De bijdragen van eigen medewerkers vormen hierbij een belangrijke bouwsteen. Om hen te faciliteren willen we de ondersteuning van externen intensiveren, waardoor het eenmalige ontwikkelbudget zal moeten worden verruimd.

     De nieuwe besturingsfilosofie voor de organisatie is vastgesteld. In de kern maken we hiermee de beweging naar een organisatie die Opgave- en procesgericht werkt.
     We doorbreken de traditionele indeling van de organisatie met een hiërarchische verdeling van taken & verantwoordelijkheden en ontwikkelen ons naar een organisatie met een nieuwe sturing, die we samensturing noemen.
     In dat verband zijn nieuwe rollen belegd zodat de organisatie verder ingericht kan worden naar Opgaven en Procesketens. Voor beide vormen zal met teams en nieuwe rollen worden gewerkt. Om dit goed te faciliteren, zal een programma worden uitgewerkt dat medewerkers in staat zal stellen om nieuwe rollen zich eigen te maken - qua kennis, vaardigheden en gedrag. Om talentontwikkeling verder te stimuleren, zal aandacht worden geschonken aan mobiliteit.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Ons doel voor het optimaliseren/verleanen van werkprocessen blijft uitgangspunt. Dat geldt ook voor de besparing die we daarbij voor ogen hebben.

In de aanloop naar de kanteling krijgen we een scherper beeld hoe de toekomstige organisatie er uit ziet. Er zal een overzicht worden gemaakt van de daarbij behorende kwalitatieve – en kwantitatieve personeelsformatie. Dat overzicht zal ons in staat stellen om (tijdig) maatregelen te nemen om de kloof tussen huidige – en toekomstige personeelsformatie te overbruggen.

• WAT HEEFT HET GEKOST ?

De kosten van de gemeentelijke organisatie vallen onder programma Bedrijfsvoering en overhead.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

4



Bedrijfsvoering

'Efficiëntie van alle inspanningen'

• INLEIDING

Onder de noemer 'Bedrijfsvoering' wordt de ondersteuning van de primaire processen (financieel) in beeld gebracht.

• AMBITIE

- We willen als gemeente transparant zijn in ons doen en laten en dus ook in de doelstelling, activiteiten en financiën van de Bedrijfsvoering.

Bijlage voor waarmerkingsbevindingen behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• WAT HEEFT HET GEKOST ?

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten	4.756	4.309	4.572	4.932	359
Totaal baten	-530	-329	-370	-478	-108
Gerealiseerd totaal	4.226	3.980	4.202	4.453	251
Gebruik onvoorzien					
Verrekening met reserves	-52	-25	-34	-21	12
Gerealiseerd resultaat	**4.174**	**3.955**	**4.168**	**4.432**	**263**

*Beleidsveld**

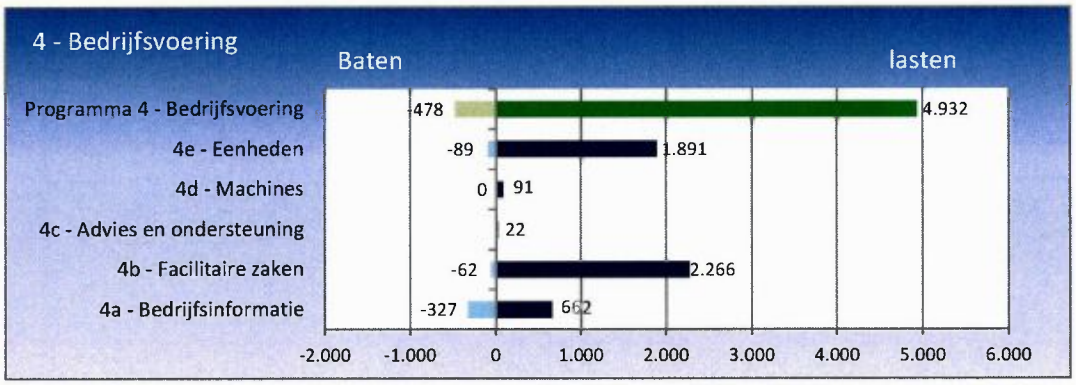

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

4a

Bedrijfsvoering

- Bedrijfsvoering en overhead

• COLLEGEPROGRAMMA

- *Er is ruimte voor verdere professionalisering en doorontwikkeling van de organisatie.*

• RELEVANTE THEMA'S

1. **Bedrijfsvoering**
   Ontwikkelingen:
   Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV)
   - Voor de begroting en de rekening 2020 is het wijzigingsbesluit BBV van toepassing. Voor een versterking van de horizontale sturing door de raad is de indeling van de gemeenterekening gebaseerd op de wijzigingen zoals die zijn aangedragen door de commissie Depla. Deze wijzigingen richten zich op (onder meer):
     - uniforme indeling in taakvelden
     - uniforme basisset van beleidsindicatoren
     - een uniforme basisset van financiële kengetallen
     - verbeterde informatie over verbonden partijen
     - vernieuwing van de accountantscontrole
     - inzicht in overheid en (rente)kosten
     - aanpassingen van het stelsel van baten en lasten en
     - vennootschapsbelasting

     De jaarrekening 2020 is opgesteld waarbij de huidige beleidsvelden zijn gehanteerd zoals opgenomen in onze planning & control documenten. De huidige indeling komt goed tegemoet aan de taken die onze gemeente heeft. Wel wordt overeenkomstig de nieuwe voorschriften inzage gegeven in de financiële ontwikkelingen op de diverse taakvelden. De financiële verantwoording op de taakvelden is weergegeven bij het onderdeel overzichten.

   - Door de commissie BBV worden jaarlijks één of meerdere notities verstrekt. In de notities geeft de commissie aan op welke wijze betreffende onderwerpen in de begroting en de jaarrekening verwerkt en verantwoord kan of moet worden. Kan, omdat de regelgeving meerdere verwerkingsopties toestaat en moet als de regelgeving verplicht tot meen bepaalde verwerkingswijze. De BBV-notities bevatten dan ook aanbevelingen en stellige uitspraken voor de juiste toepassing en uitvoering van het BBV.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

De gepubliceerde notities die actueel zijn:

- *Notitie hoofdlijnen BBV*
  In februari 2020 heeft de commissie BBV de geactualiseerde notitie "Besluit Begroting en Verantwoording op hoofdlijnen verklaard, externe verslaggeving voor decentrale overheden" vastgesteld. De oude notitie "Raamwerk baten en lasten" uit 2016 is per dezelfde datum vervallen. Die notitie was de opvolger van de originele notitie 'Uitgangspunten gemodificeerd stelsel van baten en lasten provincies en gemeenten' uit 2004.

  De notitie bevat een nieuw hoofdstuk voor de leden van de gemeenteraad, provinciale staten en algemeen besturen. Ook zijn de gepubliceerde vragen uit de vraag en antwoord rubriek in de notitie verwerkt. Er zijn geen nieuwe stellige uitspraken of aanbevelingen in de notitie opgenomen.

  Het doel van de notitie 'Besluit Begroting en Verantwoording op hoofdlijnen verklaard, externe verslaggeving voor decentrale overheden" is het bevorderen van een eenduidige interpretatie en toepassing van de begroting en jaarstukken van gemeenten door het uitwerken van uitgangspunten en principes welke belangrijk zijn bij het opstellen en inrichten van deze stukken en waarom. Daarbij beperkt het document zich tot de financiële informatie. Centraal daarbij staan de principes die ten grondslag liggen aan het begrotingsstelsel dat voor gemeenten is voorgeschreven in het BBV.

- *Notitie Materiële Vaste Activa (MVA)*
  De notitie materiële vaste activa (MVA) is herzien. Daarmee komt de vorige versie te vervallen. Deze notitie bevat één belangrijke wijziging: het is niet langer toegestaan om bij onvoldoende financiële middelen een termijn van vier jaar te hanteren voor het vormen van de voorziening. Ook is het niet toegestaan om op die wijze een negatieve voorziening aan te vullen. Een voorziening mag niet negatief zijn. Een onverwacht bij de jaarrekening gesignaleerde negatieve stand moet via een eenmalige last worden gedekt. Deze stellige uitspraak is een aanscherping ten opzichte van eerder gepubliceerde notities en treedt daarom in werking met ingang van het begrotingsjaar 2021. Verder bevat de nieuwe notitie een hoofdstuk gericht op het belang voor raadsleden, leden van provinciale staten en leden van het algemeen bestuur van waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Verder is de notitie geactualiseerd aan de hand van de vraag en antwoord rubriek, presentaties aan raden en bijeenkomsten met deskundigen.

- *Meerjarig financieel inzicht voor de raad*
  In september 2020 heeft de Commissie BBV de notitie 'Meerjarig financieel inzicht voor de raad' vastgesteld. Met deze notitie beoogt de commissie BBV om de gebruiker (met name de raadsleden) uitleg te geven hoe de diverse onderdelen uit de begroting en jaarrekening in samenhang gezien kunnen worden om een oordeel te vormen over de financiële positie van de gemeente en/of de gevolgen te overzien van bepaalde beleidskeuzes voor de ontwikkeling van die financiële positie.
  Daarom gaat deze notitie specifiek in op enkele onderdelen (waaronder kengetallen) die in het BBV zijn voorgeschreven en die erop gericht zijn om de raad (meer) inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente op de korte en langere termijn.
  In de begroting 2021 is al kort stilgestaan bij deze notitie en is ook de relatie gelegd met de rol van onder andere de rekenkamer. We betrekken de notitie bij het participatief uitwerken van scenario's en het bepalen van streef- en normwaarden waarop de komende jaren gestuurd kan/zal worden.

Ontwikkelingen

- *Model tekst rechtmatigheidsverantwoording*
  Vanaf 1 januari 2021 moet het College van B&W een verantwoording opnemen in de jaarrekening over de rechtmatigheid van de relevante financiële beheershandelingen. De accountant zal toetsen of de jaarrekening (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording) getrouw is.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

In het rapport Vernieuwing accountantscontrole gemeenten (Depla-II) was de suggestie opgenomen voor de invoering van een rechtmatigheidsverantwoording. In het rapport werd tevens aanbevolen om de commissie BBV een standaardtekst op te laten opstellen voor deze verantwoording. De commissie zal de Kadernota rechtmatigheid in de loop van dit jaar aanpassen aan de gewijzigde uitgangspunten.
De standaardtekst zal door gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen opgenomen moeten worden in de jaarrekening, op het moment dat de wetgeving is aangepast. Bij de aanpassing van de wetgeving betreft het enkele artikelen van de Gemeentewet, Provinciewet, het Besluit begroting en verantwoording (BBV) en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO). In het BBV zal onder andere een bevoegdheid worden opgenomen voor de commissie BBV, voor de vaststelling van deze standaardtekst. Zoals reeds aangegeven, wordt gestreefd naar een invoering op 1 januari 2021.
De reden waarom de commissie BBV de tekst nu reeds publiceert, vooruitlopend op de aanpassing van de wetgeving, vloeit voort uit de wens om zekerheid te bieden aan gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen. Deze kunnen zich dan beter voorbereiden op de aankomende wijzigingen.
De commissie Bedrijfsvoering en audits gemeenten en provincies (BADO) zal met een handreiking komen, waarin de gevolgen voor de accountantscontrole en de interne beheersing alsmede - controle bij decentrale overheden op hoofdlijnen worden geschetst.

- *VIC notitie*
  De commissie Bedrijfsvoering, Auditing Decentrale Overheden (BADO) bestaat uit deskundigen die onder meer werkzaam zijn bij gemeenten, provincies, de VNG, de beroepsorganisatie van accountants (NBA), accountantskantoren/diensten en het Rijk. De commissie BADO stelt het oplossen van problemen voorop. Problemen die raken aan de bedrijfsvoering en de accountantscontrole van decentrale overheden.

  De commissie BADO brengt richtinggevende notities uit met een nadruk op de hoe-vraag en de interpretatie van bestaande wet- en regelgeving, voor wat betreft knelpunten en gezamenlijke oplossingen die raken aan de bedrijfsvoering en de accountantscontrole van decentrale overheden.

  De meest recente notitie heeft betrekking op de verbijzonderde interne controle (VIC), deze is mede naar aanleiding van eerdere ontwikkelingen in de accountancyregelgeving opgesteld. De commissie BADO wil hiermee een handreiking bieden aan met name decentrale overheden, waarbij inzicht geboden wordt in hoe de verbijzonderde interne controle kan worden ingericht en welke gevolgen dit heeft voor de mogelijkheden voor de controlerend accountant om hiervan gebruik te maken.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

2. **Bedrijfsvoering**

Ontwikkelingen:

BBV - Beleidsindicatoren

- Op grond van de regelgeving zoals verwoord in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de gemeente gehouden de maatschappelijke effecten die met de verschillende programma's worden beoogd of gerealiseerd, toe te lichten aan de hand van beleidsindicatoren. Deze indicatoren dragen bij om de begroting en jaarverslagen beleidsmatiger te maken, zodat de raad op de belangrijke momenten in een beleidscyclus zich een beeld kan vormen over behaalde beleidsresultaten en te behalen beleidsresultaten.

  Voor de gemeenten is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten VNG en Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING), met raadpleging van enkele gemeenten, een lijst van indicatoren ontwikkeld en samengesteld. Daarbij is een aantal belangrijke uitgangspunten gehanteerd:
  - de indicatoren leveren een bijdrage aan de versterking van het horizontaal toezicht;
  - de raad wordt daarmee in staat gesteld om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen;
  - de indicatoren zijn van toepassing op alle gemeenten;
  - de indicatoren zijn gebaseerd op landelijke bronnen waardoor er geen extra informatie uitvraag hoeft te worden gedaan en zodat gemeenten automatisch deelnemen;
  - er worden bestaande bronnen gebruikt;
  - de indicatoren worden regelmatig door de bronnen gepubliceerd;
  - voor de indicatoren met betrekking tot het 'sociaal domein' is aangesloten bij de reeds bestaande 'Gemeentelijke monitor sociaal domein'.

  Omdat er voor gekozen is om voor de indicatoren aan te sluiten bij reeds bestaande bronnen is de informatie voor de indicatoren voor alle gemeenten beschikbaar en toegankelijk. Via de website 'waarstaatjegemeente.nl' zijn alle gegevens voor het opnemen van de indicatoren eenvoudig en in één keer te downloaden. Via deze website zal ook meer achtergrondinformatie over de gekozen indicatoren worden gegeven en de bronnen.

  Voor de beleidsindicatoren in het taakveld 'bestuur en ondersteuning' beschikken de gemeenten zelf over de gegevens.

Overzicht beleidsindicatoren

Taakveld	nr.	Indicator	Eenheid	Bron	Hattem	NL
0. Bestuur en ondersteuning	1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	7,4	
	2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	8,1	
	3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen gegevens	823,3	
	4	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen gegevens	15,1	
	5	Overhead	% van totale lasten	Eigen gegevens	14	
1. Veiligheid	6	Verwijzingen Halt	per 10.000 inw. 12-17 jr	Bureau Halt	139	132

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021

Taakveld	nr.	Indicator	Eenheid	Bron	Hattem	NL
	8	Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	0,0	2,3
	9	Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	1,2	4,8
	10	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	1,6	2,3
	11	Vernieling en beschadiging	aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	3,7	5,9
3. Economie	14	Functiemenging	%	LISA	43,1	53,2
	16	Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw. 15-64jr	LISA	136,1	151,6
4. Onderwijs	17	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	DUO/Ingrado	3,0	2,4
	18	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	DUO/Ingrado	20	26
	19	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	DUO/Ingrado	1,7	2,0
5. Sport, cultuur en recreatie	20	Niet-sporters	%	RIVM - Zorgatlas	50,1	48,7
6. Sociaal domein	21	Banen	per 1.000 inw 15-64jr	LISA	544,5	792,1
	22	Jongeren met delict voor rechter	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	1	1
	23	Kinderen in uitkeringsgezin	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	2	6
	24	Netto arbeidsparticipatie	%	CBS - Arbeidsdeelname	70,7	68,8
	26	% werkloze jongeren	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	1	2
	27	Bijstandsuitkeringen	per 10.000 inw 18jr eo	CBS - Participatie Wet	167,0	459,7
	28	Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw. 15-64jr	CBS - Participatie Wet	175,7	202,0
	29	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	9,7	12,3
	30	Jongeren met jeugdbescherming	%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	0,9	1,2
	31	Jongeren met jeugdreclassering	%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Geen info	0,4
	32	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inwoners	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	530	640

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d d. 11 juni 2021

Taakveld	nr.	Indicator	Eenheid	Bron	Hattem	NL
7. Volksgezondheid en Milieu	33	Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	48	163
	34	Hernieuwbare elektriciteit	%	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	3,8	17,6
8. Vhrosv	35	WOZ-waarde woningen	per 1.000 euro	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	302	270
	36	Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	ABF - Systeem Woningvoorraad	4,0	9,2
	37	Demografische druk	%	CBS - Bevolkingsstatistiek	86,3	70,0
	38	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	COELO, Groningen	846	700
	39	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	COELO, Groningen	869	773

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021

3. **Bedrijfsvoering (is bijgewerkt)**
Ontwikkelingen:
BBV - Overhead

- Naast de indeling in taakvelden vragen de voorschriften ook inzicht in de gemeentelijke overhead en (rente)kosten. In het programma 'Bedrijfsvoering' is een overzicht opgenomen van de kosten van de overhead. In de overige programma's zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Het uitgangspunt hierbij is dat direct toe te rekenen kosten onderdeel uit maken van de directe producten en derhalve niet onder de overhead vallen. De kosten die verband houden met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces (eenheids-managers) en de kosten van communicatie, klachtenafhandeling en de receptie worden wel onder de overhead gerekend.
Overhead is toegerekend aan grondexploitaties, investeringen en andere projecten. In de paragraaf lokale heffingen is een passage over de kostendekkendheid van de lokale heffingen opgenomen. Voor het berekenen van de kostendekkende tarieven wordt rekening gehouden met de feitelijke rente en overhead. De personeelskosten die betrekking hebben op het primaire proces zijn aan de hand van een individuele urenplanning en -verantwoording tegen een nacalculatorisch eenheidsuurtarief rechtstreeks toegerekend aan de beleidsvelden. Voor de eenheden zijn hiervoor de volgende uurtarieven berekend:

Eenheid	begroting	rekening
Ontwikkeling & Advies	€ 56,30	€ 63,93
Publiek & Service	€ 46,87	€ 48,92
Realisatie & Beheer Binnen	€ 48,77	€ 52,55
Realisatie & Beheer Buiten	€ 34,03	€ 32,76
Ingeleend personeel	€ 65,00	*

* Doorbelasting op basis van facturen

Voor de overhead is extra comptabel een tweetal uurtarieven berekend; één voor de binnen- en één voor de buitendienst. De tarieven zijn opgebouwd uit een vijftal bedrijfsvoerings-onderdelen.
Te weten:

Bedrijfsvoeringsonderdelen
Personeel
Bedrijfsinformatie
Facilitaire zaken
Advies en ondersteuning
Machines

Het saldo van de totale lasten en baten is naar rato afgezet tegen het totaal aantal productieve uren van de binnen- en buitendienstmedewerkers. Voor de overhead zijn de volgende uurtarieven berekend:

Organisatieonderdeel	begroting	rekening
Binnendienst	€ 46,10	€ 47,82
Buitendienst	€ 30,71	€ 30,74

* Stijging als gevolg van in verhouding hogere kosten inhuur derden

Op basis van nacalculatie heeft doorbelasting plaatsgevonden aan de producten.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

De doorbelasting aan de investeringen en de grondexploitatie is gebaseerd op het begrote uurtarief.

• WAT GAAT HET KOSTEN ?

Financieel

Middelen (x € 1.000)	Rekening	Begroting primair	Begroting ná wijziging	Rekening	Verschil begroting na wijziging en rekening
	2019	2020			
Totaal lasten	4.756	4.309	4.572	4.932	359
Totaal baten	-530	-329	-370	-478	-108
Gerealiseerd totaal	4.226	3.980	4.202	4.453	251
Gebruik onvoorzien					
Verrekening met reserves	-52	-25	-34	-21	12
Gerealiseerd resultaat	**4.174**	**3.955**	**4.168**	**4.432**	**263**

• ANALYSE

Toelichting

Verschillenanalyse			
Begroting (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Personeel	1.335	1.801	466
- Bedrijfsinformatie	566	381	-184
- Facilitaire zaken	2.196	2.204	8
- Advies en ondersteuning	27	22	-5
- Machines	78	91	14
Bedrijfsvoering / overhead	**4.202**	**4.499**	**299**

Verschillenanalyse			
Begroting (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Kapitaallasten (treasury)	1	-46	-47
Totaal:	**4.203**	**4.453**	**251**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Personeel (N)
  - Door ziekte, zwangerschaps- en ouderschapsverloven en vacatures als gevolg van vertrekkend personeel heeft er inzet van derden plaatsgevonden. De kosten van 'inhuur derden' is verantwoord onder personeel. Uitgebreidere analyse is opgenomen bij de toelichting op het overzicht van baten en lasten

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- Bedrijfsinformatie (V)
  - Begroot is een stelpost voor ambtsjubilea, dienstreizen, overwerk, piketvergoedingen, continuïteit et cetera. De daadwerkelijke kosten zijn onder personeel verantwoord (V)
  - Expertmatige ondersteuning voor de doorontwikkeling van de organisatie (N)
  - Opschalingskorting Corona (V)
    Gezien de toegenomen financiële druk bij gemeenten door Corona heeft het kabinet besloten de oploop in de opschalingskorting voor gemeenten in de jaren 2020 en 2021 incidenteel te schrappen. Dit leidt in de septembercirculaire 2020 tot een verhoging van de algemene uitkering van het gemeentefonds. Dit bedrag is toegevoegd aan het lastenbudget inhuur- en salariskosten.
  - Toezicht en handhaving Corona (V)
    In de septembercirculaire 2020 gemeentefonds heeft het kabinet middelen beschikbaar gesteld om gemeenten te compenseren voor de extra toezicht- en handhavingskosten als gevolg van de Coronamaatregelen; onder andere de extra inzet van boa's en de extra verkeersmaatregelen. Ook dit bedrag is toegevoegd aan het lastenbudget inhuur- en salariskosten.
    Kosten 2020 maken onderdeel uit van de reguliere personele kosten
  - Bedrijfsgezondheidszorg (N)
    Toename van kosten veroorzaakt door hoger ziekteverzuim en daarmee gepaard gaande langdurig zieken. Er is substantieel meer geld uitgegeven aan casemanagement en verzuimbegeleiding
  - Opleiding, vorming en training (V)
    Door Corona minder uitgegeven. Voorgesteld wordt om het restantbedrag over te hevelen naar 2021. In dat jaar wordt er een inhaalslag verwacht met het oog op opleidingen in relatie ook met de doorontwikkeling van de organisatie
  - Coronacompensatie (V)
    Betreft Covid-19 steun van de provincie Gelderland
- Machines (N)
  - Exploitatiekosten
- Kapitaallasten (V)
  - Als gevolg van de rente-ontwikkelingen bij de banken (negatieve rente) zijn rentebaten ontvangen. Daarnaast is de begrote rente als gevolg van een verwacht financieringstekort positief beïnvloed door het aantrekken van leningen tegen een lagere rente

Reserve

Voor de 'bedrijfsvoeringskosten en overhead' hebben onttrekkingen aan reserves plaatsgevonden.
Aan de algemene reserve voor:

- Frictiekosten voormalig personeel
- Steunmaatregelen Corona (communicatie)

Aan de reserve dekking kapitaalasten voor:

- Jaarlasten investeringen economisch nut (nieuwbouw gemeentewerkplaats)

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Toelichting op het resultaat 2020

RESULTAAT

Gerealiseerd totaal van het saldo van baten en lasten:	V	614.000
Saldo van de mutaties met de reserves:	V	314.000
Gerealiseerd totaal: *	V	928.000

* Kleine verschillen ontstaan door afronding van bedragen

Resultaat jaarrekening 2020.

Het voordelig gerealiseerde resultaat 2020 is tot nadere besluitvorming verantwoord op de post "Saldo rekening van baten en lasten".
Het voordelig gerealiseerde resultaat over 2019 bedroeg € 232.000,--.

De begrote en werkelijke saldi kunnen als volgt worden weergegeven:

	Begroting 2020		**Rekening 2020**	
- Uitkomst oorspronkelijke begroting 2020	V	75.200		
- 3e wijziging (Voorjaarsnota)	V	248.000		
- 5e wijziging (Steunmaatregelen Corona)	N	159.600		
- 7e wijziging (Najaarsnota)	V	278.600		
- Uitkomst jaarrekening 2019			V	927.600
Uitkomst per saldo	V	442.200	V	927.600

Het saldo van de rekening 2020 kent een voordelig verschil ten opzichte van de begroting 2020 van € 485.400.
Hoewel dit bedrag een resultante is van de over de diverse programma's verantwoorde uitgaven, inkomsten en verrekeningen met de reserves, kan van het rekeningresultaat op hoofdlijnen een analyse worden gegeven.

Resultaat over 2020 uitgesplitst per (deel)programma:

1 – Sociaal sterk		
- 1a - Opgroeien en ontwikkelen	V	145.000
- 1b - Werk	V	443.000
- 1c - Zorg	V	86.000
- 1d - Welzijn en sport	N	4.000
2 – Wonen, werken en recreëren		
- 2a - Ruimtelijke ontwikkeling	V	211.000
- 2b - Economische ontwikkeling	V	24.000
- 2c - Fysieke leefomgeving	V	70.000

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

3 – Besturen en organiseren			
-	3a - Netwerken en besturen	N	131.000
-	3b - Dienstverlening	N	5.000
-	3c - Financiën	V	221.000
4 – Bedrijfsvoering			
-	4a - Overhead	N	251.000
Verrekening met reserves		N	323.000
Totaal per saldo voordelig *		V	486.000

* Kleine verschillen ontstaan door afronding van bedragen

Voor een analyse van de voor- en nadelige verschillen per programma en product wordt verwezen naar de programma- en de financiële rekening.

Budgetoverheveling 2020 naar 2021 (voordelig effect jaarrekening 2020)

Het College van burgemeester en wethouders voert het door de gemeenteraad vastgestelde beleid uit. Het beleid is vertaald in een begroting. Gedurende het jaar zijn er aanpassingen op het beleid en daarmee ook op de begroting. De rekening wijkt in de praktijk vaak af van de begroting.

Indien de afwijkingen tot hogere lasten leiden, is in het kader van de rechtmatigheidsvraag belangrijk om te bepalen of deze afwijkingen passen binnen het beleid van de gemeenteraad. Is dit het geval, dan kwalificeren deze begrotingsoverschrijdingen niet als onrechtmatig voor het accountantsoordeel.
Begrotingsafwijkingen worden regelmatig veroorzaakt doordat het college in het begrotingsjaar slechts gedeeltelijk of niet in staat is geweest om de activiteiten uit te voeren waarvoor de gemeenteraad geld beschikbaar heeft gesteld. Op die punten valt de rekening voordeliger uit dan de begroting. De betreffende activiteiten worden doorgaans in het volgende begrotingsjaar uitgevoerd, maar daarvoor heeft de gemeenteraad nog geen bedragen geraamd. Het college staat dan voor een dilemma. De gemeenteraad heeft besloten dat de activiteiten en bestedingen moeten worden uitgevoerd maar in het nieuwe jaar is daarvoor (nog) geen budget beschikbaar.
Het verschijnsel van "het budget is in het oude jaar niet besteed, maar is nog wel nodig voor uitvoering van activiteiten in het nieuwe jaar" leidt voor 2020 tot een voordelig effect op de jaarrekening.

Als de raad de jaarrekening vaststelt, dan wordt er ook besloten over de bestemming van het rekeningresultaat. Op dat moment kan worden voorgesteld om de niet aangewende middelen aan de algemene reserve toe te voegen of om deze middelen aan het exploitatiebudget van het nieuwe jaar toe te voegen. Met deze extra middelen worden dan de lasten van de doorgeschoven activiteiten gedekt.

Onderstaand een overzicht van de voordelige beïnvloeding van het jaarrekeningresultaat 2020 à € 348.000 met het voorstel deze bedragen toe te voegen aan de algemene reserve.

		Euro
Totaal voordelig rekeningsaldo 2020		**927.600**
• Corona	+	102.800

Er zijn meerdere Corona-budgetten waarvan de begrote lasten in 2020 niet volledig zijn ingezet. Om de restantbudgetten 2020 beschikbaar te houden voor het benoemde onderwerp of voor een toekomstig pakket aan steunmaatregelen, wordt voorgesteld de restantbudgetten over te hevelen naar 2021. Te weten:

- Ondersteunen lokale culturele voorzieningen en instellingen (1.d) *€ 61.333*
- Noodopvang kinderen van ouders met cruciale beroepen (1.a) *€ 27.595*
- Kwijtschelding huren binnensport (niet ingezet omdat MFC De Marke zelf compensatie heeft ontvangen vanuit de TVS-regeling) (1.d) *€ 6.300*
- Trainingen voor ondernemers (2.b) *€ 3.000*
- Communicatie over Corona in plaatselijk nieuws (4.a) *€ 2.000*
- Ondersteunen lokale vrijwilligersorganisaties (2.c) *€ 1.551*
- Niet opleggen leges horeca exploitatievergunningen (2.a) *€ 1.000*

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Na besluit door de gemeenteraad worden deze restantbudgetten ingezet bij verdere pakketten steunmaatregelen in 2021.

• Klimaatbeleid * (2.a) Het restant van de eenmalige middelen voor klimaatbeleid, voor de Regionale Energie Strategie (RES) Noord-Veluwe en voor de Regionale Structuur Warmte (RSW) wordt in 2021 ingezet voor uitvoering van de plannen. *(* Voor klimaatbeleid is € 29.500 al gedekt uit de algemene reserve)*	+	163.000
• Cultuur en erfgoedpact * (1.d) Het in de periode 2018-2020 beschikbaar gestelde lastenbudget à € 60.000 is voor een bedrag van € 18.767 ingezet. Het restantbedrag wordt overgeheveld. Ook het begrote batenbudget, vanwege de nog te ontvangen subsidie, zal in zijn geheel worden overgeheveld. *(* Hiervan is € 38.000 lasten en is € 45.000 baten al gedekt uit de algemene reserve)*	+ -	41.200 60.000
• Begeleiding nieuwkomers (1.b) Conform besluitvorming bij de begroting 2021 wordt een deel van het restantbudget re-integratie (€ 40.000) en het restantbudget inburgering nieuwkomers (€ 24.000) ingezet voor de bekostiging van Grenzeloos.	+	64.000
• Dak- en thuislozen (1.c) Het restantbudget ter voorkoming van dak- en thuisloosheid wordt ingezet in 2021.	+	17.600
• Vastgoed * (2.b) De afronding van de gemeentelijke werkzaamheden (het plaatsen van lichtmasten, het aanleggen van een trottoir en inritten) in relatie tot een grondverkoop vindt plaats in 2021. *(* Dit bedrag is al gedekt uit de algemene reserve)*	+	33.000
• Ontwikkeling informatievoorziening H2O ICT 2020-2021 (4.a) Het restantbudget van het project Modernisering Applicatie Architectuur (M2A) wordt in 2021 ingezet.	+	70.300
• Dienstverlening * (4.a) Het restant van de middelen voor realisatie van projecten en activiteiten Agenda Verbetering Dienstverlening wordt in 2021 ingezet. *(* Dit bedrag is al gedekt uit de algemene reserve)*	+	23.000
• Hanzedagen (2.b) De kosten zijn in 2020 niet gemaakt en in 2021 worden hogere verblijfkosten verwacht.	-	4.500
Totaal budgetoverhevelingen	+	459.400
Waarvan in het totaal al gedekt uit de algemene reserve	-	78.500
• Door het vroegtijdig afsluiten van de jaarrekening zijn diverse nota's waarvoor de werkzaamheden in 2020 zijn uitgevoerd in het dienstjaar 2021 verantwoord. Deze verantwoording heeft het rekeningsaldo positief beïnvloed. Het saldo bedraagt € 33.900. In de jaarrekening 2020 is een bedrag verantwoord van € 66.800 van facturen waarvoor de werkzaamheden in 2019 zijn verricht. Per saldo € 32.900 negatief effect.	-	32.900
Totaal financieel effect op het rekeningresultaat 2020	+	348.000

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Een 'plus' (+) betekent dat het rekeningresultaat 2020 voordelig is beïnvloed doordat er per saldo minder lasten zijn geboekt dan wanneer alle voorgenomen en begrote werkzaamheden wel in 2020 uitgevoerd zouden zijn. Of, dat inkoopfacturen wel vroegtijdig ontvangen zouden zijn.
De per saldo onderbesteding van lastenbudgetten ad € 348.000 zorgt voor een beter resultaat in 2020.

Voor een rechtmatige aanwending van de overgehevelde middelen naar 2021, zal de begroting 2021 worden bijgesteld. Het lastentotaal dient te worden aangepast/opgehoogd voor de programma's waartoe de doorgeschoven activiteiten behoren, en als dekking van de lasten de onttrekking aan de algemene reserve.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paragrafen

• INLEIDING

De jaarstukken bevatten overeenkomstig de begroting zeven voorgeschreven paragrafen. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de jaarstukken bezien vanuit een bepaald perspectief. Het gaat met name om de toepassing van de beleidslijnen van beheersmatige aspecten. Deze kunnen grote financiële gevolgen hebben. Mogelijk is hun politieke betekenis groot, of zijn ze van belang voor het realiseren van de programma's. De paragrafen geven de raad de mogelijkheid om de kaderstellende en controlerende rol ook op de beheersmatige aspecten waar te maken. Met andere woorden: de raad geeft zo bewust de kaders aan waarbinnen het college de beleidsuitvoering vervult zonder dat de raad die uitvoering op detail hoeft te volgen.
Met ingang van het begrotingsjaar 2015 is een 'eigen' paragraaf toegevoegd; 'Decentralisaties'. In deze paragraaf zijn de drie integratie-uitkeringen 'sociaal domein' voor de taakvelden WMO, Jeugdzorg en Participatiewet opgenomen.

Elke paragraaf gaat in op de hoofdlijnen van het desbetreffende aspect. Zoals voorgeschreven in de nieuwe regels van het Besluit Begroting en Verantwoording zijn er zeven paragrafen waarbij per paragraaf het artikel uit het BBV is aangegeven:

A. Lokale heffingen (artikel 10)
B. Weerstandsvermogen, inclusief risicoparagraaf (artikel 11)
C. Onderhoud kapitaalgoederen (artikel 12)
D. Financiering (artikel 13)
E. Bedrijfsvoering (artikel 14)
F. Verbonden partijen (artikel 15)
G. Grondbeleid (artikel 16)
H. Decentralisaties

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

A

Lokale heffingen

• INLEIDING

In deze paragraaf wordt u geïnformeerd over het beleid, de uitgangspunten, de tariefstructuur en het doel van de verschillende gemeentelijke heffingen.
In de gemeente Hattem zijn in 2020 de volgende heffingen opgelegd:

a. de onroerende-zaakbelastingen;
b. de afvalstoffenheffing;
c. de rioolheffing;
d. de precariobelasting;
e. de reclamebelasting
f. de forensenbelasting
g. de toeristenbelasting;
h. de begraafrechten;
i. de leges, waaronder de WABO-leges.

Deze lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente en zijn daarom een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. De onder a, d, f en g genoemde belastingen hebben het karakter van een algemeen dekkingsmiddel. Dat wil zeggen dat de opbrengst vrij aanwendbaar is ter dekking van de algemene gemeentelijke kosten en aanvullend is op de uitkering uit het gemeentefonds.

De overige genoemde heffingen en rechten worden geheven ter geheel of gedeeltelijke compensatie van de kosten die de gemeente maakt bij de realisering en het onderhoud van die voorzieningen of de verleende diensten.
Op grond van de Gemeentewet beschikt de gemeente Hattem over verordeningen inzake de boven- genoemde heffingen. Hierin zijn de grondslagen opgenomen voor de berekening van prijzen en tarieven voor rechten.

• TARIEVENBELEID

Het beleid inzake de lokale lasten is opgenomen in:

- de diverse belasting verordeningen;
- het kwijtscheldingsbeleid gebaseerd op de Invorderingswet 1990
- de nota lokale heffingen 2004.

Uitgangspunten van de tarieven van de lokale heffingen zijn kostendekkende tarieven voor afvalstoffenheffing, begraafrechten, leges. Als gevolg daarvan zijn bij de primaire begroting:

- de leges en heffingen in de regel met 1,5% verhoogd;

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- de OZB-opbrengsten met het inflatiepercentage van 1,5% en daarnaast voor 2020 met 2% verhoogd om een structureel en reëel sluitende begroting te verkrijgen;
- de opbrengsten rioolheffing, naast het inflatiepercentage van 1,5%, structureel met 2% verhoogd (Afvalwaterketenplan H2OW).

Bovendien is bij de 1e wijziging van de "Legesverordening 2020" de tarieventabel aangepast.

• BELASTINGSOORTEN

Wet WOZ/Onroerende zaakbelastingen

Feiten en ontwikkelingen WOZ

- Vanaf 2006 is het wettelijk verplicht dat jaarlijks alle onroerende zaken worden gewaardeerd. Conform de Wet WOZ heeft een hertaxatie plaatsgevonden van alle onroerende zaken per prijspeildatum van 1 januari 2019. De vastgestelde waarden gelden voor belastingjaar 2020. In januari 2020 hebben de belanghebbenden de vastgestelde WOZ-waarde middels de gecombineerde aanslag gemeentelijke heffingen ontvangen. De WOZ-beschikkingsregel staat op dit aanslagbiljet vermeld.
- In 2020 zijn 150 bezwaarschriften WOZ ontvangen. Deze bezwaren hadden betrekking op 178 onroerende percelen (dat is 2,5% van de totaal beschikte objecten). Deze bezwaren zijn medio juni 2020 allemaal afgedaan. In dat kader hebben er ook hoorzittingen plaatsgevonden. Er is voldaan aan de fiscale beslistermijnen, zoals die in 2008 van kracht is geworden.

Afvalstoffenheffing

Feiten en afvalstoffenheffing

- In de Nota Omgekeerd Inzamelen is bepaald dat Hattem gefaseerd over gaat op een nieuw inzamelsysteem. De afgelopen jaren is deze overgang voorbereid en in de loop van 2016 geëffectueerd. Het basistarief (vastrecht) is in 2020 verhoogd met € 35,= per aansluiting.

Precariobelasting

Feiten Precario:

- De aanslagen precario op kabels en leidingen inzake de elektriciteitsleidingen zijn voor 2020 opgelegd.

Corona

Feiten belastingen

- In verband met de Corona is voor belastingjaar 2020 geen reclamebelasting en precariobelasting voor terrassen opgelegd.

Overige belastingen/rechten

Ontwikkeling overige belastingen/rechten

- Voor deze overige belastingsoorten zijn geen ontwikkelingen te vermelden. De belastingaanslagen van deze belastingsoorten zijn in 2020 opgelegd na ontstaan van de belastingplicht.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• OVERZICHT BEGROTE EN WERKELIJKE INKOMSTEN

Op basis van de jaarstukken 2020 zijn de volgende opbrengsten gegenereerd:

	Belastingsoort	Begroting 2020 na wijzigingen	Rekening 2020
a.	de onroerende zaakbelastingen	2.968.000	2.994.000
b.	de afvalstoffenheffing	1.218.800	1.152.500
c.	de rioolheffing	1.063.000	1.089.500
d.	de precariorechten [1)]	535.500	579.500
e.	de forensenbelasting	3.500	3.500
f.	de toeristenbelasting	167.600	221.600
g.	de begraafrechten [2)]	260.000	262.000
h.	de reclamebelasting [3)]	9.000	0
i.	de leges, waaronder de bouwleges [4)]	1.092.000	882.000

1) Geen opbrengst gerealiseerd voor precario op terrassen etc. i.v.m. Corona steunmaatregel
2) Begraafrechten plus afkoopsommen graven
3) I.v.m. Corona steunmaatregelen is de begroting bijgesteld van € 75.000 naar € 9.000 en zijn er geen baten gerealiseerd.
4) De bouwleges zijn in 2020 met € 232.000 bijgesteld ten opzichte van de primaire begroting.

Voor onderstaande belastingsoorten is, conform het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV), de kostendekkendheid in beeld gebracht.

Tabel kostendekkendheid:

Belastingsoort	kosten taakveld	inkomsten taakveld	inkomsten belastingen	Toe te rekenen kosten	Overhead	BTW	Totale kosten	Totale baten	Dekkings-percentage
Afvalstoffenheffing *	1.125.854	311.899	1.146.118	2.402	67.708	223.502	1.380.910	1.458.017	102,72%
Rioolheffing **	980.771	4.059	1.072.316	0	172.586	130.446	1.283.802	1.283.802	83,84%
begraafrechten	262.556	0	261.909	0	103.730	0	366.286	261.909	71,50%
Subtotaal heffingen	2.369.181	315.958	2.480.343	2.402	344.024	353.948	3.030.998	3.003.728	86,02%
leges:									
• Titel 1	161.582	0	155.670	0	116.120	1.632	279.334	155.670	55,73%
• Titel 2	202.682	0	934.723	0	149.089	8.854	360.625	934.723	259,19%
• Titel 3	6.718	0	1.646	0	4.346	145	11.209	1.646	14,68%
Subtotaal leges	370.982	0	1.092.039	0	269.555	10.631	651.168	1.092.039	109,87%
Totaal	2.740.163	315.958	3.572.382	2.402	613.579	364.579	3.682.166	4.095.767	97,94%

* Een bedrag van afgerond € 38.500,- is toegevoegd aan de reserve Afvalstoffen.
** Een bedrag van afgerond € 207.400,- is onttrokken aan de voorziening Riolering.

De overhead is berekend overeenkomstig de voorschriften van het BBV.
Bij de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing is het bedrag dat zal worden kwijtgescholden aan belastingplichtigen, conform het BBV, niet meer in mindering gebracht op de opbrengst, maar wordt apart verantwoord.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• DE LOKALE LASTENDRUK

Het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) onderzoekt jaarlijks de lastendruk met betrekking tot de gemeentelijke belastingen en heffingen. Het gaat om belastingen en heffingen die tot woonlasten voor eigenaren-bewoners van woningen leiden (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing).

In het volgende overzicht zijn de cijfers uit de COELO-atlas 2020 opgenomen.
De uitgangspunten daarbij zijn:

- Voor Hattem ligt de gemiddelde WOZ-waarde tussen € 290.000 en € 330.000;
- De landelijk gemiddelde WOZ-waarde is € 286.000,-;
- Het tarief voor de afvalstoffenheffing is gebaseerd op een vast tarief en een gedifferentieerd tarief voor de afvoer van het restafval;
- Het tarief voor de rioolheffing bestaat uit het eigenaarstarief plus het gebruikerstarief van een woning.

Op basis van de cijfers ziet het overzicht voor Hattem er als volt uit:

Lastendruk standaardwoning 2020	Hattem	Landelijk werkelijk
Onroerende zaakbelastingen	€ 456,-	€ 295,-
Afvalstoffenheffing	€ 234,-	€ 283,-
Rioolheffing	€ 179,-	€ 199,-
Totaal	**€ 869,-**	**€ 777,-**

Uit deze cijfers blijkt dat de lastendruk in Hattem in 2020 € 92,- boven het werkelijke landelijke gemiddelde ligt. In de goedkoopste gemeente bedragen de woonlasten € 573,- en in de duurste gemeente € 1.440,-.

• KWIJTSCHELDING

Het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid is van toepassing op de onroerende zaakbelasting zakelijk recht, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Bij de afrekening diftar is een maximaal aantal ledigingen (20) voor kwijtschelding mogelijk. De uitvoering van de kwijtschelding, die betrekking heeft op een doelgroep bestaande uit globaal 136 personen/gezinnen (2020), is gebonden aan de wetgeving van het Rijk. Daartoe worden 2 maal per jaar normbedragen van het Rijk ontvangen, die worden gebruikt bij de beoordeling van de kwijtscheldingsverzoeken.

Op basis van de jaarstukken 2020 is het volgende bedrag kwijtgescholden:

Belastingsoort	Begroting 2020	Rekening 2020
Afvalstoffenheffing/rioolheffing	30.000	35.572

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• INVORDERING

Het gemeentelijke invorderingsbeleid volgt nauwkeurig en actueel de wetgeving. De basis voor bevoegdheden en de rechten en plichten m.b.t. invorderen van gemeentelijke heffingen ligt besloten in diverse wetten vooral in de Gemeentewet, de Algemene Wet Rijksbelastingen (AWR) en de Invorderingswet. De Leidraad Invordering Gemeente Hattem geeft zowel intern als extern duidelijkheid over het beleid en de uitvoering.
Voor de aanslagen 2020 is het invorderingstraject binnen het betreffende belastingjaar opgestart. Maandelijks is een incassobestand verwerkt voor de automatische incassanten. Daarnaast zijn de ontvangsten dagelijks verwerkt. Tevens zijn er maandelijks invorderingsmaatregelen (herinnering, aanmaning, dwangbevel, beslagopdrachten) getroffen bij die belastingplichtigen die niet tijdig aan hun betalingsverplichting voldoen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

B

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

• INLEIDING

Het weerstandsvermogen is het vermogen om (onverwachte) financiële tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat de continuïteit of de dienstverlening van de organisatie direct in gevaar komt of financiële noodmaatregelen nodig zijn.
De omvang van het benodigde weerstandsvermogen wordt bepaald door de omvang van de weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's.
De weerstandscapaciteit is het geheel aan beschikbare en vrij aanwendbare financiële middelen om mogelijke risico's met financiële gevolgen op te kunnen vangen.
In artikel 11 van de BBV zijn de minimaal aan deze paragraaf te stellen eisen opgenomen.

De weerstandscapaciteit bestaat uit vier onderdelen:

a. de reserves;
b. de voorzieningen;
c. de ruimte op de begroting/rekening;
d. de onbenutte belastingcapaciteit

• ONTWIKKELINGEN

Bepaling weerstandscapaciteit
Zoals hier boven is verwoord, bestaat de weerstandscapaciteit uit vier onderdelen.
Bij het analyseren van de reserves en voorzieningen is uitgegaan van de berekende actuele stand per 31 december 2020.

<u>a. Reserves.</u>
Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit zijn die reserves meegenomen die vrij aanwendbaar zijn. De hieronder opgenomen Reserves en voorzieningen zijn gebaseerd op de Nota Reserves en voorzieningen 2017.

1. Algemene reserve vaste buffer.
   De Algemene reserve vaste buffer is de basis voor het beschikbaar weerstandsvermogen. De bodem èn het plafond zijn bepaald op € 4.500.000. De stand per 31 december 2020 bedraagt daarom € 4.500.000.

2. Algemene reserve.
   Voor deze reserve is geen plafond bepaald. De berekende stand per 31 december 2020 bedraagt afgerond € 3.067.000.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

3. Reserve grondexploitatie
   De reserve grondexploitatie laat het weerstandsvermogen zien van de grondexploitatie en dient als buffer voor het opvangen van risico's en nadelige saldi van de complexen. De berekende stand per 31 december 2020 bedraagt afgerond € 321.000.

4. Stille reserves
   De gemeente kent eigendommen die niet voor de openbare dienst zijn bestemd. Evenmin is hun waarde opgenomen in de financiële administratie. Deze eigendommen zien we als stille reserves. Het betreffen percelen los land vrij verkoopbaar, percelen verpachte gronden (à 60% van hun waarde), volkstuinencomplexen en groenstroken. De geschatte waarde bedraagt per 31 december 2020 ongeveer € 1.260.000.

b. Voorzieningen.
Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit komen alleen die voorzieningen in aanmerking die vrij aanwendbaar zijn. Er zijn geen voorzieningen die in aanmerking komen voor opneming in de beschikbare weerstandscapaciteit.

c. Ruimte op de begroting/rekening.
Op begrotingsbasis was de verwachting dat wij over 2020 van voordelig saldo van afgerond € 442.000 hebben. De werkelijke uitkomst is een positief saldo van afgerond € 928.000.

d. Onbenutte belastingcapaciteit.
Onder de onbenutte belastingcapaciteit wordt de ruimte verstaan om de belastingen en retributies te verhogen, of om andere belastingen in te voeren.

1. OZB
   Per 1 januari 2008 gelden voor de OZB-tarieven geen maxima en maximale stijgingspercentages meer. Voor de berekening van de weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van het tarief van de artikel 12-norm. Dat is het tarief dat jaarlijks door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt bekendgemaakt. Dit tarief geldt als toelatingseis om voor een uitkering volgens artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet in aanmerking te komen.
   In de Meicirculaire 2020 van het Gemeentefonds is het tarief gesteld op 0,1809%
   (dit was in 2019 0,1853%).
   De WOZ-waarde voor woningen bedraagt per 1-1-2020 (€ 1.542.000.000) en niet-woningen (€ 135.000.000). Totaal € 1.677.000.000. Op basis van het percentage voor toelating tot artikel 12 van 0,1809% kan hieruit een opbrengst worden verkregen van (de OZB waarden van de niet-woonruimten mag tweemaal worden meegenomen):

- 0,1809% x € 1.812.000.000,--	3.278.000
- werkelijke opbrengst OZB rekening 2020	2.994.000
- berekende onbenutte belastingcapaciteit	284.000

De onbenutte belastingcapaciteit is niet exact aan te geven. Het staat de gemeenten vrij om tarieven te hanteren boven het normtarief voor toelating tot artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet.

2. Rioolrecht en Afvalstoffenheffing.
   De kosten van de reiniging en riolering worden voor 100% doorberekend aan de inwoners.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

e. Recapitulatie.

De volgende weerstandscapaciteit is aanwezig:

Exploitatie:

- Rekeningresultaat 2020	928.000
- Onbenutte belastingcapaciteit OZB	284.000
- Onvoorzien (12.000 inwoners à € 1,35)	16.000
Totaal weerstandscapaciteit exploitatie	1.228.000

Vermogen:

- Algemene reserve vaste buffer	4.500.000
- Algemene reserve vrij aanwendbaar	3.067.000
- Reserve grondexploitatie	321.000
- Stille reserves	1.260.000
Totaal weerstandscapaciteit vermogen (incidenteel)	9.148.000

De incidentele weerstandscapaciteit voor de bouwgrondexploitatie is gelijk aan de reserve grondexploitatie van € 321.000. De overige incidentele weerstandscapaciteit in het vermogen bedraagt daarmee € 8.827.000.

Bij de berekening van de incidentele weerstandscapaciteit zijn de overige niet beklemde bestemmingsreserves voor een totaalbedrag van € 2.115.000, per 31 december 2020, buiten beschouwing gelaten. De raad kan indien noodzakelijk over deze reserves beschikken en de bestemming wijzigen.

• RISICO'S

De risico's worden ingedeeld in de categorieën Algemeen, Concreet en Specifiek.
Voor algemene risico's worden in de regel geen reserves aangehouden en ook geen weerstandsvermogen opgebouwd. Voor concrete risico's zijn in principe bestemmingsreserves of voorzieningen gevormd.

a. Algemene risico's.

Het is wenselijk om voor de algemene risico's een deel van het weerstandsvermogen te reserveren. Uitgegaan kan worden van 5% van de omzet (totale baten, excl. reserves). Dit betekent dat een bedrag van afgerond € 1.569.000 (5% van € 31,38 miljoen) aangehouden kan worden als mogelijke risico.

b. Concrete risico's.

Bij concrete risico's waarvoor beheermaatregelen zijn getroffen, is de omvang van de te verwachten verplichtingen redelijkerwijs in te schatten. Voor deze risico's zijn bestemmingsreserves en voorzieningen ingesteld.

c. Specifieke risico's.

De volgende specifieke risico's zijn zoveel mogelijk gekwantificeerd en kunnen zowel op korte als lange termijn voordoen.

Exploitatie

Waarborg/achtervangpositie garantiegeldleningen met een publiek belang € 66 miljoen De gemeente staat garant voor door derden verstrekte leningen aan derden. In het verleden is voor een totaalbedrag van ongeveer € 73 miljoen aan dergelijke leningen verstrekt. De boekwaarde per 31-12-2020 van deze leningen bedraagt ongeveer € 52 miljoen. Daarvan staat de gemeente voor ongeveer € 26 miljoen garant. Deze garanties betreffen woningbouwcomplexen. Een garantie van € 13 miljoen heeft betrekking op de geldleningen van de Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek en wordt hieronder met een percentage van 10% apart als risico meegenomen. Van de resterende € 26 miljoen aan gegarandeerde leningen kan 3% als risico worden opgenomen.	780.000

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Leningen aan sportverenigingen Ultimo 2020 staat voor € 622.000 aan leningen uit bij sportverenigingen in Hattem. De kans dat deze leningen niet worden terugbetaald achten wij zeer klein (10%). De Stichting Waarborgfonds Sport staat voor maximaal 50% garant op deze leningen voor een deel van de leningperiode. Het maximaal financieel gevolg plaatsen wij daarmee op 5% van de totaal uitstaande middelen.	31.000
Zwembad Er loopt nog steeds een juridische procedure tegen de aannemer van de bouw van het zwembad voor het herstel van het tegelwerk. In 2015 deed de raad van arbitrage uitspraak waarbij de gemeente Hattem de rentelasten aan de aannemer vergoed (voltooid) en de aannemer zou overgaan tot herstel van het tegelwerk. Het herstel van het tegelwerk is afgerond. Het daarbij behorende geschil over de financiële consequenties nog niet. De geschetste ontwikkeling brengt ons ertoe om het risicobedrag te handhaven op € 250.000.	250.000
Bedrijvenpark Hattemerbroek Omschrijving De gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek hebben een samenwerkingsovereenkomst voor het realiseren en exploiteren van een bedrijvenpark. Het bedrijvenpark richt zich vooral op het aantrekken van bedrijven in de logistieke sector. Om dat te realiseren is het bedrijvenpark aangewezen als 'bovenregionaal' bedrijventerrein. De (nieuwe) bestemmingsplannen voor beide plandelen (Oldebroek en Hattem) en voor een nieuw op- en afrittenstelsel als aansluiting van het bedrijvenpark op de A28 zijn in september 2018 vastgesteld. De beroepstermijn is verstreken en de bestemmingsplannen zijn onherroepelijk. <u>Grondexploitatie</u> Jaarlijks wordt de grondexploitatieberekening geactualiseerd. De uitkomst (contante waarde) van de in maart 2021 opgestelde berekening is positief. Deze is ook vastgesteld door de AVA in april 2021. De jaren daarvoor kwam de grondexploitatie negatief uit en stond iedere gemeente garant voor één derde deel door een voorziening op te nemen. Als bijdrage aan de aanleg van het nieuwe stelsel van op- en afritten zullen we € 1 mln bijdragen. <u>Garantstellingen</u> De gemeenten staan garant voor de leningen die door financiers aan het Bedrijvenpark H2O zijn verstrekt. De totale garantstelling is € 39 miljoen. Elk van de drie gemeenten staat garant voor een derde deel van dat bedrag. Wij hebben het risico van de garantstelling bepaald op 10% van het bedrag waarvoor we garant staan. <u>Jaarstukken 2020 i.r.t. de Corona-crisis</u> Bij de jaarrekening 2020 van Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV heeft de accountant een goedkeurende controleverklaring afgegeven. De controleverklaring bevat een 'onverplicht toelichtende paragraaf'. In deze onverplicht toelichtende paragraaf wijst de accountant de lezer er op dat vooralsnog de impact van het coronavirus voor bedrijvenpark H2O beperkt lijkt te zijn. Hoewel de impact van het coronavirus momenteel nog grotendeels voorbij aan OMH lijkt te gaan, lijkt het aannemelijk dat deze gevolgen mogelijk in de toekomst nog plaats zullen vinden. In tegenstelling tot voorgaand jaar wordt de uitbraak van het Coronavirus niet meer gezien als een gebeurtenis na balansdatum, aangezien de uitbraak van dit virus reeds in 2020 heeft plaatsgevonden. In lijn met de verslaggevingsrichtlijnen hieromtrent is de impact van	1.300.000

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

het Coronavirus daarom naar beste inschatting van het management verwerkt in de gehanteerde (terughoudende) schattingen. Daarnaast is in het jaarverslag een beschrijving opgenomen van de belangrijkste risico's en onzekerheden. De directie maakt daarin de inschatting dat geen sprake is van een risico op de continuïteit OMH.

Realisatie van het risico 2020
In de begroting 2020 werd dit risico ingeschat op € 1.300.000,-. De laatste ontwikkelingen zijn positief waardoor er geen aanpassing van het risicobedrag nodig is.

Hoogte van het risicobedrag
Het risicobedrag is vastgesteld op € 1.300.000,-.

Wijze van berekening
Door elk van de drie gemeenten is voor een bedrag van € 13 miljoen aan garantstelling ten opzichte van financiers verleend. Het risicobedrag is 10% van deze € 13 miljoen.

Beheersing van het risico
Om de risico's te beheersen wordt er jaarlijks een risicomanagementrapportage opgesteld voor de betrokken gemeenten en wordt jaarlijks een grondexploitatieberekening en een liquiditeitsprognose gemaakt door het Bedrijvenpark.

'T Veen 217.000
Investeringen gedaan t/m 2020 zijn opgenomen als kosten te verhalen via anterieure overeenkomsten. Deze kosten dienen volgens de Commissie BBV binnen vijf jaar verhaald te worden. De gemaakte kosten tellen in het eerste jaar mee voor 20% in het risico/financieel gevolg. Na twee jaar betreft dit 40% t/m het vijfde jaar 100%. De gemaakte kosten zijn:
2018 → € 91.000 (60%)
2019 → € 289.000 (40%)
2020 → € 291.000 (20%)

Omgevingswet
Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Naar verwachting treedt de Omgevingswet in 2022 in werking. De kosten voor 2021 zijn meegenomen in de begroting 2021. De kosten voor de jaren er na zijn lastig in te schatten. Ook de impact op de inkomsten uit leges zijn nog niet bekend.

Renterisico 97.000
Volgens de meerjarenprognose 2022 t/m 2025 zullen wij nog eens € 20 miljoen aan langlopende leningen moeten aantrekken. Voor deze vanaf 2022 aan te trekken leningen is geen rentelast in de exploitatie meegenomen. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van deze jaarstukken is daarom het risico opgenomen voor een stijging van de rente voor de komende 4 jaar jaarlijks met 0,25% van 0% in 2021 tot 0,75% in 2024. Aangezien er momenteel geen budget aanwezig is in de meerjarenbegroting om de rente op te vangen, is dit risico op € 97.000 geplaatst. Daarmee wordt rekening gehouden met het aantrekken van ongeveer € 10 miljoen aan leningen t/m 2023. Het gemiddelde rentepercentage van de bestaande langlopende leningen was per 1-1-2020 2,39% en is per 31-12-2020 1,37%.

Corona -/-
In de begroting 2021 is er vanuit gegaan dat als er extra kosten of lagere inkomsten zijn als gevolg van Corona dit gedekt wordt vanuit het rijk. De financiële risico's als gevolg van Corona is onderdeel van het algemene risico.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Risico's van de decentralisaties van het rijk naar gemeenten. In de septembercirculaire 2020 gemeentefonds staat op pagina 10 onder 5. Jeugdhulp: *'Het kabinet is gemeenten eerder voor de periode 2019 tot en met 2021 tegemoetgekomen met extra budget om te compenseren voor de extra groei in de jeugdzorg in combinatie met afspraken om de transitie- en transformatiedoelen van de decentralisatie van de jeugdhulp te realiseren (totaal € 1 miljard). Deze periode wordt verlengd door eenmalig aanvullend € 300 miljoen beschikbaar te stellen voor het jaar 2022, omdat het kabinet begrijpt dat gemeenten graag tijdig helderheid willen hebben over de middelen voor de jeugdzorg vanaf 2022.* *Daarnaast wordt door onderzoeksbureau AEF nu onderzoek gedaan naar of, en zo ja in welke mate, gemeenten structureel extra middelen nodig hebben bij een doelmatige en doeltreffende uitvoering van de Jeugdwet. De resultaten van dit onderzoek worden eind dit jaar verwacht en dienen als inbreng voor de komende kabinetsformatie.'* (einde citaat) Hierdoor is het onzeker of het rijk in de jaren 2023 en 2024 ook een extra budget beschikbaar zal stellen. In beide jaren is € 170.000 als verwachte inkomsten uit het gemeentefonds opgenomen. Het risico is aanwezig dat een volgend kabinet deze extra middelen niet zal geven aan gemeenten. De kans daarvan schatten wij voorzichtigheidshalve op 50%. Daarmee komt het maximaal financieel effect op 2 x € 170.000 = € 340.000. Met een 50% kans daarop bedraagt het risico € 170.000.	170.000
Herverdeling gemeentefonds In januari 2021 zijn de nieuwe doorrekeningen van de herverdeling gemeentefonds bekend geworden. Uit deze berekening blijkt dat gemeente Hattem meer inkomsten vanuit het gemeentefonds ontvangt. De cijfers zijn niet definitief. De definitieve herverdeling zal door het nieuwe kabinet worden vastgesteld. De verwachting is dat ook bij kleine wijzigingen in de uitgangspunten Hattem nog steeds meer vanuit het gemeentefonds ontvangt dan in de huidige situatie. Het risico voor de herverdeling is daarmee op nul gezet.	

Bepaling weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen getroffen zijn.

<u>Weerstandscapaciteit.</u>

De weerstandscapaciteit is als volgt berekend:

• Incidentele weerstandscapaciteit	9.148.000	
• Structurele weerstandscapaciteit	300.000	
• Rekeningresultaat 2020	928.000	
	10.376.000	

<u>Risico's.</u>

De risico's kunnen worden onderverdeeld in 3 onderdelen:

• Incidentele risico's exploitatie:		
○ algemene risico's	1.569.000	
○ specifieke risico's	2.628.000	
		4.197.000
• Incidentele risico's bouwgrondexploitatie		217.000
		4.414.000

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Weerstandsvermogen

Omschrijving	Weerstands-capaciteit	Risico's	Totaal
Exploitatie			
• incidenteel	9.755.000	4.197.000	5.585.000
• structureel	300.000		300.000
Bouwgrondexploitatie			
• incidenteel	321.000	217.000	104.000
Generaal totaal	10.376.000	4.414.000	5.962.000

Eind 2020 resteert er een weerstandsvermogen van € 5.962.000 om de niet gekwantificeerde risico's op te vangen.

Conclusie

Om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zodra risico's ontstaan, heeft de gemeente een buffer nodig. Het weerstandsvermogen - de relatie tussen weerstandscapaciteit en risico's - bepaalt in hoeverre de gemeente in staat is de financiële gevolgen van opgetreden risico's op te vangen. Met de weerstandsratio wordt het weerstandsvermogen van de gemeente uitgedrukt in een verhoudingsgetal. Gebruikelijk wordt de ratio als volgt weergegeven:

$$\text{Weerstandsratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Risico's (risicoprofiel)}} = \frac{10.376.000}{4.414.000} = 2{,}35$$

Door het wegvallen van risico's herverdeling gemeentefonds en goed resultaat 2020 is de weerstandsratio sterk verbeterd. Het weerstandsvermogen is gestegen naar uitstekend. om de gevolgen van de risico's op te kunnen vangen.
Ter vergelijking: in de jaarrekening van 2019 was 1,53 en in 2018: 1,58. De ratio van de in november 2020 vastgestelde begroting van 2021 is 1,74.

Het fluctueren van de weerstandsratio is te verklaren door het verloop van de weerstandscapaciteit respectievelijk de risico's in deze P&C-documenten.

weerstandscapaciteit respectievelijk risicoprofiel uit drie opeenvolgende P&C-documenten





Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen gebruiken we een waarderingstabel die in samenwerking tussen het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) en de Universiteit Twente is opgesteld. Ons weerstandsvermogen valt in waarderingsklasse C en is daarmee 'Voldoende' om de gevolgen van de risico's op te kunnen vangen.

Waardering	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	> 1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	> 1,0 – 1,4	Voldoende
D	> 0,8 – 1,0	Matig
E	> 0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

- Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV)
  In 2015 is naar aanleiding van het rapport van de commissie Depla een wijziging van het BBV doorgevoerd. Deze wijziging heeft betrekking op het verplicht opnemen in de gemeentebegroting van een set financiële kengetallen. De kengetallen geven zicht op de financiële positie van de gemeente en bieden de mogelijkheid om gemeenten onderling te vergelijken. De kengetallen dragen daarmee bij aan de controlerende en kader stellende taak van de raad.

  De vijf kengetallen zijn:
  1. Netto schuldquote
  2. Solvabiliteitsratio
  3. Grondexploitatie
  4. Structurele exploitatieruimte
  5. Belastingcapaciteit

Jaarrekening 2020		Verloop van de kengetallen					
Vaststelling kengetallen (in procenten)		2019 (rekening)	2020 (rekening)	2021	2022	2023	2024
1	**Netto schuldquote**	92%	78%	120%	166%	167%	172%
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen en kapitaal	63%	52%	91%	136%	138%	144%
2	**Solvabiliteitsratio**	23%	17%	16,8%	14,5%	14,4%	14,2%
	Solvabiliteitsratio gecorrigeerd excl. doorleningen	28%	19%	20%	16%	16%	16%
3	**Structurele exploitatieruimte**	-0,68%	5,29%	0,40%	0,40%	0,59%	1,66%
4	**Grondexploitatie**	-1,38%	-2,16%	-0,22%	0,00%	0,00%	0,00%
5	**Belastingcapaciteit**	108%	110%	112%	113%	114%	115%

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Sturen met financiële kengetallen

Financiële situatie gemeente / provincie

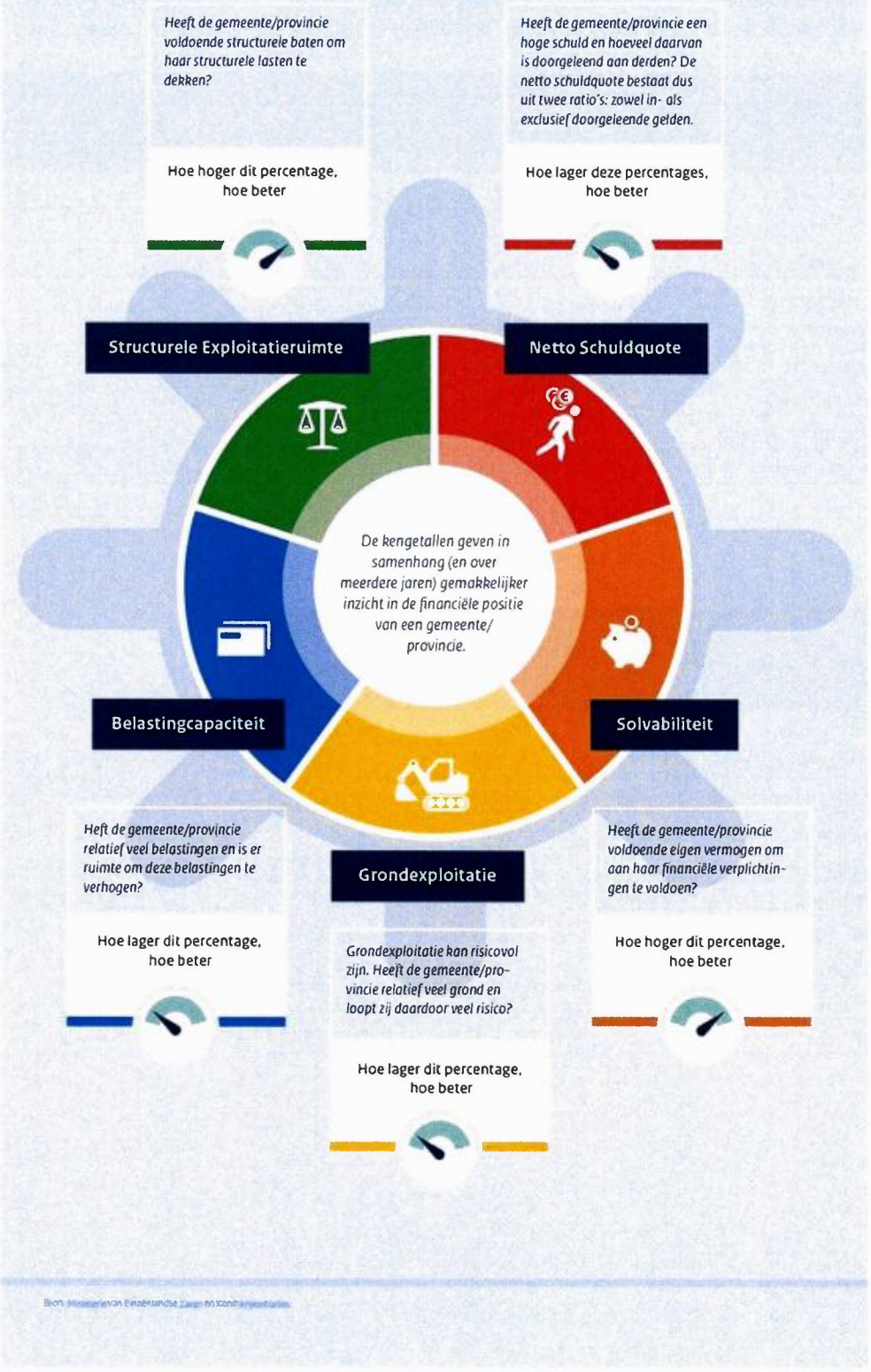

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Netto schuldquote

1. De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de Gemeente Hattem ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.
   Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Jaarrekening 2020 (x € 1.000)		(A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%							
1	Kengetal Netto schuldquote:	2019 (rekening)		2020 (rekening)		2021		2022	
A	Totaal vaste schulden	24.807		41.365		36.920		42.639	
B	Totaal netto vlottende schulden	3.745		3.001		1.745		5.295	
C	Totaal overlopende passiva	3.320		6.092		6.092		6.092	
D	Totaal financiële vaste activa/gecorrigeerd	0	8.424	0	8.290	0	8.128	0	8.013
E	Totaal uitzettingen	2.959		4.353		4.353		4.353	
F	Totaal liquide middelen	613		19.192		4.413		2.350	
G	Totaal overlopende activa	1.646		2.390		2.390		2.390	
H	Totaal saldo van baten	28.980		31.383		28.019		27.137	
	Kengetal (%)	92%	63%	78%	52%	120%	91%	166%	136%

Jaarrekening 2020 (x € 1.000)		(A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%			
1	Kengetal Netto schuldquote:	2023		2024	
A	Totaal vaste schulden	43.356		45.207	
B	Totaal netto vlottende schulden	5.315		5.325	
C	Totaal overlopende passiva	6.092		6.092	
D	Totaal financiële vaste activa/gecorrigeerd	0	7.897	0	7.781
E	Totaal uitzettingen	4.353		4.353	
F	Totaal liquide middelen	2.350		2.350	
G	Totaal overlopende activa	2.390		2.390	
H	Totaal saldo van baten	27.404		27.692	
	Kengetal (%)	167%	138%	172%	144%

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Solvabiliteitsratio

2. De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de Gemeente Hattem in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.
   Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (de algemene reserve en de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Jaarrekening 2020 (x € 1.000)		(A/B x 100%)					
2	Kengetal Solvabiliteitsratio:	2019 (rekening)	2020 (rekening)	2021	2022	2023	2024
A	Eigen vermogen	9.818	10.431	9.417	9.437	9.469	9.672
B	Balanstotaal	43.409	62.523	56.041	65.274	65.950	68.071
	Kengetal	23%	17%	17%	14%	14%	14%
	Doorleningen	8.028	7.942	7.828	7.713	7.596	7.480
B	Balanstotaal excl. doorleningen	35.381	54.581	48.214	57.562	58.354	60.590
	Kengetal excl. doorleningen	28%	19%	20%	16%	16%	16%

Structurele exploitatieruimte

3. Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten.
   De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten uit te drukken in een percentage.
   In het BBV wordt een overzicht gevraagd van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaal bedrag kunnen worden opgenomen. In het BBV wordt ook een overzicht gevraagd van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Deze gegevens moeten ook worden verstrekt voor de meerjarenraming. Op basis van deze gegevens kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Daarbij wordt het saldo opgeteld van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

Jaarrekening 2020 (x € 1.000)		((B-A) + (D-C))/(E) x 100%					
3	Kengetal structurele exploitatieruimte:	2019 (rekening)	2020 (rekening)	2021	2022	2023	2024
A	Structurele lasten	27.554	28.201	26.333	26.702	27.129	27.345
B	Structurele baten	27.376	29.708	26.360	26.711	27.178	27.692
C	Structurele toevoegingen aan de reserves	100	109	110	111	100	100
D	Structurele onttrekkingen aan de reserves	81	264	194	211	212	212
E	Totaal saldo van baten	28.980	31.383	28.019	27.137	27.404	27.692
	Kengetal	-0,68%	5,29%	0,40%	0,40%	0,59%	1,66%

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Grondexploitatie

4. Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Jaarrekening 2020 (x € 1.000)		(A+B)/C x 100%					
4	Kengetal grondexploitatie	2019 (rekening)	2020 (rekening)	2021	2022	2023	2024
A	Niet in exploitatie genomen gronden	0	0	0	0	0	0
B	Bouwgronden in exploitatie	-400	-679	-60	0	0	0
C	Saldo baten	28.980	31.383	28.019	27.137	27.404	27.692
	Kengetal	-1,38%	-2,16%	-0,22%	0,00%	0,00%	0,00%

Belastingcapaciteit

5. De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.
   De uitkomst van de berekening van dit kengetal is voor het jaarverslag hetzelfde als bij de begroting. Het kengetal hoeft dus voor het opnemen in het jaarverslag niet opnieuw te worden berekend. Het toch opnieuw opnemen houdt verband met het feit dat de kengetallen gezamenlijk en in samenhang bezien inzicht geven in de financiële positie van een gemeente.

Jaarrekening 2020 (x € 1.000)		(A+B)/C x 100%					
5	Kengetal belastingcapaciteit:	2019 (rekening)	2020 (rekening)	2021	2022	2023	2024
A	OZB-lasten gezin	434	451	458	465	472	479
B	Rioolheffing gezin	172	178	184	190	197	204
C	Afvalstoffenheffing gezin (incl. ledigingen)	196	229	238	247	256	265
D	Heffingskorting	0	0	0	0	0	1
E	Totale woonlasten gezin (A+B+C-D)	802	858	880	902	925	947
F	Woonlasten landelijk gemiddelde voorafgaand jaar	740	777	789	800	812	825
	Kengetal	108%	110%	112%	113%	114%	115%

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

C

Onderhoud kapitaalgoederen

• INLEIDING

De gemeente Hattem heeft ongeveer 2.428 hectare aan openbare ruimte in beheer. Veel activiteiten vinden hier plaats zoals wonen, werken, zich verplaatsen en recreëren. Voor deze activiteiten zijn kapitaalgoederen nodig zoals wegen, riolering, openbaar groen, verlichting en gebouwen.
Het beleid van de gemeente Hattem voor het onderhoud kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in de nota's:

- Beleids- en beheerplan water en riolering;
- Visiedocument Beheer Openbare Ruimte
- Jaarlijkse weginspecties en meerjarige onderhoudsplanning;
- Beleidsplan openbare verlichting gemeente Hattem;
- Gemeentelijk Verkeer en vervoerplan (GVVP);
- Uitvoeringsprogramma GVVP
- Groenstructuurvisie Hattem;
- Kwaliteitsboek Inrichting Openbare Ruimte gemeente Hattem;
- Meerjarenonderhoudsplan gebouwen

• ONTWIKKELINGEN

De kapitaalgoederen worden zowel technische (korte termijn) als cyclische (midden-lange en lange termijn) beheert. De beheercyclus bestaat uit:

- dagelijks onderhoud
- meldingen openbare ruimte
- inspecties
- beoordelen inspecties
- opstellen maatregelen
- uitvoeren onderhoud
- opleveringsinspectie

- **Openbare ruimte**
  Voor wegen, groen, riolering en groen maken wij gebruik van het assetmanagement programma. De vaste gegevens worden per asset in GBI opgeslagen. We weten wat we beheren tot op het niveau van rioolbuistype, verhardingstype, beplantings(bomen)soort, enzovoorts. Alle bekende gegevens worden aan de objecten toegevoegd zoals oppervlak, lengte, breedte, diameter, hoogte, aanlegjaar enzovoorts.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Alle objecten worden regelmatig gedetailleerd geïnspecteerd:

- wegen één keer per jaar
- riolering ouder dan 20 jaar; één keer per 10 jaar
- bomen één keer per drie jaar VTA controle (visuele boomkeuring)
- groen; kwaliteitsschouw, meerdere keren per jaar. *
- openbare verlichting, twee schouwrondes per jaar

De inspecties worden in het beheersysteem omgezet in kwalitatieve maatregelen voor de korte termijn (tot vijf jaar). Voor de lange termijn wordt gebruik gemaakt van de cyclische benadering. Deze cycli worden bepaald op basis van landelijke richtlijnen en de plaatselijke ervaring. Voor riolering is op basis van de inspecties gekozen voor risico gestuurd beheer. Deze wijze van planning komt dichter bij de werkgelijkheid doordat de snelheid waarmee schades zich ontwikkelen worden verwerkt in de planning.

Het opstellen van de maatregelen wordt afgestemd tussen de verschillende disciplines in de openbare ruimte zodat werk met werk gemaakt wordt. Ook wordt de uitvoering van nieuwe ontwikkelingen vanuit bijvoorbeeld, het delta programma ruimtelijke adaptatie (DPRA) en het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) hierin meegenomen.

Het resultaat is een advies voor groot onderhoud en/of reconstructie van de openbare ruimte. Deze investeringen worden opgenomen in het meerjaren investeringsprogramma. Ieder jaar wordt deze investeringsplanning bijgesteld en aangevuld.

- **Vastgoed (onderhoud gebouwen)**
  De gebouwen worden op basis van de meerjaren onderhoudsplannen onderhouden.
  Voor het opvangen van de financiële begroting- en rekening fluctuaties als gevolg van de jaarlijks muterende onderhoudskosten is bij de begroting 2016 een egalisatiereserve onderhoud gebouwen ingesteld. Vanuit de algemene reserve vrij aanwendbaar is een 'bodem' aangelegd van € 500.000. Daarnaast vindt er een jaarlijkse dotatie plaats van € 100.000 waarmee de onderhoudskosten worden verrekend.
  In 2020 is het MJOP geactualiseerd. In hoeverre de dotatie op het huidige niveau voortgezet kan worden moet uit nader onderzoek nog blijken. Het MJOP is nog niet gevuld met te nemen klimaatmaatregelen voor het verduurzamen van gebouwen. Deze zullen begin 2021 worden verwerkt zodat voor de begroting vanaf 2022 deze maatregelen meegenomen kunnen worden.

  Wij onderscheiden drie soorten onderhoud; planmatig , contractonderhoud en klachtenonderhoud.
  - *Planmatig onderhoud*
    Voor gebouwen maken wij gebruik van het meerjaren onderhoudsprogramma. We stellen hierbij per gebouw een onderhoudsplan op voor een termijn van 10 jaar. Voor de langere termijn wordt gebruik gemaakt van de cyclische benadering.
  - *Contract onderhoud*
    Bestaat uit jaarlijks terugkerend (installatie)onderhoud, met een preventief karakter.
  - *Klachtenonderhoud*
    Dagelijkse meldingen van storingen loopt via de MOR (Receptie, Bodes, Onderhoudspartijen).
  - *Verduurzamingsmaatregelen*
    De maatregelen die onze gebouwen verduurzamen worden in 2021 uitwerkt en verwerkt in het MJOP zodat deze afgestemd worden met onderhoudsmaatregelen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

De Matrix betreffende de NEN 2767 is hieronder weergegeven:

Conditiescore						
gebrek		OMVANG				
		<2% Incidenteel	2 - 10% Plaatselijk	10 - 30% Regelmatig	30 - 70% Aanzienlijk	>70% Algemeen
	intensiteit					
GERING	Begin	1	1	1	1	2
	Duidelijk	1	1	1	2	3
	Eind	1	1	2	3	4
SERIEUS	Begin	1	1	1	2	3
	Duidelijk	1	1	2	3	4
	Eind	1	2	3	4	5
ERNSTIG	Begin	1	1	2	3	4
	Duidelijk	1	2	3	4	5
	Eind	2	3	4	5	6

De NEN 2767 is een methodiek om zo objectief mogelijk een kwaliteitsscore aan bouwkundige en installatie technische elementen te kunnen toekennen.
Deze beoordeling per element gaat uit van drie beoordelingscriteria aan een element, welke resulteert in een score voor dat betreffende element:

- De ernst van het gebrek, waarbij meerdere gebreken aan een element kunnen voorkomen (ernstig, serieus of gering), genormeerd in de NEN 2767 gebrekenlijst
- De intensiteit van het betreffende gebrek (begin-, gevorderd of eindstadium), matig objectief te meten.
- Omvang van het betreffende gebrek (vijf omvanggroepen), grotendeels objectief te meten De conditiemeting is een feitelijke vaststelling van de staat waarin een element verkeerd. Dit normeren we met een conditiescore.

De aanwezige gebreken op en aan een aanwezig element of onderdeel (in zijn totaliteit) en de veroudering (leeftijd) bepalen gezamenlijk de conditiescore. Indien echter een bepaald element op een bepaalde plaats een zeer afwijkende staat van onderhoud of afwijkende gebreken laat zien ten opzichte van gelijke omliggende elementen (en daardoor geen referentie kan zijn) dan wordt dit element separaat beoordeeld.
Naast het bepalen van de conditie van een element dienen, ten behoeve van het eventueel terugbrengen van een element naar een acceptabel conditieniveau, maatregelen bepaald te worden.
De inspecteur die objectief de conditie vast stelt, zal hier een voorstel voor doen, naar aanleiding van het vooraf vastgestelde beleid (zie hiervoor de A/P matrix).
De medewerker van Gemeente Hattem dan wel van Woonscan die de bevindingen en voorstellen van de inspecteur verwerkt zal periodiek overleg plegen met de inspecteur en vervolgens de MJOB vaststellen/opstellen.

- **Waterhuishouding en Rioolbeheer**

Met het vaststellen van het beleids- en beheerplan water en riolering" in 2020 heeft de gemeenteraad gekozen voor een klimaat adaptief beleid. In de komende jaren blijven we investeren in afkoppelen. Stimuleren we particulieren om regenwater af te koppelen van de riolering en de tuinen te vergroenen. We gaan verder dan regulier afkoppelopgave.

We hebben een andere manier van rioolbeheer doorgevoerd. Het "optimale" moment om het riool te repareren, renoveren of vervangen wordt in samenhang met de rest van de openbare ruimte (wegen, groen) bepaald. Het meten en monitoren van de kwaliteit van de rioolleidingen speelt hierbij een belangrijke rol. Met deze andere aanpak wordt de theoretische levensduur van de rioleringsbuizen losgelaten. De kwaliteit van de rioolleidingen is een belangrijk aspect waarmee het "optimale" moment wordt bepaalt. Ook wordt er meer naar nieuwe methoden gekeken om een ongestoorde afvoer van ons (afval)water te garanderen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

De koppeling met wegbeheer blijft belangrijk, omdat een deel van de verharding wordt bekostigd vanuit de rioolheffing en desinvesteringen voorkomen worden.

- **Beheer Openbare Ruimte (BOR)**
  22 juni 2009 heeft de Raad de nota 'Evaluatie BOR' vastgesteld. Dit document is het beleidskader voor het onderhoud van groen en wegen, zowel ten aanzien van het technisch onderhoud als het schoonhouden van deze openbare ruimte. Voor alle onderdelen van de openbare ruimte en typen gebieden staat in de 'Evaluatie BOR' de wenselijke en haalbare onderhoudskwaliteit. De raad kan het onderhoudsniveau jaarlijks wijzigen, dit is in 2013 voor het laatst gebeurd.

  Bestaande en toekomstige adoptanten worden ondersteund bij het onderhoud van de geadopteerde percelen.

  De openbare ruimte in beheer van de gemeente Hattem is circa 209 ha groot en is opgebouwd uit bos (ca. 76 ha), wegen (ca. 69 ha) en groen (ca. 64 ha). In deze openbare ruimte staat een groot aantal te beheren objecten, zoals bomen, banken, lichtmasten, verkeersborden, etc.

  In onderstaande tabel is de kwaliteit van het vastgestelde straatbeeld weergegeven.

	stadshart	woonwijk	buiten wonen	buitengebied	begraafplaats	bedrijventerrein	hoofdstructuur wegen
verharding	B	C	C	C	B	C	C
groen	B	C	C	C	B	C	C
meubilair	B	C	C	C	B	C	C
onkruid /zwerfvuil	B	C	C	C	B	C	C

  In 2021 zal het BOR-plan worden herzien.

- **Wegbeheer**
  Het onderhoudsniveau van de wegen is op niveau C vastgesteld. Steeds meer wegen komen op deze ondergrens van de vastgestelde kwaliteit. Als goed beheerder zoeken we naar een optimale verhouding tussen de onderhoudskosten en de vervangingsinvesteringen, zoveel mogelijk afgestemd op GVVP en rioleringen.

  De afstemming tussen de maatregelen wegen en riolering wordt in het voorjaar 2021 na de cyclische inspectieronde van de wegen en de riolering geactualiseerd en vertaald naar uitvoeringsplannen en meerjaren investeringsplan.

- **Civiel technische kunstwerken**
  De gemeente Hattem heeft 16 bruggen in beheer. De totale waarde van het areaal kunstwerken is circa € 2.600.000. De uitvoering van onderhoud en vervanging wordt in overeenstemming met het MJOP uitgevoerd en opgenomen in de meerjaren investeringsprogramma.

- **Openbare Verlichting**
  In 2012 heeft de raad de visie "duurzaamheid in de openbare verlichting H2O" en het beleidsplan "Openbare verlichting gemeente Hattem" vastgesteld. De raad heeft ervoor gekozen om het maatregelenpakket uit te laten voeren waarbij de verduurzaming van de openbare verlichting versneld wordt uitgevoerd. De onderdelen uit de jaarschijven betreffende de binnenstad worden meegenomen met het herinrichtingsproject van de binnenstad.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- **Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP):**
  In 2018 is het GVVP vastgesteld vanwege nieuwe ontwikkelingen en aangepaste wet- en regelgeving. Om uitvoering te geven aan het GVVP is in 2019 het uitvoeringsprogramma GVVP 2019-2023 vastgesteld door het college. De uit het uitvoeringsprogramma voortvloeiende benodigde maatregelen zijn in het MIP voor 2021 en verder opgenomen.

- **Openbaar groen bomen**
  De laanbomen aan de Konijnenbergerweg en Hezenbergerweg zijn verminderd vitaal. Het op dit moment volledig vervangen van de gehele bomenrij is niet meer aan de orde. Wel is het noodzakelijk om groot onderhoud aan de bomen uit te voeren. Een aantal van de bomen is wel vervangen.

  * groen; kwaliteitsschouw, meerdere keren per jaar, zie pagina 123

Technische staat

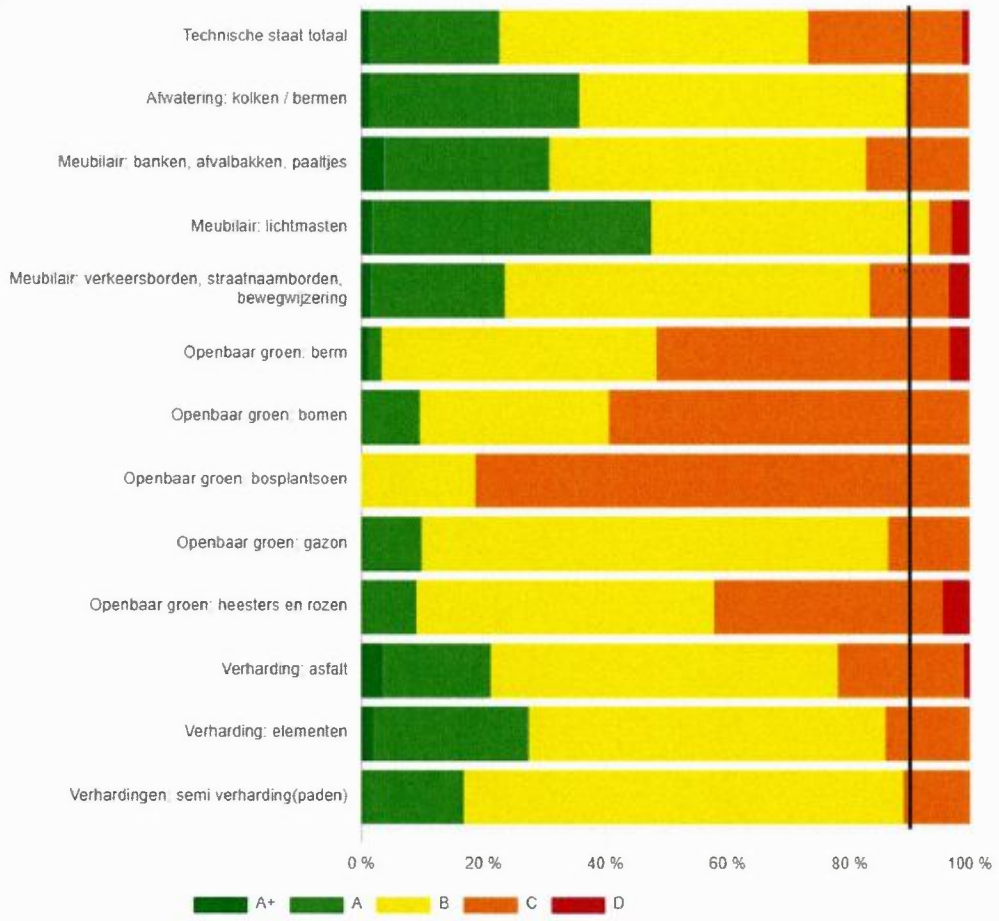

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

D

Financiering

• INLEIDING

Bij de uitoefening van de financieringsfunctie worden de regels in acht genomen, welke in de wet Financiering decentrale overheden (wet Fido), de door raad vastgestelde financiële verordening en in het BBV zijn opgenomen. De wet Fido bevat instrumenten om de risico's te beperken die gemeenten lopen bij het lenen en het uitzetten van financiële middelen. In deze wet is onder meer een verbod opgenomen voor het inzetten van financieringsmiddelen voor andere dan publieke doelen.
Samen met de financiële regelgeving van de Gemeentewet en de Financiële verhoudingswet, met het artikel 12-regime en het financiële toezicht draagt de wet Fido bij aan het grote vertrouwen van de financiële sector in de overheid. Overheidsorganen hebben daardoor gunstige financieringsvoorwaarden.

• ONTWIKKELINGEN

- **BBV wijzigingen**
  In juli 2016 heeft de commissie BBV de nieuwe BBV regelgeving voor de rente gepubliceerd voor het onderdeel rente. Het doel van de wijzigingen is om harmonisatie van en inzicht in de wijze van rentetoerekening en de berekening van het renteomslag percentage door gemeenten. Dit leidt tot een verbetering van de transparantie van de financiële positie van de gemeente. De notitie bevat een aantal wettelijke bepalingen en een aantal aanbevelingen. Voor de berekeningen van de rente voor de grondexploitatie zijn de wijzigingen al in het boekjaar 2016 ingegaan.
  De belangrijkste wijzigingen zijn, samengevat, de volgende:
  - Voor de berekening van het rentepercentage voor het grondbedrijf wordt rekening gehouden met het aandeel eigen vermogen waarover de gemeente beschikt.
  - De berekening van het rente omslagpercentage is veranderd.
  - Het te hanteren rentepercentage mag maximaal 0,5% afwijken van het berekende rente omslagpercentage.
  - In de paragraaf financiering komt een renteschema te staan waaruit de toerekening van rente aan de diverse onderdelen blijkt. In deze paragraaf is het genoemde renteschema opgenomen.

• FINANCIERING

- **Algemeen**
  - De treasuryfunctie is als volgt te definiëren:
    De treasuryfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het besturen en beheersen van, het

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. De treasuryfunctie bestaat uit vier deelfuncties: risicobeheer, gemeentefinanciering, kasbeheer en debiteuren- en crediteurenbeheer.
De financierings-functie dient zich te beperken tot financieringen ten behoeve van de publieke functie, en dient tevens prudent te zijn.

- **Schatkistbankieren**
  - Schatkistbankieren houdt in dat de tegoeden van decentrale overheden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Het doel is het verlagen van de schuld van de Economisch Monetaire Unie (EMU). Gemeenten dienen overtollige (liquide) middelen aan te houden in de schatkist of bij andere decentrale overheden. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Door het verplichte schatkistbankieren, hoeft de Nederlandse staat minder geld te lenen op de financiële markten en daalt de staatsschuld en de EMU-schuld. Een neveneffect is dat de risico's die decentrale overheden lopen met hun tegoeden worden geminimaliseerd. Een decentrale overheid behoudt de mogelijkheid om leningen te verstrekken en uitzettingen te verrichten voor publieke taken. Voor het aanhouden van liquide middelen buiten de schatkist bestaat een drempel. Voor Hattem was deze drempel voor 2020 € 250.000; het meerdere dient bij de schatkist te worden ondergebracht. Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen, met een minimum van € 250.000.

    Er is per 1 oktober 2020 een lening aangetrokken van € 20.000.000. Deze lening is aangetrokken vooruitlopend op de grote financieringsbehoefte in de komende jaren. De lening is afgesloten mede gezien het rentepercentage van -0,055% (een negatieve rente).
    Ultimo 2020 hield onze gemeente € 19.157.888 aan in de Schatkist.

- **Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën (Wet Hof) en het EMU-saldo**
  - De Europese regeringsleiders hebben in 2011 afspraken gemaakt om de financiële stabiliteit van de EU en de eurozone te waarborgen. De Europese afspraken ten aanzien van begrotingsdiscipline zijn in Nederland opgenomen in de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof). De hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld (EMU-saldo) zijn daarbij genormeerd. Alle decentrale overheden samen krijgen een plafond voor het totale EMU-tekort van gemeenten, provincies en waterschappen in een jaar.
    Dit kan onder andere tot gevolg hebben dat bijvoorbeeld forse incidentele investeringen in activa in een bepaald jaar tot een tekort leiden. Bij een individuele gemeente zal het EMU-saldo hoge schommelingen te zien geven. Indicatief is de referentiewaarde ongeveer 3,5% van het begrotingstotaal. Voor de gemeente Hattem is dat ongeveer € 1 miljoen.
    In artikel 20 en 23 van het BBV is bepaald dat gemeenten het meerjarige EMU-saldo in beeld dient te brengen. Dit saldo is hieronder in de vorm van een kasstroombalans per ultimo van het jaar terug te vinden.

reële sfeer

x € 1.000	*2019*	2020*	**2020**	2021*	2022*	2023*	2024*
Totaal Eigen Vermogen	*9.818*	8.121	**10.431**	9.417	9.437	9.469	9.672
Totaal Materiële Vaste Activa	*-28.465*	-29.810	**-27.256**	-35.097	-46.447	-47.239	-49.475
Voorzieningen	*1.719*	1.834	**1.634**	1.869	1.811	1.719	1.775
Voorraad grondbedrijf	*400*	272	**679**	60			
Vorderingen saldo (Cumulatief EMU)	*-16.529*	-19.583	**-14.512**	-23.751	-35.198	-36.051	-38.028
Toename/afname EMU-saldo	*-3.199*	*-4.818*	***2.017***	*-9.239*	*-11.447*	*-853*	*-1.977*

* Primitieve begroting

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Alleen het jaar 2020 geeft een positieve ontwikkeling van het EMU saldo te zien. De overige jaren is er een negatief EMU saldo, dit wordt vooral veroorzaakt door de geplande investeringen, zie hiervoor de Meerjareninvesteringsprogramma (MIP).

De ontwikkeling van 2020 is als volgt weer te geven:

2020			
	Reëel		
	31-12-2019	31-12-2020	
Totaal Eigen Vermogen	€ 9.817.513	€ 10.431.373	€ 613.861
Totaal Materiële Vaste Activa	€ -28.465.287	€ -27.255.908	€ 1.209.379
Voorzieningen	€ 1.718.700	€ 1.633.700	€ -85.000
Voorraad grondbedrijf	€ 399.679	€ 678.758	€ 279.079
Vorderingen saldo (Cummulatief EMU)	€ -16.529.396	€ -14.512.077	€ 2.017.319

Het positieve EMU saldo in 2020 is veroorzaakt door het positieve resultaat. Ook is er per saldo minder geïnvesteerd in materiele vaste activa: er is weliswaar € 3,7 miljoen geïnvesteerd, hier staat tegenover de desinvestering/verkoop van het plandeel Hattem en de afschrijvingen.

financiële sfeer

x € 1.000	2019	2020*	**2020**	2021*	2022*	2023*	2024*
Investeringen Financiële Vaste Activa	10.125	9.991	**10.012**	9.850	9.735	9.618	9.502
Financieringsoverschot/werkkapitaal	-1.847	-2.209	**16.841**	3.319	-2.294	-2.314	-2.324
Vaste Schuld	-24.807	-27.365	**-41.365**	-36.920	-42.639	-43.356	-45.207
Vorderingen saldo (Cumulatief EMU)	-16.529	-19.583	**-14.512**	-23.751	-35.198	-36.051	-38.028
Toename/afname EMU-saldo	-3.199	-4.818	**2.017**	-9.239	-11.447	-853	-1.977

* Primitieve begroting

Ten opzichte van 2019 zien wij een toename van € 18,7 miljoen in 2020 binnen het werkkapitaal. De oorzaak hiervan is het aantrekken van een langlopende lening. Het cumulatief vorderingensaldo neemt toe met € 2 miljoen. In de reële sfeer is te zien, dat dit komt door een hoger saldo van baten en lasten (Eigen Vermogen) en de vermindering van de boekwaarde materiële vaste activa (investeringen). De afname van het EMU-saldo is in de jaren 2021 tot en met 2024 afgerond € 24 miljoen voornamelijk door de hoge investeringsambitie van de gemeente Hattem, zoals ook is terug te vinden bij de toename van de materiële vaste activa.

In de septembercirculaire 2020 zijn de referentiewaarden per gemeente meegegeven. Voor Hattem is deze referentiewaarde: -3,5% van het begrotingstotaal 2020 van € 26.449 = € 933.000. Dit betekent dat binnen de macro-norm de gemeente Hattem meetelt voor een geraamde afname van het EMU-saldo van € 933.000. Voor 2020 onderschrijden wij deze norm met € 2.950.000. Daardoor was in 2020 binnen de macro-norm ruimte voor andere gemeenten beschikbaar die een werkelijk EMU-saldo hebben met een overschrijding t.o.v. de referentiewaarde om landelijk binnen de macro-norm te blijven.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

EMU-saldo t.o.v. de Referentiewaarde

x € 1.000	2019	*2020**	**2020**	2021*	2022*	2023*	2024*
Vorderingen saldo (Cumulatief EMU)	-16.529	-19.583	**-14.512**	-23.751	-35.198	-36.051	-38.028
Toename/afname EMU-saldo t.o.v. vorig jaar	-3.199	*-4.818*	**2.017**	-9.239	-11.447	-853	-1.997
Referentiewaarde (septembercirculaire 2019)	-988	*-933*	**-933**	-933	-933	-933	-933
Saldo boven (+) of onder (-) de referentiewaarde	*-2.211*	*-3.885*	***2.950***	*-8.306*	*-10.514*	*80*	*-1.044*

* Primitieve begroting

- **Risicobeheer.**

In de wet FIDO staan de uitgangspunten van het risicobeheer genoemd. Onder risico's worden hierin verstaan renterisico's, koersrisico, kredietrisico, intern liquiditeitsrisico en valutarisico.
Onder het renterisicobeheer vallen de volgende activiteiten:

1. Het per kwartaal bepalen van de kasgeldlimiet
2. Het jaarlijks bepalen van de renterisiconorm

1. Kasgeldlimiet

Dit is een hulpmiddel om de renterisico's op korte financiering te beperken. Jaarlijks wordt door het ministerie aangegeven, welk bedrag gefinancierd mag worden met kort geld (rekening-courant en kortlopende leningen): **de kasgeldlimiet**. Het betreft een percentage (momenteel 8,5%) van het totaal van de begroting bij aanvang van het begrotingsjaar. Ieder kwartaal wordt de gemiddelde liquiditeitspositie berekend. Dit gebeurt door het bepalen van het gemiddelde kassaldo over het betreffende kwartaal. Dit saldo wordt getoetst aan de berekende kasgeldlimiet. Bij structurele overschrijding van deze limiet (langer dan 3 kwartalen) dient de vlottende schuld geconsolideerd te worden door het afsluiten van een langlopende geldlening. Tevens dient bij een overschrijding de provincie hiervan op de hoogte gebracht te worden, en een ontheffing te worden aangevraagd. Uit onderstaand overzicht blijkt de begrote kasgeldlimiet voor de jaren 2020 tot en met 2024:

Kasgeldlimiet (Bedragen x EUR 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
	budget	budget	budget	budget	budget
Begrotingstotaal (lasten) primaire begroting	26.373	28.081	27.135	27.404	27.691
Kasgeldlimiet 8,5% hierover	2.242	2.387	2.306	2.329	2.354

Uit onderstaand overzicht blijkt dat de kasgeldlimiet in 2020 niet voor meer dan twee kwartalen is overschreden.

Periode	Kasgeldlimiet (x EUR 1000)	Gemiddelde vlottende schuld min liquide middelen (x EUR 1000)	overschrijding (x EUR 1000)	onderschrijding (x EUR 1000)
1e kwartaal	2.242	2.384	142	
2e kwartaal	2.242	2.124		118
3e kwartaal	2.242	990		1.252
4e kwartaal	2.242	-16.435		18.677

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

2. Renterisiconorm

Jaarlijks bij de begroting dient de renterisiconorm over de langlopende schulden te worden berekend. Deze bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Daarnaast dient te worden berekend het renterisico van de totale vaste schuld. Het berekende renterisico wordt vergeleken met de renterisiconorm.
Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de gemeente. Dit wordt bereikt door een limiet te stellen aan dat deel van de vaste schuld waarover het rentepercentage in een jaar mag worden aangepast aan de marktrente.
Per jaar mag maximaal 20% van het begrotingstotaal een rentewijziging ondergaan.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat het bedrag waarover renterisico wordt gelopen lager is dan de renterisiconorm.

(Bedragen x EUR 1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Renterisico op vaste schuld	budget	budget	budget	budget	budget
1. Renteherzieningen	0	0	0	0	0
2. Aflossingen	3.442	4.445	1.949	1.952	1.952
3. Renterisico op vaste schuld (1 + 2)	**3.442**	**4.445**	**1.949**	**1.952**	**1.952**
4 Renterisiconorm					
4a. Begrotingstotaal (lasten, volgens primitieve begroting)	30.769	27.852	26.984	27.229	27.345
4b. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%	20%
4. Renterisiconorm	**6.154**	**5.570**	**5.397**	**5.446**	**5.469**
Toets Renterisiconorm					
3. Renterisico op vaste schuld	3.442	4.445	1.949	1.952	1.952
4. Renterisiconorm	6.154	5.570	5.397	5.446	5.469
5. Ruimte onder de norm	**2.712**	**1.125**	**3.448**	**3.494**	**3.517**

Bij het afsluiten van leningen wordt rekening gehouden met de renterisiconorm door te kiezen voor een spreiding in looptijden van de leningen, en/of door te kiezen voor een jaarlijkse aflossing. Daarbij wordt gestuurd op het minimaliseren van de rentelasten.

Renterisico op nog aan te trekken leningen

In bovenstaand overzicht is uitgegaan van de bestaande vaste schuld. In de begroting 2020 is ook een meerjarenraming voor de financieringsbehoefte tot en met 2023 opgesteld. De benodigde extra financiering lang geld loopt op naar € 27,1 miljoen in 2023. Op basis van de verwachte toekomstige investeringen uit het MIP is mede gelet op de lage rente voor lang geld in 2020 een langlopende lening aangetrokken van € 20 miljoen tegen een licht negatieve rente. Volgens de meerjarenprognose 2022 t/m 2025 zullen wij nog eens € 20 miljoen aan langlopende leningen moeten aantrekken. Voor deze vanaf 2022 aan te trekken leningen is geen rentelast in de exploitatie meegenomen. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van deze jaarstukken is daarom het risico opgenomen voor een stijging van de rente voor de komende 4 jaar jaarlijks met 0,25% van 0% in 2021 tot 0,75% in 2024. Aangezien er momenteel geen budget aanwezig is in de meerjarenbegroting om de rente op te vangen, is dit risico op € 97.000 geplaatst. Daarmee wordt rekening gehouden met het aantrekken van ongeveer € 10 miljoen aan leningen t/m 2023. Het gemiddelde rentepercentage van de bestaande langlopende leningen was per 1-1-2020 2,39% en is per 31-12-2020 1,37%.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Kasbeheer

Het kasbeheer omvat het beheer van alle geldstromen, gericht op alle kas- en rekening-courant posities, waaronder het aantrekken van gelden op de geldmarkt en het beleggen van overtollige middelen. Het 'AFS kasstroomoverzicht' op de volgende pagina geeft zicht op de gerealiseerde kasstromen van deze jaarrekening als ook die van vorig jaar en de ramingen van 2021 t/m 2024 per ultimo jaar. Wij kennen in 2020 een positieve kasstroom uit operationele activiteiten van € 6.678.000. Met verrekening van de kasstroom uit investeringen (-€ 3.329.000) en de kasstroom uit financieringen (€ 15.230) zijn de liquide middelen toegenomen met € 18.579.000 tot € 19.192.000. Hiervan zit € 19.158.000 in de Schatkist.

Per 1 oktober 2020 is er een 20 jarige lineaire geldlening aangetrokken van € 20.000.000 met een negatieve rente van 0,55%,
Bij het aantrekken van deze lening was bekend dat er in de eerste 2 a 3 jaar (afhankelijk van voortgang investeringen) er een overschot aan liquide middelen zou zijn. De negatieve rente en het risico van rentestijging samen met de forse investeringen in 2021 en daarna was aanleiding alvast een lening aan te trekken.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Tabel: AFS Kasstroomoverzicht per ultimo jaar

x € 1.000	2019 Realisatie	**2020 Realisatie**	2021 Begroting	2022 Begroting	2023 Begroting
Liquide middelen 01-01	1.131	613	19.192	4.413	2.350
Resultaat ná bestemming	232	**928**	167	152	175
Mutaties in de reserves	-582	**-314**	-1.182	-132	-144
Resultaat uit bedrijfsvoering	**-351**	**614**	**-1.015**	**20**	**32**
Aanpassingen voor:					
Afschrijvingen materiële vaste activa	1.224	**1.329**	1.455	1.635	2.054
Desinvestering in materiële vaste activa	385	**3.596**			
Cashflow	**1.259**	**5.538**	**440**	**1.656**	**2.086**
Aanpassingen resultaat uit bedrijfsvoering:	8	**227**	547	255	220
Kasstroom op winstbasis	**1.267**	**5.765**	**987**	**1.911**	**2.305**
Verkoop voorraad grondbedrijf	1.306	**890**			
Investeringen voorraad grondbedrijf	-777	**-611**	-618	-60	
Veranderingen in werkkapitaal, exclusief geldmiddelen en kortlopende schulden:	354	**633**			
Kasstroom uit operationele activiteiten	**2.150**	**6.678**	**369**	**1.850**	**2.305**
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-3.701	**-3.329**	-8.862	-12.598	-2.458
Vrije kasstroom	***-1.551***	***3.349***	***-8.493***	***-10.748***	***-152***
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	1.033	**15.230**	-6.286	8.686	152
Mutatie geldmiddelen	**-518**	**18.579**	**-14.779**	**-2.062**	
Liquide middelen 31-12	613	19.192	4.413	2.350	2.350

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Rentevisie

De marktrente voor leningen 10 jaar met een lineaire fixe aflossing was ultimo 2020 negatief 0.03%. Daarna is deze gestegen 0.11% per 10-03-2021. Deze bedroeg in september 2019 0,14%. Voor 20 jaar lineair is de rente op het moment van schrijven 0,50% en voor 25 jaar 0,61%. Deze percentages zijn zoals de BNG deze presenteert op de site, het is wel zo dat de werkelijke tarieven over het algemeen lager zijn. Voor de aangetrokken lening kwam het rentepercentage uit op negatief 0,055% uit, de rente volgens de BNG site gaf toen een percentage aan van 0.31%.

- De lange rentes zijn begin maart 2021 aan het stijgen, voor 2021 is de verwachting onzeker, de ECB zal naar verwachting een lichte stijging van de reële rente toestaan ((de werkelijke rente min de inflatie). Een verdere lichte stijging wordt verwacht als de economie herstelt van de effecten van de Corona epidemie.
- Dit betekent dat de rente voor aan te trekken leningen in 2022 en daarna een hoger geprijsd zullen zijn.

- De verwachting is, mede door steunmaatregelen door de Europese Centrale Bank, de aantrekkende economische groei eind 2021, dat de rente eind 2021 licht zal stijgen. We houden de vingers aan de pols, mocht blijken dat door internationale ontwikkelingen de rente zal stijgen. Wij zullen dan bezien of we wederom vervroegd een lening moeten aantrekken.
- De korte rente daalt nog licht verder; het geldmarktrentetarief voor 3 maands euribor daalde in 2020 licht van -0,38% (31-12-2019) naar -0,546% (04-01-2021). Deze rente betalen wij (als negatief, dan ontvangen wij) bij het aantrekken van korte geldleningen (kasgeld oftewel daggeld). Het beleid is gericht op het maximaal aantrekken van kort geld tot maximaal de kasgeldlimiet.

- **Financiering**

De ontwikkeling van de financieringspositie is afhankelijk van de behoefte aan middelen. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de aanwezige eigen financiële middelen en de voorgenomen investeringen.

- Het verloop van het werkkapitaal wordt het komende jaar beïnvloed door diverse factoren vanwege de financieringsbehoefte met betrekking tot de lopende investeringen.
- Langlopende activa (langer dan 1 jaar) worden zoveel mogelijk gefinancierd met lang vermogen.

Uit onderstaand overzicht blijkt de begrote meerjarige financieringsbehoefte voor de jaren 2020 t/m 2025 per 31 december:

	Rekening Ultimo	Raming Ultimo	Raming Ultimo	Raming Ultimo	Raming Ultimo	Raming Ultimo
Financieringsbehoefte	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Vaste activa	36.589	44.886	56.182	56.857	58.978	64.367
Totaal eigen vermogen	-10.431	-9.417	-9.437	-9.469	-9.672	-9.384
Totaal voorzieningen	-1.634	-1.869	-1.811	-1.719	-1.775	-1.820
Huidige leningenportefeuille	-41.365	-36.920	-34.971	-33.019	-31.067	-29.116
Financieringsoverschot	-16.841	-3.319	0	0	0	0
Financieringsbehoefte	0	0	9.962	12.650	16.463	24.048

- **Rente omslag en renteresultaat**

In de begroting is de renteomslag berekend volgens de nieuwe methodiek die het BBV voorschrijft. De omslagrente voor het begrotingsjaar 2020 was 1,50%.

- In het schema op de volgende pagina is weergegeven hoe de rente aan de investeringen, grondexploitaties en taakvelden is toegerekend.
- Hierna zijn de totale rentelasten weergegeven. Die komen voor 2020 uit op € 584.121. Hiervan heeft een deel betrekking op leningen die zijn doorgeleend aan derden zoals verbonden partijen. Daar staan rentebaten tegenover.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- Uit het schema blijkt dat het renteresultaat uitkomt op een positief saldo van € 45.947. Dit saldo ontstaat mede doordat gekozen is voor een renteomslag van 1,5%, waarbij gebruik is gemaakt van de mogelijkheid om het berekende percentage van 1,31% af te ronden binnen de wettelijke bandbreedte van 0,5%.

	Renteschema BBV		**Rente**
a.	<u>De externe rentelasten over lange financiering</u>		
	Zie begrote staat langlopende leningen	596.876	
b.	<u>De externe rentebaten</u>		
	Rentebate vaste geldleningen	286.876	
	Totaal door te rekenen externe rente		310.000
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend (Assenrade)		-7.690
c2	De rente van projectfinanciering t.b.v. projecten		
	Saldo door te rekenen externe rente		**317.690**
d1.	Rente over eigen vermogen		
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente		317.690
e.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)		363.637
.	Renteresultaat op het taakveld treasury		**-45.947**

Berekening omslagrente percentage:		
Vaste activa (voorm. Staat C) boekwaarde per 1-1-2020 totaal:		38.190.845
Af:		
Grondbedrijf	-399.679	
Intergemeentelijk bedrijventerrein	3.593.940	
Uitgeleende gelden	8.423.560	
Investeringen nog niet afgerond	628.866	
Aandelen	1.701.677	
		13.948.365
Over		24.242.480
Toe te rekenen rente aan taakvelden		317.690
Rente %		1,31%
Te hanteren omslagrente (gelijk aan Begrote rente)		**1,50%**
(Afronding vindt plaats binnen een veelvoud van 0,5% en een marge van 0,5%.)		

Renteresultaat door afronding:		
Gehanteerde rente na afronden over € 24.242.480	1,500%	363.637
Rentepercentage voor afronding over € 24.242.480	1,310%	317.690
		45.947

De kostenplaats 600001 kapitaallasten geeft per saldo een opbrengst te zien van € 45.946,00

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

E

Bedrijfsvoering

• INLEIDING

Zoals bekend wordt in programma 3 de ambitie voor besturen en organiseren nader toegelicht. Samen Hattem vormt het kernprogramma om deze ambitie te verwezenlijken.
De vakdisciplines van bedrijfsvoering zijn mede richtinggevend én ondersteunend aan de uitvoering van dat programma. Er wordt gewerkt vanuit business-partnerschap zodat vakkennis nadrukkelijk(er) wordt ingezet én ontwikkeld ten gunste van goed (be)sturen en functioneren van de organisatie.

In deze paragraaf worden de belangrijkste ontwikkelingen beschreven. Wij verwijzen hier naar deze resultaten. In deze paragraaf benoemen we concreet wat we hebben gerealiseerd.

• RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

- **HRM**
  We dragen bij aan de ontwikkeling van de organisatie. Een organisatie die zich kenmerkt door procesgericht én opgavegericht werken. Daarmee willen we de talenten van onze medewerkers verder ontwikkelen. Hiërarchische sturing maakt plaats voor Samensturing en werken met teams. Functies en rollen zullen daardoor wijzigen en vertaald worden naar een nieuw functie- & loongebouw. In 2021 zullen we aan de hand van de HR21 systematiek, alle functies en rollen opnieuw beschrijven. Gevolgd door een waarderingsronde in 2022.

  In de loop van 2020 zijn de uitkomsten van het onafhankelijk medewerkers onderzoek bekend geworden. De bovengemiddelde positieve hoge score heeft ons het predicaat "World class Workplace" opgeleverd, een mooi compliment dat we o.a. gebruiken in onze vernieuwde arbeidsmarkt communicatie en verstevigen van ons werkgeversmerk. Corona heeft ons het afgelopen jaar gedwongen op een andere wijze te gaan werken we hebben hier onze "digitale" weg in gevonden en faciliteren medewerkers hun werk zo optimaal mogelijk te kunnen uitvoeren. HR heeft hiervoor een werkwijze ontwikkeld waarbij individueel behoeftes en passende interventies nauwgezet in beeld worden gebracht. Opdat iedereen gemotiveerd en betrokken blijft. De uitdagingen voor volgende jaar, vragen veel van onze medewerkers. We blijven daardoor scherp op een goede werkbalans door medewerkers ruimte te geven én aan te moedigen eigenaarschap voor het werk te ontwikkelen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Kerngegevens:		
	Per 31-12-2019	Per 31-12-2020
Formatie in Fte	90,5	94,6
Bezetting	88,24	90,97
Gemiddelde leeftijd	47,1	46,5
Aantal medewerkers	101	107
Aantal mannen	48	50
Aantal vrouwen	53	57
Ziekteverzuim in %	4,19%	8,26%
Banen met mensen met een arbeidsbeperking in % van aantal Fte's	5	6

Het ziekteverzuim is in 2020 uitgekomen op 8,26. Dat is verdubbeling ten opzichte van 2019. Het hoge ziekteverzuim wordt veroorzaakt door een relatief groot aantal langdurig zieken. HR is intensief betrokken bij de begeleiding en re-integratie van de langdurig zieken. De gemiddelde leeftijd is iets gedaald ten opzichte van 2019.

- **I-functie**

  Om te kunnen voldoen aan de (wettelijke) eisen voor de interne en externe informatievoorziening, is het afgelopen jaar verder geïnvesteerd in gezamenlijk inrichten van intergemeentelijke taken en rollen op dit vakgebied. Gezamenlijk investeren blijft randvoorwaardelijk om de (digitale) doorontwikkeling van de 3 organisaties te realiseren.

  Er is gewerkt aan de vorming van centrale expert-teams, waarbinnen kennis, kunde en capaciteit gedeeld wordt en geborgd is.

  M2A project - een nieuwe aanpak

  In 2019 is het M2A project getemporiseerd en hebben we de tijd genomen om een nieuwe aanpak voor te breiden. Inmiddels hebben we kans gezien om de aanpak aan de kant van de business voet aan de grond te laten krijgen. Voor de verschillende domeinen zijn managers bereid om verantwoordelijkheid te nemen. Deze beweging is cruciaal voor de wijze waarop de 3 organisaties samen werken aan deze opgaven. In de nieuwe aanpak worden nadrukkelijk vanuit visie op de manier van werken binnen - en tussen de domeinen, voorstellen aangedragen om werkprocessen te harmoniseren. En welke informatie - en gegevensuitwisseling daarvoor gerealiseerd moet worden en welke eisen we stellen aan de systemen en de leveranciers daarvan.

  Met het veranderen van de aanpak, is de initiële prognose van de besparing op de licentiekosten aangepast. De besparingen worden later gerealiseerd dan eerder gepland. De nieuwe voorbereidingsfase vraagt meer inbreng vanuit de organisaties. Bovendien is externe expertise noodzakelijk. De in - en externe uren voor deze fase zijn opnieuw geraamd en leiden tot een extra investering.

  Borging digitaal, proces- en zaakgericht werken

  Helaas zijn we geconfronteerd met een overname van onze leverancier, waardoor we versneld moeten omschakelen naar een nieuw systeem. Het relatieve voordeel is nu dat we deze opgave met de 3 gemeenten gezamenlijk aanpakken. Ook voor dit domein zal voortaan kennis worden gedeeld om gezamenlijk een visie te ontwikkelen op de ondersteuning van procesgericht werken en de eisen die aan een nieuw systeem moeten worden gesteld. Het borgingstraject in Hattem is hierdoor afgeremd. Focus ligt op de nieuwe gezamenlijke aanpak.

  Het (digitaal) informatiebeheer heeft prioriteit gekregen. In de loop van 2021 zal de Wet open overheid (Woo) in werking treden. Daarbij worden overheidsorganisaties o.a. verplicht een aantal categorieën stukken actief openbaar te maken. Deze wet zal naast de Archiefwet, ook impact hebben op de informatiehuishouding van de 3 organisaties. Er is een begin gemaakt met een plan voor duurzame toegankelijkheid digitale informatie.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Borging functies informatieveiligheid en privacy

De rollen van Chief Information Security Officer (CISO), Functionaris Gegevensbescherming (FG) en de Privacy Officer (PO) zijn ingevuld. In 2021 wordt er verder uitvoering gegeven aan bijbehorende taken en worden deze formeel vastgesteld. De CISO en de Privacy Officer worden opgenomen in het genoemde CIO office, waarbij o.a. gekeken wordt welke formele onafhankelijkheid deze functies moeten hebben om rechtstreeks aan de colleges te kunnen adviseren.

Voor de 3 organisaties is verder gewerkt aan het verhogen van het privacy-volwassenheidsniveau en de informatiebeveiliging. Hiervoor is een informatiebeveiligingsbeleid en privacybeleid opgesteld, dat begin 2021 voor besluitvorming zal worden aangeboden

- **Interne beheersing en control**

  De kwaliteit van de bedrijfsvoering wordt systematisch gecontroleerd op 'beheersing' van administratieve organisatie, financieel beheer, rechtmatigheid van uitgaven en beïnvloeding van risico's.
  Goed ingerichte processen (procesinrichting) en een goede procesbeheersing (inclusief IT) zijn noodzakelijk voor het "in control" zijn van de organisatie. Het "in control zijn" is een randvoorwaarde voor het afgeven van een rechtmatigheidsverklaring door middel van een zogenaamd In Control Statement door het college van B&W.
  Vorig jaar is het aantal controles verlaagd om tijd vrij te spelen voor de ontwikkeling van normen voor getrouwheid en rechtmatigheid. Deze normen worden meegenomen bij de nieuwe inrichting van werkprocessen, zodat relevante eisen voor control zichtbaar worden geborgd in de (nieuwe) organisatie en uitvoering van het werk.

OVERHEAD

De kosten die verband houden met de gemeentelijke bedrijfsvoering worden verantwoord op programma 4 - Bedrijfsvoering.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

F

Verbonden partijen

• INLEIDING

Deze paragraaf omvat een lijst van verbonden partijen. Per partij is aangeven hoe deze bijdraagt aan de realisatie van beleidsdoelstellingen.
Het beleid op de verbonden partijen zal in de nieuwe raads- en collegeperiode geactualiseerd worden. Hierin wordt de strategie van Hattem ten aanzien van de verbonden partijen beschreven.

In samenspraak met de regiogemeenten is onderzocht hoe de grip zowel ambtelijk als bestuurlijk op de verbonden partijen verbeterd kan worden. Kernbegrippen hierbij zijn risicomanagement, besluitvormingsproces en structuren en werkwijzen.
De eerste stap om te komen tot een intentieverklaring om hierbij als gemeenten gezamenlijk op te trekken is vertaald in een 'Regionale notitie Grip op de verbonden partijen'; Hoe komen we tot een gezonde balans tussen controle en vertrouwen.

De doelstelling van de notitie is tweeledig:

- Inzicht geven in de onderwerpen waarop we regionaal stappen kunnen en willen zetten ter verbetering van de grip op verbonden partijen en de onderwerpen waaraan juist lokaal invulling gegeven kan worden.
- Inzicht geven in concrete vervolgstappen/producten op de onderwerpen die we gezamenlijk aan willen pakken. Hoe vinden de onderwerpen hun weg in de praktijk?

Het begrip verbonden partij is in artikel 1, eerste lid, onderdeel b van het Begroting en Verantwoording (BBV) als volgt gedefinieerd: Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft."

<u>Bestuurlijk belang</u>
Bestuurlijk belang wordt gedefinieerd als: "Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht".

<u>Financieel belang</u>
Financieel belang wordt gedefinieerd als: "Een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt".

Een verbonden partij betekent participatie in N.V.'s, B.V.'s, Commanditaire Vennootschappen en gemeenschappelijke regelingen. Ook stichtingen en verenigingen, bedrijfsvoeringsorganisaties en een centrumgemeente-constructie kunnen onder verbonden partijen vallen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Het BBV schrijft verder voor dat vanaf de begroting 2017 de verbonden partijen gecategoriseerd worden opgenomen in de vorm van een lijst met de volgende onderverdeling:

1. gemeenschappelijke regelingen;
2. vennootschappen en coöperaties;
3. stichtingen en verenigingen, en,
4. overige verbonden partijen.

Lijst van verbonden partijen:

Ad1: gemeenschappelijke regelingen

- GGD Noord en Oost Gelderland
- Archeologie Hattem-Zwolle-Zwartewaterland
- Omgevingsdienst Noord Veluwe
- Sociale recherche IJssel-Vechtstreek
- Streekarchivariaat
- Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland
- ICT samenwerking Hattem, Heerde en Oldebroek (H2O)
- Samenwerkingsverband Noord Veluwe (*opgeheven per 1 januari 2020*)
- Vervoercentrale Stedendriehoek / Plus OV

Ad2: vennootschappen en coöperaties

- Alliander NV
- Vitens NV
- Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG NV)
- NV Rova
- Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek B.V
- Leisurelands
- Powered by Hattem

Ad3: stichtingen en verenigingen

- -

Ad4: overige verbonden partijen

- -

DEELNEMINGEN GEMEENTE HATTEM

GGD

GGD Noord- en Oost Gelderland gevestigd te Warnsveld

De gemeenten in de regio Noord- en Oost Gelderland zetten zich op bepaalde terreinen van lokale gezondheidszorg samen in voor hun inwoners. Een belangrijke plek daarin hebben gezondheid en hulpverlening.

Doel:

De GGD Noord- en Oost Gelderland heeft tot taak de behartiging van het gemeenschappelijke belang van de deelnemende gemeenten op het gebied van volksgezondheid en milieubeheer.

Betrokkenen:

GGD Noord- en Oost-Gelderland is de gezondheidsdienst van 22 gemeenten in de regio's Achterhoek, Midden-IJssel/Oost-Veluwe en Noord-Veluwe, waaronder de gemeente Hattem.

Bestuurlijk belang/participatie:

De deelnemende gemeenten hebben hun samenwerking vastgelegd in een gemeenschappelijke regeling, de 'statuten' van de GGD. Hattem neemt deel in het bestuur. Verder wordt bestuurlijk en ambtelijk deelgenomen in diverse portefeuillehoudersoverleggen van de regio.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Financieel belang:

- *Verdeling kosten*: de gemeente Hattem draagt evenals de andere deelnemers middels een jaarlijkse bijdrage per inwoner bij in de kosten van de gemeenschappelijke regeling.
- *Aandelen*: n.v.t.
- *Dividend*: n.v.t.
- *Vermogen 2020*: in de rekening 2020 is het verwachte voordelige resultaat verrekend met de reserves, dit met inachtneming van het uit te keren rekeningsaldo aan de 22 deelnemende gemeenten.

x € 1.000,--	*Begroot 2021*	*Verwachting 2020*	*31-12-2019*	*31-12-2018*	*31-12-2017*
Eigen vermogen	2.652	2.970	2.909	3.028	3.156
Vreemd vermogen	2.625	7.036	2.631	2.923	2.793
Resultaat	-210	69	71	213	193

Ontwikkelingen:
Uit de bestuursagenda 2019-2023 prioriteert de GGD voor 2021 e.v.: NOG gezondere jeugd, NOG gezondere leefomgeving, NOG gezonder oud worden en NOG gezondere leefstijl. Dit past goed bij de prioriteiten uit het volksgezondheidsbeleid van de gemeente Hattem. Ook sluiten deze prioriteiten goed aan op de inzet die in Hattem wordt gepleegd op preventie (door bijvoorbeeld JOGG), maar ook op de koppeling die in Hattem wordt gelegd tussen volksgezondheid en de nieuwe omgevingswet.

BNG

N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten gevestigd te 's Gravenhage

Doel:
De bank Nederlandse Gemeenten is voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecificeerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De strategie van de bank is gericht op het behouden van substantiële marktaandelen in het Nederlands maatschappelijk domein en het handhaven van een excellente kredietwaardigheid (Triple A). Daarnaast streeft zij naar een redelijk rendement voor haar aandeelhouders. De BNG biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering en elektronisch bankieren. Daarnaast neemt zij deel aan projecten in de vorm van publiek private samenwerking.

Betrokkenen:
Overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, cultuur en openbaar nut (publieke sector).

Bestuurlijk belang/participatie:
De gemeente Hattem participeert in het aandelenkapitaal.

Financieel belang:

- *Algemeen*: De bank is een structuurvennootschap. Het rijk is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en het waterschap. Aangezien de aandeelhouders van de bank alle overheden zijn, is de BNG vanzelfsprekend onderdeel van de publieke sector.
- Aandelen: de gemeente Hattem heeft per 1 januari 2020 een aantal van 30.030 aandelen in bezit met een nominale waarde van € 2,50 per aandeel.
- *Dividend*

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- *Uitgekeerd dividend 2019:* (€ ,127 per aandeel) voor Hattem € 38.000. Gehoor gevend aan de aanbeveling van ECB heeft BNG dit bedrag niet uitgekeerd in 2020. Niettemin is de intentie van BNG om wel tot uitkering over te gaan.
- *Uitgekeerd dividend 2018:* (€ 2,85 per aandeel) voor Hattem € 85.000.
- *Uitgekeerd dividend 2017*: (€ 2,53 per aandeel) voor Hattem € 76.000.

x € 1 mln	*Begroot 2021*	*Begroot 2020*	*31-12-2019*	*31-12-2018*	*31-12-2017*
Eigen vermogen	5.000	5.000	4.887	4.991	4.953
Vreemd vermogen	135.000	135.000	144.802	132.518	135.041
Resultaat	-	-	163	337	393

Ontwikkelingen:
Er is met betrekking tot de BNG een onzekere ontwikkeling van het financieel resultaat en daarmee onzekere winstuitkering voor gemeente. Het resultaat staat onder invloed van een verwachte achterblijvende kredietvraag, een aanhoudend lage rente en stijgende bedrijfslasten om te voldoen aan toenemende (Europese) wet- en regelgeving.

Beleidsvoornemens:
Behoud van substantiële marktaandelen in de Nederlandse publieke sector en semi-publieke domein.

Alliander **N.V. Alliander gevestigd te Amsterdam.**

Doel:
Alliander is een netwerkbedrijf dat zorgt voor het vervoeren van energie en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten op een betrouwbare, veilige en maatschappelijk verantwoorde manier.

Betrokkenen:
Aandeelhouder is een aantal provincies en een groot aantal gemeenten in Zuid-Holland, Friesland, Gelderland, Noord-Brabant en Noord-Holland.

Bestuurlijk belang:
De aandeelhoudersvergaderingen worden bijgewoond door de portefeuillehouder.

Financieel belang:
- Aandelen: de gemeente Hattem heeft per 1 januari 2020 een aandelenbezit van 169.659 aandelen in NV Alliander met een nominale waarde van € 1,65 per aandeel.
- *Uitgekeerd dividend* 2019: € 141.000, ontvangen in 2020
- *Uitgekeerd dividend* 2018: € 186.000
- *Uitgekeerd dividend* 2017: € 113.500

x € 1,-- miljoen	*Begroot 2020*	*31-12-2019*	*31-12-2018*	*31-12-2017*
Eigen vermogen	4.195	4.224	4.129	3.942
Vreemd vermogen	5.348	4.567	4.216	4.127
Resultaat	92	253	334	203

Ontwikkelingen:
Alliander investeert in 2020 een recordbedrag van € 882 miljoen in de uitbreiding van zijn energienetten (2019: € 844 miljoen). Het werkpakket blijft fors groeien, met name omdat zowel huishoudens als bedrijven steeds meer elektriciteit gaan verbruiken of duurzaam opgewekte stroom willen terugleveren aan het net. Deze investeringen zijn nodig voor een duurzame en betrouwbare energievoorziening.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Beleidsvoornemens:
Geen

Vitens

Vitens N.V. gevestigd te Zwolle

Doel:
Het uitoefenen van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water, evenals het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Betrokkenen:
Aandeelhouders van de vennootschap Vitens N.V. is een aantal provincies en een groot aantal gemeenten in Gelderland, Overijssel, Flevoland en Midden-Nederland.

Bestuurlijk belang:
De gemeente Hattem heeft een wethouder in de aandeelhoudersvergadering.

Financieel belang:

- Aandelen: de gemeente Hattem heeft 10.682 aandelen in bezit met een nominale waarde van € 1,--. Jaarlijks zal de directie een voorstel voor dividenduitkering doen van 40% tot 75% van het nettoresultaat.
- Uitgekeerd dividend over:
- *Uitgekeerd dividend 2019:* € 0 (was te ontvangen in 2020)
- *Uitgekeerd dividend 2018*: € 9.600
- *Uitgekeerd dividend 2017*: € 35.000

x € 1 miljoen	*Begroot 2020*	*31-12-2019*	*31-12-2018*	*31-12-2017*
• *Eigen vermogen*	546	533	533	534
• *Vreemd vermogen*	1.380	1.293	1.234	1.195
• *Resultaat*	21	11	13	48

- *Achtergestelde lening*: Daarnaast is ingaande 1 januari 2006 een achtergestelde lening verstrekt van € 716.100,-- met een looptijd van 15 jaar. De jaarlijks te vergoeden rente wordt bepaald door het rentepercentage te fixeren op de laatste werkdag van het jaar volgens het Financieel Dagblad, vermeerderd met 1%.
- Het jaarlijkse aflossingsdeel is bepaald op € 47.740,--. Het saldo van de achtergestelde lening bedraagt per 31 december 2020 € 47.740,-- zodat deze lening medio 2021 geheel wordt afgelost.

Ontwikkelingen:
Al enige jaren heeft Vitens te maken met financiële ratio's die onder druk staan door het hoge investeringsniveau en de lage WACC. Dat is een ratio die wordt vastgelegd door de Autoriteit Consument en Markt. De ratio heeft als gevolg dat wanneer het bedrijfsresultaat van Vitens boven de WACC uit komt, Vitens de overwinst het jaar daarop in de tarieven moet teruggeven.

Een nieuwe ontwikkeling is de solvabiliteit die ultimo 2019 onder de 30% is gedaald. Hiermee voldoet Vitens niet aan de continuïteitsdoelstelling en daarom wordt er geen dividend uitgekeerd. In de begroting 2021-2024 verwachten we in de laatste jaarschijf weer het bekende dividend van € 0,90 per aandeel. De jaren daarvoor is een dividendbate van € 0 begroot.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Beleidsvoornemens:
Geen

Leisurelands **Leisurelands gevestigd te Arnhem**

Doel:
De handelsnaam van RGV Holding BV is Leisurelands. Leisurelands heeft tot taak de behartiging van het gemeenschappelijke belang van de deelnemende gemeenten wat betreft de ontwikkeling van recreatieve en toeristische mogelijkheden in het gebied, dit met bescherming van het landschappelijke karakter. RGV Holding B.V. is eigenaar van in totaal veertien openbare, laagdrempelig toegankelijke recreatiegebieden waaronder jachthaven Hattem en Heerderstrand.

Betrokkenen:
Aan de recreatiegemeenschap wordt onder andere door Veluwse gemeenten deelgenomen, waaronder de gemeente Hattem.

Bestuurlijk belang:
De vergaderingen van het algemeen bestuur worden bijgewoond door de portefeuillehouder.

Financieel belang:

- *Aandelen*: de gemeente Hattem heeft 1 aandeel in Leisurelands.
- *Dividend*: n.v.t.

x € 1.000	*Begroot 2020*	*31-12-2019*	*31-12-2018*	*31-12-2017*
Eigen vermogen		68.893	*63.878	57.556
Vreemd vermogen		46.663	14.412	21.679
Resultaat		4.422	*-687	1.277

*) herzien in de jaarrekening van 2019

Ontwikkelingen:
Hattem heeft om niet aandelen verworven in de besloten vennootschap RGV Holding. Het verwerven van de aandelen dient een algemeen belang. Met het verkrijgen van de aandelen worden geen financiële verplichtingen aangegaan. RGV Holding B.V. is eigenaar van in totaal veertien openbare, laagdrempelig toegankelijke recreatiegebieden waaronder jachthaven Hattem en Heerderstrand. In 2015 is de RGV holding verder gegaan onder de naam Leisurelands.

De verhouding eigen vermogen/totaal vermogen bedraagt 73%. Dit veronderstelt een laag risico voor de eigenaren. Het resultaat van Leisurelands is sterk afhankelijk van opbrengsten uit vermogensbeheer. Uit de jaarstukken blijkt dat dergelijke financiële baten van belang zijn om de RGV financieel gezond te houden. Het operationele resultaat laat echter een stijgende lijn zien. Was in het verleden het operationele resultaat negatief, in 2015 is sprake van een positief resultaat. Als deze lijn wordt vastgehouden wordt het belang van de financiële baten minder en nemen de financiële risico's af. Gezien de solvabiliteit en een geschatte afname van de financiële risico's wordt het risico voor de gemeente laag ingeschat.

Rova **N.V. ROVA gevestigd te Zwolle**

Doel:
Het op financieel, milieutechnisch en maatschappelijk verantwoorde wijze exploreren en exploiteren van de afvalzorgplicht van gemeenten.

Betrokkenen:
Aandeelhouders van de vennootschap N.V. ROVA is een groot aantal gemeenten.

Bestuurlijk belang:
De gemeente is vertegenwoordigd in de algemene vergadering van aandeelhouders.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Financieel belang:

- *Aandelen*: de gemeente Hattem heeft 172 aandelen A in bezit met een nominale waarde van € 113,45.
- *Uitgekeerd dividend 2019 aandelen A*: voor Hattem € 81.000 (ontvangen in 2020)
- *Uitgekeerd dividend 2018 aandelen A*: voor Hattem € 75.000
- *Uitgekeerd dividend 2017 aandelen A*: voor Hattem € 103.500

x € 1,-- miljoen	*begroot 2020*	*31-12-2019*	*31-12-2018*	*31-12-2017*
Eigen vermogen	38	38,2	36,7	35,5
Vreemd vermogen	51	51,5	53,8	47,0
Resultaat	4,9	5,7	5,8	7,4

- *Achtergestelde lening:* In 2001 is er een achtergestelde lening met de NV ROVA holding afgesloten met een looptijd van 10 jaar, rente 8%. Het saldo van de achtergestelde lening is € 300.374,-- Op 21 februari 2016 is de lening verlengd voor een periode van 5 jaar tegen dezelfde rente van 8% met daarna een stilzwijgende verlenging van telkens 5 jaar. Hiermee ontstaat een betere mogelijkheid om tussentijds in overleg te bepalen of verlenging van de overeenkomst wenselijk is of dat ineens wordt afgelost. De lening wordt in 2021 weer verlengd.

Met ingang van 2012 is het beleid van de Rova om te streven naar een "genormeerd" resultaat van € 3 miljoen. In de begroting van 2020 is uitgegaan van een dividend per aandeel van € 300,--.

Ontwikkelingen:
Geen.

Beleidsvoornemens:
Continuering van het huidige niveau van dienstverlening, tegen zo laag mogelijke kosten. N.V. Rova wil de aandeelhouders meer betrekken bij het financiële verloop. Daarom is voorgesteld om niet alleen over de jaarrekening ambtelijk te vergaderen, maar ook over de begroting van het volgend jaar.

H2O **Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek B.V. gevestigd te Oldebroek**

Doel:
Het samen met de gemeenten Oldebroek en Heerde ontwikkelen van een gemeentelijk bedrijventerrein waarbij de focus primair ligt op :

- werving van bedrijven in de logistiek en distributie (op circa 2/3 deel van terrein);
- vulling door lokale bedrijfsverplaatsingen (op ca. 1/3 deel van het terrein).

Betrokkenen:
De drie gemeenten Heerde, Hattem en Oldebroek zijn aandeelhouders elk voor een gelijk deel.

Bestuurlijk belang:
De structuur van Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV is in 2010 aangepast. Met de nieuwe structuur en doelstellingen ontstaat een constructie waarbinnen de B.V. zich uitsluitend kan focussen op het bedrijventerrein zelf. Als onderdeel van het Vernieuwde Perspectief wordt de governance verscherpt; het belang daarbij is een duidelijke en op de rol toegesneden deskundige invulling van de samenwerking (door de Directeur/bestuurder van de BV, de Raad van Commissarissen en de aandeelhouders).

Financieel belang:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- *Aandelen*: de gemeente Hattem heeft 1 aandeel in de Ontwikkelingsmij. Hattemerbroek B.V. met een nominale waarde van € 6.000,--.

- *Dividend*: n.v.t.
- *Garantstelling:* Momenteel staat elk van de 3 gemeenten garant voor € 13 miljoen.

x € 1.000,--	*Begroot 2020*)*	*31-12-2019*	*31-12-2018*	*31-12-2017*
Eigen vermogen	18	18	-142	-985
Vreemd vermogen	33.063	27.686	31.700	33.140
Resultaat	0	160	843	533

*) Conform concept jaarrekening 2020 medio februari 2021

Ontwikkelingen:
Het Vernieuwd Perspectief voor het Bedrijvenpark is vastgesteld. De gemeente Zwolle heeft aangegeven de samenwerking met bedrijvenpark H2O te willen uitbouwen, vanwege het belang van het bedrijventerrein voor de marktregio Zwolle. In 2019 is een onderzoek gestart of er een basis is voor de aandelenoverdracht van de gemeente Heerde aan de gemeente Zwolle. De gemeenteraad van Heerde heeft eerder aangegeven de samenwerking rond bedrijvenpark H2O te willen beëindigen. Eind 2020 loopt het onderzoek nog.

Beleidsvoornemens:
De Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV is verantwoordelijk voor de aan- en verkopen van de kavels op het bedrijventerrein Hattemerbroek. Dekking vindt plaats uit de opbrengsten in de grondexploitatie. Door de verbeterde marktsituatie is de verkoop van kavels hoger dan enkele jaren geleden. Vaststelling van de bestemmingsplannen en de verplaatsing van de aansluiting A28 (realisatie vernieuwd perspectief) zijn mede bepalend voor de toekomstige uitgifte van de kavels.

Archeologie **Archeologie Hattem-Zwolle-Zwartewaterland gevestigd te Zwolle.**

Doel:
Het betreft een gemeenschappelijke regeling met het doel om de samenwerking tussen de gemeenten Hattem, Zwartewaterland en Zwolle voort te zetten waarbij de archeologische opgravingsexpertise van de gemeente Zwolle ook wordt ingezet in de gemeente Hattem en aldus tevens wordt gedragen aan het vergroten van inzicht in de regionale archeologische informatie en in de samenhangende bewoningsgeschiedenis van dit gebied. Uitgangspunt hierbij is ook het verdrag van Malta dat beoogt het cultureel erfgoed dat zich in de bodem bevindt beter (integraal) te beschermen. Het gaat om archeologische resten als nederzettingen, grafvelden, en gebruiksvoorwerpen.

Betrokkenen:
Gemeente Hattem, Zwolle en Zwartewaterland.

Bestuurlijk belang:
Verantwoordelijkheid nemen voor archeologie en daarin zelfstandig beleid willen voeren.

Financieel belang:
- *Algemeen*: de kosten voor de adviezen van de archeoloog worden berekend aan de hand van de standaard uurtarieven binnen de eenheid Expertisecentrum van de gemeente Zwolle. De uurtarieven worden jaarlijks aangepast.
- *Aandelen*: n.v.t.
- *Dividend*: n.v.t.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- *Eigen vermogen* 2020: n.v.t.
- *Vreemd vermogen* 2020: n.v.t.
- *Resultaat:* n.v.t.

Ontwikkelingen:
Geen.

Beleidsvoornemens:
Geen.

ODNV **Omgevingsdienst Noord Veluwe gevestigd te Harderwijk**

Doel:
De Omgevingsdienst voert de milieutaken op de Noord-Veluwe uit. Dit gebeurt in opdracht van haar deelnemers. De Omgevingsdienst biedt hoogwaardige kennis en expertise op het gebied van vergunningverlening, toezicht, handhaving en milieuadvies. De gemeente Hattem is toegetreden voor de basis milieutaken.

Betrokkenen:
Aan de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noord-Veluwe wordt door negen deelnemers deelgenomen, waaronder acht Noord-Veluwse gemeenten en de provincie Gelderland.

Bestuurlijk belang:
De gemeente heeft een vertegenwoordiger in het algemeen bestuur.

Financieel belang:
- *Algemeen:* de gemeente Hattem is jaarlijkse een vaste bijdrage verschuldigd voor de uitvoering van de aan de Omgevingsdienst overgedragen basis milieutaken.
- *Aandelen*: n.v.t.
- *Dividend*: n.v.t.
- *Eigen vermogen* 2020: n.v.t.
- *Vreemd vermogen* 2020: n.v.t.
- *Resultaat:* n.v.t.
- De gemeenten betalen een bijdrage aan de omgevingsdienst voor het uitvoeren van de taken. De Hattemse bijdrage voor 2021 is geraamd op € 167.000,-.

Ontwikkelingen:
De Omgevingsdienst is operationeel sinds 1 april 2013. De gemeente Hattem is toegetreden per 1 juli 2013.

Beleidsvoornemens:
Geen.

Sociale Recherche **Sociale recherche IJssel-Vechtstreek, gevestigd te Zwolle**

Doel:
De taak en doelstelling van de Sociale recherche is het voorkomen en opsporen van fraude en misbruik van sociale verzekeringswetten en een consult functie. De Gemeenschappelijke Regeling is ontstaan uit het oogpunt van effectiviteit. In een groter dienstverband kan een betere kwaliteit en dienstverlening worden geboden.

Betrokkenen:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Aan de unit Regionale Sociale Recherche van de gemeente Zwolle zijn negen gemeenten aangesloten; Zwolle, Dalfsen, Hardenberg, Ommen, Zwartewaterland, Olst-Wijhe, Kampen, Dronten en Hattem.

Bestuurlijk belang/participatie:
In het bestuursoverleg participeren de wethouders uit de deelnemende gemeenten.

Financieel belang:

- *Algemeen:* de gemeente Zwolle voert de werkzaamheden uit. De kosten worden verrekend op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden.
- *Aandelen*: n.v.t.
- *Dividend*: n.v.t.
- *Eigen vermogen* 2020: n.v.t.
- *Vreemd vermogen* 2020: n.v.t.
- *Resultaat:* n.v.t.
- De Hattemse bijdrage voor 2020 is € 52.500,-.

Ontwikkelingen:
Geen

Beleidsvoornemens:
Zoveel mogelijk voorkomen en opsporen van fraude en misbruik.

Streek-archief

Gemeenschappelijke Regeling Streekarchivariaat gevestigd te Epe

Doel:
Het beheer en toezicht op openbare archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten op en door derden overgebrachte archief kundige wijze uitvoeren.

Betrokkenen:
Aan deze gemeenschappelijke regeling doen de gemeenten Epe, Heerde en Hattem mee.

Bestuurlijk belang:
De drie colleges van B&W nemen de besluiten voor een goede uitvoering van de Archiefwet 1995.

Financieel belang:

- *Algemeen:* De gemeenten worden ondersteund door een archiefcommissie uit hun midden. Deze commissie adviseert hen over aangelegenheden in de archief technische of personele sfeer.
- *Verdeling kosten*: de bijdrage in het streekarchief bedraagt een deel van de salariskosten van de streekarchivaris en van de kosten van de archiefbewaarplaats.
  Het aandeel in de exploitatielasten wordt verdeeld op basis van de strekkende meters archiefruimte, die elk van de gemeenten in de archiefbewaarplaats gebruiken. Deze verdeling wordt eens in de vijf jaar vastgesteld.
- *Aandelen*: n.v.t.
- *Dividend*: n.v.t.
- *Eigen vermogen* 2020: n.v.t.
- *Vreemd vermogen* 2020: n.v.t.
- *Resultaat:* n.v.t.

Ontwikkelingen:
Geen

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Beleidsvoornemens:
Geen

VNOG Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland gevestigd te Apeldoorn

Doel:
De VNOG wil een maatschappelijk aanvaardbaar niveau van veiligheid bereiken.
Dit doet de VNOG door te zorgen voor een doelmatig georganiseerde hulpverlening op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.

De opgave voor de VNOG is: "Minder: incidenten, slachtoffers en schade".
Om dit te bereiken zijn er drie maatschappelijke doelstellingen geformuleerd:

1. Het voorkomen en beperken van incidenten, rampen en crisis.
2. Het bestrijden van incidenten, rampen en crisis.
3. Herstel na een ontwrichte situatie.

Betrokkenen:
In deze gemeenschappelijke regeling werken 22 gemeenten - onderverdeeld in een zestal clusters - in de provincie Gelderland samen op het gebied van veiligheid.
De gemeente Hattem vormt samen met de gemeenten Elburg, Heerde en Oldebroek het cluster Veluwe-Noord.

Bestuurlijk belang:
Het Algemeen Bestuur wordt gevormd door alle burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de bestuurlijke vertegenwoordigers (burgemeesters) van de clusters.

Financieel belang:

- *Algemeen:* De gemeenteraad wordt geïnformeerd aan de hand van de planning & control documenten van de VNOG. De vergaderfrequentie van het Algemeen- en Dagelijks Bestuur is vier keer per jaar.
- *Verdeling kosten*: de gemeentelijke bijdrage is het aandeel in de exploitatielasten en is gebaseerd op een bedrag per inwoner.

x € 1.000,--	*Begroot 2020*	*31-12-2020*	*31-12-2019*	*31-12-2018*
Eigen vermogen	7.962	14.546	7.789	-436
Vreemd vermogen	47.412	42.340	45.721	51.146
Resultaat	-	4.929	4.419	-2.855

- *Resultaat 2020*: betreffen voorlopige cijfers. Jaarrekening is nog niet vastgesteld.
- *Aandelen*: n.v.t.
- *Dividend*: n.v.t.

Ontwikkelingen:
Op 1 januari 2017 is de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling van de VNOG van kracht.
Onderdeel van de nieuwe regeling is een nieuw financieel verdeelmodel, gebaseerd op het gemeentefonds.
De programmabegroting 2019-2022 van de Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland (VNOG) bouwt voort op de zero based begroting uit 2017 en 2018, waarbij evenwicht is aangebracht in beleid en financiën gerelateerd aan de ambitie en doelen van de VNOG en de gesignaleerde

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

nieuwe ontwikkelingen. De insteek daarbij is een sobere en doelmatige organisatie. Ondertussen wordt ook gekeken naar innovatieve ontwikkelingen/modernisering die op termijn mogelijk ook tot besparingen kunnen leiden.

Beleidsvoornemens:
Geen

ICT H2O

ICT samenwerking Hattem, Heerde en Oldebroek (H2O)

Doel:
De samenwerking moet leiden tot schaalvoordelen en kostenbesparingen op het gebied van informatisering en automatisering.
Het doel van deze gemeenschappelijke regeling is een verder professioneel beheer van onze IT infrastructuur en services op het gebruik van moderne tooling.

Betrokkenen:
Aan deze gemeenschappelijke regeling doen de gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek mee.

Bestuurlijk belang:
Het bestuur van de GR wordt gevormd uit de portefeuillehouders van de afzonderlijke colleges.

Financieel belang:
Begroting van de GR is gebaseerd op een Producten en Diensten Catalogus (PDC). Deze wordt jaarlijks gemonitord. De kosten worden specifiek toegerekend aan de gemeenten (vertaald in een deelnemer bijdrage per gemeente)

Ontwikkelingen:
Bij de inzet en ontwikkelingen van techniek wordt geanticipeerd op het realiseren van de doelstellingen (dienstverlening en bedrijfsvoering).

Beleidsvoornemens:
Geen.

SNV

Samenwerkingsverband Noord Veluwe

De gemeenschappelijke regeling (GR) Samenwerking Noord-Veluwe (SNV) is per 1 januari 2020 opgeheven. De gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Nunspeet, Oldebroek en Putten blijven wel samenwerken, maar gaan dat op een andere manier doen. Er worden tussen gemeenten op inhoudelijke beleidsterreinen onderlinge afspraken gemaakt, waarbij ook andere gemeenten kunnen aanhaken.

Meer dan voorheen komt dus de inhoud centraal te staan. Door de nieuwe manier van samenwerken, ontstaat er meer flexibiliteit en maatwerk per gemeente. De GR is op 1 januari 2018 gevormd.

Belemmerend
De gemeenschappelijke regeling werd als belemmerend ervaren, zo bleek uit de evaluatie die in 2019 is uitgevoerd. Het nut om samen te werken op inhoudelijke thema's wordt wel door de zeven gemeenten als waardevol gezien. Daarom is besloten de gemeenschappelijke regeling te beëindigen. Vanaf januari zijn per onderwerp onderling afspraken gemaakt over het vervolg van de samenwerking met de partijen die dat willen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Frictiekosten
Het besluit de GR op te heffen, heeft beperkte personele gevolgen. De medewerkers die nu voor de GR werken, blijven in dienst van de deelnemende gemeenten. Eventuele frictiekosten worden in kaart gebracht en over de zeven gemeenten, naar inwoneraantal, verdeeld.

Plus OV

Vervoerscentrale Stedendriehoek / Plus OV te Lochem

Doel:
Samenwerking op het gebied van aanvullend openbaar vervoer. Door het combineren van vervoersstromen kan het vervoer efficiënter worden vormgegeven.

Betrokkenen:
Aan deze gemeenschappelijke regeling doen de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Hattem, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen mee.

Bestuurlijk belang:
In het bestuur zitten wethouders uit alle 9 gemeenten.

Financieel belang:
De gemeentelijke bijdrage bedraagt over 2019 € 248.000.

x € 1.000,--	*Begroot 2021*	*Begroot 2020*	*31-12-2019*	*31-12-2018*	*31-12-2017*
Eigen vermogen	351	601	461	149	149
Vreemd vermogen	3.850	3.600	4.124	8.646	3.840
Resultaat	250	300	312		

Ontwikkelingen:
De uitvoering van het vraagafhankelijk vervoer (voorheen regiotaxi) is per januari 2017 overgenomen van de provincie. Per augustus 2017 is voor alle 9 gemeenten het routegebonden vervoer (leerlingenvervoer en vervoer naar dagbesteding/ jeugdhulp) gestart. PlusOV is een organisatie in opbouw en is aan het door ontwikkelen.

Beleidsvoornemens:
Geen.

Powerd by Hattem

Powered by Hattem

Doel:
Het stimuleren van alle mogelijke en denkbare duurzame initiatieven in de gemeente Hattem en het reduceren van energiegebruik.

Betrokkenen:
De coöperatie kent leden, o.a. gemeente Hattem bezit certificaten.

Bestuurlijk belang:
Geen formele samenwerking, maar wel een ambtelijke afstemming.

Financieel belang:

- *Aandelen*: de gemeente Hattem heeft 60 certificaten op naam in bezit met een nominale waarde van € 250 per stuk.
- *Winstuitkering*: n.v.t.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Ontwikkelingen:
Geen.

Beleidsvoornemens:
Geen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

G

Grondbeleid

• INLEIDING

Grondexploitatie is het proces waarbij grond wordt aangekocht, bouw- en woonrijp wordt gemaakt om vervolgens de grond te verkopen voor de bouw van woningen of bedrijven. Gronden welke buiten het grondexploitatieproces vallen, worden door de Algemene Dienst beheert.

Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De grondexploitatie (inclusief de resultaten hieruit) is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico's in relatie tot de omvang van de bedragen waarover het op dit terrein gaat, zijn de financiële risico's van groot belang voor de algemene positie van de gemeente.

• ONTWIKKELINGEN

In 2020 speelde het volgende in Hattem op gebied van grondbeleid.

- **Assenrade**
  Assenrade is de meest recente woonwijk van Hattem waar in totaal 280 woningen worden gebouwd. Assenrade kent vier fasen. Ook fase 4, de laatste fase van de wijk, zijn alle kavels verkocht en alle woningen gereed of in aanbouw. In 2020 is gewerkt aan het woonrijp maken van diverse delen van fase 4. Ook is de aangrenzende infrastructuur, zoals de Geldersedijk en de Burg. Bijleveldsingel aangepast op de woonwijk. Met deze werkzaamheden is bijna een eind gekomen aan de realisatie van de woonwijk en de grondexploitatie zal dan ook in het eerste helft van 2021 worden afgesloten.

- **Bedrijvenpark H2O**
  Op Bedrijvenpark H2O wordt in totaal circa 63 ha (netto) bedrijfsgrond ontwikkeld. De Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV is verantwoordelijk voor de aan- en verkopen.
  Dekking vindt plaats uit de opbrengsten van de grondexploitatie. De verkoop van bedrijfskavels voorloopt voorspoedig. Zo'n 75% van het Oldebroekse plandeel is in optie of verkocht.
  In het kader van het Vernieuwd Perspectief is de afgelopen jaren gewerkt aan de planologische procedures voor de drie bestemmingplannen (plandeel Hattem, plandeel Oldebroek en Aansluiting A28). Alle bestemmingsplannen zijn vastgesteld en onherroepelijk. Ook voor de realisatie van de aansluiting A28 zijn alle benodigde zaken in gang gezet. De provincie Gelderland is de trekker van het project 'aanleg van de aansluiting'. In 2020 is het plandeel Hattem overgedragen aan de ontwikkelingsmaatschappij en is het terrein bouwrijp gemaakt. De eerste kavels van het Hattemer plandeel zijn verkocht er zijn diverse kavel in opties uitgegeven met een bijbehorend positief effect op de grondexploitatie. De ontwikkelingen rondom Corona lijken geen aantoonbare negatieve invloed te hebben over de verkoop van kavels.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• RISICO'S

Als algemene risico's in de grondexploitatie kunnen genoemd worden:

- het niet tijdig kunnen verwerven van gronden en het stijgen van aankoopprijzen;
- stagnerende vraag naar grond (bijv. economische omstandigheden);
- planschadeclaims;
- milieu/bodemrisico's;
- tijdsduur/renteverliezen;
- hogere kosten en lagere opbrengsten dan voorzien in de exploitatieberekeningen;
- gewijzigde wetgeving;
- planologische procedure wordt niet succesvol afgerond.

In de exploitatieberekeningen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met deze risico's. Verder worden de exploitatieopzetten jaarlijks herzien om de financiële situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen en zo nodig maatregelen te nemen.

• FINANCIËLE POSITIE

Voor elk door de gemeente geïnitieerd ruimtelijk plan wordt een berekening opgesteld, die in feite de financiële vertaalslag is van de voorgenomen ruimtelijke ingreep. Deze berekening ofwel grondexploitatie geeft (een financieel) inzicht in het geheel van activiteiten en werkzaamheden voor verwerving, het bouw- en woonrijp maken en de uitgifte van gronden, en is daarmede het instrument op basis waarvan de financieel-economische uitvoerbaarheid van ruimtelijke plannen kan worden afgeleid. Na vaststelling van deze grondexploitatie door de raad, geldt deze als (financieel) kader voor de uitvoering. Vervolgens wordt de grondexploitatie jaarlijks geactualiseerd.

De 'reserve grondexploitatie' laat het weerstandsvermogen zien van de grondexploitatie, waaruit de risico's dienen te worden opgevangen. Risico's in de grondexploitatie kunnen bijvoorbeeld voortvloeien uit de vertraging van het in exploitatie nemen van complexen, tegenvallende grondverkopen of hogere investeringen. Om de financiële gevolgen van het zich voordoen van risico's van het lopende complex Assenrade (deels) op te vangen, is bij het opstellen van de Notitie Reserves en Voorzieningen 2017 een volume van € 83.000 berekend. In de jaarrekening van 2020 is dat met € 17.000 gestegen door de winstneming op complex Assenrade. De reserve heeft ultimo 2020 een peil van € 321.000.

In 2020 zijn geen complexen afgesloten zodat er verder geen mutaties in de reserve grondexploitatie worden verwacht.

- **Exploitatie/Resultaatverwachting**
  In 2020 waren de volgende complexen in exploitatie: Assenrade en het bedrijvenpark H2O.

  De exploitatie van het bedrijvenpark H2O is met ingang van 2006 overgenomen door de Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek B.V. (exclusief de grondaankopen). Het college en de raad worden op de hoogte gehouden van de activiteiten. Nadat bij de jaarrekening 2012 besloten was om het plandeel Hattem tot 2020 op non-actief te zetten, heeft de ontwikkelingsmaatschappij inmiddels de ontwikkeling ter hand genomen. De betreffende kavels zijn najaar 2020 door Gemeente Hattem overgedragen. Het bedrijvenpark maakt H2O geen onderdeel meer uit van de grondexploitatie.

  In 2011 is gestart met het bouwrijp maken van het complex Assenrade. De uitgifte van de gronden heeft gefaseerd plaatsgevonden; de laatste kavel is zomer 2020 overgedragen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- **Percentage of Completation (POC)**
  In de Financiële Verordening regelt artikel 16 dat de rekenregel 'Percentage of Completation' (POC) wordt toegepast op grondexploitaties waarvan de looptijd maximaal 10 jaar bedraagt.
  Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moet voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hierbij moet de POC-methode worden gevolgd. Op basis van deze berekeningsmethode bedraagt de tussentijdse winstneming in 2020 € 13.000. Bij de bestemming van het resultaat wordt voorgesteld het bedrag toe te voegen aan de reserve grondexploitatie.
  Naar verwachting worden in 2021 de laatste kosten voor woonrijp maken gemaakt, waarna definitieve winstneming kan plaatsvinden.

- **Bedrijventerrein Hattemerbroek**
  Jaarlijks wordt de grondexploitatieberekening van het bedrijventerrein Hattemerbroek geactualiseerd. De gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek hadden tot 2020 voor het negatieve saldo van de grondexploitatie-berekening een verliesvoorziening zodat elk van de drie gemeenten garant stond voor een derde deel van het negatieve saldo. De verliesvoorziening is in de jaarrekening van 2019 opgeheven omdat de uitkomst van de grondexploitatie (contante waarde) vanaf toen positief was. De berekening van de contante waarde die in maart 2021 is vastgesteld, is € 560.000 positief.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

H

Decentralisaties

• INLEIDING

Per 1 januari 2015 is vanuit het Rijk een groot aantal zorgtaken met budgetten overgedragen naar de gemeente.
Onderstaand wordt inzicht gegeven in de stand van zaken van de financiële uitnutting van de budgetten Sociaal Domein. De peildatum voor financiële mutaties is 19 februari 2020.

Voorlopige uitkomsten
De lastenbudgetten (na wijzigingen) voor Jeugdzorg, Wmo 2015 en Participatie samen bedragen € 5.598.000.
Per saldo is € 5.373.500 aan lasten gerealiseerd en is het **resultaat € 224.500 positief**.
Dit resultaat komt tot stand door een nadeel van € 131.000 op de 'nog te betalen posten (NTB)' uit 2019. Het voordeel op het budget 2020 bedraagt € 355.500.
Het betreft een voorlopig resultaat dat mogelijk nog wordt aangepast als daar na ontvangst en controle van de productieverantwoordingen en controleverklaringen Jeugdzorg en Wmo 2015, aanleiding toe is.
Per domein wordt een analyse op hoofdlijnen gegeven van het berekende resultaat.

Zoals vanaf de begroting 2019 gemeld ontbreekt het exacte inzicht in de ontwikkeling van de baten. Dit wordt veroorzaakt doordat nog van een relatief klein deel van de ontvangen middelen sociaal domein (circa 20%) de baten exact bekend zijn. Dit betreft de integratie-uitkering Participatie WSW en bij Jeugd Voogdij/18+. Het overgrote deel van de uitkering (circa 80%) maakt deel uit van de algemene uitkering. Met als gevolg dat voor het deel algemene uitkering wel de totaalmutaties op macro-niveau in de circulaires worden opgenomen, maar niet meer de bedragen per gemeente.

Extra-comptabel berekenen we met behulp van de rekentool van Pauw wat het Hattemse aandeel in de afzonderlijke mutaties zou moeten zijn en verwerken we de mutaties in een begrotingswijziging. Dit na besluitvorming door de raad over de voor- en najaarsnota. De mutaties uit de decembercirculaire 2020 zijn wel als gerealiseerde baten verantwoord maar konden niet meer worden verwerkt in een begrotingswijziging van baten en lasten. De mutatie van het lastenbudget wordt opgenomen in de voorjaarsnota 2021

Toerekening personele kosten, overhead en uitvoeringskosten
De personele kosten zijn berekend aan de hand van de uren tijdschrijven. Dit vormt ook de basis voor de extra comptabele berekening van de overhead. De personele kosten zijn iets hoger dan begroot vanwege een hoger uurtarief op rekeningbasis. Omdat het aantal uren van begroting en rekening nagenoeg gelijk is, zijn de overheadkosten in de jaarrekening gelijk aan de begroting. De inhuur- en de uitvoeringskosten zijn gebaseerd op de inkoopfacturen.

Externe zorgkosten, NTB en productieverantwoordingen

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

De ontvangen en goedgekeurde facturen zijn in de overzichten verwerkt. Er is een voorlopige inschatting gemaakt en geboekt van de kosten voor Zorg In Natura (ZIN) Jeugdzorg en Wmo waarvan in 2020 nog geen facturen zijn ontvangen, de zogenaamde 'nog te betalen posten' (NTB). De NTB voor Jeugdzorg ZIN bedraagt afgerond € 165.000 en voor Wmo € 40.000. Daarnaast is er in de septembercirculaire compensatie ontvangen voor daadwerkelijk gemaakte meerkosten door zorgaanbieders Jeugdzorg en Wmo. Ook deze bedragen zijn ook als NTB opgevoerd. De afrekening van de meerkosten 2020 zal in de eerste helft van 2021 plaatsvinden.

Na ontvangst van de productieverantwoordingen voor Jeugdzorg en Wmo kan worden bepaald of de inschattingen van de NTB's nog bijgesteld dienen te worden. De productieverantwoordingen en accountantsverklaringen worden uiterlijk eind april verwacht. Dan wordt de eindstand NTB opgemaakt en kan de accountant medio mei de controle van het Sociaal Domein uitvoeren.

Opbouw rapport en overzichten
In de overzichten wordt eerst voor het Sociaal Domein als geheel en vervolgens per domein afzonderlijk een overzicht gegeven van de resultaten.

• FINANCIËLE REALISATIE 2020

Sociaal Domein 2020

Lasten - Budget en realisatie uitgesplitst per domein en per kostensoort

DOMEINEN	Budget		Lasten				Restant Budget
	Initiele Begroting	Budget na aanpassing (B)	Geboekte kosten (G)	Afloop 2019 (NTB/NTO) (A)	Raming 2020 (NTB/NTO) (R)	Totale kosten 2020 (TK=G+A+R)	(B-TK)
Jeugdzorg	€ 2.672.267	€ 2.703.516	€ 2.419.306	€ 80.927	€ 247.789	€ 2.748.022	€ -44.506
Wmo	€ 1.605.496	€ 1.613.319	€ 1.419.886	€ 17.887	€ 72.823	€ 1.510.596	€ 102.723
Participatie	€ 1.130.212	€ 1.281.200	€ 1.178.026	€ 32.024	€ -95.130	€ 1.114.920	€ 166.280
	€ 5.407.975	€ 5.598.035	€ 5.017.218	€ 130.838	€ 225.482	€ 5.373.538	€ 224.497

KOSTEN-SOORTEN	Budget		Lasten				Restant Budget
	Initiele Begroting	Budget na aanpassing (B)	Geboekte kosten (G)	Afloop 2019 (NTB/NTO) (A)	Raming 2020 (NTB/NTO) (R)	Totale kosten 2020 (TK=G+A+R)	(B-TK)
Directe kosten	€ 4.458.477	€ 4.648.537	€ 4.104.421	€ 130.838	€ 154.342	€ 4.389.601	€ 258.936
Uitvoering	€ 639.389	€ 639.389	€ 602.688	€ -	€ 71.140	€ 673.828	€ -34.439
Overhead	€ 310.109	€ 310.109	€ 310.109	€ -	€ -	€ 310.109	€ -
	€ 5.407.975	€ 5.598.035	€ 5.017.218	€ 130.838	€ 225.482	€ 5.373.538	€ 224.497

De *directe kosten* zijn de zorg gerelateerde 'out of pocket'-kosten.

De *uitvoeringskosten* zijn de directe personele kosten van medewerkers in dienst van de gemeente en externe inhuur. En tevens de kosten van ondersteuning door de uitkering-administratie Oldebroek en van de regioteams Jeugd en Wmo.

De *overheadkosten* worden in lijn met de voorschriften BBV vanaf 2017 niet meer als directe kosten op de producten geboekt, maar binnen het programma Bedrijfsvoering.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Reserve Sociaal Domein

Sinds 2018 is het deel van de reserve Sociaal Domein dat vanaf 2015 beschikbaar was als egalisatiereserve volledig ingezet en is de reserve ultimo 2018 'leeg'.

Wel zijn er nog middelen geoormerkt en beschikbaar voor Wtcg en voor MO/BW.
De ontwikkeling in 2020 en de stand per ultimo 2020 is als volgt:

Ontwikkeling deel Wtcg binnen de reserve Sociaal Domein		
Toevoeging resultaat 2016	€	153.790
Onttrekking 2017	-/- €	40.967
Onttrekking 2018	-/- €	17.794
Geen mutatie in 2019	€	0
Reserve Sociaal Domein ultimo 2019 - deel Wtcg	***€***	***94.849***
Onttrekking 2020	-/- €	5.426
Reserve Sociaal Domein ultimo 2020 - deel Wtcg	**€**	**89.423**

* Geen mutatie in 2019 - afronding/aansluiting met administratie is € 937 hogere reserve.

Ontwikkeling deel MO/BW binnen de reserve Sociaal Domein		
Beginstand 1-1-2018	€	0
Toevoeging 2018	€	140.000
Toevoeging 2019	€	178.500
Reserve Sociaal Domein ultimo 2019 - deel MO/BW	***€***	***318.500***
Toevoeging 2020	**€**	120.000
Reserve Sociaal Domein ultimo 2020 - deel MO/BW	**€**	**438.500**

Voorstel resultaatbestemming

De middelen Wtcg en MO/BW blijven geoormerkt zodat de reserve Sociaal Domein ultimo 2020 een bedrag van € 527.923 bevat (inclusief afrondingsverschil).

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• Specificatie Jeugdzorg 2020

Lasten - Budget en realisatie uitgesplitst per kostensoort

Jeugdzorg	Budget		Lasten				Restant Budget
	Initiele Begroting	Budget na aanpassing (B)	Geboekte kosten (G)	Afloop 2019 (NTB/NTO) (A)	Raming 2020 (NTB/NTO) (R)	Totale kosten 2020 (TK=G+A+R)	(B-TK)
ZIN	€ 2.000.000	€ 2.031.249	€ 1.786.753	€ 82.213	€ 196.249	€ 2.065.215	€ -33.966
PGB	€ 125.000	€ 125.000	€ 121.600	€ -1.286	€ 5.400	€ 125.714	€ -714
Uitvoering	€ 351.035	€ 351.035	€ 321.893	€ -	€ 46.140	€ 368.033	€ -16.998
Overhead	€ 124.232	€ 124.232	€ 124.232	€ -	€ -	€ 124.232	€ -
Innovatie	€ 20.000	€ 20.000	€ 8.188	€ -	€ -	€ 8.188	€ 11.812
Veilig Thuis	€ 52.000	€ 52.000	€ 56.640	€ -	€ -	€ 56.640	€ -4.640
	€ 2.672.267	€ 2.703.516	€ 2.419.306	€ 80.927	€ 247.789	€ 2.748.022	€ -44.506

Toelichting:

- Vooruitlopend op de productieverantwoordingen die in maart/april 2021 van de zorgaanbieders worden ontvangen is bij ZIN een raming NTB van € 165.000 opgenomen.

- Plus een NTB van € 31.249 voor de nog te ontvangen facturen meerwerkkosten 2020 zorgaanbieders.

- De 'Afloop 2019 NTB/NTO' leidt tot een nadeel van € 82.200 op ZIN ten opzichte van de opgenomen NTB van € 200.000.

- De zorgkosten 2020 ZIN van € 2.031.000 laten een overschot zien van afgerond € 48.000 ten opzichte van het budget 2020. In de zorgkosten zit ook € 33.000 voor de continuïteitsbijdrage Jeugd.

- De kosten PGB zijn conform de begroting.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Lasten - Budget en realisatie uitgesplitst per kostensoort

Wmo	Budget		Lasten				Restant Budget
	Initiele Begroting	Budget na aanpassing (B)	Geboekte kosten (G)	Afloop 2019 (NTB/NTO) (A)	Raming 2020 (NTB/NTO) (R)	Totale kosten 2020 (TK=G+A+R)	(B-TK)
ZIN	€ 900.000	€ 907.823	€ 762.067	€ 15.661	€ 47.823	€ 825.551	€ 82.272
PGB	€ 150.000	€ 150.000	€ 122.554	€ 2.226	€ -	€ 124.780	€ 25.220
Uitvoering	€ 228.963	€ 228.963	€ 213.611	€ -	€ 25.000	€ 238.611	€ -9.648
Overhead	€ 136.656	€ 136.656	€ 136.656	€ -	€ -	€ 136.656	€ -
Wtcg	€ 63.877	€ 63.877	€ 69.083	€ -	€ -	€ 69.083	€ -5.206
Algemene vz	€ 126.000	€ 126.000	€ 115.915	€ -	€ -	€ 115.915	€ 10.085
	€ 1.605.496	€ 1.613.319	€ 1.419.886	€ 17.887	€ 72.823	€ 1.510.596	€ 102.723

Toelichting:

- Vooruitlopend op de productieverantwoordingen die in maart/april 2021 van de zorgaanbieders worden ontvangen is bij ZIN een raming NTB van € 40.000 opgenomen.

- Plus een NTB van € 7.823 voor de nog te ontvangen facturen meerwerkkosten 2020 zorgaanbieders.

- De 'Afloop 2019 NTB/NTO' leidt tot een nadeel van € 15.700 op ZIN ten opzichte van de opgenomen NTB van € 70.000.

- De zorgkosten 2020 ZIN van € 908.000 laten een overschot zien van € 98.000 ten opzichte van het budget 2020. In de zorgkosten zit ook €8.000 voor de continuïteitsbijdrage Wmo.

- De kosten 2020 PGB zijn € 27.000 lager dan begroot.

- Compensatie voor Wtcg/CER en voor Eigen bijdrage ziektekostenverzekering.
  De kosten zijn € 5.200 hoger dan begroot. Dit bedrag wordt onttrokken uit de reserve Sociaal Domein

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

• Specificatie Participatie 2020

Lasten - Budget en realisatie uitgesplitst per kostensoort

Participatie	Budget		Lasten				Restant Budget
	Initiele Begroting	Budget na aanpassing (B)	Geboekte kosten (G)	Afloop 2019 (NTB/NTO) (A)	Raming 2020 (NTB/NTO) (R)	Totale kosten 2020 (TK=G+A+R)	(B-TK)
WSW-extern	€ 900.000	€ 1.050.988	€ 998.664	€ 32.024	€ -97.000	€ 933.688	€ 117.300
Re-intergratie	€ 121.600	€ 121.600	€ 62.957	€ -	€ 1.870	€ 64.827	€ 56.773
Uitvoering	€ 59.391	€ 59.391	€ 67.184	€ -	€ -	€ 67.184	€ -7.793
Overhead	€ 49.221	€ 49.221	€ 49.221	€ -	€ -	€ 49.221	€ -
	€ 1.130.212	€ 1.281.200	€ 1.178.026	€ 32.024	€ -95.130	€ 1.114.920	€ 166.280

Toelichting:

- De 'Afloop 2019 NTB/NTO' leidt tot een nadeel van € 32.000 omdat er geen NTB is opgenomen en de werkelijke lasten uiteindelijk toch hoger zijn dan begroot.

- WSW: in 2020 zijn niet begrote kosten gemaakt voor de huur van een auto € 12.000. Verder is als raming een bedrag van € 97.000 opgenomen vanwege nog te ontvangen transitievergoedingen. In 2016 en 2017 zijn er transitievergoedingen betaald aan WSW-ers. De uitbetaling is in die jaren verwerkt in de afrekening met Wezo/Tiem en de gemeente heeft de lasten geboekt. In 2020 is compensatie aangevraagd bij het UWV voor € 97.000. Op peildatum 11 februari 2021 is door het UWV al € 56.000 toegekend. Na toekenning van de overige € 41.000 volgt in 2021 de afrekening met Tiem.

- Re-integratie: het externe lastenbudget is voor € 57.000 niet ingezet. Dit was al bij het opstellen van de begroting 2021 bekend. Daarom is al rekening gehouden met een budgetoverheveling van € 40.000 om in 2021 de inburgering van nieuwkomers te kunnen bekostigen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Covid-19 / Corona steunmaatregelen

• 1. INLEIDING

In de notitie *'Effecten en risico's voor decentrale overheden vertaald naar de jaarrekening 2020'* geeft de commissie Bedrijfsvoering Auditing Decentrale Overheden (BADO) aandachtspunten mee bij het opstellen van de jaarrekening van decentrale overheden, maar vooral voor de accountantscontrole van de getrouwheid en de rechtmatigheid daarvan. Met speciale aandacht voor Covid-19 (Corona).

De aanbeveling is om in het jaarverslag 2020 een Covid-19 paragraaf op te nemen. Om aan de gemeenteraad/provinciale staten/algemeen bestuur en burgers in één onderdeel overzichtelijk en integraal toe te lichten welke gevolgen Cocid-19 op de decentrale overheid heeft (gehad) en welke maatregelen, activiteiten en werkzaamheden de decentrale overheid heeft genomen, is een Covid-19 paragraaf een goed instrument. In deze paragraaf kan ook worden toegelicht wat de kosten, gemiste opbrengsten en risico's van Covid-19 op de programma's en taakvelden zijn (geweest) en kan aandacht worden geschonken aan de verwachte maatschappelijke en financiële gevolgen van Covid-19 voor 2021 en de jaren daarna.

In het Besluit Begroting en Verantwoording zijn voor het jaarverslag zeven paragrafen verplicht voorgeschreven. Een Covid-19 paragraaf is niet verplicht. In de BADO-notitie worden onderwerpen genoemd waarover gerapporteerd zou kunnen worden en wordt ook een mogelijke hoofdstukindeling aangegeven. Zowel de hoofdstukindeling als de onderwerpen zullen we in de geest van de BADO-notitie volgen en behandelen.

Geprobeerd is om overlap van dubbele teksten en van financiële overzichten in de Covid-19 paragraaf met de toelichting op de programma's zoveel mogelijk te voorkomen. Daarom gaat deze paragraaf vooral in op de financiële kant van de verantwoording over Covid-19. De inhoud van de genomen maatregelen voor Covid-19 staat in de verschillende programma's van deze jaarrekening.

NB: in deze paragraaf worden de begrippen Covid-19 en Corona gebruikt.

• 2. ALGEMEEN GENOMEN MAATREGELEN EN ACTIVITEITEN

In 2020 ondervond ook de samenleving van de gemeente Hattem flinke gevolgen van het coronavirus. In de Covid-19 paragraaf worden de financiële gevolgen van de coronacrisis toegelicht. Waar nodig worden in de verschillende programma's van deze programmarekening ook andere, niet financiële gevolgen van de coronacrisis besproken. In het afgelopen jaar heeft de raad een aantal pakketten met steunmaatregelen corona vastgesteld, met als doel de pijn en de gevolgen van de coronacrisis voor de inwoners van Hattem enigszins te verzachten. In 2020 zijn er drie pakketten vastgesteld met maatregelen voor de coronacrisis. In deze paragraaf zal uiteengezet worden welke maatregelen werden voorgesteld in deze pakketten en hoe deze uitgevoerd zijn. Aan het slot van dit hoofdstuk zal nog kort wat gezegd worden over overgehevelde budgetten van het jaar 2020 naar 2021.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

In de drie steunpakketten worden de maatregelen per doelgroep weergegeven, deze indeling zal in deze paragraaf ook worden gebruikt voor het overzicht. Per doelgroep wordt dan kort weergegeven welke maatregelen er zijn getroffen met de beschikbaar gestelde budgetten van de raad in de steunpakketten.

Sport
Voor sportverenigingen zijn een aantal maatregelen getroffen. Zo hebben de huurders van een buitensportaccommodatie geen huur hoeven te betalen over het jaar 2020. Dezelfde maatregel geldt voor de huurders van binnensportaccommodaties, er was al een maand huur betaald maar deze is terugbetaald aan de gebruikers. Daarnaast hebben de sportverenigingen met een eigen accommodatie een vergoeding gekregen ter hoogte van het bedrag dat zij normaal aan OZB betalen. Deze maatregelen zorgden voor een lastenverlichting voor de Hattemse sportverenigingen.

Cultuur
Op het gebied van cultuur is er een generieke steunmaatregel gekomen voor alle gesubsidieerde culturele partijen in de gemeente, als blijk van ondersteuning voor deze partijen. Daarnaast zijn de muziekverenigingen gecompenseerd voor hun bijdrage aan een project, om ze extra te ondersteunen in de corona tijd. Voor de Dijkpoort is het gehele jaar de huur kwijt gescholden. Ook zijn ook de drie musea in Hattem ondersteund vanuit de steunpakketten. Het Voerman Museum Hattem en het Anton Pieck Museum zijn gecompenseerd voor de huur en het Bakkerijmuseum heeft een vergoeding ontvangen voor onderhoud aan de monumenten. Op deze manier zijn de culturele partijen in Hattem gesteund.

Jongeren
Voor de jongeren in Hattem is het budget ingezet om activiteiten en initiateven voor jongeren te ondersteunen. Dit is in samenspraak gegaan met lokale (welzijn)organisaties.

Zorgpartijen formeel
Voor zorgaanbieders is er de 'Regeling meerkosten door corona'. Zorgaanbieders kunnen hierbij kosten declareren die zij meer hebben moeten maken door het coronavirus. Deze regeling betreft de periode van 13 maart tot en met 31 december 2020. De looptijd van de meerkostenregeling wordt verlengd tot eind 2021, Voor partijen die zorg of welzijnsactiviteiten verlenen op basis van een subsidie geldt de coulanceregeling voor subsidies zoals die in het eerste steunpakket is opgenomen. Ook hebben zorgaanbieders die niet in de gelegenheid waren om zorg te leveren de mogelijkheid gekregen een continuïteitsbijdrage aan te vragen. De continuïteit van dienstverlening aan onze inwoners en de continuïteit van de zorgaanbieders, hebben we op deze manier zoveel mogelijk gegarandeerd.

Ondernemers en belastingen
Om ondernemers te ondersteunen zijn er in de steunpakketten een aantal maatregelen getroffen. Zo is er geen precariobelasting geheven in 2020 en hoefden er geen leges te worden betaald voor horecavergunningen in 2020. Ook is er geen reclamebelasting geheven voor de ondernemers in de binnenstad, maar is wel de begroting van het ondernemersfonds op peil gehouden. Daarnaast is er een extra bijdrage gedaan aan het ondernemersfonds voor een extra impuls.

De regeling Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo) is door het Rijk in het leven geroepen om zelfstandig ondernemers te helpen met een aanvullende uitkering voor levensonderhoud als het minimum inkomen door de corona-crisis onder het sociaal minimum is gedaald. Ongeveer 175 Hattemse ondernemers hebben in 2020 aanspraak gemaakt op een Tozo-uitkering. Verdere toelichting over de Tozo is ook te vinden in programma 1b Werk.

Zowel door de Rijksoverheid als de Provincie Gelderland zijn er vele regelingen ontwikkeld om ondernemers te steunen. Regelingen waarvan de financiële afwikkeling niet via de begroting van de gemeente en/of de jaarrekening loopt, worden niet behandeld in deze Covid-19 paragraaf.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Budgetoverheveling naar 2021
Budgetten bestemd voor Corona die in 2020 nog niet volledig besteed zijn, zijn overgeheveld naar 2021. Over de besteding van deze budgetten zal daarom in 2021 via steunpakketten een nieuw besluit worden genomen. Zie hoofdstuk 3.3 voor een beknopte financiële toelichting en het collegevoorstel budgetoverheveling 2020 waarover het college in maart 2021 heeft besloten.

• 3. TOTAAL VAN DE FINANCIËLE EFFECTEN IN 2020

Recapitulatie financiën

In de tabel hieronder is een overzicht te zien van de financiën op het gebied van corona in 2020.

	budget 2020	*uitgaven 2020*	*NTB 2020*	*in resultaat restant 2020*	*deel restant BOH*	*deel restant Alg res*
1e pakket	159.634	138.672	0	20.962	12.300	8.662
2e pakket	360.122	179.525	28.460	152.137	90.479	61.658
	519.756	318.197	28.460	173.099	102.779	70.320
Lasten gemeente 2020	0	41.277	0	-41.277	0	-41.277
Corona resultaat 2020	519.756	359.474	28.460	131.822	102.779	29.043

In de tabel onder deze tekst is een overzicht te zien van wat er uit het jaar 2020 beschikbaar is in 2021 voor corona maatregelen.

	beschikbaar 2021	*toelichting*
NTB 2020	28.460	al geboekte lasten in 2020
BOH 2020	102.779	onderdeel van rekeningresultaat / reserve 2020
Resultaat 2020	70.320	onderdeel van rekeningresultaat / reserve 2020
Dec circ 2020 in 2020 *	26.924	onderdeel van rekeningresultaat / reserve 2020
Dec circ 2020 in 2021 *	88.356	nog te ontvangen algemene uitkering 2021
	316.839	

* lasten begroten in voorjaarsnota 2021

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Toelichting

Zowel door de Rijksoverheid als de Provincie Gelderland zijn er vele regelingen ontwikkeld om ondernemers te steunen. Regelingen waarvan de financiële afwikkeling niet via de begroting van de gemeente en/of de jaarrekening loopt, worden niet behandeld in deze Covid-19 paragraaf.

De financiën met betrekking tot de regeling Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo) zijn niet in bovengenoemde cijfers opgenomen. Van het Rijk is in 2020 afgerond € 2.000.000 aan voorschotten ontvangen. Daarvan is circa € 850.000 aan inkomensondersteuning voor levensonderhoud aan ondernemers verstrekt. En zijn de uitvoeringskosten circa € 120.000. Het nog niet uitbetaalde bedrag van circa € 1.000.000 is conform de voorschriften BBV en SiSa als balanspost opgenomen. Aan bedrijfskredieten is circa € 125.000 verstrekt, waarvoor vanwege de terug-betalingsverplichting een balanspost is opgenomen. Dit beïnvloedt het rekeningresultaat 2020 niet.

Een deel van de beschikbare budgetten uit het eerste en tweede pakket steunmaatregelen is in 2020 nog niet ingezet. Omdat de raad in het derde pakket steunmaatregelen heeft besloten de middelen alsnog in 2021 in te gaan zetten, is de budgetoverheveling circa € 103.000.

Niet ingezette budgetten van € 70.000 maken onderdeel uit van het rekeningresultaat 2020 en vloeien terug naar de algemene reserve. De grootste post is de compensatie voor – naar verwachting van het Rijk - niet te ontvangen toeristenbelasting van € 54.000. In het vierde pakket steunmaatregelen wordt dit bedrag in 2021 ingezet voor de bijdrage aan het Ondernemersfonds.
In 2020 heeft de gemeente zelf ook corona gerelateerde kosten gemaakt waarvoor geen lastenbudget in de begroting is opgenomen, zoals de huur van een toiletwagen, raadsvergaderingen in MFC De Marke (zaalhuur en huur audio-/visuele installaties) en mondkapjes & desinfectiemiddelen.

Dit beïnvloedt het rekeningresultaat 2020 negatief voor ruim € 41.000. Er zijn door het Rijk en de provincie Gelderland budgetten beschikbaar gesteld voor met name personele kosten. Deze budgetten worden veronderstelt ook hiervoor te zijn ingezet. Een exacte verantwoording van personeelskosten corona is niet te maken.

In de decembercirculaire gemeentefonds is op 16 december 2020 bekend gemaakt dat er in 2020 nog bijna € 27.000 wordt uitbetaald. Te laat om nog de begroting te wijzigen en/of het geld uit te geven. Dit bedrag maakt onderdeel uit van het rekeningresultaat 2020 en vloeien terug naar de algemene reserve. Dit bedrag bestaat voor de helft uit compensatie van meerkosten door zorgaanbieders en voor de andere helft uit middelen waarvoor de gemeente zelf activiteiten moet uitvoeren.
Ook voor het jaar 2021 is incidenteel geld beschikbaar gesteld, ruim € 88.000. Waarvan ook circa de helft bedoeld voor externe ondersteuning (cultuur) en de andere helft voor uitvoering van gemeentelijk taken en activiteiten (voor de Tweede Kamerverkiezingen bijna € 17.000).

Met de besluiten van de raad over de steunmaatregelen en de jaarrekening is de intentie duidelijk dat middelen die door het Rijk, de provincie Gelderland en de raad zelf beschikbaar zijn gesteld in verband met corona, ook voor dat doel ingezet dienen te worden.
Bij de voorjaarsnota 2021 worden de raadsbesluiten financieel vertaald in begrotingswijzigingen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Opsomming pakketten steunmaatregelen 2020

In 2020 heeft de raad besloten tot drie pakketten steunmaatregelen.
Het eerste pakket is opgenomen in de voorjaarsnota 2020, inclusief de wijziging van de begroting en met dekking vanuit de algemene reserve.
Het tweede pakket is opgenomen in de najaarsnota 2020, inclusief de wijziging van de begroting en met dekking vanuit de verhoging van de inkomsten uit het gemeentefonds.
Over het derde pakket heeft de raad besloten in december 2020. Dat was een inhoudelijk besluit over de inzet van de lastenbudgetten die in de najaarsnota als beschikbaar waren gesteld. Derhalve geen begrotingswijziging.

Opgenomen In de voorjaarsnota 2020

Progr.	Onderwerp	Bedrag in €
1.d	Kwijtschelden huren binnensport	6.300
1.d	Kwijtschelden huren buitensport	9.700
1.d / 2.a	Kwijtschelden huren musea en De Dijkpoort	7.134
2.a	Niet opleggen leges horeca-exploitatievergunningen	1.000
2.b	Trainingen voor ondernemers	3.000
2.b	Nieuwe initiatieven door ondernemers	15.000
3.c	Niet opleggen OZB sportverenigingen	32.400
3.c	Niet opleggen reclamebelasting	66.100
3.c	Niet opleggen precario terrassen	11.000
4	Extra communicatie door raad	8.000
	Totaal voorjaarsnota - aanvullend besluit ***(afgerond)***	**€ 160.000**

Bovengenoemde steunmaatregelen zijn gedekt uit de algemene reserve.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Opgenomen in de najaarsnota 2020

Progr.	Onderwerp	Bedrag in €
1.a	Inhaalzorg jeugd	20.637
1.a ***	Vergoeding voor betaling eigen bijdrage kinderopvang	5.083
1.a ***	Noodopvang kinderen van ouders met cruciaal beroep	24.772
1.b	Compensatie sociale werkbedrijven	60.632
1.c	Inhaalzorg WMO	7.823
1.c	Compensatie voor gemeenten i.v.m. niet incasseren eigen bijdrage Wmo	7.658
1.d ***	Lokale culturele voorzieningen	63.716
2.c ***	Speeltuinen / vrijwilligersorganisaties jeugd	5.726
3.c	Compensatie voor gemeenten i.v.m. lagere inkomsten toeristenbelasting	54.000
4	Oploop opschalingskorting uit algemene uitkering geschrapt	38.915
4	Compensatie voor gemeenten voor extra kosten toezicht en handhaving	29.840
3.c *	1.d / 2.a Lokale culturele voorzieningen: al in voorjaarsnota € 7.134	
*	3.c Buurt- en dorpshuizen: in voorjaarsnota huren binnensport € 7.999	
*	3.c Precario: al in voorjaarsnota precario € 7.690	
**	3.c Tweede Kamerverkiezingen in 2021 € 18.497	
	Subtotaal toevoeging aan de algemene reserve	41.320
	Totaal najaarsnota - in programma's opgenomen *(afgerond)*	€ 360.000

* Omdat de genoemde steunmaatregelen in de voorjaarsnota zijn gedekt uit de algemene reserve wordt de van het Rijk ontvangen compensatie weer toegevoegd aan de algemene reserve.

** In de najaarsnota wordt het ontvangen bedrag toegevoegd aan de algemene reserve en in 2021 weer onttrokken uit de algemene reserve ter dekking van de kosten die dan worden gemaakt.

*** Voor deze onderwerpen is (nog) geen specifieke steunmaatregel uitgewerkt c.q. is het onderwerp genoemd in het eerste pakket steunmaatregelen van de gemeente Hattem.
Zowel het Rijk als de provincie Gelderland stellen aan bedrijven, instellingen, musea enz. ook rechtstreeks subsidies en middelen beschikbaar. Indien van toepassing ondersteunt de gemeente bij de subsidie-aanvraag. De gedachte is dat de door de gemeente ontvangen middelen als een 'achtervang' kunnen dienen. Bij voortduring van de corona-crises in 2021 kan bij de jaarrekening 2020 worden overwogen om de in 2020 niet ingezette corona-gelden via resultaatbestemming of reservering beschikbaar te houden voor dekking van uitgaven in 2021.

Bovengenoemde maatregelen zijn gedekt uit de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Opgenomen in derde pakket steunmaatregelen in december 2020

Financieel overzicht van dit pakket aan steunmaatregelen

Hier zit u een tabel met het overzicht van de financiële consequenties van de voorgestelde maatregelen. Deze maatregelen komen overeen met de maatregelen die per beleidsterrein beschreven staan in dit memo. In deze tabel wordt duidelijk welke uitgaven we willen doen in dit pakket en dus ook hoe de gelden vanuit het Rijk bestemd worden. Per maatregel wordt benoemd uit welk budget deze bekostigd wordt, de hoogte van de budgetten staat in de laatste kolom vermeld. Deze budgetten vanuit het Rijk staan ook genoemd in de Najaarsnota 2020.

Maatregelen	Financieel effect	Bekostigd uit budget:	Hoogte budget
1.1 Huren buitensport	€ 2.600,00	Noodopvang	€ 24.016,00
1.2 Compensatie OZB sportverenigingen	€ 7.000,00	Idem	
2.1 Generieke ondersteuning cultuur	€ 7.700,00	Cultuur	€ 63.741,00
2.2 Ondersteuning muziekverenigingen	€ 2.382,00	Idem	
2.3 Ondersteuning Dijkpoort	€ 700,00	Idem	
2.4 Ondersteuning musea	€ 52.800,00	Idem	
3.1 Initiatieven jongeren	€ 5.758,00	Vrijw. organisaties jeugd	€ 5.758,00
4.1 Meerkosten zorgaanbieders	€ 28.460,00	Inhaalzorg Jeugd/WMO	€ 28.460,00

Tabel 1. Overzicht financiële effecten derde pakket aan steunmaatregelen.

Er zijn twee zaken die in deze tabel opvallen. Ten eerste is dat, zoals ook benoemd in de tekst bij de maatregelen zelf, de maatregelen voor sport betaald worden uit het Rijksbudget ter compensatie voor de noodopvang van kinderen van ouders in vitale functies. Daarnaast is het goed om te vermelden dat de meerkosten van zorgaanbieders betaald worden uit de budgetten Inhaalzorg Jeugd en Inhaalzorg WMO. Deze budgetten zijn in de tabel samengevoegd tot één budget.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Opsomming budgetoverheveling 2020

Er zijn meerdere Corona-budgetten waarvan de begrote lasten in 2020 niet volledig zijn ingezet. Om de restantbudgetten 2020 beschikbaar te houden voor het benoemde onderwerp of voor een toekomstig pakket aan steunmaatregelen, worden de restantbudgetten over te hevelen naar 2021. Te weten:

-	Ondersteunen lokale culturele voorzieningen en instellingen	€ *61.333*
-	Noodopvang kinderen van ouders met cruciale beroepen	€ *27.595*
-	Kwijtschelding huren binnensport (niet ingezet omdat MFC De Marke zelf compensatie heeft ontvangen vanuit de TVS-regeling)	€ *6.300*
-	Trainingen voor ondernemers	€ *3.000*
-	Communicatie over Corona in plaatselijk nieuws	€ *2.000*
-	Ondersteunen lokale vrijwilligersorganisaties	€ *1.551*
-	Niet opleggen leges horeca exploitatievergunningen	€ *1.000*

		€ *102.779*
		=========

In maart 2021 stemt het college in met de budgetoverheveling 2020. Met het vaststellen van de jaarrekening 2020 wordt dit bekrachtigd door de gemeenteraad en wordt de rechtmatigheid van de budgetoverheveling geborgd.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

JAARREKENING

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

BALANS

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

BALANS PER 31 DECEMBER 2020 (voor bestemming van het gerealiseerde resultaat)

Balans nrs.	Activa	Ultimo 2020			Ultimo 2019		
	Immateriële vaste activa						
360	Bijdr. activa in eigendom derden	589.027			621.025		
				589.027			621.025
	Economisch nut						
100	Gronden en terreinen	1.936.104			5.379.869		
110	Woonruimten	1.334.023			1.334.023		
120	Gebouwen	7.333.820			7.163.602		
130	Grond- weg- en waterbouwk.w	69.331			74.743		
140	Vervoermiddelen	187.641			233.977		
150	Machines, apparaten en install.	891.776			1.062.770		
160	Overige mat. vaste activa	1.232.887			895.243		
	Totaal economisch nut		12.985.582			16.144.227	
	Economisch nut (heffingen)						
170	Waterbouwkundige werken	7.158.182			6.666.031		
180	Gebouwen	414.876			436.602		
182	Vervoermiddelen	71.894			89.867		
188	Gronden	53.868			53.868		
	Totaal econ. nut (heffingen)		7.698.820			7.246.368	
	Maatschappelijk nut						
135	Grond- weg- en waterbouwk.w	5.915.100			4.381.822		
155	Machines, apparaten en install.	18.676			21.011		
165	Overige mat. vaste activa	48.704			50.834		
	Totaal maatschappelijk nut		5.982.480			4.453.666	
	Totaal materiële vaste activa			26.666.882			27.844.262
300	Kapitaalverstr. deelnemingen	1.677.164			1.677.164		
310	Kapitaalverstr. gemeensch.rgln	19.513			19.513		
320	Kapitaalverst. ov.verb.partijen	25.000			5.000		
324	Leningen aan deelnemingen	348.114			395.854		
340	Overige langlop.geldleningen	7.941.783			8.027.706		
350	Overige uitzetting looptijd > 1 jaar	0					
	Totaal financiële vaste activa			10.011.574			10.125.237
	TOTAAL VASTE ACTIVA			**37.267.483**			**38.590.524**
410	Onderhanden werk, w.o.gr.in expl	-678.758			-399.679		
	Totaal voorraad gronden		-678.758			-399.679	
150.000	Debiteuren ***)	3.101.138			2.866.573		
150.510	Belastingdebiteuren	1.121.756			142.451		
260.600	Debiteuren Werk en inkomen	307.632			186.637		
150.100	en 264.010 Voorschotten W&I	20.983			0		
126.000	Uitgaven zonder mandatering	0			2.173		
894	Voorz.oninbare vorderingen	-198.826			-199.446		
	Totaal uitzettingen < 1 jaar		4.352.683			2.998.388	
	Banksaldi	19.190.666			611.390		
	Girosaldi						
	Kas: Call-gelden/deposito's	1.079			1.530		
	Totaal liquide middelen		19.191.745			612.920	
191.000	Vooruitbetaalde bedragen	163.889			190.986		
191.500	Nog te ontvangen bedragen	722.736			758.705		
191.540	Nog te ontvangen bijdragen van Rij	73.872			151.747		
191.560	Nog te ontv. bijdr. overig overheid	166.434			75.400		
191.502, 191.503, 191.504	Nog te ontv. fact	671.336			438.343		
250.175 en 250.275	Suppletie-aangiften BTW				0		
191.520	Nog te ontvangen bijdragen van EU	28.000					
210.070	Fiets Privé regeling				0		
	Totaal overlopende activa		1.826.267			1.615.180	
	TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA			**24.691.938**			**4.826.809**
	TOTAAL GENERAAL ACTIVA			**61.959.421**			**43.417.333**
	Bedrag waarvan het recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 bestaat			0			0

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

BALANS PER 31 DECEMBER 2020 (voor bestemming van het gerealiseerde resultaat)

Balans nrs.	Passiva	Ultimo 2020			Ultimo 2019		
890	Algemene reserve	6.639.141			6.818.354		
891	Bestemmingsreserves	2.114.813			1.971.422		
*) 891	Overige bestemmingsreserves	749.862			796.122		
892	Gerealiseerd resultaat	927.558			231.615		
	Totaal eigen vermogen		10.431.373			9.817.513	
**) 893	Voorzieningen - algemeen	562.000			488.000		
**) 893	Voorzieningen - beklemde middelen	1.071.700			1.230.700		
	Totaal voorzieningen		1.633.700			1.718.700	
895	Opgenomen langl. geldlening	41.365.147			24.807.327		
	Totaal vaste schulden		41.365.147			24.807.327	
	TOTAAL VASTE PASSIVA			**53.430.220**			**36.343.540**
	Kas						
	Banksaldi	715.595			44		
	Girosaldi						
130.000	Kasgeldleningen	0			2.000.000		
140.000	Overige schulden	2.285.800			1.784.318		
	Totaal netto vlottende schuld		3.001.395			3.784.362	
192.000	Vooruitontvangen bedragen	3.001.565			1.427.677		
192.500	Nog te betalen bedragen ***)	2.506.240			1.841.754		
210.010	Afdracht loonheffingen	20.000			20.000		
	Totaal overlopende passiva		5.527.805			3.289.431	
	TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA			**8.529.200**			**7.073.793**
	TOTAAL GENERAAL PASSIVA			**61.959.421**			**43.417.333**

*) *Overige Bestemmingsreserves:*

Investeringen met een economisch nut mogen niet meer ineens ten laste worden gebracht van een bestemmingsreserve of voorziening (BBV).

Door nu het investeringsbedrag apart te zetten in een overige (beklemde)bestemmingsreserve "dekking kapitaallasten" kunnen de kapitaallasten gedurende de gehele looptijd worden gedekt uit deze reserve.

**) *Voorzieningen:*

Het omzetten van Egalisatiereserve rioolheffing naar Voorziening Riool heeft per 1 januari 2017 plaatsgevonden.

***) *Debiteuren en Nog te betalen bedragen:*

Crediteuren voor wie geldt dat we bruto een vordering op hen hebben, worden met ingang van 2018 uit deze post gehaald en gereclassificeert als vordering. In 2020 gaat het om een bedrag van € 0 (2019: € 13.608).

Obligo:

Gewaarborgde geldleningen	41.884.000	39.365.000
Uitstaande Bouwfonds Stimuleringsleningen	15.503	19.600
	41.899.503	39.384.600

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding
Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) vormt de grondslag voor de samenstelling van de jaarrekening 2020. Deze richtlijn vormt tevens de basis waarop de balans en de daarop gegeven toelichting is ingericht.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Voor de waardering van de activa geldt dat hierin zijn begrepen de toegerekende interne apparaatskosten op basis van de werkelijk gemaakte uren. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.
Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.
Sommige personele lasten worden echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt, bijvoorbeeld ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken. De reden daarvoor is het formele verbod op het opnemen van voorzieningen of schulden uit hoofde van dergelijke jaarlijks terugkerende arbeidskosten van vergelijkbaar volume. Als er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden. De pensioenopbouw van zittende wethouders wordt in eigen beheer opgebouwd. Daarvoor is een voorziening opgericht waarvan de jaarlijkse dotaties als last in de exploitatie zijn opgenomen. Voor een oud wethouder is de pensioenopbouw ondergebracht bij Nationale Nederlanden en wordt de jaarpremie als last in de exploitatie genomen.

Waarderingsgrondslagen
Afschrijving
De volgende algemene uitgangspunten zijn van toepassing. De voorgeschreven afschrijvingsmethode is lineair maar in uitzonderingssituaties kan worden afgeschreven op basis van annuïteiten. De "Financiële Verordening gemeente Hattem 2019", vastgesteld in de raad van 6 mei 2019 betekent een stelselwijziging voor het afschrijvingsbeleid, nauwkeuriger gezegd: de start van het afschrijven. De eerste afschrijving vindt plaats vanaf 1 januari na het jaar van ingebruikname.

Extra afschrijvingen kunnen plaats vinden als de waarde van het actief door economische of technische veroudering sneller in waarde vermindert dan gepland. Extra afschrijvingen moeten plaats vinden als het actief wordt afgestoten en er nog een boekwaarde resteert.
Als een buiten gebruik gesteld actief een grotere opbrengstwaarde heeft dan zijn boekwaarde, dan wordt het meerdere als incidentele bate in de jaarrekening opgenomen.
Van de diverse soorten activa worden verschillende afschrijving termijnen gehanteerd. Die zijn opgenomen in de Financiële Verordening.

Immateriële vaste activa
Hier worden de niet stoffelijke investeringen onder verstaan. Onder de immateriële activa zijn opgenomen:
- Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio;
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief;
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden.
  Voor ons begrip van welke kosten onder de immateriële vaste activa vallen, volgen we artikel 34 van het B.B.V. (Besluit Begroting en Verantwoording).

Materiele vaste activa
Onder de materiële activa vallen:
- Investeringen met een economisch nut;
- Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Financiële vaste activa
Op grond van artikel 36 BBV worden in de balans onder de financiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:
Kapitaalverstrekkingen aan:

- deelnemingen
- gemeenschappelijke regelingen
- overige verbonden partijen

Langlopende leningen aan:

- woningbouwcorporaties
- overige verbonden partijen
- Overige langlopende leningen

Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer
Bijdragen aan activa in eigendom van derden
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarden. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.
Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs van de aandelen. Als de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingprijs zal afwaardering plaatsvinden.
Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingprijs.

Voorraden
Dit betreft de boekwaarde per balansdatum van de woningbouwcomplexen in uitvoering. De complexen zijn gewaardeerd tegen de aanschaffing- of vervaardigingkosten vermeerderd met de aan de boekwaarde toegerekende rentekosten en verminderd met bedragen die ontvangen zijn wegens grondverkopen en andere bijdragen. Bij een verliesgevende exploitatie wordt voor de negatieve netto contante waarde een voorziening gevormd.

De administratieve uitkomsten van de afgesloten complexen worden vanuit de resultaatbestemming in beginsel ten gunste of ten laste van de reserve grondexploitatie gebracht. Complexen worden administratief afgewikkeld nadat alle percelen zijn verkocht c.q. nadat de feitelijke werkzaamheden nagenoeg geheel zijn uitgevoerd. Eventueel bij de afsluiting nog resterende percelen worden tegen de vermoedelijke opbrengst-waarde opgenomen, terwijl eventueel dan nog te verwachten posten wegens afwerking van het complex worden aan de passivazijde van de balans opgenomen.

Voor winstneming geldt de methode van percentage of completion: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst worden genomen.

Vorderingen
De vorderingen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, onder aftrek van eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid.

Liquide middelen
De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende activa
De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Reserves en voorzieningen
Algemeen
Periodiek worden alle reserves en voorzieningen geactualiseerd en met een toelichting onderbouwd voor wat betreft de omvang, voeding, bestemming en rentetoevoeging.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

In de raad van 16 oktober 2017 is de Nota reserves en voorzieningen 2017 vastgesteld.

Reserves

Reserves behoren tot het eigen vermogen. De raad besluit tot het vormen van een reserve en is vrij in de aanwending daarvan. Aan bepaalde onderdelen van dit vermogen kan de raad een bestemming geven. Zolang een bestemmingsreserve nog niet is aangewend, kan de raad de bestemming herroepen. Door de toerekening van de rente aan de exploitatie heeft de besteding van de reserve consequenties voor de exploitatie vanwege de rente toerekening.
Verder is er een reserve "dekking kapitaallasten" met een beklemd karakter die wordt aangewend om de kapitaallasten van aangewezen investeringen te dekken.

Voorzieningen

Voorzieningen worden op grond van artikel 44 BBV gevormd voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs te schatten.
- bestaande risico's op balansdatum ter zake van verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs te schatten is.
- kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt maar de oorsprong hebben in het begrotingsjaar of een eerder begrotingsjaar en de voorziening strekt tot kostenegalisatie.
- van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden (m.u.v. bepaalde voorschotbedragen).
  Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen, er kleeft een verplichting aan. Dotaties aan voorzieningen zijn kosten en vormen een onderdeel van het resultaat. De voorziening wordt aangepast aan de hand van een nieuwe inschatting van de omvang van de betreffende verplichtingen en risico's.

Het gerealiseerde resultaat

Het gerealiseerde resultaat is afzonderlijk op de balans opgenomen als onderdeel van het eigen vermogen. Bij het vaststellen van de jaarrekening bestemt de raad dit 'rekeningsaldo'. Dat wordt in het volgende verslagjaar verantwoord. De rekening van 2020 heeft een voordelig saldo van € 927.600.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Grondslagen resultaatbepaling

De lasten en baten worden uitgedrukt tegen de nominale waarde en ze worden zoveel mogelijk toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Verliezen worden verantwoord op het moment dat ze voorzienbaar zijn. Winsten worden in de grondexploitatie genomen volgens het principe van voorzichtige winstneming.
De aan- en verkopen inzake grondexploitaties worden verantwoord in het jaar waarop de notariële akte is getransporteerd.
De afschrijvingen zijn conform de onder "waarderingsgrondslagen" genoemde criteria berekend.
Per balansdatum is conform de BBV rekening gehouden met de te betalen rente over afgesloten leningen. Onder de rentekosten is tevens begrepen de aan de reserves en voorzieningen toegerekende rente in dit jaar. De jaarlijkse rentelasten worden via een systeem van omslagberekening ten laste van het exploitatieresultaat gebracht. Voor 2020 is dit percentage overeenkomstig de begroting 1,5%.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Toelichting op de balans

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investeringen die op enigerlei wijze kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut.
De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend is niet relevant voor de classificatie.

Immateriële vaste activa

De bijdragen activa in eigendom van derden bestaan uit lopende en afgesloten kredieten. De afgesloten kredieten zijn: Kwaliteitsverbetering fietspad Kleine Veer, Nieuwbouw Sociaal Cultureel Werk / Sporthal, Bijdrage bouw kleedaccommodaties Hattem-Heim en Nieuwbouw archief Heerde. Er zijn in 2020 geen mutaties op lopende kredieten te melden.

Overeenkomstig artikel 34 BBV scharen we deze post onder immateriële vaste activa. Daarmee is deze post uitputtend weergegeven. De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijging- c.q. vervaardigingprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 4 jaar afgeschreven.

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2020	Investeringen	Desinveste-ringen	Aflossingen / Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2020
360 Bijdr. activa in eigendom derden	621.025			31.998	589.027
	621.025	0	0	31.998	589.027

Materiële Vaste Activa.

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde per 31-12-2020	Boekwaarde per 31-12-2019
Investeringen met een economisch nut	12.985.582	16.144.227
Idem, waartegenover heffingen (kunnen) worden geheven	7.698.820	7.246.368
Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	5.982.480	4.453.666
Totaal	26.666.882	27.844.262

De **investeringen met een economisch nut** kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Bal.nr	boekwaarde ultimo	2020	2019
100	Gronden en terreinen	1.936.104	5.379.869
110	Woonruimten	1.334.023	1.334.023
120	Gebouwen	7.333.820	7.163.602
130	Grond- weg- en waterbouwk.w	69.331	74.743
140	Vervoermiddelen	187.641	233.977
150	Machines, apparaten en install.	891.776	1.062.770
160	Overige mat. vaste activa	1.232.887	895.243
	Totaal	12.985.582	16.144.227

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de **investeringen met economisch nut** weer:

		Boekwaarde 1-1-2020	Investeringen	Desinveste-ringen	Afschrijvingen	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2020
100	Gronden en terreinen	5.379.869	215.472	3.659.438	0	0	1.935.904
110	Woonruimten	1.334.023	0	0	0	0	1.334.023
120	Gebouwen	7.163.602	536.644	0	366.426		7.333.820
130	Grond- weg- en waterbouwk.w	74.743	0	0	5.412	0	69.331
140	Vervoermiddelen	233.977	0	0	46.336	0	187.641
150	Machines, apparaten en install.	1.062.770	20.056	0	191.050	0	891.776
160	Overige mat. vaste activa	895.243	452.615	0	114.971	0	1.232.887
		16.144.227	1.224.788	3.659.438	724.196	0	12.985.382

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste mutaties:

100 - Gronden en terreinen

De desinvestering bestaat uit twee grondverkopen: € 63.830 boekwaarde van een verkochte kavel en € 3.595.608 boekwaarde van de percelen van Plandeel Hattem die zijn overgedragen aan Ontwikkelings-maatschappij H2O B.V. Voor het overige kan deze mutatie worden weergegeven op gronden en terreinen:

omschrijving	beschikbaar gesteld krediet	werkelijk besteed in 2020	totaal besteed t/m 2020
Terrein IJsbaan 2012		213.805	1.166.907

120 – Gebouwen

omschrijving	beschikbaar gesteld krediet	werkelijk besteed in 2020	totaal besteed t/m 2020
Onderwijshuisv. voorbereidingskrediet'18	180.000	17.078	122.699
Onderwijshuisv. voorbereidingskrediet'20	621.725	310.863	310.863
Renovatie douches etc. de Hunze 2020	101.667	120.547	120.547
Stadhuis - Fys. herinirichting hal '19	45.000	28.515	73.515
Stadhuis - Ventilatie/luchtbehand. 2020	59.000	13.677	13.677
Stadhuis - bouwk.aanp. dienstverl. 2020	300.000	37.622	37.622
Verbouwing kantine werf 2020	80.000	8.344	8.344
	1.387.392	536.645	687.267

150 – Machines, apparaten en installaties

omschrijving	beschikbaar gesteld krediet	werkelijk besteed in 2020	desinvestering	totaal besteed t/m 2020
Stadhuis - veil.aanp.Noordstroomaggr.'18		20.056		20.056
	-	20.056	-	20.056

160 – Overige materiële vaste activa

omschrijving	beschikbaar gesteld krediet	werkelijk besteed in 2020	desinvestering	totaal besteed t/m 2020
Uitbreiding begraafplaats eerste deel 2020	33.500	39.044		39.044
Bron puls druppelsyst.begraafplaats '20	70.000	73.314		73.314
CIO-convenant - software M2A 2020	626.507	324.338		324.338
	730.007	436.696	-	436.696

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

De **investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven** kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Bal.nr	boekwaarde ultimo	2020	2019
170	Waterbouwkundige werken	7.158.182	6.666.031
180	Gebouwen	414.876	436.602
182	Overige investeringen	71.894	89.867
188	Gronden	53.868	53.868
	Totaal	7.698.820	7.246.368

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van deze categorie investeringen weer:

		Boekwaarde 1-1-2020	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2020
170	Waterbouwkundige werken	6.666.031	724.727		232.576	0	7.158.182
180	Gebouwen	436.602	0	0	21.726	0	414.876
182	Overige investeringen	89.867	0	0	17.973	0	71.894
188	Gronden	53.868	0	0	0	0	53.868
		7.246.368	724.727	0	272.275	0	7.698.820

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste mutaties:

170 – Waterbouwkundige werken

omschrijving	beschikbaar gesteld krediet	werkelijk besteed in 2020	totaal besteed t/m 2020
AWP 2019	283.500	135.780	140.286
Herinr. Binnenstad Fase II Riolering 2020	2.490.700	560.966	560.966
AWP'19 Verv. riool Veenrand (2/3) 2020	124.000	21.203	21.203
AWP'19 Reconstr.Nieuwstad riool (2/3)'20	100.000	6.779	6.779
	2.998.200	724.728	729.234

De boekwaarde van de investeringen in de **openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut** had het volgende verloop:

Bal.nr	boekwaarde ultimo	2020	2019
135	Grond- weg- en waterbouwk.werken	5.915.100	4.381.822
155	Machines, apparaten en install.	18.676	21.011
165	Overige mat. vaste activa	48.704	50.834
	Totaal	5.982.480	4.453.666

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen **in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut:**

Omschrijving		Boekwaarde 1-1-2020	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2020
135	Grond- weg- en waterbouwk.w	4.381.822	1.788.849	61.824	193.746		5.915.101
155	Machines, apparaten en install.	21.011			2.335		18.676
165	Overige mat. vaste activa	50.834			2.130		48.704
		4.453.666	1.788.849	61.824	198.211	0	5.982.480

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) vraagt met ingang van 2017 om in de toelichting op de balans een uitsplitsing aan te brengen tussen enerzijds investeringen met maatschappelijk nut die vanaf 2017

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

geactiveerd zijn en anderzijds investeringen met maatschappelijk nut die voor 2017 geactiveerd zijn. Onderstaand overzicht geeft deze uitsplitsing weer.

Van de investeringen met maatschappelijk nut is totaal geactiveerd (boekwaarde 31-12-2020)	6.242.515
Hiervan is geactiveerd vanaf 01-01-2017	5.661.305 -/-
Hiervan is geactiveerd vóór 01-01-2017	581.210

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste mutaties:

135 – Grond- weg- en waterbouwkundige werken

135 - Grond- weg en waterbouwkundige werken

omschrijving	beschikbaar gesteld krediet	werkelijk besteed in 2020	desinvestering	totaal besteed t/m 2020
Reconstructie wegen Vechtstraat 2016	193.000	84.673		199.428
Reconstr. Zuiderzeestraatweg 2019	1.004.400	406.909		1.432.017
Voorbereidingsfase GVVP 2019	248.200	46.150		72.186
Herstraten Markt etc. binnenstad fase	584.700	104.427		594.906
Verbreden Roseboomspoor (A'weg/O	334.000	19.023		19.023
Herinr. Binnenstad Fase II Wegen 2020	1.002.700	166.689		166.689
GVVP I Vechtstraat / Bijleveldsingel '2(	849.800	657.006		657.006
Groot ond. herinrichting Dorpsweg 202	700.000	21.693		21.693
Beleidsplan opb.verlichting'14 Masten	40.000	27.114		63.158
Beleidsplan opb.verlichting'15 Armatu	70.000	17.435		54.566
Beleidsplan opb.verlichting'16 Armatu	241.200	59.163		78.272
	5.268.000	1.610.283		3.358.943

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2020 wordt in onderstaand overzicht weergegeven.

Omschrijving		Boekwaarde 1-1-2020	Investeringen	Desinveste-ringen	Aflossingen / Afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2020
300	Kapitaalverstr. deelnemingen	1.677.164				1.677.164
310	Kapitaalverstr. gemeensch.rgln	19.513				19.513
320	Kap. verstr. ov. verb. partijen	5.000	20.000			25.000
324	Leningen aan deelnemingen	395.854			47.740	348.114
330	Leningen aan ov.verb.partijen	0				0
340	Overige langlop.geldleningen	8.027.706			85.922	7.941.784
350	Overige uitzetting looptijd > 1 jaar	0				0
		10.125.237	20.000	0	133.662	10.011.575

300 – Kapitaalverstrekking aan deelnemingen

De gemeente Hattem neemt deel in de volgende ondernemingen/instellingen

300 – Kapitaalverstrekking aan deelnemingen

	31-12-2020	31-12-2019
- Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten	75.075	75.075
- Aandelen Vitens NV	10.682	10.682
- Aandelen Alliander	1.591.407	1.591.407
Totaal	**1.677.164**	**1.677.164**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

310 – Kapitaalverstrekking aan gemeenschappelijke regelingen

De gemeente Hattem neemt deel in de volgende gemeenschappelijke regelingen:

	31-12-2020	31-12-2019
- Aandelen NV Rova	19.513	19.513
Totaal	**19.513**	**19.513**

324 – Leningen aan deelnemingen

De gemeente Hattem neemt deel in de volgende gemeenschappelijke regelingen:

	31-12-2020	31-12-2019
Achtergestelde lening Vitens NV 2006	47.740	95.480
Achtergest. lening NV ROVA Holding 2001	300.374	300.374
Totaal	**348.114**	**395.854**

Achtergestelde lening VITENS N.V.

De N.V. VITENS heeft in 2020 het reguliere bedrag van € 47.740 op de achtergestelde lening afgelost.

340 – Overige langlopende geldleningen

De langlopende geldleningen u/g bestaan uit:

	31-12-2020	31-12-2019
St. MFC de Marke uitgeleend geld zwembad	4.860.000	4.860.000
St. MFC de Marke uitgeleend geld Annuit. 2012	1.952.059	1.985.114
St. MFC de Marke uitgeleend geld zwembad	127.390	127.390
Lening St. Beheer MFC 2016	365.020	379.599
TT Smash '70 Lening 2016	128.669	134.090
Hattemse Mixed Hockey Club Lening 2015	68.352	74.751
Hattemse Mixed Hockey Club Lening I '17	227.686	234.356
Hattemse Mixed Hockey Club Lening II '17	197.104	212.820
Uitgeleend geld via Stim.fonds volksh.vesting 2004	15.503	19.586
Totaal	**7.941.783**	**8.027.705**

Leningen St. MFC de Marke ten behoeve van het zwembad.

Aan MFC de Marke zijn de hiervoor genoemde geldleningen verstrekt voor de aankoop en financiering van de grond en opstallen in de omgeving van de Daendelsweg 2 te Hattem. De overdracht heeft in 2012 plaats gehad. In 2019 is een bedrag van € 33.000,-- op basis van annuïteit afgelost.

Lening Hattemse Mixed Hockey Club.

Aan de Mixed Hockey Club is de hiervoor genoemde geldlening verstrekt ter financiering van kunstgras (hoofdveld). In 2020 is een bedrag van € 29.000,-- op basis van annuïteit afgelost. De gemeente Hattem ontving zekerheidstelling ter dekking van het risico op deze leningen (borgstelling door SWS; hypotheekverlening door HMHC).

Eigendommen niet voor de openbare dienst bestemd zonder boekwaarde

Deze post is niet op de balans opgenomen aangezien de waarde niet in de financiële administratie is opgenomen. Het gaat hier om percelen (verpachte) grond die de gemeente in eigendom heeft, maar niet voor de openbare dienst zijn bestemd. De registratie van bezittingen wordt jaarlijks geactualiseerd, voor het laatst per 31-12-2020.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Dit betreft:

- Diverse percelen los land vrij verkoopbaar	364.000
- Diverse percelen verpachte gronden (waarde 60% van € 708.000)	459.000
- Volkstuincomplexen	106.000
- Groenstroken bij huurwoningen	331.000
Totaal	**1.260.000**

In verband met lopende pachtcontracten wordt de vrije verkoopwaarde van de verpachte percelen geschat op 60% van de taxatiewaarde.

VLOTTENDE ACTIVA

De vlottende activa kunnen worden onderverdeeld in:

1. Voorraden
2. Uitzettingen met een typische looptijd korter dan 1 jaar
3. Liquide middelen
4. Overlopende activa

Voorraden

De voorraden bestaan uit de post 410 - Onderhanden werk, waaronder grond in exploitatie.

410 – Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie.

Van de bouwgronden in exploitatie staat het verloop in 2020 in het volgende overzicht :

Grondexploitatie	Boekwaarde 1-1-2020	Investeringen	Inkomsten	Winstuitname	Boekwaarde 31-12-2020	Overb.naar overige gronden	Boekwaarde 31-12-2020
Assenrade	-399.679	597.848	889.927	13.000	-678.758		-678.758
	-399.679	597.848	889.927		-678.758		-678.758

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting in de bijlage "Deelverantwoording Grondexploitatie". Die is opgenomen in de bijlagen behorende bij de jaarrekening 2020. Verder verwijzen we naar de toelichting van programma 3, 8 en naar de paragrafen en B Weerstandsvermogen en G Grondbeleid.

	Boekwaarde 31-12-2020	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat (nomiale waarde)	Geraamd resultaat (contante waarde)
Assenrade	-678.758	644.758	0	-34.000	p.m.
	voordelig	nadelig	voordelig	voordelig	
	-678.758	644.758	0	-34.000	0

Het voordelig saldo van € 34.000 is na de winstneming van € 13.000.

De waardering van de in exploitatie genomen gronden is gebaseerd op de inzichten van januari 2021 en de daarbij horende inschatting van uitgangspunten, parameters en risico's. Uiteraard betreft dit een inschatting die omgeven is door onzekerheden. Periodiek, minimaal jaarlijks, wordt hij herzien waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Het college is van mening dat op basis van de huidige informatie en inzichten de beste schatting is gemaakt voor de waardering van de in exploitatie genomen gronden. Het college hanteert de volgende algemene uitgangspunten in haar schattingen:

- rentepercentage bedraagt 1,7%;
- kostenindexatie bedraagt 1,8% (prijsindex van GWW) voor het laatst verhoogd in grex 2020.
- opbrengstenindexatie: n.v.t. aangezien de laatste kavel zomer 2020 is uitgegeven;

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- VAT-percentage bedraagt 19%;
- geplande omzet: n.v.t. aangezien de laatste kavel zomer 2020 is uitgegeven.

Ten aanzien van de geraamde nog te maken kosten heeft het college de volgende uitgangspunten gehanteerd:
- De technische kosten berekend door Buro Noord d.d. 15-01-2018 intern uitgebreid met herbestraten schade bouwverkeer (€ 178.000). Voor aanbestede percelen zijn de technische kosten vervangen door de aanneemsom.
- Plankosten € 10.000.

Ten aanzien van de geraamde nog te realiseren opbrengsten heeft het college de volgende uitgangspunten gehanteerd:
- N.v.t. aangezien de laatste kavel zomer 2020 is uitgegeven.

Gemeente Hattem kent geen projecten met een looptijd langer dan de voorgeschreven maximale looptijd van tien jaar. De risico's zijn nader toegelicht in de paragraaf Grondbeleid en de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in het jaarverslag.
De gemeente gaat in de toelichting in op de belangrijkste complexen en daar van toepassing zijnde risico's waarbij ook de gevoeligheid van de schattingen wordt beschreven door bijvoorbeeld het geven van diverse scenario's.

De Raad van State deed 29 mei 2019 de uitspraak dat Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet meer de basis kan zijn om toestemming te verlenen voor activiteiten die leiden tot een toename van stikstof in Natura 2000 gebieden. Hieruit volgt dat de ruimte die PAS bood, niet meer is te gebruiken (drempelwaarde, uitgestelde compensatie). We zijn van mening dat deze materie het realiseren van de relevante ruimtelijke ontwikkelingen (lees Assenrade) niet zal beïnvloeden. Het risico van vertraging en/of extra kosten of zelfs onhaalbaarheid van de plannen tellen wij derhalve niet.
Als volgt onderbouwen wij onze verwachting dat deze risico's niet zullen optreden:
- Voor de kavels die binnenkort bebouwd worden, heeft Gemeente Hattem al een omgevingsvergunning afgegeven. Dat is inclusief de vier woningen die BPD wil bouwen. De gemeentelijk lijn is om hiervoor geen stikstofberekeningen te laten maken en de praktijk leert dat niemand milieu gemotiveerd bezwaar maakt tegen de bouw van afzonderlijke woningen.

In de raadsvergadering van 16 december 2019 is de grondexploitatie van 't Veen vastgesteld. In de jaarstukken van 2020 wordt dat complex niet opgenomen bij de voorraden omdat Gemeente Hattem hier faciliterend grondbeleid uitoefent - dit in tegenstelling tot actief grondbeleid wat wel op de balans moet verschijnen. Deze verslag technische verwerking omtrent 't Veen is in de jaarstukken van 2019
door middel van een *position paper* gedeeld met onze accountant. Ons standpunt is voor 2020 ongewijzigd. De raad is in januari 2021 bijgepraat over de financiën vanuit het perspectief dat de gemeente een faciliterende rol heeft.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar.
De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van 1 jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden.

Allereerst wordt het generale beeld van deze balansposten weergegeven:

Résumé	31-12-2020	31-12-2019
Soort vordering: debiteuren	3.101.138	2.866.582
Soort vordering: belastingdebiteuren	1.121.756	142.451
Soort vordering: diverse regelingen sociale zaken	791.211	698.805
Soort vordering: overig werk en inkomen	0	0
Tussentelling vorderingen	**5.014.105**	**3.707.838**
Voorziening oninbaar voor debiteuren	-185.946	-185.946
Voorziening oninbaar voor belastingdebiteuren	-12.880	-13.500
Voorziening oninbaar voor diverse regelingen sociale zaken	-483.579	-512.168
Tussentelling voorziening	**-682.405**	**-711.614**
Reële waarde per 31 december	**4.331.700**	**2.996.224**

Hierna worden de diverse soorten vorderingen toegelicht:

Soort vordering: debiteuren	31-12-2020	31-12-2019
Debiteuren: Vorderingen op openbare lichamen	2.688.913	2.597.505
Debiteuren: Overige vorderingen	412.225	255.470
Tussentelling1	**3.101.138**	**2.852.975**
Debetbedragen van crediteuren classificeren als debiteuren	0	13.608
Tussentelling2	**3.101.138**	**2.866.583**
Verstrekte kasgeldleningen		
Rekening courant verhoudingen met financiële instellingen		
Overige uitzettingen (effecten)		
Tussentelling3	**3.101.138**	**2.866.583**
Voorziening oninbaar voor deze soorten vorderingen	-185.946	-185.946
Reële waarde per 31 december	**2.915.192**	**2.680.637**

Specificatie debiteuren openbare lichamen en fiscale vorderingen

	31-12-2020	31-12-2019
Belastingdienst (o.a. BCF-fonds)	2.204.522	2.205.833
Ministeries	142.421	79.455
Provincie	83.975	0
Gemeenten	257.994	312.217
Waterschap	0	0
Woningbouwvereniging	0	0
Totaal	**2.688.913**	**2.597.505**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Soort vordering: belastingdebiteuren	31-12-2020	31-12-2019
Debiteuren belasting	1.121.756	142.451
Tussentelling	**1.121.756**	**142.451**
Voorziening oninbaar voor deze soorten vorderingen	-12.880	-13.500
Reële waarde per 31 december	**1.108.876**	**128.951**

Soort vordering: diverse regelingen sociale zaken	31-12-2020	31-12-2019
Krediethypotheek	27.276	67.276
Leenbijstand rentedr. BBZ	107.345	107.972
Leenbijstand bijz. bijstand	109.033	99.849
Teveel ontvangen uitkering BVZ	422.102	423.709
Te vorderen diverse regelingen Soza	125.455	0
Tussentelling	**791.211**	**698.805**
Voorziening oninbaar voor deze soorten vorderingen	-483.579	-512.168
Reële waarde per 31 december	**307.632**	**186.637**

Voorziening oninbare vorderingen

	Boekwaarde 31-12-2019	Toevoeging	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2020
- Voorziening oninbare vorderingen	199.446	13.198	13.818	198.826
Reële waarde per 31 december	**199.446**	**13.198**	**13.818**	**198.826**

Toelichting Voorziening oninbare vorderingen.
In 2020 zijn vorderingen van in totaal € 13.818 van de dubieuze debiteuren afgeboekt. Het totaal van de voorziening dubieuze debiteuren is per 31-12-2020 € 198.826 onderverdeeld in € 185.946 algemene debiteuren en € 12.880 belastingdebiteuren.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Liquide middelen

Kas-, Bank en Girosaldi.
Per ultimo van het jaar zijn de volgende liquide middelen aanwezig:

	31-12-2020	31-12-2019
- Banksaldi (BNG)	0	78.375
- Banksaldi (Rabobank)	9.045	10.051
- Banksaldi Schatkistbankieren	19.157.888	500.000
- Rekening-courant Stimuleringsfonds SVn	23.348	19.077
- Girosaldi	0	0
- Kruisposten	384	3.886
- Kas	1.079	1.530
Totaal	**19.191.745**	**612.920**

De toename op liquide middelen is fors doordat er een lening van € 20.000.000 is aangetrokken waar praktisch nog geen bestedingen tegenover geweest zijn.

Schatkistbankieren

Aanvang 2020 was ons tegoed bij Schatkistbankieren € 500.000; ultimo 2020 is het tegoed € 19.157.888. Op grond van de BBV geven we de volgende toelichting met betrekking tot Schatkistbankieren:

a. Het drempelbedrag voor 2020		250.000
b. voor ieder kwartaal van 2020 het bedrag aan middelen dat in het kader van het drempelbedrag door de gemeente buiten 's Rijks schatkist is aangehouden	I.	53.000
	II.	85.000
	III.	55.000
	IV.	51.000

De buiten de schatkist aangehouden middelen hebben het drempelbedrag niet overschreden.
In de paragraaf Financiering staat de berekening van deze bedragen.

Overige uitzettingen

	31-12-2020	31-12-2019
- Effecten	0	0
- Beleggingen	0	0
Totaal	**0**	**0**

Overlopende Activa

De post overlopende activa kan als volgt worden onderscheiden:

	31-12-2020	31-12-2019
- Vooruitbetaalde bedragen *)	163.889	190.986
- Nog te ontvangen (niet-overheid)	1.394.072	1.197.048
- Nog te ontvangen (overheid)	268.306	227.146
Totaal	**1.826.267**	**1.615.180**

*) Deze opstelling is gecorrigeerd voor het fenomeen balansverlenging. Dat wil zeggen dat facturen die slaan op het boekjaar 2021 maar ultimo 2020 nog niet zijn betaald, op het bedrag van 'vooruitbetaalde bedragen' zijn uitgesloten.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

De post vooruitbetaalde bedragen per 31-12-2020 à € 170.657 bevat vooral vervoerskosten basisonderwijs en sociaal domein (€ 109.000), premies voor brand-, aansprakelijkheid- en personeelsverzekeringen (€ 25.000) en alarmering en detectie (€ 19.000).

Er is geen sprake van nog te ontvangen (voorschot)bedragen die berusten op beschikkingen met een specifiek bestedingsdoel, aan ons afgegeven door Europese en / of Nederlandse overheidslichamen. Nadere uitsplitsing van deze post in bedragen van het rijk en overige Nederlandse en Europese overheidslichamen kan derhalve achterwege blijven, evenals een verloopoverzicht gedurende boekjaar 2020.

De post Nog te ontvangen bedragen per 31 december 2020 groot € 1.394.072 is als volgt opgebouwd:

		1-1-2020	31-12-2020
Nog te ontvangen rente zwembad 4e kwartaal	Zwembad De Marke	70.945	28.289
Afrekening subsidie 2019, nog te ontvangen	MFC De Marke		43.010
Aanleg rotonde bedrijventerrein	Ontwikkelingsmaatschappij	337.744	
Afvalheffing verslagjaar in kohier nieuwe jaar	Inwoners Hattem	164.761	177.449
Door te belasten kosten zwembad	Aannemer	60.000	394.066
Afvalfonds 4e kwartaal, resp. te vorderen BTW	Nedvang	108.455	
Overige	Ondernemingen	7.000	
Nto rente Vitens achtergestelde lening	Vitens	1.800	
PlusOV, WMO regiotaxi eigen bijdr.	WMO-vervoer	8.000	56.485
Faciliterend grondbeleid	o.a. partners anterieure ovk	438.343	671.336
Reinigingsrechten verslagjaar in kohier nieuwe jaar	Ondernemers		6.368
Huisvuil	Rova		17.068
		1.197.048	**1.394.072**

De post Nog te ontvangen bedragen *overheid* per 31 december 2020 slaat voor het grootste deel op € 43.000 bijdragen van andere gemeenten aan Hattem als trekker voor Noord Veluwe Bereikbaar en huisvesting i-dienst; € 62.000 voorschotten Vpb; UWV € 97.000; nabetaling op het voorschot van een specifieke uitkering € 12.000 en tenslotte en Europese subsidie voor nieuwkomers € 28.000.

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

Algemeen.
Eenmaal per 4 jaar worden alle reserves en voorzieningen in een nota geactualiseerd en met een toelichting onderbouwd voor wat betreft de omvang, voeding en bestemming.
In de raad van 16 oktober 2017 is de "Nota reserves en voorzieningen 2017" vastgesteld.

Bespaarde rente
Met ingang van de begroting 2017 bepaalt de relevante BBV-versie dat er geen rente meer wordt toegerekend aan reserves. Evenmin wordt nog rente toegerekend ten gunste van de exploitatie.

Voor de cijfermatige opstelling wordt verwezen naar de staat van reserves en voorzieningen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Eigen vermogen

Het in de Balans opgenomen Eigen Vermogen bestaat uit de volgende posten:

		31-12-2020	31-12-2019
-	Algemene reserves	6.639.143	6.818.35
-	Bestemmingsreserves	2.114.813	1.971.42
-	Beklemde bestemmingsreserves	749.862	796.122
-	Resultaat na bestemming	927.557	231.615
Totaal		**10.431.375**	**9.817.513**

De aard en de reden van iedere reserve en voorziening worden uitgebreid behandeld in de "Nota reserves en voorzieningen 2017". Conform artikel 54 van het BBV wordt van elke reserve en voorziening de toevoegingen en onttrekkingen toegelicht.

Algemene reserves

	Boekwaarde 01-01-2020	Toe-voeging	Ont-trekking	Vermindering ter dekking afschrijv.		Boekwaarde 31-12-2020
Algemene reserve vaste buffer	4.500.000					4.500.000
Algemene reserve	2.318.355	265.405	444.618			2.139.143
	6.818.355	265.405	444.618	-		6.639.143

De specificatie van de algemene reserves is als volgt:

Algemene reserve vaste buffer

Het meerdere boven de € 4.500.000 wordt toegevoegd aan de Algemene reserve vrij aanwendbaar. Er hebben op deze reserve geen mutaties plaats gehad.

Algemene reserve

Deze reserve dient voor een deel als buffer voor het opvangen van nadelige rekeninguitkomsten. Het andere deel is beschikbaar voor onvoorziene of incidentele uitgaven.
De stand per 31-12-2020 is € 2.139.100. De belangrijkste mutaties (> € 10.000) in 2020 zijn:

Vermeerderingen:

-	Saldo van de jaarrekening van 2019	214.600
-	Vergoedingen Corona septembercirculaire najaarsnota	41.000

Verminderingen:

-	Steunmaatregelen Corona (reclamebelasting)	66.100
-	Budgetoverheveling jaarrekening 2019 (Omgevingswet)	57.500
-	Wachtgeldvergoeding wethouders en personeel	56.000
-	Boskamer en Hattems Loo conform voorjaarsnota	31.000
-	Budgetoverheveling jaarrekening 2019 (Vastgoed)	27.000
-	Steunmaatregelen Corona (OZB sportverenigingen)	24.900
-	Oud-wethouders	23.200
-	Budgetoverheveling jaarrekening 2019 (Eenheid P&S)	20.000
-	Budgetoverheveling jaarrekening 2019 (Milieu)	20.000
-	Formatie inzet afronding verkeersprojecten	15.400
-	Steunmaatregelen Corona (Ondernemersfonds)	15.000
-	Begeleiding nieuwkomers - verhoging taalniveau statushouders	14.100
-	Budgetoverheveling jaarrekening 2019 (Begeleiding nieuwkomers)	14.000
-	Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	13.200
-	Steunmaatregelen Corona (precariobelasting terrassen)	11.000

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

BESTEMMINGSRESERVES.

De specificatie van de bestemmingsreserves is als volgt:

	Boekwaarde 01-01-2020	Toe-voeging	Ont-trekking	Vermindering ter dekking afschrijv.	Wijziging BBV	Boekwaarde 31-12-2020
Reserve grondexploitatie	304.323	17.000	-			321.323
Reserve frictiekosten	10.960	-	-			10.960
Egalisatiereserve rioolrecht	386.000	-	-			386.000
Reserve volkshuisvestingsdoeleinden	200.500	-	-			200.500
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	160.143	38.500	-			198.643
Egalisatiereserve gebouwen	495.210	100.000	132.110			463.100
Egalisatiereserve Decentralisaties	414.286	120.000	-			534.286
	1.971.423	275.500	132.110	-	-	2.114.813

Op de belangrijkste bestemmingsreserves kan de volgende toelichting worden gegeven.

Reserve grondexploitatie

Deze reserve dient als buffer voor het opvangen van risico's en nadelige saldi van complexen en laat het weerstandsvermogen zien van de grondexploitatie.
Conform het BBV dienen verliezen te worden genomen zodra ze bekend zijn en worden winsten pas genomen op het moment dat ze gerealiseerd zijn. Conform de "Nota reserves en voorzieningen 2017" is in 2017 € 190.000 uit deze reserve overgeheveld naar Algemene reserve. Er resteerde een saldo van € 83.323. De winstnemingen op de grondexploitaties van 2018 en 2019 geven een toevoeging van € 238.000 waardoor het eindsaldo van 2020 € 321.320 bedraagt.

Egalisatiereserve rioolrecht

In 2007 is deze egalisatiereserve in het leven geroepen om de grote schommelingen in het door te berekenen rioolrecht (ingesteld in 2006) op te kunnen vangen.
Op grond van artikel 44 lid 2 van het BBV wordt een voordeel op de rioolheffing - nu of in de toekomst – alleen maar in de reserve vloeien als kan worden aangetoond dat de 'overdekking' wordt veroorzaakt door efficiency- of aanbestedingsvoordelen. In alle andere gevallen moet het voordeel in een voorziening door derden beklemde middelen worden gestort. Hiervoor is per 1 januari 2017 een voorziening rioolrecht gevormd à 614.000.
De stand van de reserve staat per 31 december 2020 ongewijzigd op € 386.000.

Reserve volkshuisvestingsdoeleinden

In het Kwalitatief woonprogramma zijn afspraken gemaakt over de aantallen en typen te bouwen woningen. Geconstateerd is dat de productie van goedkope woningen achter blijft. Om de bouw van goedkope woningen te stimuleren is een bijdrage ontvangen van de Provincie Gelderland en van de Regio Noord Veluwe. Het gaat hier om de Stimuleringsbijdrage Goedkope Woningbouw (SGW).
In principe is een gedeelte van de reserve vrij besteedbaar maar logischerwijs zal hij ingezet worden voor volkshuisvestingsdoeleinden, vooral het Hattemse bouwprogramma.
Conform de "Nota reserves en voorzieningen 2017" is € 23.408 uit deze reserve overgeheveld naar Algemene reserve. Bij die gelegenheid is besloten om van deze reserve het eindsaldo per 31 december 2017 als volgt te oormerken:

- Woningbouw Woonzorgzone Geldersedijk	80.000
- Duurzaamheid woningbouw	20.500
- Woningbouw 't Veen	100.000
Totaal geoormerkte gelden	200.500

De stand van de reserve staat per 31 december 2020 ongewijzigd op € 200.500.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Egalisatiereserve afvalstoffenheffing

Deze reserve is ingesteld met ingang van 2007 met als doel egalisatie van baten en lasten op het gebied van afvalstoffenheffing.
Bij de Nota reserves en voorzieningen is besloten om voor deze reserve geen plafond in te stellen.
Het saldo van de deelproducten Huisvuil, Afvalverwijdering en Zwerfafval wordt elk jaar aan deze reserve onttrokken of toegevoegd. In 2020 is het voordelige saldo van de deelproducten ad € 38.500 aan deze reserve toegevoegd. De stand van de reserve bedraagt per 31 december 2020 € 198.640.

Egalisatiereserve gebouwen

Deze reserve is ingesteld met ingang van 2011 met als doel egalisatie van baten en lasten op het gebied van gebouwenbeheer. In 2020 is ten laste van de algemene reserve € 100.000 (2018 en 2019 idem) overgeheveld om dit beleid gedurende enkele jaren te kunnen dekken. Van een keur aan gebouwenuitgaven is € 132.100 aan deze reserve onttrokken. De stand van de reserve bedraagt per 31 december 2020 € 463.100.

Egalisatiereserve decentralisaties

Het doel van deze reserve is om de schommelingen van de extra taken op het terrein van de Jeugdwet, de Participatiewet en de overheveling van de functie Begeleiding uit de AWBZ naar de Wmo te kunnen opvangen. Het saldo per 31 december 2020 bedraagt € 534.300 verdeeld over de componenten Wtcg (€ 95.700) en wat we van de centrumgemeente teruggestort kregen in 2018, 2019 en 2020 (samen € 438.600).

OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES

In het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) mogen reserves niet meer rechtstreeks ten laste worden gebracht van investeringen met economisch nut.
Ter dekking van de jaarlijkse kapitaallasten is met ingang van 1-1-2007 de "beklemde" reserve "dekking kapitaallasten" in het leven geroepen.

	Boekwaarde 01-01-2020	Toe-voeging	Ont-trekking	Vermindering ter dekking afschrijv.		Boekwaarde 31-12-2020
Reserve dekking kapitaallasten	796.122	-	-	46.260		749.862
	796.122	-	-	46.260		749.862

Reserve dekking kapitaallasten

De volgende investeringen worden met deze reserve gedekt:

- Nieuwbouw kleedaccommodatie VV Hattem
- Restauratie stadsmuur nabij de molen
- Nieuwbouw gymnastieklokaal Spoorstraat
- Nieuwbouw werkplaats werf (gebouw 40 jaar)
- Toegangspoort begraafplaats
- Ondergrondse afvalopslag

SALDO REKENING BATEN EN LASTEN

Het totale voordelige rekeningsaldo van 2020 bedraagt € 927.557.

	Boekwaarde 01-01-2020	Toe-voeging	Onttrekking	Bestemm.resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2020
Saldo rekening baten en lasten	231.615	927.557	231.615		927.557
	231.615	927.557	231.615	-	927.557

Conform het raadsbesluit bij het vaststellen van de jaarrekening 2019 is het resultaat over 2019 verrekend met de algemene reserve respectievelijk de reserve grondexploitatie. Dit betreft de € 231.615 in bovenstaand overzicht.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

In de nota van aanbieding 2020 wordt voorgesteld het positieve resultaat 2020 van € 927.557 toe te voegen aan de algemene reserve. Verder wordt verwezen naar de "Toelichting op het resultaat 2020".

VOORZIENINGEN

De specificatie van de voorzieningen is als volgt:

Voorzieningen algemeen

	Boekwaarde 01-01-2020	Wijziging BBV	Toevoeging	Ten gunste van resultaat vrijgevallen	Aan-wending	Boekwaarde 31-12-2020
Voorziening wethouderspensioenen	488.000		64.000			552.000
Voorziening ontwikkeling 't Veen	-		10.000			10.000
	488.000	-	74.000	-	-	562.000

Voorzieningen n.a.v. van derden ontvangen (beklemde) middelen

	Boekwaarde 01-01-2020	Wijziging BBV	Toevoeging	Ten gunste van resultaat vrijgevallen	Aan-wending	Boekwaarde 31-12-2020
Voorziening afkoopsommen graven	402.700		92.000	43.500		451.200
Voorziening rioolrecht	828.000			207.500		620.500
	1.230.700	-	92.000	251.000	-	1.071.700

Van de belangrijkste voorzieningen kan de volgende toelichting worden gegeven:

Voorziening wethouderspensioenen

Met ingang van 2015 wordt de pensioenopbouw van zittende wethouders in eigen beheer opgebouwd. Daarvoor is een voorziening opgericht waarvan de jaarlijkse dotaties als last in de exploitatie zijn opgenomen.
De stand per 31 december 2020 is € 552.000.

Voorziening afkoopsommen graven

De voorziening wordt gevuld door de afkoopsommen van de graven toe te voegen. Voor het berekenen van de jaarlijkse onttrekking is gekozen voor een model dat jaarlijks 1/20ste deel van de cumulatief gestorte bedragen terug laat vloeien naar de exploitatie. Daarvan worden de jaarlijkse onderhoudskosten voldaan. Op basis van deze methode is in 2020 een bedrag aan afkoopsommen toegevoegd van € 92.000 en is er ten behoeve van onderhoud € 43.500 onttrokken conform een extra comptabel overzicht.
De stand per 31 december 2020 is € 451.200.

Voorziening rioolrecht

Deze voorziening is opgericht in de jaarrekening van 2017. Hij fungeert als volgt: wanneer op de rioolheffing een voordeel wordt behaald - nu of in de toekomst - dan mag dit op grond van de regelgeving (artikel 44 lid 2 van het BBV) enkel in een reserve vloeien als kan worden aangetoond dat de 'overdekking' wordt veroorzaakt door efficiency- of aanbestedings-voordelen. In alle andere gevallen moet het voordeel in een voorziening door derden beklemde middelen worden gestort.
De stand per 31 december 2020 is € 620.500.

Voorziening ontwikkeling 't Veen

De herontwikkeling van industrieterrein 't Veen is in de jaren 2018 en eerder in gang gezet. Voor rekening van gemeente Hattem komt een investering van netto € 1,75 miljoen; daaruit volgt een jaarlijkse kapitaallast van € 100.000,-. De begroting bevat een groeipad van 10 jaar naar dat bedrag door ieder jaar € 10.000,- extra in onze begroting op te nemen, oplopend van € 10.000,- in 2020 naar € 100.000,- in 2029. Dat gaat in de vorm van een dotatie in de nieuw opgerichte Voorziening Ontwikkeling 't Veen.
Te zijner tijd zorgt de daadwerkelijke investering in het wegennetwerk van 't Veen voor een kapitaallast. De toename van de kapitaallast kan gedekt wordt vanuit een evenredige afname van de bovengenoemde structurele toevoeging aan de voorziening 't Veen.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

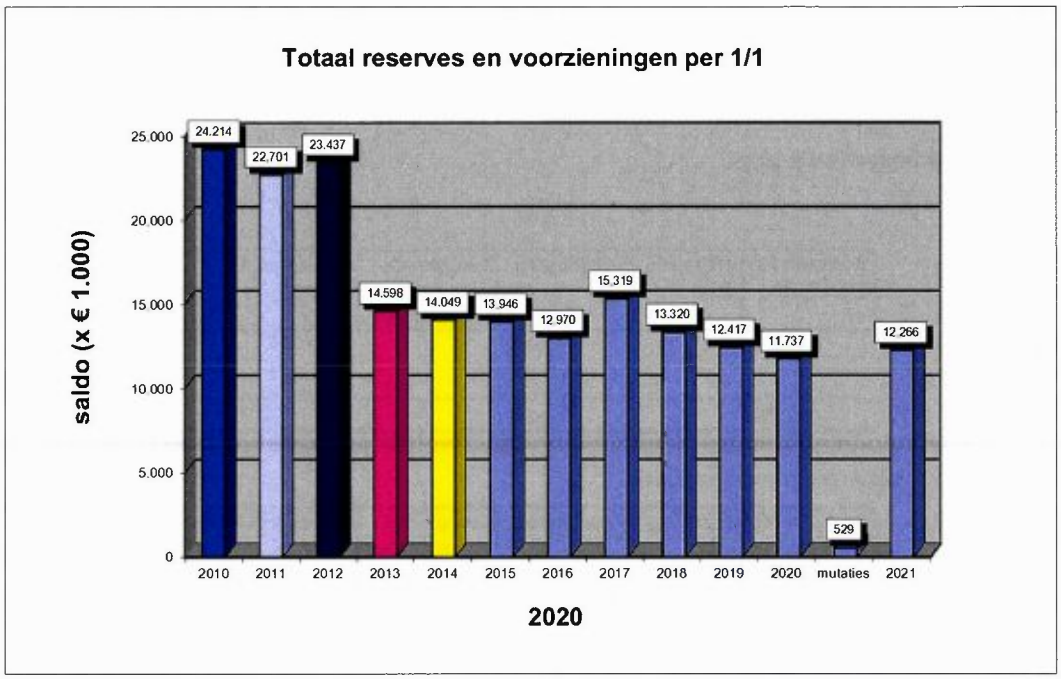

SCHULDEN.
Vaste schuld met een looptijd langer dan één jaar.

De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt:

	Saldo 1-1-2020	Vermeer-deringen	Aflossingen	Saldo 31-12-2020
Onderhandse leningen	24.807.327	20.000.000	3.442.181	41.365.146
	24.807.327	20.000.000	3.442.181	41.365.146

De toename op vaste schuld met een looptijd langer dan 1 jaar is fors doordat er een lening van € 20.000.000 is aangetrokken waarmee de komende jaren een scala van investeringen wordt gefinancierd.

In 2020 is de reguliere aflossing betaald.

De totale rentelast voor het jaar 2020 met betrekking tot de vaste schulden bedroeg € 584.000. Op de transitorische post "Nog te betalen bedragen" is een bedrag van € 206.500 opgenomen als nog te betalen rente van langlopende geldleningen, conform de richtlijnen van het BBV.

VLOTTENDE PASSIVA
Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	31-12-2020	31-12-2019
- Schulden < 1 jaar	3.001.339	3.758.329
- Overlopende passiva	5.188.033	3.280.405
Totaal	**8.189.372**	**7.038.734**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Netto vlottende schuld met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar.

De in de balans opgenomen kortlopende schulden worden als volgt gespecificeerd:

	31-12-2020	31-12-2019
- Kas: Callgeld en deposito's	0	0
- Banksaldi (BNG)	715.539	0
- Girosaldi	0	0
- Overige schulden	2.285.800	3.758.329
Totaal	**3.001.339**	**3.758.329**

Onder de overige schulden van de tabel hierboven zijn de volgende onderdelen begrepen:

	31-12-2020	31-12-2019
Crediteuren algemeen	2.110.860	1.396.339
Debetbedragen classificeren als debiteuren	0	13.608
Tussentelling	**2.110.860**	**1.409.947**
Kasgeldlening	0	2.000.000
Geschilpost crediteur	0	0
Ontvangsten zonder inningsopdracht	0	0
Betalingen Sociale Dienst	174.940	348.382
Totaal	**2.285.800**	**3.758.329**

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	31-12-2020	31-12-2019
- Vooruit ontvangen bedragen	3.001.564	1.427.677
- Nog te betalen bedragen	3.090.018	1.861.754
Totaal	**6.091.582**	**3.289.431**

In de vooruit ontvangen bedragen zijn de volgende specifieke uitkeringen opgenomen:

Overzicht specifieke uitkeringen van de EU, het Rijk of de Provincies

	Saldo 1-1-2020	Toevoe-gingen	Vrijgevallen bedragen	Saldo 31-12-2020
Subsidie gemeentelijke monumenten (prov)	21.549	440.479	86.755	375.273
Vooruitontvangen subsidies Rijk	1.393.025	1.271.368	38.952	2.625.441
Verhuurd onroerend goed	12.938	850	12.938	850
	1.427.512	1.712.697	138.645	3.001.564
Systeemrekening en ten onrechte ontvangen	164	5.339	164	5.339
	1.427.676	1.718.036	138.809	3.006.903

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Verloopoverzicht van vooruitontvangen subsidies van Nederlandse overheidslichamen op detailniveau van subsidiesoort

	Saldo 1-1-2020	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetaling	Saldo 31-12-2020
Het Rijk:				
BRIM-subsidies	113.616	55.663	4.286	164.993
BBZ-subsidies	5.672	9.474	5.672	9.474
Min. EKZ-subsidies	1.233.891	20.660	0	1.254.551
Min. IenW-subsidies	0	15.000	0	15.000
Onderwijsachterstandenbeleid	39.846	45.260	28.994	56.112
Tozo	0	1.125.311	0	1.125.311
Tussentelling Het Rijk	***1.393.025***	***1.271.368***	***38.952***	***2.625.441***
Overige Nederlandse overheidslichamen:				
Instandhouding gemeentelijke monumenten	21.549	0	6.546	15.003
Impuls Biodiversiteit Hattem	0	55.885	15.955	39.930
Project RetailAcademy Hattem	0	10.000	5.580	4.420
Covid-2019	0	34.594	34.594	0
Regionaal uitvoeringsplan Slimme Mobiliteit	0	340.000	24.080	315.920
Tussentelling Overige Ned. overheidsl.	***21.549***	***440.479***	***86.755***	***375.273***
Totaal Rijk en overige Ned. overheidsl.	**1.414.574**	**1.711.847**	**125.707**	**3.000.714**

Overzicht nog te betalen bedragen uitgezonderd afdrachten loonheffing etc.:

	2020	2019
Af te dragen aan mede-overheden	1.854.861	247.024
Balanspost rente langlopende leningen	216.136	216.413
Bestellingen sociaal domein waarvoor nog geen factuur	544.273	419.006
bestellingen waarvoor nog geen factuur	293.486	811.360
Subsidies, vnl bibliotheek en De Marke	101.505	147.951
Eindtotaal	**3.010.261**	**1.841.754**

De post 'af te dragen aan mede-overheden' is hoger dan vorig jaar door verrekeningen BTW op twee grootboekrekeningen; andere dan 192.500 Nog te betalen bedragen.

WAARBORGEN EN GARANTIES

A. Gewaarborgde geldleningen.

De gewaarborgde geldleningen per 31 december 2020 zijn als volgt onder te verdelen:

	Waarborging	31-12-2020	31-12-2019
- Toegelaten instellingen	100% gemeente	1.180.000	1.180.000
- Andere non- profitinstellingen	100% gemeente	14.224.000	14.285.000
- Waarborgfonds Sociale Woningbouw	50% gemeente	26.148.000	23.901.000
		41.552.000	35.004.000

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Voor een specificatie van bovenstaande bedragen wordt verwezen naar de "Staat gewaarborgde geldleningen en andere garantieverplichtingen" die in de bijlagen is opgenomen. De waarborg is gestegen in 2020, maar voor deze € 15 miljoen heeft de betreffende woningbouwvereniging nog geen geldlening aangetrokken. Niettemin wordt onze waarborg hier integraal vermeld.

Naast deze waarborgen fungeert de gemeente ook als gedeeltelijke achtervang voor de NHG hypotheken. Gezien de liquiditeitspositie van het fonds WEW en de verwachtingen worden de risico's hiervoor als nihil beschouwd. Derhalve is deze achtervangpositie niet in de berekening meegenomen.

B. Uitstaande Bouwfonds Stimuleringsleningen:

	Waarborging	31-12-2020	31-12-2019
- Verstrekte Bouwfonds stimuleringsleningen	100% gemeente	15.503	19.586 *)

*)In de jaarrekening van 2019 stond per 31-12-2019 een bedrag van € 23.354 vermeld. Dat was (op euro's na) de schuldrest van 31-12-2018.

LANGLOPENDE FINANCIELE VERPLICHTINGEN

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de Balans blijkende financiële verplichtingen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen.

Verplichting betreffende personeel, voormalig personeel en bestuurders.

Volgens het nieuwe Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is het niet noodzakelijk om de jaarlijks terugkerende verplichtingen op de balans tot uitdrukking te brengen als voorziening of overlopend passief. Wel dient de opname als 'niet uit de balans blijkende verplichtingen' te worden gehandhaafd. Deze dient alle informatie te bevatten om de omvang van de verplichtingen te kunnen vaststellen, te kwantificeren.

Opgebouwde rechten vakantiegeld € 10.675.
Met de invoering van het IKB per 1-1-2017 worden alle opgebouwde rechten van een jaar uiterlijk uitbetaald met de salarisrun van december. Dit betekent dat hier geen opgebouwde rechten kunnen worden vermeld, met uitzondering van de wethouders en burgemeester. Deze rechten bedragen € 10.675.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen.

- Recht op verliescompensatie in het kader van de vennootschapsbelasting
  Een pro forma berekening van het belastbaar bedrag van 2018 geeft aan dat er een fiscaal verlies wordt geleden. Afdracht van vennootschapsbelasting over 2018 is niet aan de orde.
  Onderaan de activa zijde van de balans is er ultimo 2019 geen toekomstig recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 te vermelden.

- Door het vroegtijdig afsluiten van de jaarrekening zijn diverse nota's waarvoor de werkzaamheden in 2020 zijn uitgevoerd in het dienstjaar 2021 verantwoord. Deze verantwoording heeft het rekeningsaldo van 2020 positief beïnvloed. Het saldo bedraagt € 33.900. Overigens is in de jaarrekening 2020 een bedrag verantwoord van € 66.800 van facturen waarvoor de werkzaamheden in 2019 zijn verricht. Per saldo € 32.900 positief effect op rekeningsaldo 2020.

- Gerechtelijke procedures en claims.
  Per 31 december zijn de lopende gerechtelijke procedures en claims op de gemeente in beeld gebracht.
  Het betreft hier:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

A. Zaken waarover de commissie bezwaarschriften heeft geadviseerd;
B. Personele aangelegenheden;
C. Letselschadeclaims;
D. Belastingprocedures
E. Beroepsprocedures Bestemmingsplan en
F. Juridische procedure zwembad

Nog niet bekend is wat de financiële consequenties zijn.

- Voor de verkoop van d'Olde Skoele is in 2020 een overeenkomst getekend. De leveringsakte passeert in de loop van het tweede halfjaar van 2021 pas bij de notaris. Dit vanwege het vereiste van de bestemmingsplanwijziging. De verkoopbate is dan ook in 2021 worden verantwoord.

- Voor onder andere de aanleg van het nieuwe stelsel op- en afritten A28 bij het bedrijventerrein H2O is in 2019 een samenwerkingsovereenkomst getekend. Gemeente Hattem zal hiertoe € 1.000.000 bijdragen. Van dit bedrag is in 2019 en 2020 nog niets aan ons gefactureerd.

Niet uit de balans blijkende vorderingen

Voor het buitengebied zijn kosten gemaakt voor het opstellen van de bestemmingsplan buitengebied. De gemaakte kosten tot nu toe bedragen € 264.000. Deze kosten kunnen in de toekomst worden verhaald op initiatiefnemers.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Overzicht van baten en lasten

Overzicht van baten en lasten 2020

Programma	Omschrijving	Raming begrotingsjaar vóór wijziging			Raming begrotingsjaar ná wijziging			Realisatie begrotingsjaar			Realisatie vorig begrotingsjaar		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
	Programma's:												
1	Sociaal sterk												
	1a - opgroeien en ontwikkelen	4.370	197	4.173	4.440	201	4.239	4.349	255	4.094	4.256	164	4.092
	1b - werk	3.678	1.784	1.894	5.805	3.697	2.108	4.693	3.028	1.665	3.674	1.775	1.899
	1c - zorg	2.911	82	2.829	2.946	194	2.752	2.877	210	2.666	2.609	309	2.301
	1d - welzijn en sport	1.845	75	1.770	1.985	123	1.862	2.419	553	1.866	1.977	132	1.845
2	Wonen, werken en recreëren												
	2a - ruimtelijke ontwikkeling	1.447	493	954	1.739	723	1.016	1.822	1.018	805	1.447	231	1.217
	2b - economische ontwikkeling	644	128	516	778	263	515	2.254	1.763	491	2.638	2.892	-254
	2c - fysieke leefomgeving	4.150	557	3.593	4.192	629	3.563	4.359	866	3.494	4.407	1.074	3.333
3	Besturen en organiseren												
	3a - netwerken en besturen	2.156	86	2.070	2.206	136	2.070	2.394	194	2.201	2.309	84	2.224
	3b - dienstverlening	239	175	64	239	175	64	219	149	70	254	196	59
	3c - financiën												
	3d - gemeentelijke organisatie												
4	Bedrijfsvoering												
	4a - overhead	4.309	329	3.980	4.572	370	4.202	4.944	478	4.465	4.751	530	4.221
	Subtotaal programma's	25.749	3.906	21.843	28.902	6.510	22.391	30.330	8.514	21.816	28.321	7.386	20.935
	Algemene dekkingsmiddelen:												
	- Lokale heffingen	326	6.134	-5.808	260	5.976	-5.716	277	6.050	-5.774	977	5.696	-4.719
	- Algemene uitkering		14.592	-14.592		15.187	-15.187		15.242	-15.242		14.338	-14.338
	- Integratie uitkering sociaal domein		1.115			1.276	-1.276		1.276	-1.276		1.165	-1.165
	- Dividend	1	238	-237	01	285	-284		285	-285		382	-382
	- Saldo van de financieringsfunctie												
	- Overige algemene dekkingsmiddelen	172	45	127	266	15	251	168	15	153	16	13	03
	Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	499	22.124	-21.625	527	22.740	-22.213	445	22.868	-22.424	992	21.594	-20.601
	Onvoorziene uitgaven	16		16	16		16	06		06	13		13
	Heffing vennootschapsbelasting (VPB)							-12		-12	05		05
	Gerealiseerd totaal saldo baten en lasten	26.264	26.030	234	29.444	29.250	195	30.769	31.382	-613	29.331	28.980	351
	Toevoeging/onttrekking aan reserves:												
1	Sociaal sterk												
	1a - opgroeien en ontwikkelen											240	-240
	1b - werk		14	-14		86	-86		63	-63	21	126	-105
	1c - zorg				120		120	120		120	179		179
	1d - welzijn en sport		18	-18		48	-48		41	-41		18	-18
2	Wonen, werken en recreëren												
	2a - ruimtelijke ontwikkeling		2	-2	45	193	-148		92	-92		117	-117
	2b - economische ontwikkeling	100	213	-113	116	273	-158	116	179	-63	172	367	-195
	2c - fysieke leefomgeving	9	33	-24	09	119	-109	48	33	15	214	455	-241
3	Besturen en organiseren												
	3a - netwerken en besturen		79	-79		79	-79		79	-79		112	-112
	3b - dienstverlening												
	3c - financiën		36	-36	257	353	-96	257	347	-90	2.491	2.172	319
	3d - gemeentelijke organisatie												
4	Bedrijfsvoering												
	4a - overhead		25	-25		33	-33		21	-21		52	-52
	Gerealiseerd resultaat	75		**75**	602	160	**442**				232		**232**
	Totaal mutaties reserves	184	420	-236	1.149	1.344	-195	541	855	-314	3.308	3.658	-351
	Gerealiseerd resultaat	26.448	26.450	**-2**	30.594	30.594	**00**	31.310	32.237	**-927**	32.638	32.638	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Deze toelichting bestaat uit twee delen namelijk een algemeen deel en een toelichting per product.

Algemeen

Met ingang van de invoering van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) is de programma-verantwoording verplicht voorgeschreven. Deze verandering is een gevolg van de dualisering en maakt onderdeel uit van het jaarverslag. Het jaarverslag kent een programmaverantwoording die op hoofdlijnen de doelstellingen weergeeft. Naast welke investeringen daarvoor zijn gedaan geeft het ook antwoord op de vragen: "Wat wilden we bereiken?", "Wat hebben we daarvoor gedaan?", "Wat is het resultaat?" en "Wat heeft het gekost?" Daarnaast is in beeld gebracht welke (nieuwe) ontwikkelingen zijn gesignaleerd en welke te nemen maatregelen hierbij wenselijk zijn.
Naast het jaarverslag is de jaarrekening de plek voor de cijfers. De jaarrekening bestaat uit het overzicht van baten en lasten, de balans en de verantwoordingsinformatie over een aantal specifieke uitkeringen. Onder het begrip SISA (Single Information Single Audit) wordt hiervoor een overzicht opgenomen.
In het overzicht van baten en lasten vindt de analyse plaats tussen de begroting ná wijziging en de werkelijke cijfers per product.

Omdat de personeel- en kapitaallasten een belangrijk onderdeel van de rekening van baten en lasten vormen, worden die hieronder nader toegelicht.

Toelichting personeelslasten 2020

De personeelslasten zijn inclusief de lasten van het voormalig personeel.

	Begroting	Werkelijk
Personeelslasten volgens begroting	7.154.800	
Stelposten:		
- Dienstreizen/overwerk/vuilwerktoelage/FPU etc.	53.000	
- Loonkostenstijging	369.800	
- Voormalig personeel (tlv reserve frictiekosten)	79.200	
- Continuïteitsbudget/initiatiefvoorstellen	54.200	
Totaal opgenomen in de begroting	7.711.000	6.839.200
Per saldo jaarrekening voordeliger		- 871.800

Begroot

Op de personeelsbegroting zijn in 2020 geen begrotingswijzigingen doorgevoerd.

De begrote kosten voor dienstreizen, overwerk et cetera zijn verdisconteerd in de reguliere salariskosten.
De loonkostenstijging is een uitwerking van het akkoord dat is gesloten tussen de vakbonden en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. De Cao loopt van 1 januari 2019 tot 1 januari 2021. Voor de begroting 2020 is uitgegaan van een percentage loonkostenstijging met 5% en een stijging van de pensioenpremie met 2,2%.

De kosten van het voormalig personeel en bestuurders worden ten laste van de reserve frictiekosten gebracht.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Realisatie

Personeel

Over 2020 is voor een bedrag van € 871.800 minder aan personeelslasten uitgegeven dan was begroot. Hierbij dient er rekening mee gehouden te worden dat loonkostenvergoedingen door inzet van personeel in samenwerkingsverband (H2O) niet met de salarisstaat worden verrekend.
Voor de ruimte in de salarisstaat, ontstaan door de diverse mutaties in het personeel als gevolg van ziekte, zwangerschap of vertrek, is, om de werkzaamheden en dienstverlening te continueren, gebruik gemaakt van de inhuur van derden.

De onderschrijding in de personeelsbegroting is onder andere ontstaan door:

- Raad De raadsvergoeding is vanaf de installatie van de nieuwe raadsleden op 29 maart 2018 verhoogd. De begroting 2020 was hier nog onvoldoende op aangepast. Compensatie is verkregen in de algemene uitkering	34.200 N
- Personeel BDV. Kosten van juridische kwaliteit worden doorberekend aan de gemeente Heerde. Daartegenover staat dat kosten van inkoop, informatieveiligheid, gegevensbescherming en de privacy officer worden doorbelast door de gemeenten Heerde en Oldebroek. Functionele doorbelasting wordt verantwoord onder inhuur omdat het geen personeel betreft in dienst van de gemeente Hattem. Verder zijn er in 2019 vacatures ontstaan door het vertrek van een tweetal adviseurs HRM. Invulling in loondienst heeft in 2020 gedeeltelijk plaatsgevonden waarbij één adviseur vanuit interne kandidaten is geplaatst.	218.700 V
- Personeel O&A Als gevolg van het hoge percentage zwangerschaps- en bevallingsverloven heeft voor de continuering van de werkzaamheden inhuur plaatsgevonden. Van het UWV zijn hiervoor Wazo vergoedingen ontvangen. Daarnaast zijn op meerdere functies het afgelopen jaar vacatures ontstaan (o.a. eenheidsmanager, adviseur milieu en de strategisch beleidsmedewerker). Hierdoor heeft externe inzet plaatsgevonden.	322.900 V
- Personeel Realisatie en Beheer Op meerdere functies zijn vacatures ontstaan als gevolg van pensionering of vertrek (o.a. op bouwkunde en civiel). Voor inzet van personeel bij de buitendienst is een loonkostensubsidie ontvangen. Daarnaast is personeel ingehuurd via de payroll constructie.	183.600 V
- Personeel P&S Door ontstane vacatures binnen onder andere de eenheden Ontwikkeling en Advies en Bedrijfsvoering zijn interne kandidaten vanuit de eenheid Publiek en Service geplaatst. Bij het servicecentrum is personeel ingezet via de payroll constructie.	85.400 V
- Stelposten. Betreft de stelposten voor dienstreizen, ambtsjubilea, beloningsbeleid, calamiteitenregeling et cetera. De kosten zijn verantwoord op de reguliere salarissen. Daarnaast is een bedrag opgenomen voor de continuering van de dienstverlening en is een percentage van de loonsom geraamd voor initiatiefvoorstellen. Kosten zijn hoofdzakelijk verantwoord onder inhuur.	96.800 V
- Diversen	1.400 N
Totaal	871.800 V

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Inhuur

Over 2020 heeft inzet van derden plaatsgevonden op projecten en investeringen en zijn werkzaamheden verricht voor de reguliere exploitatieproducten als gevolg van onder andere ziekte en ondersteuning. Ook wordt personeel ingehuurd waarbij de payroll constructie is gekozen.

Het totaalbedrag dat in 2020 aan personeel is ingehuurd bedraagt € 1,6 miljoen en is 19% van het totaal aan personele inzet.

Het totaalbedrag van € 1,6 miljoen is op hoofdlijnen toegerekend aan:

Externe inhuur		
Projecten:		
Omgevingswet	91.300	
Sociaal Domein (waaronder loket 0-100)	16.300	
Woonzorgzone en 't Veen	63.900	
Projecten (waaronder Binnenstad, KCC, Geldersedijk etc.)	142.600	
		314.100
Exploitatie:		
Waaronder Servicedesk, Wet maatschappelijke ondersteuning, griffie, vergunningverlening en handhaving, garantiebanen, beschut werken etc.		797.800
Bedrijfsvoering / overhead:		
Waaronder Planning & Control, HRM, Wnra, inkoop en aanbesteding, Algemene verordening gegevensbescherming, digitale informatievoorziening, zaakgewijs werken etc.		475.400
Totaal:		1.587.300

Toelichting kapitaallasten 2020

Vergelijking begroting na wijziging 2020 – rekening 2020

	Rekening 2019	**Begroting 2020**	**Rekening 2020**	**Verschil**
Afschrijvingslasten	1.268.000	1.314.800	1.226.700	88.100 V
Afschrijving Meerjareninvesteringsprogramma (MIP)		-15.100		15.100 N
- afwaardering / extra afschrijving	200.000		63.800	63.800 N
- begrotingswijzigingen Najaarsnota	173.000	60.500		60.500 V
	1.641.000	1.360.200	1.290.500	69.700 V
Rentelasten	327.000	368.900	355.900	13.000 V
Rente Meerjareninvesteringsprogramma (MIP)		3.700		3.700 V
	327.000	372.600	355.900	16.700 V
	1.968.000	1.732.800	1.646.400	86.400 V

Algemeen

In de financiële verordening van de gemeente Hattem (artikel 212 Gemeentewet) zijn de uitgangspunten voor het financieel beleid, alsmede voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

de gemeente Hattem geformuleerd. In artikel 9 van de verordening zijn – overeenkomstig het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) – de uitgangspunten voor de waardering en afschrijving van de vaste activa opgenomen.
Waardering en afschrijving van vaste activa vindt plaats zoals vastgelegd in de bij artikel 9 van de financiële verordening opgenomen bijlage. De financiële verordening is door de raad vastgesteld in de vergadering van 6 mei 2019 en is in werking getreden op 1 januari 2019.

Dekking van investeringen uit reserves
Gemeentelijk Afvalwaterketenplan
Kapitaallasten van investeringen in rioleringsprojecten worden voor alleen het eerste jaar gedekt uit de egalisatiereserve rioolrecht.

Onderhoud gebouwen
In 2016 is de egalisatiereserve gebouwen gevormd om grote schommelingen in de reguliere exploitatie op te kunnen vangen. Aan geplande investeringen en groot onderhoud ligt het meerjarenonderhoudsplan gebouwen ten grondslag.
Wanneer uitgaven worden gedaan ten behoeve van het behoud van de oorspronkelijke kwaliteit en levensduur van een actief is er sprake van onderhoud. Niet 'levensduur verlengende' kosten worden rechtstreeks ten laste gebracht van de reserve. Wel 'levensduur verlengende' werkzaamheden worden aangemerkt als investeringen en geactiveerd. De jaarlijkse afschrijvingslasten worden ten laste gebracht van de egalisatiereserve gebouwen.

Het voordeel op de kapitaallasten kan als volgt worden gespecificeerd:

- **Rente € 16.700 voordeel**
  Het percentage dat is gehanteerd als renteomslag bedraagt overeenkomstig de begroting 2020 1,5%.
  Hoewel de boekwaarde van de rekening per 1-1-2020 ten opzichte van de boekwaarde zoals berekend ten tijde van de begroting 2020 is gestegen (door met name de boekwaarde van het intergemeentelijk bedrijventerrein), is de stand van de activa waarover de omslagrente van toepassing is lager.
  Oorzaak ligt voornamelijk in het later opstarten van voorgenomen investeringen. Het saldo ligt ten opzichte van de begroting € 1,1 miljoen lager waardoor er minder rentelasten zijn doorbelast.

- **Afschrijving € 69.700 voordelig**
  Bij de najaarsnota 2020 heeft een bijstelling plaatsgevonden als gevolg van opbrengsten grondverkopen. Op de activa staat is separaat een perceel grond aan de gapersweg afgeboekt.
  Voordeel op de afschrijvingslasten is ontstaan doordat er met een aantal investeringen pas na 1 januari 2020 is gestart. Overeenkomstig de financiële verordening start de afschrijving pas na realisatie van het werk. Belangrijkste investeringen waar de afschrijvingslasten lager liggen dan begroot zijn de uitvoerings-werkzaamheden beleidsplan openbare verlichting, riolering en waterzuivering, digitalisering van het archief en vervanging van het applicatielandschap ICT.

Investeringsprogramma
Bij programma 3C is de voortgang van de voorgenomen investeringen in beeld gebracht. De investeringen 2019 hebben een totaal volume aan vermeerderingen van € 4,4 miljoen. Het volume is ten opzichte van 2019 met € 1,9 miljoen afgenomen.
Het investeringsvolume over de laatste 10 jaren kan als volgt worden weergegeven:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

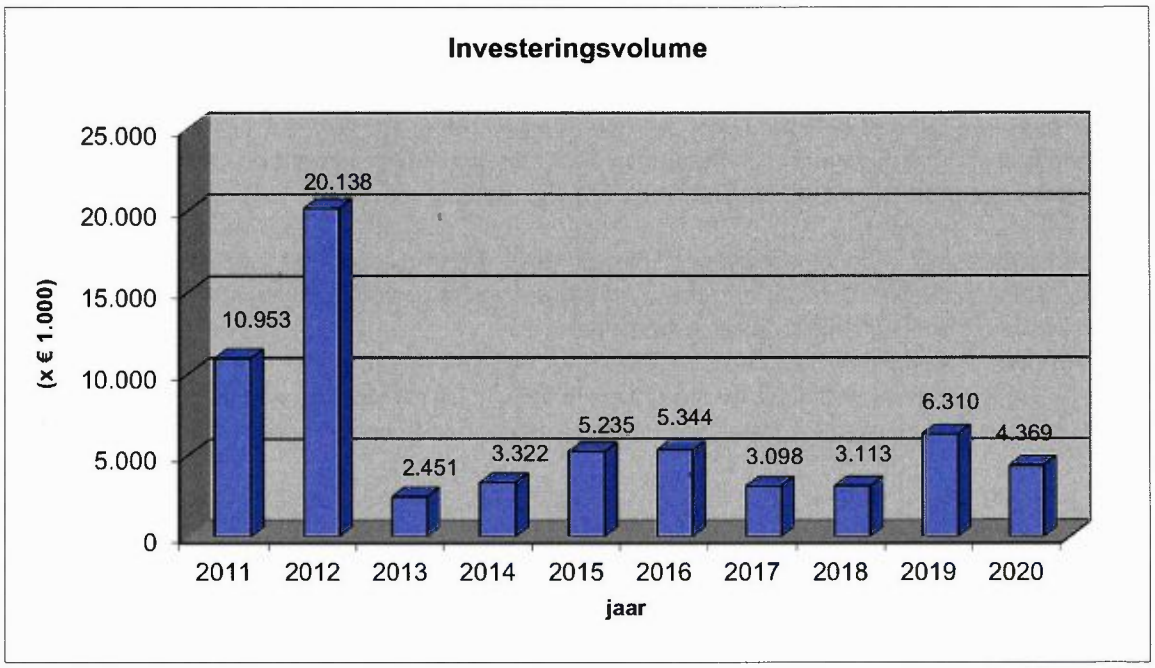

Onderverdeeld voor 2020 naar (deel)programma:

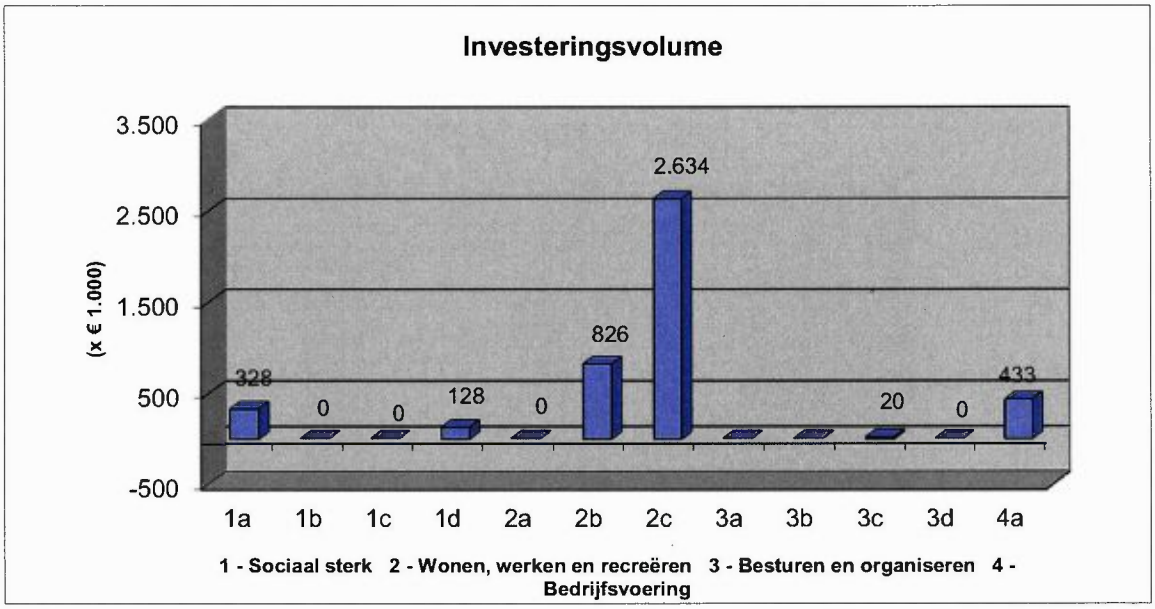

Onder deelprogramma 4a - bedrijfsvoering en overhead - zijn op basis van de BBV regelgeving de investeringen in de gemeentelijke bedrijfsvoering opgenomen (huisvesting, ICT, machines etc.).

Onderstaand worden per programma de belangrijkste verschillen tussen de realisatie en de begroting na wijziging met betrekking tot de directe kosten en baten weergegeven.

Relevant hierbij is het zogenaamde 'begrotingscriterium'. De toe te passen normen hiervoor zijn op hoofdlijnen door de wetgever bepaald (artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet) en worden door de gemeenteraad zelf nader ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer (artikel 212 Gemeentewet).

De door de raad gestelde kaders zijn bepalend voor de invulling van het budgetbeheer door het college. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en de lasten binnen de begroting

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig aan de raad worden gemeld, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Eén van de aspecten die met betrekking tot het begrotingscriterium speelt is dat bestedingen boven het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig zijn. Toch kan voor de accountant bij de controle vaststaan dat een aantal (begrotings)overschrijdingen binnen de beleidskaders van de raad valt.

Deze overschrijdingen (en onderschrijdingen) dienen goed herkenbaar in de jaarrekening te worden opgenomen. Door het vaststellen van de rekening door de raad waarin die uitgaven wel zijn opgenomen worden de desbetreffende uitgaven alsnog geautoriseerd.
Het gaat om overschrijdingen waarbij het college bij het doen van de uitgaven binnen het door de raad uitgezette beleid is gebleven. Wel moet de accountant in het verslag van bevindingen de bedragen, waarvan het college in de jaarrekening heeft aangegeven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde stellen.
Begrotingsoverschrijdingen binnen bestaand beleid worden door de accountant niet in de overweging, om al of niet een goedkeurende verklaring af te geven, betrokken. Het wel of niet vaststellen van de rekening door de raad heeft overigens geen invloed op de strekking van de rechtmatigheidsverklaring van de accountant. De verklaring wordt afgegeven bij de door het college opgemaakte jaarrekening.
Onder "begrotings(on)rechtmatigheid zijn de kostenoverschrijdingen nader gespecificeerd. Hoewel de raad bij het vaststellen van de begroting voor 2020 de autorisatie heeft afgegeven per programma zijn wel de 'overschrijdingen' in beeld gebracht per deelprogramma.
Voor 2020 geldt dat alleen Programma 4 - Bedrijfsvoering (overhead) de beschikbaar gestelde begrotingsruimte het afgelopen jaar heeft overschreden.

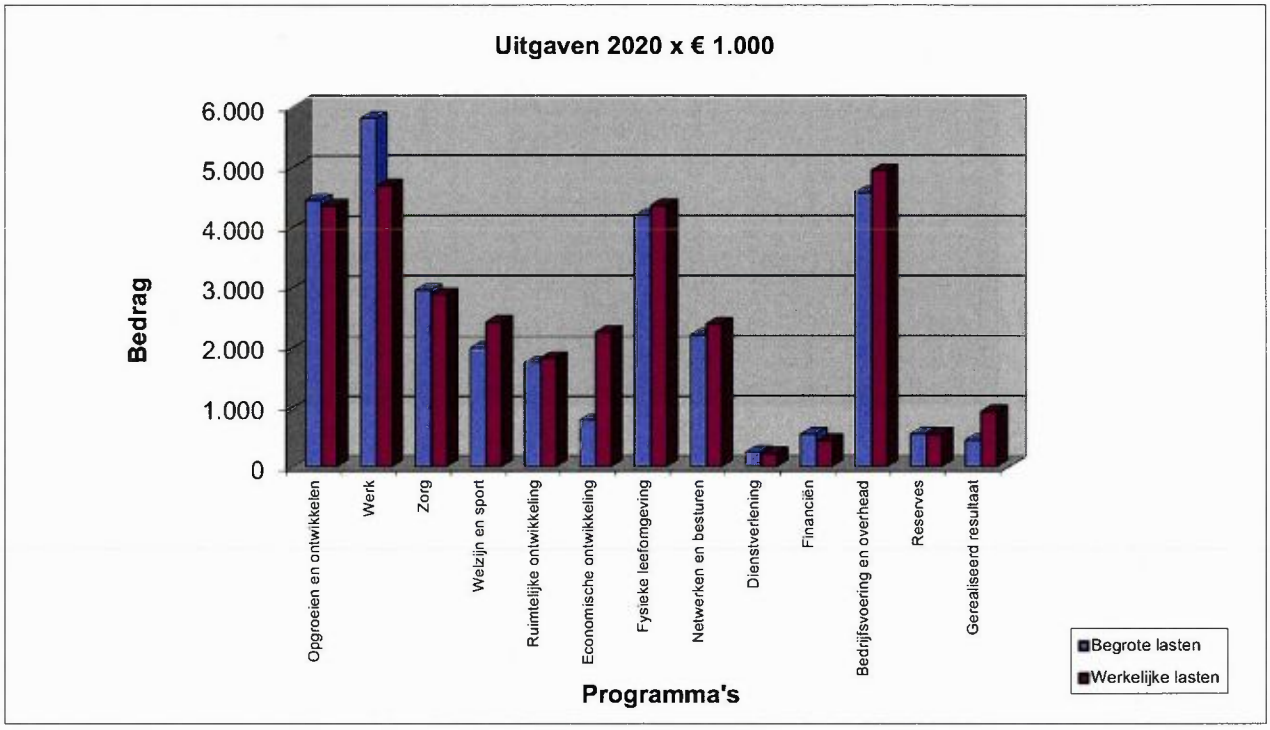

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Programma 1 – Sociaal sterk
1a - Opgroeien en ontwikkelen

Het gerealiseerde resultaat tussen de begroting na wijziging en de rekening bedraagt € 146.000,-- voordelig:

x € 1.000,--	Begroting	Na wijz.	Rekening	Saldo
Lasten	4.370 N	4.440 N	4.349 N	91 V
Baten	197 V	201 V	255 V	55 V
Gerealiseerd totaal	4.173 N	4.239 N	4.094 N	146 V
Verrekening reserves				
Gerealiseerd resultaat	4.173 N	4.239 N	4.094 N	146 V

Het voordelig saldo van € 146.000,-- is ontstaan door:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Onderwijs	34	23	-11
- Leerlingenvervoer	270	269	-2
- Onderwijshuisvesting	263	269	6
- Leerplicht	37	39	2
- Voorschoolse voorzieningen	39	-11	-49
- Volksgezondheid	513	487	-25
- Preventief jeugdbeleid	55	36	-20
- Decentralisatie Jeugdzorg	3.028	2.982	-46
Opgroeien en ontwikkelen	**4.239**	**4.094**	**-145**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Onderwijs (V)
  - Vanwege Corona en de tijdelijke sluiting van het zwembad heeft er een aantal maanden geen schoolzwemmen plaatsgevonden
- Voorschoolse voorzieningen (V)
  - Op de Corona compensatie voor kinderopvang van ouders met cruciale beroepen is weinig aanspraak gemaakt en het restant bedrag wordt overgeheveld naar 2021. Vanwege de vaststelling van de subsidie peuteropvang 2019 is een bedrag terugontvangen.
- Volksgezondheid (V)
  - Door Corona is het toezicht op de kinderopvang tijdelijk afgeschaald met minder inspecties en lagere lasten tot gevolg. Vanwege de vaststelling van de subsidie JGZ, CJG en Maatschappelijk werk 2019 is een bedrag terugontvangen.
- Preventief jeugdbeleid (V)
  - Een aantal wel begrote activiteiten zijn niet uitgevoerd.
- Decentralisatie Jeugdzorg (V)
  - Verwezen wordt naar de toelichting in paragraaf H - decentralisaties

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Programma 1 – Sociaal sterk
1b - Werk

Het gerealiseerde resultaat tussen de begroting na wijziging en de rekening bedraagt € 443.000,-- voordelig:

x € 1.000,--	Begroting	Na wijz.	Rekening	Saldo
Lasten	3.678 N	5.805 N	4.693 N	1.112 V
Baten	1.784 V	3.697 V	3.028 V	669 N
Gerealiseerd totaal	1.894 N	2.108 N	1.665 N	443 V
Verrekening reserves	14 V	86 V	63 V	23 N
Gerealiseerd resultaat	1.880 N	2.022 N	1.602 N	420 V

Het voordelig saldo van € 443.000,-- is ontstaan door:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Inkomensondersteuning	307	295	-13
- Inburgering	118	112	-6
- Participatie	233	169	-64
- Sociale werkvoorziening	1.092	1.001	-91
- Uitkeringen	357	97	-260
- Volwasseneneducatie	0	-9	-9
Werk	**2.108**	**1.665**	**-443**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Inkomensondersteuning (V)
  - Er is minder aanspraak gemaakt op het maatwerkfonds dan geraamd
- Participatie (V)
  - Bij het opstellen van de begroting is voorzien dat er in 2020 een onderbesteding zou gaan plaatsvinden. Een deel van het restantbedrag wordt overgeheveld naar 2021 en ingezet voor de inburgering nieuwkomers (Grenzeloos)
- Sociale Werkvoorziening (V)
  - Voor in het verleden betaalde transitievergoedingen (destijds als lasten geboekt) kn alsnog compensatie worden aangevraagd. Het merendeel van de aanvragen is al toegekend en voor een deel wordt de toekenning in de eerste helft van 2021 verwacht
- Uitkeringen (V)
  - De uitkering BUIG (baten) was € 60.000 dan begroot. En de lasten Participatiewet, de IOAW en de IOAZ waren per saldo € 200.000 lager dan begroot.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Programma 1 – Sociaal sterk
1c - Zorg

Het gerealiseerde resultaat tussen de begroting na wijziging en de rekening bedraagt € 86.000,- voordelig:

x € 1.000,--	Begroting	Na wijz.	Rekening	Saldo
Lasten	2.911 N	2.946 N	2.877 N	70 V
Baten	82 V	194 V	210 V	16 V
Gerealiseerd totaal	2.829 N	2.752 N	2.666 N	86 V
Verrekening reserves		120 N	120 N	
Gerealiseerd resultaat	2.829 N	2.872 N	2.786 N	86 V

Het voordelig saldo van € 86.000,-- is ontstaan door:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Collectieve en individuele begeleiding	2.099	2.082	-17
- Decentralisatie WMO/AWBZ	180	144	-36
- Collectieve en individuele begeleiding (2)	127	130	3
- Decentralisatie WMO/AWBZ (2)	442	429	-13
- WMO MO/BW	-96	-118	-22
Zorg	**2.752**	**2.666**	**-86**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Collectieve en individuele begeleiding (V)
  - Een mix van hogere lasten Wmo huishoudelijke hulp, lagere lasten Wmo zorg in natura, hogere lasten Vervoersvoorzieningen en hogere baten Wmo eigen bijdrage zorgt per saldo voor een voordeel ten opzichte van het budget.
- Decentralisatie Wmo/Awbz (V)
  - Zowel op het reguliere budget als op een eenmalig budget in 2020 zijn de lasten lager dan begroot
- WMO MO/BW
  - Het van het Rijk ontvangen bedrag in verband met dak- en thuislozen is in 2020 niet ingezet en wordt overgeheveld naar 2021.

Verder wordt verwezen naar paragraaf H - Decentralisaties

Programma 1 – Sociaal sterk
1d - Welzijn en sport

Het gerealiseerde resultaat tussen de begroting na wijziging en de rekening bedraagt € 4.000,- nadelig:

x € 1.000,--	Begroting	Na wijz.	Rekening	Saldo
Lasten	1.845 N	1.985 N	2.419 N	434 N
Baten	75 V	123 V	553 V	430 V
Gerealiseerd totaal	1.770 N	1.862 N	1.866 N	4 N
Verrekening reserves	18 V	48 V	41 V	7 N
Gerealiseerd resultaat	1.752 N	1.814 N	1.825 N	11 N

Het nadelig saldo van € 4.000,-- is ontstaan door:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Kulturhus en zwembad	774	774	
- Bibliotheek	208	211	3
- IJsbaan	2		-1
- Sport	276	315	39
- Gymnastiekaccommodaties	134	129	-6
- Kunst en Cultuur	283	242	-41
- Mantelzorg en vrijwilligerswerk	184	195	10
Welzijn en sport	**1.862**	**1.866**	**4**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Sport (N)
  - In het eerste pakket steunmaatregelen Corona heeft de raad besloten geen OZB op te leggen aan sportverenigingen. Administratief is de budgetwijziging verwerkt als lagere begrote baten OZB. In de uitvoering / realisatie is de compensatie geboekt als lasten op het product Sportactiviteiten.
- Kunst en Cultuur (V)
  - In het tweede pakket steunmaatregelen Corona heeft de raad besloten middelen beschikbaar te stellen voor lokale culturele voorzieningen. Het overgrote deel daarvan wordt overgeheveld naar 2021. Met het besluit over her derde pakket aan steunmaatregelen heeft de raad akkoord gegeven voor de uitvoering in 2021.

Begrotings(on)rechtmatigheid

omvang	oorzaak	'soort' afwijking	onrechtmatig
€ 39.000,--	Kosten veroorzaakt op Sport (compensatie OZB als gevolg van Corona)	Budgetoverschrijding wordt gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten	Nee

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Programma 2 – Wonen, werken en recreëren
2a - Ruimtelijke ontwikkeling

Het gerealiseerde resultaat tussen de begroting na wijziging en de rekening bedraagt € 211.000,- voordelig:

x € 1.000,--	Begroting	Na wijz.	Rekening	Saldo
Lasten	1.447 N	1.739 N	1.822 N	84 N
Baten	493 V	723 V	1.018 V	294 V
Gerealiseerd totaal	954 N	1.016 N	805 N	211 V
Verrekening reserves	2 V	148 V	92 V	57 N
Gerealiseerd resultaat	952 N	868 N	713 N	154 V

Het voordelig saldo van € 211.000,-- is ontstaan door:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Ruimtelijke ordening	279	247	-32
- Vergunningverlening en handhaving	-84	-137	-53
- Wonen	34	25	-9
- Erfgoed	150	136	-14
- Milieu en duurzaamheid	397	182	-215
- Omgevingsvergunning	240	352	113
Ruimtelijke ordening	**1.016**	**805**	**-211**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Ruimtelijke ordening (V)
  - Betreft voornamelijk hogere opbrengsten als gevolg van gesloten anterieure overeenkomsten bestemmingsplannen.
- Vergunningverlening en handhaving (V)
  - Extra personele inzet ten behoeve van bouwprojecten en inzet formatie Bijzonder Opsporingsambtenaar (BOA) (N)
  - Hogere legesopbrengsten projecten Zonnepark en , 't Veen Noord (V)
  - Kosten externe Juridische ondersteuning (N)
- Erfgoed (V)
  - Voorgenomen buitengewoon onderhoud aan de Dijkpoort is doorgeschoven naar 2021. De kosten worden verrekend met de reserve onderhoud gebouwen (V)
- Milieu en duurzaamheid (V)
  - Voor klimaat en duurzaamheid zijn extra middelen beschikbaar gesteld. De stip op de horizon is een klimaatneutraal Hattem in 2050. De gelden voor o.a. warmtetransitie, biodiversiteit en geluidsvoorzieningen Nieuweweg zijn nog niet volledig aangewend en worden via een budgetoverheveling beschikbaar gesteld in 2021 (V)
- Omgevingsvergunning (N)
  - Betreft het doorlopen van procedures tot het vaststellen van bestemmingsplannen buitengebied waarop de procedurele versnellingen van de Crisis- en herstelwet (Chw) van toepassing zijn (N)
  - Kosten externe projectondersteuning invoering omgevingswet (N)

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Programma 2 – Wonen, werken en recreëren
2b - Economische ontwikkeling

Het gerealiseerde resultaat tussen de begroting na wijziging en de rekening bedraagt € 24.000,- voordelig:

x € 1.000,--	Begroting	Na wijz.	Rekening	Saldo
Lasten	644 N	778 N	2.254 N	1.476 N
Baten	128 V	263 V	1.763 V	1.500 V
Gerealiseerd totaal	516 N	515 N	491 N	24 V
Verrekening reserves	113 V	158 V	63 V	95 N
Gerealiseerd resultaat	403 N	357 N	428 N	71 N

Het voordelig saldo van € 24.000,-- is ontstaan door:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Straatmarkten	3	2	-1
- Economie	51	52	1
- Recreatie en toerisme	247	256	10
- Vastgoed	208	179	-29
- Bouwgrondexploitatie	6	1	-5
Economische ontwikkeling	**515**	**491**	**-24**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Recreatie en toerisme (N)
  - Door de sluiting van o.a. horecagelegenheden als gevolg van de Corona-maatregelen is er in de binnenstad tijdelijk een toiletunit geplaatst (N)
- Vastgoed (V)
  - Vanuit 2019 is op begrotingsbasis een budget overgeheveld naar 2020 voor door de gemeente uit te voeren werkzaamheden als gevolg van een grondverkoop op Netelhorst. De kosten van de werkzaamheden zijn lager uitgevallen (V)

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Programma 2 – Wonen, werken en recreëren
2c - Fysieke leefomgeving

Het gerealiseerde resultaat tussen de begroting na wijziging en de rekening bedraagt € 70.000,- voordelig:

x € 1.000,--	Begroting	Na wijz.	Rekening	Saldo
Lasten	4.150 N	4.192 N	4.359 N	168 N
Baten	557 V	629 V	866 V	237 V
Gerealiseerd totaal	3.593 N	3.563 N	3.494 N	70 V
Verrekening reserves	24 V	109 V	15 N	124 N
Gerealiseerd resultaat	3.569 N	3.454 N	3.509 N	54 N

Het voordelig saldo van € 70.000,-- is ontstaan door:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Groen, natuur en landschap	676	737	62
- Water	842	773	-68
- Speelvoorzieningen	70	70	
- Afval	907	853	-54
- Onderhoud stortplaats	-2		2
- Verkeer en openbaar vervoer	106	115	9
- Wegen	767	763	-4
- Verlichting	190	169	-21
- Gladheidsbestrijding	21	11	-9
- Begraafplaats	-13	1	13
Fysieke leefomgeving	**3.563**	**3.494**	**-70**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Groen, natuur en landschap (N)
  - Voor de groenvisie en geveltuinen binnenstad is op het meerjareninvesterings-programma een budget beschikbaar gesteld. De kosten van de visie zijn op grond van de BBV-richtlijnen verantwoord op de exploitatie (N)
  - Door ziekte als gevolg van Corona is buitendienstpersoneel uitgevallen. De werkzaamheden zoals groenonderhoud zijn uitbesteed (N)
- Water (V)
  - Betreft onder andere de verwerking van de afrekeningen 2019 en 2020 van de Rova. De kosten op het product riolering en waterzuivering worden verrekend met de hiervoor ingestelde voorziening waarbij ook de BTW en directe loonkosten worden betrokken (V)
- Afval (V)
  - In april 2020 is overgegaan op een ander contract met Nedvang. Hierdoor zijn de kosten van verwerken en sorteren lager geworden (V)
  - Positieve afrekening 2019 van de Rova als gevolg van hogere inkomsten uit papier (V)
- Verlichting (V)
  - Voor de openbare verlichting is in 2020 begonnen met het maken van een uitvoeringsplan om nu op korte termijn de gehele installatie te verduurzamen. We verwachten in 2021 een groot deel van de installatie alsnog te verduurzamen. Voor 2020 is een incidenteel voordeel ontstaan op de post kapitaallasten (V)
- Begraafplaats

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- Als gevolg van de hogere opbrengsten op de begraafplaats is ook de dotatie aan de voorziening afkoopsommen onderhoud graven toegenomen (N)

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Programma 3 – Besturen en organiseren
3a - Netwerken en besturen

Het gerealiseerde resultaat tussen de begroting na wijziging en de rekening bedraagt € 131.000,-- nadelig:

x € 1.000,--	Begroting	Na wijz.	Rekening	Saldo
Lasten	2.156 N	2.206 N	2.394 N	189 N
Baten	86 V	136 V	194 V	58 V
Gerealiseerd totaal	2.070 N	2.070 N	2.201 N	131 N
Verrekening reserves	79 V	79 V	79 V	
Gerealiseerd resultaat	1.991 N	1.991 N	2.122 N	131 N

Het nadelig saldo van € 131.000,-- is ontstaan door:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Raad en commissies	437	504	67
- Burgemeester en Wethouders	694	734	40
- Bestuursondersteuning	14	16	1
- Verkiezingen	17	11	-7
- Integrale veiligheid	774	802	28
- Rampenbestrijding	28	27	
- Externe betrekkingen	105	106	1
- Externe betrekkingen H2O			
Besturen en netwerken	**2.070**	**2.201**	**131**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Raad en commissie (N)
  - Vergoedingen raadsleden (N)
    De raadsvergoeding is vanaf de installatie van de nieuwe raadsleden (29 maart 2018) verhoogd. De begroting 2020 was hier nog onvoldoende op aangepast. Compensatie is verkregen in de algemene uitkering
  - Afrekening accountantskosten controle gemeentelijke jaarrekening 2019 (N)
  - Kosten procedure benoeming nieuwe burgemeester (N)
- Burgemeester en wethouders (N)
  - Wachtgeld voormalig collegeleden (N)
  - Dotatie voorziening wethouders pensioenen (N)
    Door ProAmbt wordt jaarlijks een financieel verslag opgesteld. Hieruit blijkt dat een extra dotatie nodig is om de noodzakelijke reservewaarde per 31 december 2020 in de voorziening opgebouwd te hebben. Dit is nodig omdat de salarissen zijn gestegen en de rekenrente sterk is gedaald.
- Integrale veiligheid (N)
  - Onderhoud en vervanging (brandbeveiliging)installaties in de brandweerkazerne (N)
    Onderhoud aan de gebouwen wordt verrekend met de hiervoor ingestelde reserve.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Begrotings(on)rechtmatigheid

omvang	oorzaak	'soort' afwijking	onrechtmatig
€ 67.000,--	Raadsvergoeding	Kostenoverschrijding wordt gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten	Nee
	Accountantskosten	Kostenoverschrijding past binnen het bestaande beleid	Ja, maar telt niet mee voor het oordeel. Raad 29 juni 2020
	Burgemeester benoeming	Kostenoverschrijding past binnen het bestaande beleid	Ja, maar telt niet mee voor het oordeel. Raad 18 september 2020
€ 40.000,--	Pensioenvoorziening wethouders	Kostenoverschrijding past binnen het bestaande beleid	Ja, maar telt niet mee voor het oordeel. Raad 9 november 2019
€ 28.000,--	Onderhoud brandweerkazerne	Kostenoverschrijding wordt gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten	Nee

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Programma 3 – Besturen en organiseren
3b - Dienstverlening

Het gerealiseerde resultaat tussen de begroting na wijziging en de rekening bedraagt € 5.000,- nadelig:

x € 1.000,--	Begroting	Na wijz.	Rekening	Saldo
Lasten	239 N	239 N	219 N	20 V
Baten	175 V	175 V	149 V	26 N
Gerealiseerd totaal	64 N	64 N	70 N	5 N
Verrekening reserves				
Gerealiseerd resultaat	64 N	64 N	70 N	5 N

Het nadelig saldo van € 5.000,-- is ontstaan door:

Verschillenanalyse			
Bedragen (x € 1.000,--)	**begroting**	**rekening**	**verschil**
- Burgerzaken	64	70	5
Dienstverlening	**64**	**70**	**5**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan door:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Programma 3 - Besturen en organiseren
3c - Financiën

Het gerealiseerde resultaat tussen de begroting na wijziging en de rekening bedraagt (inclusief het exploitatieresultaat) € 587.000,- nadelig:

x € 1.000,--	Begroting	Na wijz.	Rekening	Saldo
Lasten	515 N	543 N	451 N	92 V
Baten	22.124 V	22.740 V	22.868 V	129 V
Gerealiseerd totaal	21.609 V	22.197 V	22.418 V	221 V
Verrekening reserves (3c)	36 V	96 V	90 V	6 N
Exploitatiesaldo 2020	75 N	442 N	928 N	486 N
Gerealiseerd resultaat	21.570 V	21.851 V	21.580 V	271 N

Op grond van de BBV-voorschriften worden kosten van overhead verantwoord op het programma Bedrijfsvoering. De voorliggende jaarrekening kent op het deelprogramma 'financiën' een nadelig saldo van € 587.000,-- (inclusief totaal reserves en het resultaat) ten opzichte van de begroting (na wijzigingen) en is opgebouwd uit:

Verschillenanalyse Bedragen (x € 1.000,--)	begroting	rekening	verschil
- Belastingen en heffingen	-5.777	-5.845	-68
- Heffing en invordering	142	156	14
- Nutsbedrijven	-246	-247	-1
- Financiering en dekkingsmiddelen	-38	-38	
- Algemene Uitkering	-16.464	-16.518	-54
- Algemene baten en lasten	144	34	-110
- Schade aan gemeente eigendommen	42	40	-2
- Mutaties reserves *	-637	-314	323
- Resultaat rekening van baten en lasten	442	928	486
Financiering en dekkingsmiddelen	**-22.392**	**-21.804**	**588**

* *Betreft het bedrag van de totale mutaties met de reserves exclusief de verrekening met het begrote resultaat 2020*

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Belastingen en heffingen (V)
  - Betreft het saldo van de diverse belastingsoorten.
    Precario (V)
    Betreft een naheffing 2019 en meer opgegeven meters van kabels en leidingen door Liander
    Toeristenbelasting (V)
    De verwachte opbrengst is als gevolg van de Corona-maatregelen neerwaarts bijgesteld. Inclusief een geringe naheffing over 2019 bedraagt de gerealiseerde opbrengst op grond van de opgelegde aanslagen het oorspronkelijk begrote bedrag
    Afvalstoffenheffing (N)
    Afrekening 2019 Diftar
    Rioolheffing (V)
    Betreft opbrengsten reinigingsrechten bedrijven
    Onroerende zaakbelastingen niet-woningen (V)
    In uitvoering van het raadsbesluit over het tweede pakket steunmaatregelen COVID-19 is een compensatiebudget opgevoerd ten behoeve van (buiten)sport-verenigingen. De compensatie is verantwoord bij het product sportactiviteiten

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

- Heffing en invordering (N)
  - Kwijtscheldingen gemeentelijke belastingen (N)
  - Consultantsvergoedingen WOZ bezwaren (N)
- Algemene uitkering (V)
  - Coronacompensatie / steunpakket (met name continuïteit van zorg en gemeentelijk schuldenbeleid) decembercirculaire
- Algemene baten en lasten (V)
  - De post onvoorziene uitgaven is in 2020 gedeeltelijk aangewend (V)
  - Betreft de inzet van mindere formatie in het kader van 'beschut werken' (V)
  - Stelpost compensatie loon- en prijsstijgingen waarvoor de toename van kosten verantwoord zijn op de reguliere producten (V)
- Mutaties reserves (N)
  - Per saldo is minder onttrokken aan de reserves dan begroot
- Begrotingsresultaat
  - Betreft een voordelig saldo ten opzichte van de begroting 2020 (Najaarsnota).

    Bij de Najaarsnota is een geprognosticeerd positief resultaat in beeld gebracht van € 422 duizend. De jaarrekening sluit met een positief resultaat van € 928 duizend.
    Het bedrag is op begrotingsbasis toegevoegd aan de algemene reserve.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Programma 4 - Bedrijfsvoering
4a - Bedrijfsvoering en overhead

Het gerealiseerde resultaat tussen de begroting na wijziging en de rekening bedraagt € 251.000,- nadelig:

x € 1.000,--	Begroting	Na wijz.	Rekening	Saldo
Lasten	4.309 N	4.572 N	4.932 N	359 N
Baten	329 V	370 V	478 V	108 V
Gerealiseerd totaal	3.980 N	4.202 N	4.453 N	251 N
Verrekening reserves	25 V	34 V	21 V	12 N
Gerealiseerd resultaat	3.955 N	4.168 N	4.432 N	263 N

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

Verschillenanalyse			
Begroting (x € 1.000,--)	**Begroting**	**rekening**	**verschil**
- Personeel	1.335	1.801	466
- Bedrijfsinformatie	566	381	-184
- Facilitaire zaken	2.196	2.204	8
- Advies en ondersteuning	27	22	-5
- Machines	78	91	14
Bedrijfsvoering / overhead	**4.202**	**4.499**	**299**

Verschillenanalyse			
Begroting (x € 1.000,--)	**Begroting**	**rekening**	**verschil**
- Kapitaallasten (treasury)	1	-46	-47
Totaal:	**4.203**	**4.453**	**251**

Dit voor- c.q. nadeel is hoofdzakelijk ontstaan op:

- Personeel (N)
  - Door ziekte, zwangerschaps- en ouderschapsverloven en vacatures als gevolg van vertrekkend personeel heeft er inzet van derden plaatsgevonden. De kosten van 'inhuur derden' is verantwoord onder personeel. Uitgebreidere analyse is opgenomen bij de toelichting op het overzicht van baten en lasten
- Bedrijfsinformatie (V)
  - Begroot is een stelpost voor ambtsjubilea, dienstreizen, overwerk, piketvergoedingen, continuïteit etcetera. De daadwerkelijke kosten zijn onder personeel verantwoord (V)
  - Expertmatige ondersteuning voor de doorontwikkeling van de organisatie (N)
  - Opschalingskorting Corona (V)
    Gezien de toegenomen financiële druk bij gemeenten door Corona heeft het kabinet besloten de oploop in de opschalingskorting voor gemeenten in de jaren 2020 en 2021 incidenteel te schrappen. Dit leidt in de septembercirculaire 2020 tot een verhoging van de algemene uitkering van het gemeentefonds. Dit bedrag is toegevoegd aan het lastenbudget inhuur- en salariskosten.
  - Toezicht en handhaving Corona (V)
    In de septembercirculaire 2020 gemeentefonds heeft het kabinet middelen beschikbaar gesteld om gemeenten te compenseren voor de extra toezicht- en handhavingskosten als gevolg van de

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Coronamaatregelen; onder andere de extra inzet van boa's en de extra verkeersmaatregelen. Ook dit bedrag is toegevoegd aan het lastenbudget inhuur- en salariskosten.
Kosten 2020 maken onderdeel uit van de reguliere personele kosten

- Bedrijfsgezondheidszorg (N)
  Toename van kosten veroorzaakt door hoger ziekteverzuim en daarmee gepaard gaande langdurig zieken. Er is substantieel meer geld uitgegeven aan casemanagement en verzuimbegeleiding
- Opleiding, vorming en training (V)
  Door Corona minder uitgegeven. Voorgesteld wordt om het restantbedrag over te hevelen naar 2021. In dat jaar wordt er een inhaalslag verwacht met het oog op opleidingen in relatie ook met de doorontwikkeling van de organisatie
- Coronacompensatie (V)
  Betreft Covid-19 steun van de provincie Gelderland

- Machines (N)
  - Exploitatiekosten
- Kapitaallasten (V)
  - Als gevolg van de rente-ontwikkelingen bij de banken (negatieve rente) zijn rentebaten ontvangen. Daarnaast is de begrote rente als gevolg van een verwacht financieringstekort positief beïnvloed door het aantrekken van leningen tegen een lagere rente

Begrotings(on)rechtmatigheid

omvang	oorzaak	'soort' afwijking	onrechtmatig
€ 466.000,--	Personeel en Inhuur derden	Kostenoverschrijding past binnen het bestaande beleid	Ja, telt niet mee. Compensatie vindt plaats door onder andere doorberekening aan samenwerkingspartners en ruimte binnen stelposten.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Recapitulatie

Het gerealiseerd resultaat 2020 kent een voordelig verschil ten opzichte van de begroting 2020 na wijziging. Het positieve resultaat van € 486.000 is te specificeren naar:

Saldo's x € 1.000	Lasten/baten	Reserves	Saldo
Sociaal sterk			
- 1a - Opgroeien en ontwikkelen	146 V		146 V
- 1b - Werk	443 V	23 N	420 V
- 1c - Zorg	86 V		86 V
- 1d - Welzijn en sport	4 N	7 N	11 N
Wonen, werken en recreëren			
- 2a - Ruimtelijke ontwikkeling	211 V	57 N	154 V
- 2b - Economische ontwikkeling	24 V	95 N	71 N
- 2c - Fysieke leefomgeving	70 V	124 N	54 N
Besturen en organiseren			
- 3a - Netwerken en besturen	131 N		131 N
- 3b - Dienstverlening	5 N		5 N
- 3c - Financiën	221 V	6 N	215 V
Bedrijfsvoering			
- 4a - Bedrijfsvoering en overhead	251 N	12 N	263 N
Totaal:	810 V	324 N	486 V

Het begrote saldo na de slotwijziging bedroeg € 442.000,-- voordelig. Het werkelijk resultaat bedraagt € 928.000-- voordelig. Verschil € 486.000,-- voordelig (afgerond).

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Overzichten

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Overzicht taakvelden 2020

Taakvelden Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)	Begroting			Na wijz.			Rekening		
Taakvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	1.328	-77	1.251	1.378	-127	1.251	1.545	-184	1.361
0.10 Mutaties reserves	109	-421	-312	1.104	-1.299	-195	541	-855	-314
0.11 Saldo van de rekening *	75	0	75	0	0	0	928	0	928
0.2 Burgerzaken	256	-175	82	256	-175	81	229	-149	80
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	299	-60	239	404	-195	209	378	-199	179
0.4 Overhead	4.031	-92	3.938	4.294	-92	4.202	4.703	-191	4.512
0.5 Treasury	279	-505	-226	279	-563	-284	241	-572	-331
0.61 OZB woningen	108	-2.290	-2.182	108	-2.310	-2.202	111	-2.310	-2.199
0.62 OZB niet-woningen		-705	-705		-658	-658		-684	-684
0.64 Belastingen overig	103	-632	-529	118	-555	-437	126	-589	-463
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen		-15.707	-15.707		-16.464	-16.464		-16.518	-16.518
0.8 Overige baten en lasten	131	0	131	144	0	144	34	0	34
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)			0	0		0	-12		-12
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	723	-9	714	723	-9	714	743	-9	734
1.2 Openbare orde en veiligheid	193	-7	187	193	-6	187	313	-11	302
2.1 Verkeer en vervoer	1.084	-27	1.057	1.091	-27	1.064	1.066	-32	1.034
2.2 Parkeren	63		63	63		63	65		65
2.3 Recreatieve havens	17		17	17		17	21		21
3.1 Economische ontwikkeling	40		40	41	0	41	46	-6	40
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	10		10	10	0	10	70	-58	12
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	7	-4	3	7	-4	3	4	-2	2
3.4 Economische promotie	169	-225	-56	187	-171	16	182	-225	-43
4.1 Openbaar basisonderwijs	29		29	29		29	15		15
4.2 Onderwijshuisvesting	263		263	263		263	269		269
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	733	-260	473	776	-258	518	723	-266	457
5.1 Sportbeleid en activering	166		166	191	-25	166	221	-32	189
5.2 Sportaccommodaties	892	-16	877	892	-7	885	1.374	-473	901

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d d 11 juni 2021

Taakvelden Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) Taakvelden	Begroting			Na wijz.			Rekening		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en	161	-15	146	263	-60	203	154	0	154
5.4 Musea	87	-29	58	87	-22	65	98	-22	76
5.5 Cultureel erfgoed	151	-2	150	151	-1	150	146	-10	136
5.6 Media	203		203	208		208	211		211
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	790	-21	769	788	-21	767	863	-26	837
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	688		688	688		688	681		681
6.2 Wijkteams	628		628	638	0	638	642	-1	641
6.3 Inkomensregelingen	2.349	-1.707	642	4.277	-3.621	656	3.258	-2.870	388
6.4 Begeleide participatie	941		941	1.092	0	1.092	1.098	-97	1.001
6.5 Arbeidsparticipatie	331	-28	303	379	-28	351	308	-28	280
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	358		358	358	0	358	387	0	387
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.154	-82	2.073	2.162	-74	2.088	2.095	-85	2.010
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	2.166		2.166	2.197	0	2.197	2.220	0	2.220
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	6		6	24	-120	-96	6	-124	-118
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	54		54	54	0	54	59	-34	25
7.1 Volksgezondheid	610		610	614	0	614	544	-14	530
7.2 Riolering	900	-1.206	-306	985	-1.206	-221	985	-1.301	-316
7.3 Afval	1.122	-1.397	-274	1.047	-1.387	-340	1.144	-1.464	-320
7.4 Milieubeheer	589	-15	575	757	-15	742	587	-64	523
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	241	-208	32	278	-290	-12	306	-305	1
8.1 Ruimtelijke Ordening	288	-40	248	355	-40	315	326	-46	280
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	64	-57	6	64	-57	7	1.494	-1.493	1
8.3 Wonen en bouwen	454	-430	25	512	-661	-149	690	-886	-196
Totaal:	**26.448**	**-26.448**	**0**	**30.546**	**-30.548**	**-2**	**32.238**	**-32.235**	3

0.11 Saldo van de rekening: Saldo is op begrotingsbasis toegevoegd aan de algemene reserve.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

OVERZICHT VERLOOP POST ONVOORZIEN.

Onvoorzien 2020

In de primitieve begroting is voor 2020 op "deelprogramma 3c" een post onvoorziene uitgaven opgenomen van € 16.200,--.
De raming van deze post is gebaseerd op 12.000 inwoners tegen een bedrag van € 1,35 per inwoner.
In het algemeen geldt met betrekking tot investeringen dat investeringen kleiner dan € 5.000,-- niet worden geactiveerd (met uitzondering van gronden en terreinen) en ten laste worden gebracht van de post onvoorzien.

In 2020 is één onderwerp verrekend met de post onvoorziene uitgaven. Op basis van het collegebesluit d.d. 11 juni 2019 is een bedrag van € 6.250 gedekt uit de post voor onvoorziene uitgaven. Het bedrag betreft een bijdrage aan het Waterschap voor 'de gebiedsvisie Levendige Hoenwaard'.

Onderwerp	Progr	Wijz.nr.	Raadsbesluit	Begroot	Werkelijk
Primitieve begroting			**11-11-2019**	**16.200**	**0**
Gebiedsvisie Levendige Hoenwaard	3c	-			6.250
				16.200	6.250
Totaal post onvoorzien				**16.200**	**6.250**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Overzicht incidentele baten en lasten rekening 2020

(o.g.v. artikel 19 BBV (begroot) en artikel 28 BBV (rekening))

Progr.		Omschrijving	Primaire begroting Lasten	Begrotingwijziging Lasten	Begroting ná wijziging Lasten	Rekening Lasten	Begrotingsafwijking Lasten
		Lasten					
		Programma's:					
1		Sociaal sterk					
	1a	opgroeien en ontwikkelen					
	1b	werk	56.300	1.436.588	1.492.888	1.086.519	406.369
	1c	zorg					
	1d	welzijn en sport	45.750	92.834	138.584	73.817	64.767
2		Wonen, werken en recreëren					
	2a	ruimtelijke ontwikkeling	21.000	299.050	320.050	153.577	166.473
	2b	economische ontwikkeling	180.500	134.330	314.830	250.727	64.103
	2c	fysieke leefomgeving	23.100	85.000	108.100	32.762	75.338
3		Besturen en organiseren					
	3a	netwerken en besturen	67.000	50.000	117.000	181.974	-64.974
	3b	dienstverlening					
	3c	financiën		109.500	109.500	101.989	7.511
	3c	financiën verrekening reserves	74.527	165.000	239.527	149.548	89.979
4		Bedrijfsvoering					
	4a	bedrijfsvoering en overhead	906.000	51.000	957.000	686.973	270.027
		Totaal incidentele lasten	1.374.177	2.423.302	3.797.479	2.717.886	1.079.593

Programm		Omschrijving	Primaire begroting baten	Begrotingwijziging baten	Begroting ná wijziging baten	Rekening baten	Begrotingsafwijking baten
		Baten					
		Programma's:					
1		Sociaal sterk					
	1a	opgroeien en ontwikkelen				4.187	-4.187
	1b	werk	28.000	1.422.588	1.450.588	1.109.763	340.825
	1c	zorg					
	1d	welzijn en sport	15.000	70.000	85.000	25.000	60.000
2		Wonen, werken en recreëren					
	2a	ruimtelijke ontwikkeling	51.250	181.600	232.850	232.861	-11
	2b	economische ontwikkeling		136.603	136.603	139.926	-3.323
	2c	fysieke leefomgeving					
3		Besturen en organiseren					
	3a	netwerken en besturen	77.250	50.000	127.250	144.427	-17.177
	3b	dienstverlening					
	3c	financiën	74.527	-11.900	62.627	17.740	44.887
	3c	financiën verrekening reserves	186.400	691.334	877.734	450.222	427.512
4		Bedrijfsvoering					
	4a	bedrijfsvoering en overhead	592.900		592.900		592.900
		Totaal incidentele baten	1.025.327	2.540.225	3.565.552	2.124.126	1.441.426

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

	Toelichting	Primaire begroting			Begrotingwijziging			Begroting ná wijziging			Rekening			Begrotingsafwijking		
		Lasten	Baten	Dekk.	Lasten	Baten	Dekk.	Lasten	Baten	Dekk.	Lasten	Baten	Dekk.	Lasten	Baten	
	Mutatie bedragen t.o.v. begroting 2020															
Pr.	**primaire begroting 2020**															
1b	560301 Begeleiding nieuwkomers / grenzeloos	56.300	28.000					56.300	28.000		53.557	28.000		2.743		Begeleiding nieuwkomers / grenzeloos
1d	540009 Muziekonderwijs / heroverweging	30.750						30.750			28.519			2.231		Muziekonderwijs / heroverweging
1d	550001 Lokale en regionale culturele voorzieningen / heroverweginge	15.000	15.000					15.000	15.000					15.000	15.000	Lokale en regionale culturele voorzieningen / heroverwegingen
2a	570502 Milieu / klimaatbeleid	21.000						21.000			12.000			9.000		Milieu / klimaatbeleid
2a	580101 Baten bouwleges		51.250						51.250			51.250				Baten bouwleges
2b	530101 Economische zaken	6.000						6.000			6.826			-826		Economische zaken
2b	550401 Toerisme / Veluwse Hanze	7.500						7.500			5.000			2.500		Toerisme / Veluwse Hanze
2b	530301 Vastgoed, gronden, gebouwen etc. buitengewoon onderhoud	167.000		res.				167.000		res.	101.140		res.	65.860		Vastgoed, gronden, gebouwen etc. buitengewoon onderhoud
2c	520101 Verkeersmaatregelen / SNV	3.700						3.700						3.700		Verkeersmaatregelen / SNV
2c	570601 Begraafplaats / buitengewoon onderhoud	19.400		res.				19.400		res.				19.400		Begraafplaats / buitengewoon onderhoud
3a	500108 Regionale activiteiten / A28	67.000	77.250					67.000	77.250		66.393	50.000		607	27.250	Regionale activiteiten / A28
3c	596001 Incidentele baten en lasten reserves		74.527	res.					74.527	res.		29.548	res.		44.979	Incidentele baten en lasten reserves
4a	601002 Personele informatie / doorontwikkeling organisatie	150.000						150.000			187.265			-37.265		Personele informatie / doorontwikkeling organisatie
4a	602003 Accommodatie buitendienst klein materieel	8.500						8.500						8.500		Accommodatie buitendienst klein materieel
4a	605100 Advieskosten ingeleend personeel exploitatie	710.900	592.900					710.900	592.900		400.963			309.937	592.900	Advieskosten ingeleend personeel exploitatie
4a	605000 Formatie/ondersteuning verkeersprojecten	15.400						15.400			46.924			-31.524		Formatie/ondersteuning verkeersprojecten
4a	605030 Formatie/ondersteuning civiel	21.200						21.200			25.821			-4.621		Formatie/ondersteuning civiel
	3e begrotingswijziging (voorjaarsnota 2020)															
3c	591001 Dividend Alliander (0.5)					-11.900			-11.900			-11.808			-92	AvA Alliander (uitgesteld na 8 april) zal beslissen tot GEEN dividend in 2020 over 2019
2a	570501 Milieubeheer (7.4)				-11.300			-11.300			-11.291			-9		ODNV afrekening jaarrek 2019 terugontvangst
1b	560014 Tozo Tijd. overbruggingsreg. Zelfst.Ond.				1.422.588			1.422.588			1.018.814			403.774		Tozo-regeling. Twee Voorschot beschikkingen ontvangen. Per 8-5 een derde
1b	560014 Tozo Tijd. overbruggingsreg. Zelfst.Ond.					1.422.588			1.422.588			1.081.763			340.825	Tozo-regeling. Twee Voorschot beschikkingen ontvangen. Per 8-5 een derde
1d	550105 Sportactiviteiten (5.1)				15.000	15.000		15.000	15.000		12.700	15.000		2.300		Sportformateur 15.000, dekking meicirculaire bij aanvraag november 2019
1d	550105 Sportactiviteiten (5.1)				10.000	10.000		10.000	10.000		10.000	10.000				Uitvoeringsbudget Sportakkoord 2020 (en 2021)
2a	580101 Baten bouwleges (8.3)					181.600			181.600			181.611			-11	Hogere baten door Triada Lippenoordweg
2a	570502 Milieu (7.4)				135.000		res.	135.000		res.				135.000		Programma Duurzaamheid / RES
2a	580001 Ruimtelijke ordening (8.1)				67.050			67.050			75.068			-8.018		mer bestemmingsplan buitengebied
2b	530301 Vastgoed. gronden, gebouwen enz. (0.3)				13.000		res.	13.000		res.	13.000		res.			Aankoop grond (dit deel) en boskamer Hattems Loo
2b	530301 Vastgoed: gronden, gebouwen enz. (0.3)				18.000		res.	18.000		res.	18.000		res.			Aankoop grond en boskamer Hattems Loo (sit deel)
2c	570401 Riolering en waterzuivering (7.2)				85.000		res.	85.000		res.	32.762		res.	52.238		Inspectie en reinigen riolering

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

	Toelichting	Primaire begroting Lasten	Baten	Dekk.	Begrotingwijziging Lasten	Baten	Dekk.	Begroting ná wijziging Lasten	Baten	Dekk.	Rekening Lasten	Baten	Dekk.	Begrotingsafwijking Lasten	Baten	
	Mutatie bedragen t.o.v. begroting 2020															
	4e begrotingswijziging (budgetoverheveling 2019-2020)															
1d	550001 Lokale en reg. culturele voorz. (5.3)				38.000		res.	38.000		res.				38.000		Jaarrekening 2019. Het in 2018 en 2019 beschikbaar gestelde lastenbudget a € 45.000 is voor een bedrag van € 8.000 ingezet. Het restantbedrag van € 38.000 wordt overgeheveld.
1d	550001 Lokale en reg. culturele voorz. (5.3)					45.000	res.		45.000	res.					45.000	Jaarrekening 2019. Ook het begrote batenbudget (vanwege de te ontvangen subsidie) a € 45.000 zal in zijn geheel worden overgeheveld. (* Hiervan € 23.000 lasten en € 30.000 baten al gedekt uit de algemene reserve)
2a	570502 Milieu (7.4)				49.500		res.	49.500		res.	20.000		res.	29.500		Jaarrekening 2019. Het restant van de eenmalige middelen voor klimaatbeleid wordt in 2020 ingezet ten behoeve van duurzaamheidsmaatregelen voor minima.
2a	580002 Omgevingswet (8.3)				42.500		res.	42.500		res.	42.500		res.			Jaarrekening 2019. Omgevingsvisie € 42.500. De uitvoering van dit proces is gestart in 2018 waarbij de externe uitgaven gedekt konden worden uit de budgetoverheveling 2017 en het eenmalige budget uit 2018. Het restantbudget schuift door naar 2019 voor nog uit te voeren taken waarvoor al een verplichting is aangegaan.
2a	580002 Omgevingswet (8.3)				15.000		res.	15.000		res.	15.000		res.			Jaarrekening 2019. Omgevingsvergunning € 15.000. De externe kosten zullen naar verwachting in 2020 worden gemaakt.
1b	560301 Begeleiding nieuwkomers (6.5)				14.000		res.	14.000		res.	14.148		res.	-148		Jaarrekening 2019. De incidentele middelen m.b.t. de nieuwe Wet Inburgering worden in 2020 ingezet voor de bekostiging van Grenzeloos
1d	550102 Gymnastiekaccommodaties (4.3)				8.000		res.	8.000		res.	8.000		res.			Jaarrekening 2019. De klimrekken in gymzaal De Hunze worden in 2020 vervangen.
2b	530301 Vastgoed: gronden, gebouwen enz. (0.3)				60.000		res.	60.000		res.	27.000		res.	33.000		Jaarrekening 2019. In relatie tot een grondverkoop (bosperceel Konijnenbergerweg) is afgesproken dat de gemeente werkzaamheden (plaatsen lichtmasten, aanleggen trottoir en inritten) zal uitvoeren. Dit gebeurt in 2020.
4a	605020 Eenheid Publiek en Service (0.4)				43.000		res.	43.000		res.	20.000		res.	23.000		Jaarrekening 2019. Het restant van de middelen voor realisatie van projecten en activiteiten Agenda Verbetering Dienstverlening wordt in 2020 ingezet.
2b	550402 Recreatieve voorzieningen (5.7)				10.700		res.	10.700		res.				10.700		Jaarrekening 2019. De afrekening van de gemeentelijke bijdrage 2019 is in februari 2020 ontvangen en niet verwerkt in de jaarrekening van de gemeente. Om de factuur te kunnen voldoen in 2020 moet het betreffende deel van het lastenbudget 2019 worden overgeheveld.
	5e begrotingswijziging (corona-steunmaatregelen)															
1d	550102 Gymnastiekaccommodaties (4.3)				6.300		res.	6.300		res.				6.300		Corona steunmaatregel fase 2 1.1 Huren binnensport
1d	550106 Groene sportvelden en terreinen (5.2)				8.700		res.	8.700		res.	7.764		res.	936		Corona steunmaatregel fase 2 1.2 Huren buitensport
2b	530101 Economische zaken (3.1)				1.000		res.	1.000		res.	785		res.	215		Corona steunmaatregel fase 2 1.2 Huren buitensport
3c	590202 OZB niet-woningen (T 0.62)				32.400		res.	32.400		res.	24.889		res.	7.511		Corona steunmaatregel fase 2 1.3 Comp. OZB sportverenigingen
1d	550003 Musea (5.4)				6.834		res.	6.834		res.	6.834		res.			Corona steunmaatregel fase 2 3.1 Huren musea en dijkpoort
2a	550210 Dijkpoort (5.5)				300		res.	300		res.	300		res.			Corona steunmaatregel fase 2 3.1 Huren musea en dijkpoort
2a	500304 Vergunning bijzondere wetten (1.2)				1.000		res.	1.000		res.				1.000		Corona steunmaatregel fase 2 3.2.1 Leges Horeca
3c	530002 Baten Precariobelasting (0.64)				11.000		res.	11.000		res.	11.000		res.			Corona steunmaatregel fase 2 3.3.2 terrassen
3c	590402 Reclamebelasting (0.64)				66.100		res.	66.100		res.	66.100		res.			Corona steunmaatregel fase 2 3.3.2 Reclamebelasting
2b	550403 Promobureau (3.4)				15.000		res.	15.000		res.	15.000		res.			Corona steunmaatregel fase 2 3.3.2 Ondernemersfonds extra
2b	550403 Promobureau (3.4)				3.000		res.	3.000		res.				3.000		Corona steunmaatregel fase 2 3.3.2 Trainingen ondernemers
4a	602006 Communicatie (extern) (0.4)				8.000		res.	8.000		res.	6.000		res.	2.000		Corona steunmaatregel fase 2 Communicatie

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Toelichting			Primaire begroting			Begrotingwijziging			Begroting ná wijziging			Rekening			Begrotingsafwijking		
			Lasten	Baten	Dekk.	Lasten	Baten	Dekk.	Lasten	Baten	Dekk.	Lasten	Baten	Dekk.	Lasten	Baten	
		Mutatie bedragen t.o.v. begroting 2020															
		7e begrotingswijziging (najaarsnota 2020)															
3a	500108	Regionale activiteiten (0.1)				50.000	50.000		50.000	50.000		115.581	94.427		-65.581	-44.427	MIRT programmamanagers Bereikbaarheid Noord-Veluwe
2b	530301	Vastgoed: gronden, gebouwen enz. (0.3)				-80.000			-80.000						-80.000		werkzaamheden begroot voor 2020 verschuift naar 2021
2b	530301	Vastgoed: gronden, gebouwen enz. (0.3)				30.000			30.000						30.000		Kosten opstellen en updaten Meerjarenonderhoudsplan
2b	530301	Vastgoed: gronden, gebouwen enz. (0.3)					136.603			136.603			139.926			-3.323	meeropbrengst grondverkopen 2020
2b	530301	Vastgoed: gronden, gebouwen enz. (0.3)				63.630			63.630			63.976			-346		Verkoop grond Gapersweg
1a	540004	Gem.Onderwijs Achterstandenbeleid (4.3)				4.187			4.187						4.187		Bijstelling obv definitieve beschikking OAB in 2020
1a	540004	Gem.Onderwijs Achterstandenbeleid (4.3)					4.187			4.187			4.187				Bijstelling obv definitieve beschikking OAB in 2020
1a	540006	Peuterspeelzalen (4.3)				5.083			5.083						5.083		Junibrief 2020 voorschollse vz - compensatie terugbetalen eigen bijdrage ouders
1a	540006	Peuterspeelzalen (4.3)				24.772			24.772						24.772		Sept circ noodopvang kinderen ouders cruciaal beroep Corona
1d	550001	Lokale en reg. culturele voorz. (5.3)				28.676			28.676			2.383			26.293		In junibrief compensatie voor Lokale culturele voorzieningen deel 1 - Corona
1d	550001	Lokale en reg. culturele voorz. (5.3)				35.040			35.040						35.040		In sept circ compensatie voor Lokale culturele voorzieningen deel 2 - Corona
2c	550301	Openbaar groen (5.7)				24.000			24.000			12.775			11.225		Eikenprocessierups
2c	550301	Openbaar groen (5.7)				30.000			30.000			48.200			-18.200		bomen rooien
2c	550301	Openbaar groen (5.7)				50.000			50.000			30.344			19.656		NJN extra kosten voor groenonderhoud op basis van groenbestek
2c	550301	Openbaar groen (5.7)				27.751			27.751			27.751					NJN eindafrekening 2019 Rova niet begroot
2c	550301	Openbaar groen (5.7)				15.000			15.000			15.217			-217		NJN kosten afvoer groen door Bruins en Kwast
2c	550303	Speeltuinen, speelweiden en JOP's (5.7)				5.726			5.726			4.175			1.551		Sept circ 2020 Vrijwilligers organisaties jeugd Corona
3c	550404	Toeristenbelasting (3.4)					-54.000			-54.000			35			-54.035	Sept circ 2020 compensatie TB - Corona
1b	560014	Tozo Tijd. overbruggingsreg. Zelfst.Ond.				533.470			533.470						533.470		Bijstelling obv vervolgbeschikkingen Tozo naar € 1,9 mln. (baten en lasten)
1b	560014	Tozo Tijd. overbruggingsreg. Zelfst.Ond.					533.470			533.470						533.470	Bijstelling obv vervolgbeschikkingen Tozo naar € 1,9 mln. (baten en lasten)
1b	560101	Sociale werkvoorziening (6.4)				78.115			78.115						78.115		Verwerking meicirculaire 2020 in NJN 2020 (IU participatie - i.p. ontschot)
1b	560101	Sociale werkvoorziening (6.4)				38.978			38.978			38.978					Juni brief 2020 Corona comp WSW periode 1-3 tot 1-6-2020
1b	560101	Sociale werkvoorziening (6.4)				21.654			21.654			21.654					Sept circ 2020 Corona comp WSW periode 1-6 tm 31-12-2020
1b	560101	Sociale werkvoorziening (6.4)				12.241			12.241						12.241		Sept circ 2020 Bonus beschut werken - vergroten aantal werkplekken in 2019
1b	560301	Begeleiding nieuwkomers (6.5)				9.480			9.480						9.480		Verwerking meicirculaire 2020 in NJN 2020 (DU statushouders)
1b	560302	Inburgering nieuwkomers (6.5)				24.234			24.234						24.234		Verwerking meicirculaire 2020 in NJN 2020 (IU Inburgering)
1c	566201	Begeleiding ZIN WMO (6.71)				7.823			7.823						7.823		Sept circ 2020 inhaalzorg en meerkosten Wmo 2015 ZIN - Corona
1c	566300	Opvang en beschermd wonen WMO (6.81)				17.628			17.628						17.628		Sept circ € en mei circ tekst dak- en thuislozen
1c	566300	Opvang en beschermd wonen WMO (6.81)					120.000	res.		120.000	res.		120.000	res			MOBW 2019 overschot Oost Veluwe - Apeldoorn
1c	566700	WMO Eigen bijdr.maatwerkvoorz.(AU)(6.1)					-7.658			-7.658						-7.658	Sept circ 2020 aframen batenbudget Hattem Wmo eigen bijdrage
1a	568200	Individuele voorz.Natura Jeugd (6.72)				10.612			10.612						10.612		Verwerking meicirculaire 2020 in NJN 2020 (IU Voogdij/18+) i.p. ontschot
1a	568200	Individuele voorz.Natura Jeugd (6.72)				20.637			20.637						20.637		Sept circ 2020 inhaalzorg en meerkosten jeugdzorg - Corona
2c	570302	Huisvuil (7.3)				-75.000			-75.000			-51.520			-23.480		NJN bijdrage Rova lager -71.617-3.383
2c	570302	Huisvuil (7.3)					-10.000			-10.000						-10.000	NJN door nieuw contract zijn de inkomsten uit Nedvang lager 9.340+660
2c	570601	Begraafplaats en administratie (7.5)				14.000			14.000			4.954			9.046		Extra kosten n.a.v. aanbesteding grafdelven
2c	570601	Begraafplaats en administratie (7.5)				36.000			36.000			66.000			-30.000		De inkomsten uit afkoopsommen is hoger, hiermee ook de dotatie voorziening
2c	570602	Baten begraafplaats (7.5)					46.000			46.000			44.730			1.270	De inkomsten begraven zijn hoger dan begroot
2c	570602	Baten begraafplaats (7.5)					36.000			36.000			39.106			-3.106	De afkoopsommen zijn hoger dan begroot
2a	580101	Baten bouwleges (8.3)					50.000			50.000			274.901			-224.901	Verwachte hogere baten bouwleges in 2020
3c	590102	OZB woningen (T 0.61)					20.000			20.000			20.037			-37	NJN 2020 bijstelling batenbudget naar realisatie per eind september
3c	590202	OZB niet-woningen (T 0.62)					18.000			18.000			36.440			-18.440	NJN 2020 bijstelling batenbudget naar realisatie per eind september
3c	590202	OZB niet-woningen (T 0.62)					-27.000			-27.000			-27.000				NJN 2020 aanpassing JEV nav overboeking OZB kwijtschelding Corona 27,4K
3c	590202	OZB niet-woningen (T 0.62)					-5.000			-5.000			-5.000				NJN 2020 bijstelling batenbudget naar realisatie per eind september
3c	591003	Rente-Dividend Rova (0.5)					29.730			29.730			29.730				Dividend Rova in 2020 over hun boekjaar 2019 (NJN)
3c	592002	Dividend BNG (0.5)					8.000			8.000			8.138			-138	Hogere dividend-ontvangst dan de standaard begrote -30.000 bate
4a	600001	Kapitaallasten (0.5)					41.000			41.000			39.967			1.033	NJN 2020 Voordeel op optierente Plandeel Hattem, interne order 943.030
4a	601002	Personele informatie (0.4)				29.840			29.840			28.380			1.460		sept circ 2020 Toezicht en Handhaving BOA Corona
4a	601002	Personele informatie (0.4)				38.915			38.915			38.915					sept circ 2020 apparaatskosten opschalingskorting Corona
4a	602002	Techn.infrastruct.(ICT) Helpdesk (0.4)				143.280			143.280			72.989			70.291		Bijstelling obv notitie informatisering 2020-2024

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Presentatie van het structureel rekeningsaldo 2020

	begroot			na wijziging			rekening		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1 -	12.804	2.138	-10.666	15.176	4.215	-10.961	14.337	4.046	-10.291
Programma 2 -	6.241	1.178	-5.063	6.709	1.615	-5.094	8.436	3.647	-4.789
Programma 3 -	2.395	261	-2.134	2.445	311	-2.134	2.613	343	-2.270
Totaal van de programma's	21.440	3.577	-17.863	24.330	6.141	-18.189	25.386	8.036	-17.350
Algemene dekkingsmiddelen	499	22.124	21.625	527	22.740	22.213	445	22.868	22.423
Overhead	4.309	329	-3.980	4.572	370	-4.202	4.944	478	-4.466
Vennootschapsbelasting			0			0	-12		12
Onvoorziene uitgaven	16		-16	16		-16	6		-6
Subtotaal	26.264	26.030	-234	29.445	29.251	-194	30.769	31.382	613
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	109	420	311	547	1.184	637	541	855	314
Geraamd resultaat (begrotingsaldo na bestemming)	26.373	26.450	**77**	29.992	30.435	**443**	31.310	32.237	**927**
Incidentele baten en lasten	1.300	839	461	3.558	2.688	870	2.568	1.674	894
Incidentele baten en lasten (reserves)	75	186	-111	240	878	-638	150	450	-300
Structureel begrotingssaldo			427			675			1.521
Structurele baten en lasten	24.964	25.191	227	25.887	26.563	676	0 28.201	29.708	1.507
Structurele mutaties reserves	109	346	237	109	346	237	109	264	155
	96,32%	98,11%	1,78%	88,87%	91,99%	3,12%	90,21%	95,51%	5,30%

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid 2020

Programma		Primaire begroting			begroting na wijziging			Rekening			Begrotingsafwijking		
	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
	Programma's:												
1	Sociaal sterk												
	1a - opgroeien en ontwikkelen	4.370	197	4.173	4.440	201	4.239	4.349	255	4.094	91	-55	145
	1b - werk	3.678	1.784	1.894	5.805	3.697	2.108	4.693	3.028	1.665	1.112	669	443
	1c - zorg	2.911	82	2.829	2.946	194	2.752	2.877	210	2.666	70	-16	86
	1d - welzijn en sport	1.845	75	1.770	1.985	123	1.862	2.419	553	1.866	-434	-430	-04
2	Wonen, werken en recreëren												
	2a - ruimtelijke ontwikkeling	1.447	493	954	1.739	723	1.016	1.822	1.018	805	-84	-294	211
	2b - economische ontwikkeling	644	128	516	778	263	515	2.254	1.763	491	-1.476	-1.500	24
	2c - fysieke leefomgeving	4.150	557	3.593	4.192	629	3.563	4.359	866	3.494	-168	-237	70
3	Besturen en organiseren												
	3a - netwerken en besturen	2.156	86	2.070	2.206	136	2.070	2.394	194	2.201	-189	-58	-131
	3b - dienstverlening	239	175	64	239	175	64	219	149	70	20	26	-05
	3c - financiën												
	3d - gemeentelijke organisatie												
4	Bedrijfsvoering												
	4a - overhead	4.309	329	3.980	4.572	370	4.202	4.944	478	4.465	-371	-108	-263
	Subtotaal programma's	25.749	3.906	21.843	28.902	6.510	22.391	30.330	8.514	21.816	-1.428	-2.004	576
	Algemene dekkingsmiddelen:												
	- Lokale heffingen	326	6.134	-5.808	260	5.976	-5.716	277	6.050	-5.774	-16	-74	58
	- Algemene uitkering		14.592	-14.592		15.187	-15.187		15.242	-15.242		-55	55
	- Integratie uitkering sociaal domein		1.115			1.276	-1.276		1.276	-1.276			
	- Dividend	1	238	-237	01	285	-284		285	-285	01	00	01
	- Saldo van de financieringsfunctie												
	- Overige algemene dekkingsmiddelen	172	45	127	266	15	251	168	15	153	97	00	97
	Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	499	22.124	-21.625	527	22.740	-22.213	445	22.868	-22.424	82	-129	211
	Onvoorziene uitgaven	16		16	16		16	06	00	06	10	00	10
	Heffing vennootschapsbelasting (VPB)							-12		-12	12		12
	Gerealiseerd totaal saldo baten en lasten	26.264	26.030	234	29.444	29.250	195	30.769	31.383	-614	-1.325	-2.133	808
	Toevoeging/onttrekking aan reserves:												
1	Sociaal sterk												
	1a - opgroeien en ontwikkelen												
	1b - werk		14	-14		86	-86		63	-63		23	-23
	1c - zorg				120		120	120		120			
	1d - welzijn en sport					30	-30		23	-23		07	-07
	1d - welzijn en sport - *structureel*		18	-18		18	-18		18	-18			
2	Wonen, werken en recreëren												
	2a - ruimtelijke ontwikkeling				45	191	-146		90	-90	45	102	-57
	2a - ruimtelijke ontwikkeling - *structureel*		2	-2		02	-02		02	-02			
	2b - economische ontwikkeling				16	61	-45	16	47	-31		14	-14
	2b - economische ontwikkeling - *structureel*	100	213	-113	100	213	-113	100	132	-32		81	-81
	2c - fysieke leefomgeving		16	-16		100	-100	39	15	23	-39	85	-124
	2c - fysieke leefomgeving - *structureel*	9	17	-8	09	18	-09	09	18	-08		01	-01
3	Besturen en organiseren												
	3a - netwerken en besturen												
	3a - netwerken en besturen - *structureel*		79	-79		79	-79		79	-79			
	3b - dienstverlening												
	3c - financiën		36	-36	257	353	-96	257	347	-90	00	06	-06
	3d - gemeentelijke organisatie												
4	Bedrijfsvoering												
	4a - overhead		8	-8		17	-17		06	-06		11	-11
	4a - overhead - *structureel*		17	-17		17	-17		15	-15		01	-01
	Gerealiseerd resultaat	75		**75**	602	160	**442**				602	160	**442**
	Totaal mutaties reserves	184	420	-236	1.149	1.344	-195	541	855	-314	608	489	119
	Gerealiseerd resultaat	26.448	26.450	**-2**	30.594	30.594	**00**	31.310	32.237	**-928**	-716	-1.644	**928**

De structurele mutaties met de reserves betreffen voornamelijk de toevoeging en onttrekkingen aan respectievelijk de egalisatiereserve onderhoud gebouwen en de reserve dekking kapitaallasten.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

WNT-verantwoording 2020 Gemeente Hattem

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is van toepassing op Gemeente Hattem. Het toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2020 € 201.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking. Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

bedragen x € 1	D.N.T. van der Weerd	T. Weeda	
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Raadsgriffier	[FUNCTIE(S)]
Aanvang en einde functievervulling in 2020	01-01– 31-12	01-01 – 31-12	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	0,6944	
Dienstbetrekking?	ja	ja	
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	99.426	49.767	
Beloningen betaalbaar op termijn	11.135	5.398	
Subtotaal	*109.561*	*55.165*	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000	139.583	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t	
Bezoldiging	109.561	55.165	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t	N.v.t	
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.]	]
Gegevens 2019			

Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Raadsgriffier	Raadsgriffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01-01 – 31-12	01-09 – 31-12	01-01 – 31-03
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	0,6944	0,6944
Dienstbetrekking?	Ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	96.432	16.183	12.854
Beloningen betaalbaar op termijn	16.265	2.624	1.975
Subtotaal	*112.697*	*18.807*	*14.829*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000	44.905	33.678
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging	112.697	18.807	14.829

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

bedragen x € 1	T. Weeda			
Functiegegevens	Griffier			
Kalenderjaar	**2020**	**2019**		
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	n.v.t.	01-04 –31-08		
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	n.v.t.	5		
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum				
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	n.v.t.	€ 187		
Maxima op basis van de normbedragen per maand	n.v.t.	116.900		
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	61.149			
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)				
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja			
Bezoldiging in de betreffende periode	n.v.t.	26.120		
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	26.120			
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.			
Bezoldiging	**26.120**			
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.			
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.			

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking
Niet van toepassing.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2020 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2019 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.
Voor het vergelijkingsjaar 2019 geldt hetzelfde.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Staat van reserves en voorzieningen

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Staat van reserves en voorzieningen rekening 2020

Grootboek-nummer (1)	Omschrijving (2)	Saldo per 01-01-2020 (9)	Korrektie ivm stelselwijziging BBV	Toevoegingen dotaties inz. rente in 2020 (4)	Overige toevoegingen in 2020 (5)
	Algemene reserves				
890.000	algemene reserve vaste buffer	4.500.000,00			
890.010	algemene reserve	2.318.353,92			265.405,31
	Totaal algemene reserves	6.818.353,92			265.405,31
	Bestemmingsreserves				
891.020	reserve grondexploitatie	304.323,40			17.000,00
891.120	reserve aansluiting A28				
891.270	reserve frictiekosten	10.960,00			
891.280	egalisatiereserve rioolrecht	386.000,00			
891.290	reserve volkshuisvestingsdoeleinden	200.500,00			
891.300	egalisatiereserve afvalstoffenheffing	160.143,46			38.500,00
891.340	egalisatiereserve gebouwen	495.210,00			100.000,00
891.370	egalisatiereserve sociaal domein	414.286,00			120.000,00
	Totaal bestemmingsreserves	1.971.422,86			275.500,00
	Overige bestemmingsreserves (*beklemd*)				
891.500	reserve dekking kapitaallasten *	796.121,62			
	Totaal overige bestemmingsreserves	796.121,62			
892.500	gerealiseerd resultaat	231.614,31			
	Totaal Reserves	**9.817.512,71**			**540.905,31**
	Voorzieningen				
893.860	voorziening grondexploitatie bedrijventerrein H2O				
893.880	Voorziening wethouderspensioenen	488.000,00			64.000,00
	Totaal voorzieningen algemeen	488.000,00			64.000,00
	Overige voorzieningen (*beklemd*)				
893.780	voorziening afkoopsommen onderhoud graven	402.700,00			92.000,00
893.890	Voorziening rioolrecht **	828.000,00			
893.900	Voorziening ontwikkeling 't Veen				10.000,00
	Totaal voorzieningen beklemd	1.230.700,00			102.000,00
	Totaal voorzieningen	**1.718.700,00**			**166.000,00**
	TOTAAL PASSIVA BALANS	**11.536.212,71**			**706.905,31**
893.720	voorziening oninbare vorderingen ***	199.446,00			13.198,00
	TOTAAL ACTIVA BALANS	**199.446,00**			**13.198,00**
	TOTAAL GENERAAL	**11.735.658,71**			**720.103,31**

In de raad van 16 oktober 2017 is de "Nota reserves en voorzieningen 2017" vastgesteld.
Met ingang van de begroting 2017 bepaalt de relevante BBV-versie dat er geen rente meer wordt toegerekend aan reserves.
Evenmin wordt nog rente toegerekend ten gunste van de exploitatie.

*) Voor een specificatie de "reserve dekking kapitaallasten" kan worden verwezen naar de aparte staat van Overige bestemming-reserves.

**) Het saldo van de egalisatiereserve rioolrecht is op basis van BBV voorschriften overgeboekt naar de voorziening rioolrecht. Wanneer op de rioolheffing een voordeel wordt behaald - nu of in de toekomst - dan mag dit op grond van de BBV enkel in een reserve vloeien als kan worden aangetoond dat de overdekking wordt veroorzaakt door efficiency- of aanbestedingsvoordelen. In alle andere gevallen moet het voordeel in een voorziening (artikel 44 lid 2 BBV) door derden beklemde middelen worden gestort.

***) De voorziening moet conform BBV worden verantwoord aan de activakant van de Balans.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Onttrekkingen in 2020 (6)	Korrektie ivm stelselw ijziging BBV	Vermindering ter dekking af-schrijvingen (9)	Saldo per 31-12-2020 (9)
			4.500.000,00
444.618,00			2.139.141,23
444.618,00			6.639.141,23
			321.323,40
			10.960,00
			386.000,00
			200.500,00
			198.643,46
132.110,00			463.100,00
			534.286,00
132.110,00			2.114.812,86
		46.260,00	749.861,62
		46.260,00	749.861,62
231.614,31			
808.342,31		**46.260,00**	**9.503.815,71**
			552.000,00
			552.000,00
43.500,00			451.200,00
207.500,00			620.500,00
			10.000,00
251.000,00			1.081.700,00
251.000,00			**1.633.700,00**
1.059.342,31		**46.260,00**	**11.137.515,71**
13.818,00			198.826,00
13.818,00			**198.826,00**
1.073.160,31		**46.260,00**	**11.336.341,71**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Staat van investeringen die gedekt worden uit de (beklemde) reserve rekening 2020

Gr.boek-nummer	Omschrijving	Begrotings-wijziging	Startbedrag	Saldo per 1-1-2020	Rente toevoeging 0,0%	Start-datum	Looptijd	Eind datum	Afschrijving	Jaarlast	Saldo per 31-12-2020	
891.500												
	- Bouw kleedaccommodatie vv Hattem (945074 ged.)	7e-2004	69.100,00	42.752,00	-	2004	40	2043	1.728,00	1.728,00	41.024,00	
	- Restauratie stadsmuur nabij de Molen (945083)	8e-2006	51.318,00	23.649,00	-	2006	25	2030	2.053,00	2.053,00	21.596,00	
	- Gymnastieklokaal Spoorstraat (944129 ged.)	8e-2005 en 10e-2006	619.128,00	381.899,00	-	2006	40	2045	15.478,00	15.478,00	366.421,00	
	- Nieuw bouw werkplaats werf - 40 jaar (953009)	3e-2004	459.600,00	225.143,00	-	2004	40	2043	8.875,00	8.875,00	216.268,00	(*1)
	- Nieuw bouw werkplaats werf - 15 jaar (953010)	3e-2004	47.200,00	1.169,00	-	2004	15	2018		-	1.169,00	
	- Vervanging speeltoestellen (945071 ged.)	15e-'03/'04	18.851,00	-	-	2004	15	2018		-	-	
	- Bouw kleedaccommodatie vv Hattem (945074 ged.)	7e-2004	21.000,00	12.995,00	-	2004	40	2043	525,00	525,00	12.470,00	
	- Toegangspoort begraafplaats	2e-2014	30.000,00	22.800,00	-	2014	25	2038	1.200,00	1.200,00	21.600,00	
	- Ondergrondse afvalopslag	geen	164.000,00	82.004,00		2015	10	2024	16.401,00	16.401,00	65.603,00	
	Correctie voor verschil begroot/werkelijk			3.710,62							3.710,62	
	Totaal generaal		1.480.197,00	796.121,62	-				46.260,00	46.260,00	749.861,62	

Algemeen:

De kapitaallasten van bovenstaande investeringen worden gedekt uit de daarvoor gevormde (beklemde) bestemmingsreserve

Met ingang van de begroting 2017 bepaalt de relevante BBV-versie dat er geen rente meer wordt toegerekend aan reserves. De jaarlast is beperkt tot alleen afschrijvingslasten.

(*1) Klein deel van de nieuw bouw gemeentewerf (€ 151.200,-- 40 jaar) wordt geactiveerd.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Staat van opgenomen langlopende geldleningen

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

STAAT VAN OPGENOMEN GELDLENINGEN REKENING 2020

grootboek nummer	Leningnr.	oorspr.bedrag van de lening	datum goedkeuring/opname	jaar laatste aflossing	rente percentage	rente herziening	Aflossings wijze	Stand lening begin boekjaar	Opname in boekjaar	rente	aflossing	stand lening einde boekjaar
895010	1 0025390	4.000.000,00	rb 15 januari 2008	2032	4,795%	nvt	Lineair	2.080.000		99.358	160.000	1.920.000
895021	40.109473	5.000.000,00	rb 15 december 2014	2039	1,700%	nvt	Lineair	4.000.000		66.286	200.000	3.800.000
895022	40.109904	8.060.000,00	Opname 1.7.2015	2040	3,870%	nvt	Lineair	6.770.400		255.724	322.400	6.448.000
895023	40.109903	5.300.000,00	Opname 1.10.2015	2050	3,370%	2,6% 1-10-'25	Annuitair	4.956.927		166.257	93.114	4.863.813
895024	40.110530	2.500.000,00	Opname 3.6.2016	2031	0,860%	nvt	Lineair	2.000.000		16.477	166.667	1.833.333
895025	40.113191	5.000.000,00	Opname 20-9-2019	2021	-0,400%	nvt	Lineair	5.000.000,00		-17.178	2.500.000	2.500.000
895026	1-30737	20.000.000,00	Opname 30-9-2020	2040	-0,055%	nvt	Lineair	0,00	20.000.000	-2.803	0	20.000.000
					TOTALEN			**24.807.327**	**20.000.000**	**584.122**	**3.442.181**	**41.365.146**

Toelichting:
In deze staat worden de door de gemeente aangegane langlopende geldleningen vermeld in de volgorde waarin zij zijn aangegaan.

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Staat van gewaarborgde geldleningen

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Staat gewaarborgde geldleningen en andere garantieverplichtingen rekening 2020

Bedragen in € 1.000,-

Nr.	Oorspronkelijk bedrag geldlening	Lening nummer	Doel van de geldlening	Naam van de geldnemer	Naam van de geldgever	Datum Raadsbesluit	Datum einde looptijd	Rente-perc.	Restant geldlening begin dienstjaar Totaal 1-1-2020	Restant geldlening begin dienstjaar Waarborg Gemeente	Totaal aflossing (+)/ toevoeging (-)	Restant geldlening einde dienstjaar Totaal(8-10) 31-12-2020	Restant geldlening einde dienstjaar Waarborg Gemeente	
1	133.294		expl.w aterl.bedrijf	Vitens	BNG	31-10-55	15-5-2020	7,5	6.807	62	6.807	0	0	O
43	1.180	40.82669.02	15 soc.hrw on.+3 vrije sectorw on	Triada Wonen	BNG	16-05-94	1-7-2024	2,21	1.180	1.180	0	1.180	1.180	G
50	705		Kerkh.str. 13,16/Ridderstr. 34	St. Ned.Bakk. Mus.	St. Nat. Restauratiefonds	27-05-02	1-7-2077	5,2	705	705	0	705	705	O
50a	65		Kerkh.str. 13,16/Ridderstr. 34	St. Ned.Bakk. Mus.	St. Nat. Restauratiefonds	15-11-10	1-7-2086	5,4	65	65	0	65	65	O
52a	454		fin.aankoop MFC	St. Beheer MFC	Deutsche Bank	01-04-02	1-4-2023	3,8	454	454	0	454	454	O
59	39.000		herfin ontw .mij.Hatt'broek	Ontw .Mij.Hatt.'broek	BNG			0,8*	39.000	13.000	0	39.000	13.000	O
	174.698								48.211	15.466	6.807	41.404	**15.404**	

* Betreft een rekening courant en daarom een jaarlijks fluctuerende rente

G = 100% door de gemeente gew aarborgde geldleningen van toegelaten instellingen.	1.180
O = 100% door de gemeente gew aarborgde geldleningen van andere non profit instellingen.	14.224
Totaal	**15.404**

STAAT VAN GEWAARBORGDE GELDLENINGEN DOOR HET WAARBORGFONDS SOC.WONINGBOUW WAARBIJ DE GEM.VOOR 50% EEN ACHTERVANGPOSITIE INNEEMT VOOR 2020

Bedragen in € 1.000,-

Nr.	Oorspronkelijk bedrag geldlening	Leningnummer	Doel van de geldlening	Naam van de geldnemer	Naam van de geldgever	Datum Raadsbesluit	Datum einde looptijd	Rente-perc.	Restant geldl. begin dienstjaar Totaal 1-1-2020	Restant geldl. begin dienstjaar Achtervangpos. Gemeente	Totaal aflossing (+)/ toevoeging (-)	Restant geldl. einde dienstjaar Totaal(8-11) 31-12-2020	Restant geldl. einde dienstjaar Achtervangpos. Gemeente
37	702	40.107407	herfinan.div.compl.w on.bouw	Triada Wonen	BNG	06-04-87	1-4-2022	2,650	230	115	75	155	78
48	2.302	40.84365.01	Herfinanciering i.v.m.	St. Habion	BNG	12-12-96	15-4-2030	0,59	1.471	736	130	1.341	671
51	4.000	40.95608	bouw bejaardenw oningen	Triada Wonen	BNG	01-11-02	1-8-2032	5,18	4.000	2.000	0	4.000	2.000
			herfin.2 len./18 w on.distelh.										
54	5.000	10023404	56 w on. De Bongerd	St. Habion	NWB	21-12-04	3-1-2020	4,455	5.000	2.500	5.000	0	0
55	12.000	1025765	renov.>30 jr./57verhuureenh	Triada Wonen	NWB	07-11-06	1-7-2022	Spread -0,45	12.000	6.000	0	12.000	6.000
			Distelhoeve en Hof van Blom										
57a	4.000	10027981	finan. Woningverbeteringen	Triada Wonen	NWB	30-05-13	1-8-2041	3,60	4.000	2.000	0	4.000	2.000
57b	4.000	10027982	finan. Woningverbeteringen	Triada Wonen	NWB	31-05-13	1-9-2043	3,65	4.000	2.000	0	4.000	2.000
58	6.500	40.110605	60 app. Uilennest/Hollew and	Triada Wonen	BNG	17-07-13	31-7-2041	0,882	6.500	3.250	0	6.500	3.250
58	5.300	1-30157	117 w oningen en een w oongeb	Triada Wonen	NWB	25-06-18	2-6-2031	0,865	5.300	2.650	0	5.300	2.650
60	17.000	1-30157XXX	60 w on. Lippenoord en 10 Asse	Triada Wonen	XX	25-09-20	2-6-2040	0,865			-15.000	15.000	7.500
	60.804								42.501	21.251	-9.795	52.296	**26.148**

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA)

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

OVERZICHT SPECIFIEKE UITKERINGEN 2020 - d.d. 5 februari 2021

Berichtgeverinformatie

Vul hieronder de informatie in waarop deze bijlage verantwoordingsinformatie betrekking heeft.

Type overheidslaag:	Gemeente	**selecteer uit lijst**
Naam berichtgever:		**bijvoorbeeld: Aa en Hunze**
Berichtgevercode:	0244	**bijvoorbeeld: 1680**
Rapportage-periode:	2020	
Bestandsnaam:	sisa_2020_060244_Bijlage_Verantwoordingsinformatie.xlsx	**wordt automatisch ingevuld**

SiSa-bijlage in de jaarrekening

De SiSa-bijlage met verantwoordingsinformatie is in uw jaarstukken te vinden op pagina:

Gegevens contactpersoon voor het elektronisch aanleveren

Aanmelden of wijzigen van uw contactpersoon dient te gebeuren via www.rijksoverheid.nl/sisa. Na aanmelden of wijzigen ontvangt de (nieuwe) contactpersoon van het CBS per e-mail uploadgegevens. U kunt slechts 1 contactpersoon opgeven per organisatie. Een gezamenlijke mailbox (bijvoorbeeld sisa@gemeente.nl) heeft daarom de voorkeur.

Specifieke uitkeringen

Onderstaand is een opsomming van alle specifieke uitkeringen in 2020. Op het tabblad 'specifieke uitkering' is hieruit voor uw organisatie een selectie gemaakt op basis van de regelingen die voor uw organisatie voorkomen op de verantwoordingslijst 2020 (te vinden via https://teverantwoordenregelingen.rijksoverheid.nl/).

Nr	Naam specifieke uitkering	Minister van
A2	Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDUR)	JenV
A4	Regeling eenmalige uitkering gemeenten voor maatregelen ter vermindering overlast en criminaliteit asielzoekers	JenV
A4B	Regeling eenmalige uitkering gemeenten voor maatregelen ter vermindering overlast en criminaliteit asielzoekers (SiSa tussen medeoverh	JenV
A5	Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme	JenV
A5B	Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme (SiSa tussen medeoverheden)	JenV
A6	Specifieke Uitkering Preventieve Aanpak tegen Ondermijning (onderdeel BOTOC)	JenV
B1	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	FIN
C1	Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik	BZK
C3	Specifieke uitkering Bouwdrama Van Sleenstraat	BZK
C4	Burger Alert Real Time (BART)	BZK
C5	Bijdrage Experiment Gebiedsinvesteringszone Binckhorst	BZK
C7C	Investering stedelijke vernieuwing (ISV) II	BZK
C8	Deelproject Bestaand Rotterdams Gebied (BRG) Project Mainportontwikkeling	BZK
C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	BZK
C10	Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening	BZK
C11	Regeling procesgeld woondeal regio Arnhem-Nijmegen	BZK
C12	Nieuwe Sleutel Projecten (NSP)	BZK
C13	Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	BZK
C25	Beleidsregeling subsidies Budget Investeringen Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK)	BZK
C26	Culturele voorzieningen provincies	BZK
C27	Derde tranche in verband met de uitvoering van het Nationaal Programma Groningen	BZK
C28	Bijdrage pilot goed verhuurderschap	BZK
C29	Verificatie steunbetuigingen Europees burgerinitiatief	BZK
C30	Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde	BZK
C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen	BZK
C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	BZK
C33	Bijdrage BZK Schipholbalie	BZK
C34	Bijdrage Scholenprogramma	BZK
C34B	Bijdrage Scholenprogramma (SiSa tussen medeoverheden)	BZK
C35	Bijdrage aan Provincie en Gemeenten voor aardbevingsgerelateerde inzet	BZK
C35B	Bijdrage aan Provincie en Gemeenten voor aardbevingsgerelateerde inzet (SiSa tussen medeoverheden)	BZK
C36	Regeling energiebesparing woningen bouwkundig versterkingsprogramma Groningenveld (SNN)	BZK
C37	Specifieke uitkering Batch 1588	BZK
C37B	Specifieke uitkering Batch 1588 (SNN)	BZK
C38	Nationaal Programma Groningen	BZK
C39	Bijdrages aan veiligheidsregio en onafhankelijke Raadsman	BZK
C40	Bijdrage maatschappelijke organisaties overhevelen naar Provincie Groningen	BZK
C41	Specifieke uitkering Regeling flexibele inzet woningbouw	BZK
C41B	Specifieke uitkering Regeling flexibele inzet woningbouw (SiSa tussen medeoverheden)	BZK
C43	Regeling reductie energiegebruik woningen	BZK
D1	Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten	OCW
D1A	Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016-2021	OCW
D2	Middelen erfgoed 2020	OCW
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	OCW
D10	Volwasseneneducatie	OCW
D11	Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie	OCW
D12	Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020–2024	OCW
D12A	Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020–2024	OCW
E1	Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-bedrijven 2020	IenW
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	IenW
E6B	Bodemsanering (excl. Bedrijvenregeling) 2005-2009 (SiSa tussen medeoverheden)	IenW
E10	Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes	IenW
E10B	Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes (SiSa tussen medeoverheden)	IenW
E12	Regeling specifieke uitkeringen N-wegen	IenW
E13	Slimme laadpleinen	IenW
E15	Regeling Specifieke uitkering Regionale Aanpak Laadinfrastructuur 2020 – 2023	IenW
E15B	Regeling Specifieke uitkering Regionale Aanpak Laadinfrastructuur 2020 – 2023 (SiSa tussen medeoverheden)	IenW
E16	Eems dollard 2050	IenW
E17	Regeling specifieke uitkering Maas-pilots	IenW
E17B	Regeling specifieke uitkering Maas-pilots	IenW

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Nr	Naam specifieke uitkering	Minister van
E18	Waterstofbussen	IenW
E19	Regeling specifieke uitkering uitvoeringspilots Ruimtelijke Adaptatie tweede tranche	IenW
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	IenW
E21	Regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra 2020 – 2022	IenW
E22	Tijdelijke regeling specifieke uitkering ERTMS regionaal personenvervoer per trein 2020–2031	IenW
E23	Proefontgassing	IenW
E24	Project N65 Vught-Haaren	IenW
E26	Spoorse doorsnijdingen, tranche 1	IenW
E27	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	IenW
E27A	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa vervoerregio's)	IenW
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)	IenW
E28	Regionale mobiliteitsfondsen	IenW
E28B	Regionale mobiliteitsfondsen (Zuiderzeelijn) (SiSa tussen medeoverheden)	IenW
E28C	Regionale mobiliteitsfondsen (SiSa tussen medeoverheden)	IenW
E29	Realisatie N307/Roggebotsluis in het kader van IJsseldelta fase 2	IenW
E30	Field Lab geluidbewust bouwen Hoofddorp	IenW
E31	SPUK Meetstudie verwering asbestdaken	IenW
E32	Incidentele specifieke uitkering Smartwayz	IenW
E32B	Incidentele specifieke uitkering Smartwayz (SiSa tussen medeoverheden)	IenW
E33	Incidentele specifieke uitkering MIRT 2017-2019 (Beter benutten)	IenW
E33B	Incidentele specifieke uitkering MIRT 2017-2019 (Beter benutten) (SiSa tussen medeoverheden)	IenW
E34	Incidentele specifieke iDiensten Mobiliteit	IenW
E35	Incidentele specifieke uitkering motie Hoogland	IenW
E35B	Incidentele specifieke uitkering motie Hoogland (SiSa tussen medeoverheden)	IenW
E36	Project Wilhelminakanaal fase 1,5	IenW
E36B	Project Wilhelminakanaal fase 1,5 (SiSa tussen medeoverheden)	IenW
E37	Regeling Wilhelminasluis	IenW
E38	Tijdelijke stimuleringsregeling veilig, doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur	IenW
E38B	Tijdelijke stimuleringsregeling veilig, doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur (SiSa tussen medeoverheden)	IenW
E39	Incidentele specifieke uitkering Spoorzones	IenW
E40	Truckparking lead partnership	IenW
E41	Incidentele specifieke uitkering pilots financiële prikkels voor klimaatadaptatie op privaat terrein tweede tranche	IenW
E42	Griftpark	IenW
E43	Energiehaven IJmond	IenW
E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027	IenW
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	IenW
E45	Incidentele specifieke uitkering RSP-ZZL REP	IenW
E45B	Incidentele specifieke uitkering RSP-ZZL REP (SiSa tussen medeoverheden)	IenW
E46	Aanvullende bijdrage Halve aansluiting A6	IenW
E47	Incidentele specifieke uitkering Wunderline en station Hoogkerk	IenW
E48	Incidentele specifieke uitkering 4e trein Sneek-Leeuwarden	IenW
E49	Bodemsanering Asbest Overijssel	IenW
E49B	Bodemsanering Asbest Overijssel (SiSa tussen medeoverheden)	IenW
E50	Bodemsanering Grondwal Bethaniënstraat Arnhem	IenW
E51	Vergoeding kosten omgevingsvergunningen Gemeente Lelystad	IenW
F1	Regeling aankoop woningen onder een hoogspanningsverbinding	EZK
F2	Tijdelijke regeling waardevermeerdering woningen (subsidie) (SNN)	EZK
F3	Incidentele bijdrage ter ondersteuning van het bestuurlijk platform mijnbouw decentrale overheden	EZK
F8	Incidentele bijdrage voor de Regionale investeringssteun Groningen	EZK
F9	Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie	EZK
F11	Regeling specifieke uitkering MKB Deals	EZK
F11B	Regeling specifieke uitkering MKB Deals (SiSa tussen medeoverheden)	EZK
F12	Eenmalige specifieke uitkering voor de uitvoering van regionale MIT-regeling 2018-2023	EZK
F13	Eenmalige bijdrage voor het opleveren van een Investeringsagenda	EZK
G1	Ondersteuning clustering sociale hulpverlening Openbaar lichaam Bonaire (gemeente Leiden)	SZW
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2020	SZW
G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2019	SZW
G2B	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_deel openbaar lichaam 2020	SZW
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2020	SZW
G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2019	SZW
G3B	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_deel openbaar lichaam 2020	SZW
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2020	SZW
G4B	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_deel openbaar lichaam 2020	SZW
H1	Ministeriële regeling heroïnebehandeling	VWS
H3	Seksualiteitscoördinatie- en hulpverlening + aanvullende curatieve SOA bestrijding	VWS
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	VWS
H5	Subsidieregeling Prep	VWS
H7	Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling	VWS
H7B	Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (SiSa tussen medeoverheden)	VWS
H8	Regeling Sportakkoord 2020–2022	VWS
H9	Regeling specifieke uitkering opzet expertisecentra jeugdhulp 2020	VWS
H9B	Regeling specifieke uitkering opzet expertisecentra jeugdhulp 2020 (SiSa tussen medeoverheden)	VWS
H10	Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020	VWS
H11	Corona Bonusregeling Zorg	VWS
L1	Jong Leren Eten-uitkeringen	LNV
L1B	Jong Leren Eten-uitkeringen (SiSa tussen medeoverheden)	LNV
L2	Regio deal Rotterdam Zuid	LNV
L4	Deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied (Project Mainportontwikkeling Rotterdam)	LNV
L4B	Deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied (Project Mainportontwikkeling Rotterdam)	LNV
L5	Regiodeals 3e tranche	LNV
L5B	Regiodeals 3e tranche (SiSa tussen medeoverheden)	LNV
L6	Regeling specifieke uitkeringen uitvoering Subsidieregeling sanering varkenshouderijen	LNV
L7	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland	LNV
L7B	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland (SiSa tussen medeoverheden)	LNV
L8	Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden	LNV
L9	Incidentele specifieke uitkering voor coördinatiepromotie van Waddenzee Werelderfgoed	LNV
L10	Regeling specifieke uitkering Impuls Veenweiden	LNV
L12	Eenmalige bijdrage subsidiëren onderzoeksproject strorijke stalmest waarvoor experimenteerruimte is gerealiseerd	LNV
L13	Scholingsfonds Maritiem Noordelijk Flevoland IJsselmeer	LNV
L14	Eenmalige bijdrage subsidieverstrekking 4 projecten Floriade	LNV
L15	Eenmalige bijdrage voor de uitvoering van en openstelling van de Stimuleringsregeling Boerderij van de Toekomst Kansen voor West	LNV
DRE2C	Uitvoeringsregeling BDU verkeer en vervoer (Drenthe)	DRE
DRE8C	Ruimtelijke ontwikkeling	DRE
DRE10C	Regiodeal Zuid-Oost Drenthe	DRE
FRL2C	Verkeer en vervoer Fryslân	FRL
FRL7C	Wetterskip Fryslân	FRL
FRL8C	Stimulering kleine maatschappelijk initiatieven lepen Mienskipfûns	FRL
FRL10C	Incidentele subsidieproject Ec. structuurversterking: innovatie en kennisontwikkeling	FRL
FRL11C	Incidentele subsidie SOK project Vijfhuizen	FRL
GRO2C	Verkeer en vervoer Groningen	GRO
GRO7C	Nationaal Programma Groningen	GRO
GRO8C	Leefbaarheid Groningen	GRO
GRO10C	Uitkering Groningen	GRO
GRO11C	Regiofonds	GRO
GRO21C	Regiospecifiek pakket (RSP)	GRO

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 5 februari 2021

OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*		
			€ 84.261	€ 0	€ 0	€ 39.846		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/05*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/06*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/07*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/08*		
		1						
		100						

EZK	F1	**Regeling aankoop woningen onder een hoogspanningsverbinding**	Totale Besteding (jaar T) ten last van Rijksmiddelen (automatisch berekend) *Aard controle R* *Indicator: F1/01*					
			€ 0					
			Projectnaam/UWHS-nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F1/02*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per woning *Aard controle R* *Indicator: F1/03*	Is de bestemming gewijzigd (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F1/04*	Indien woning verplaatst: conform de ingediende perceelschets (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F1/05*	Eindverantwoording per woning (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: F1/06*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen tot en met (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F1/07*
		1	UWHS170106	€ 0	Nee	Nee	Nee	€ 378.230
		2	UWHS170125	€ 0	Nee	Nee	Nee	€ 468.417
		3	UWHS170126	€ 0	Nee	Nee	Nee	€ 310.270
		4						
		100						

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 5 februari 2021

EZK	**F9**	**Regeling specifieke uitkering Extern Advies Warmtetransitie**	Projectnaam/nummer *Aard controle R* *Indicator: F9/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: F9/02*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/03*	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/05*	
			1 EAW-20-00193397	€ 0	€ 0	Nee		
			2					
			3					
			4					
			5					
			6					
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F9/05*					
			Nee					
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2020** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 1.225.141	€ 57.972	€ 169.403	€ 840	€ 5.082	€ 0
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/12*
			€ 21.582	€ 1.310	€ 0	€ 98.621	€ 0	Ja

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 5 februari 2021

SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2020** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) uitvoerings- en onderzoekskosten artikel 56, eerste en tweede lid, Bbz 2004 (exclusief Bob) *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 0	€ 0	€ 12.632	€ 0	€ 0	€ 0
			Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/07*					
			Ja					

SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2020** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)		€ 625.980	€ 85.141	€ 962	€ 0	€ 0
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)		€ 129.265	€ 40.314	€ 1.059	€ 0	€ 0
3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)		€ 76.964	€ 0	€ 42	€ 0	€ 0

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 5 februari 2021

				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Totaal bedrag vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020) *Aard controle R* *Indicator: G4/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t* *Indicator: G4/11*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	160	9	€ 14.666	Ja	
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	30	6			
			3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)	44	3			
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/12*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/16*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			3	Tozo 3 (1 oktober t/m 31 december 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten		Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R.* *Indicator: H4/01*	Overig (jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld *Aard controle n.v.t* *Indicator: H4/02*				
				€ 71.290	-€ 445.929				
				Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
			1	802918	€ 517.219	€ 127.512	€ 367.955	€ 21.752	
			2						
			100						

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Definitief SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2020 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 5 februari 2021

				Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n v t.* *Indicator. H4/09*	Totale besteding (jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening) *Aard controle R* *Indicator. H4/10*	Percentage besteed (jaar T) per project ten opzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening) *Aard controle R* *Indicator. H4/11*			
			1	802918	€ 517 219	726%			
			2						
			100						
VWS	**H8**	**Regeling Sportakkoord**		Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator. H8/01*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator. H8/02*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator. H8/03*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n v.t.* *Indicator. H8/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n v.t* *Indicator. H8/05*	
				€ 15.000	€ 10.000	€ 15.000	€ 10.000	Ja	

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Controleverklaring

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden behorende
bij de controleverklaring d.d. 11 juni 2021:

Accountants

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Burgemeester Roelenweg 14-18
Postbus 508
8000 AM Zwolle

T: +31 (0)38 425 86 00

zwolle@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

Aan de gemeenteraad van de
Gemeente Hattem

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2020 van de gemeente Hattem te Hattem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2020 als van de activa en passiva van de gemeente Hattem op 31 december 2020 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- Zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2020 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader, dat op 29 juni 2020 is vastgesteld door de raad.

De jaarrekening bestaat uit:

1. Het overzicht van baten en lasten over 2020;
2. De balans per 31 december 2020;
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
4. De SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
5. De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.
6. De overige onderdelen die in de inhoudsopgave zijn opgenomen onder Overzichten.

Baker Tilly (Netherlands) N.V. trading as Baker Tilly is a member of the global network of Baker Tilly International Ltd., the members of which are separate and independent legal entities.

Alle diensten worden verricht op basis van een overeenkomst van opdracht, gesloten met Baker Tilly (Netherlands) N.V., waarop van toepassing zijn de algemene voorwaarden, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nr. 24425560. In deze voorwaarden is een beperking van aansprakelijkheid opgenomen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad op 29 juin 2020 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2020 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Hattem zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit
Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 313.100. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2020. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 156.550 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening
Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader, dat op 29 juni 2020 is vastgesteld door de raad.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de raad op 29 juni 2020, het Controleprotocol WNT 2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's:
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
  Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- Het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde afweging dat de gemeente in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente de financiële risico's niet kan opvangen;
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zwolle, 11 juni 2021

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

M.C.J.M. Bekker RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

Bijlagen

Deelverantwoording Grondexploitatie 2020

1. ALGEMEEN

Het grondbedrijf is geïntegreerd in de algemene dienst. De presentatie van de gegevens vindt plaats in de bijlagen onder "Deelverantwoording grondexploitatie".
Het bestemmingsplan dat in 2020 actief was, is het complex Assenrade.
In 2006 is een start gemaakt met het uitbreidingsgebied Assenrade en zijn vervolgens de benodigde percelen aangekocht.
De eerste verkopen zijn in 2011 gerealiseerd. In samenwerking met Triada Wonen en het Bouwfonds krijgt het complex gestalte. Zomer 2020 werd de laatste kavel verkocht en bevindt de nieuwbouwwijk zich in de afsluitende fase van woonrijp maken.
De gemeenteraad in vergadering bijeen 16 december 2019 stelde grondexploitatie 't Veen vast. Omdat Hattem daar geen actief grondbeleid voert, wordt 't Veen verder niet in deze bijlage genoemd. Via een *position paper* brachten we dit standpunt in de jaarrekeningcontrole van 2019.

2. GRONDPRIJZEN

De laatstelijk geldende verkoopprijzen voor de diverse (onderdelen van) bestemmingsplannen zijn als volgt:

Complex	Datum exploitatie rekening	looptijd	Verkoopprijzen per m2 (excl. fondsen, excl. b.t.w.)		
Assenrade	Raadsbesluit:				
	17-3-2014	7	- Uitgifte vrije kavels aan individuele kopers tussen		€ 330,-- tot € 350,-- *)
			- Twee onder 1 kap	duur	€ 320,--
			- Halfvrijstaand koop 630	duur	€ 250,--
			- Halfvrijstaand huur 570	duur	€ 250,--
			- Vrijstaand koop	duur	€ 260,--
			- Senioren huur	midden	€ 185,--
			- Rijwoning koop	midden	€ 185,--
			- Specials koop	midden	€ 185,--
			- Rijwoning huur	goedkoop	€ 140,--

***) Conform Nota Grondprijzen 2020**

In bovenstaand overzicht worden de verkoopprijzen opgenomen die zijn bepaald op basis van kostprijsberekeningen en marktanalyses.

3. PROGNOSE EN TOELICHTING PER COMPLEX

In de zomer van 2007 is het bestemmingsplan vastgesteld door de gemeenteraad. Per 1-1-2021 is de exploitatie-opzet herzien om zo actueel mogelijk te zijn en, vooruitlopend op de goedkeuring van de gemeenteraad, in deze jaarrekening opgenomen.

4. RESERVE GRONDEXPLOITATIE

De "Reserve grondexploitatie" laat het weerstandsvermogen zien van de grondexploitatie. De reserve dient als buffer voor het opvangen van risico's en nadelige exploitatie saldi van complexen. Op dit moment zijn er geen specifieke risico's in de grondexploitatiesfeer bekend.
Met het vaststellen van de Notitie Reserves en Voorzieningen 2017 is bepaald dat een reserve-omvang van € 83.000 voldoende is. Winstnemingen in de jaarrekeningen van 2018 en 2019 geven een stand van de reserve ultimo 2020 € 321.000.

5. SLOT

Verder wordt verwezen naar de in deze bijlage opgenomen specificaties en toelichtingen.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING GRONDEXPLOITATIE

De lopende complexen zijn opgenomen tegen de verkrijgingsprijs inclusief bijgeschreven rente en verminderd met de opbrengst wegens gerealiseerde verkopen. In de staten model P zijn de opbrengsten gebaseerd op de naar verwachting te realiseren verkoop-prijzen, terwijl de nog uit te geven bedragen zijn ontleend aan de nacalculaties c.q. de kostprijsberekeningen.

Als onderdeel van de Grondexploitatiewet is de Nota Grondbeleid 2015 - 2018 door de raad op 15 december 2014 vastgesteld. In de Nota zijn onder andere richtlijnen en gedragsregels opgenomen over:

- uitgangspunten grondexploitatie
- het kwantificeren van risico's
- hoe wordt omgegaan met resultaten
- tussentijds winst nemen
- gronduitgifte en grondprijzen

De Nota Grondbeleid is na 2018 niet geactualiseerd omdat de inhoud daarvan nog actueel is voor wat betreft het complex Assenrade.

EXPLOITATIEREKENING GRONDEN 2020

	TOTALEN			C03
	Rekening 2019	**Begroting 2020**	**Rekening 2020**	**Assenrade**
LASTEN:				
1 Aankopen	0,00	0,00	0,00	0,00
2 Bouwrijpmaken	649.988,46	0,00	546.091,00	546.091,00
3 Rente boekwaarden	2.592,00		7.690,00	7.690,00
4 Zakelijke lasten	6.595,33		1.996,00	1.996,00
5 Beheers- en administratiekosten	102.016,86		49.760,00	49.760,00
6 Mutaties voorraden 31-12-2020	524.171,18		268.440,12	268.440,12
7 Uitname winst	22.000,00		13.000,00	13.000,00
8 Voordelig saldo (toev.aan reserve)	0,00		0,00	
9 Dotatie aan reserves + voorzien.				
	1.307.363,83	0,00	886.977,12	886.977,12
BATEN:				
10 Verkopen	1.305.700,00	0,00	886.977,12	886.977,12
11 Rente boekwaarden	0,00	0,00	0,00	
12 Rente reserves + voorzieningen	0,00	0,00	0,00	
13 Rente koopsommen	1.663,83	0,00	0,00	0,00
14 Huren	0,00	0,00	0,00	
15 Mutaties voorraden 31-12-2020		0,00		
16 Nadelig saldo (onttr.aan reserves)	0,00	0,00	0,00	
17 Onttrekking uit reserves	0,00	0,00	0,00	
	1.307.363,83	0,00	886.977,12	886.977,12

TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING GRONDEN 2020

Algemeen
Deze toelichting beperkt zich tot het complex Assenrade.
Het zogenoemde Plandeel Hattem is oktober 2020 overgedragen aan de ontwikkelingsmaatschappij. Plan 't Veen is geen actieve grondexploitatie . Plan Woonzorgzone Geldersedijk maakt vanwege het ontbreken van een vastgestelde grondexploitatie evenmin deel uit van het grondbedrijf.

LASTEN

1. Aankopen nihil (2019: nihil).

2. Bouwrijp maken € 546.000 (2019 € 650.000).
Voor een specificatie van dit bedrag kan verwezen worden naar het "Overzicht kosten bouwrijp maken". Hierin is een overzicht opgenomen van de kosten bouwrijp maken per onderdeel en per complex .

3 + 11. Rente boekwaarden
De rentebijschrijving bedraagt 1,8% van de boekwaarden van de in exploitatie zijnde complexen. Met ingang van de jaarrekening 2016 wordt de omslagrente gebruikt die conform de toen gewijzigde BBV bestaat uit de werkelijk betaalde rente over geldleningen gecorrigeerd voor de solvabiliteit. De rente die ten gunste c.q. ten laste van de exploitatie komt, wordt als volgt gespecificeerd:

Complex	rente perc.	Boekwaarde	Rente boek-waarde 2020	Rente boek-waarde 2019
Assenrade	1,82%	-422.000	-7.680	2.589

4. Zakelijke lasten € 1.996 (2019: € 6.600).
De zakelijke lasten zijn samengesteld uit waterschapslasten, OZB en rioolheffing.

5. Beheers- en administratiekosten € 49.760 (2019: € 102.000).
De specificatie is als volgt: € 27.000 doorbelaste interne salariskosten en € 22.760 doorbelaste overhead.

6. Mutaties voorraden
Deze mutaties à € 268.440 is in mindering gebracht op de desbetreffende boekwaarden van de complexen (Rekening 2019 € 524.000).

7. Uitname winst
Conform BBV dienen verliezen te worden genomen zodra ze bekend zijn en winsten pas op het dat ze gerealiseerd zijn. In 2020 heeft een winst-uitname plaatsgevonden van € 13.000 (Rekening 2019 € 22.000). De winst-uitname is gebaseerd op geschat resultaat aan het eind van het project - peilmoment is de geactualiseerde grondexploitatie van 2021. Door middel van de methode 'percentage of completion' (POC) is de winst teruggerekend naar het moment van 31 december 2020. Onzekerheden over opbrengsten en kosten zijn op nul gesteld gelet op de korte resterende looptijd.

8. Voordelig saldo
In 2020 zijn er (evenals in 2019) geen complexen voordelig afgesloten.

BATEN

10. Verkopen € 887.000 (2019: € 1.305.700).
Voor de specificatie van dit bedrag wordt verwezen naar de bijlage "Verkopen van gronden 2020" waarop de verkopen staan aangegeven.

13. Rente koopsommen € 0 (2019: € 1.664)
Het betreft de wettelijke rente over de koopsommen van grond wegens het te laat passeren van de akte of wegens het eerder in gebruik nemen van de grond.

16. Nadelig saldo
In 2020 zijn er evenals in 2019 geen complexen nadelig afgesloten.

Verkopen 2020

Rek.nr./ Complex	Naam verkoper	B. & W. of raadsbesluit	Notariële akte	Sectienr.	Oppervl. in m2	Prijs per m2/kavel	Netto verkoopprij	Rente koopsom	Omzet-belasting	Bruto verkoopprijs
	Grondverkopen:									
300.307	Assenrade									
	4x Particulieren	22-2-2011		Diversen	2.128		707.480	0	148.571	856.051
	Verkoop aan Woningstichting	22-2-2011			1.227		178.780	0	37.544	216.324
	Totaal Assenrade				3.355		886.260	0	186.115	1.072.375
	TOTAAL GENERAAL				3.355		886.260	0	186.115	1.072.375

Onder andere door verrekening overmaat en ondermaat wijkt deze € 886.000 iets af van de € 887.000 van twee pagina's terug.

Gemeente:	Provincie:	Rekeningjaar:	Model P
Hattem	Gelderland	2020	

Verslag Bouwgrondexploitatie:

Dit verslag omvat:

A. Overzicht van de bouwgrondexploitatie;

B. Bouwrekeningen grondcomplexen.

A. OVERZICHT BOUWGRONDEXPLOITATIE:

Omschrijving:	Totaal complexen:
Boekwaarde per 1 januari 2020	-422.000
Vermeerderingen in het dienstjaar	614.860
Verminderingen in het dienstjaar	-884.618
Boekwaarde per 31 december 2020	-691.758
Nog beschikbare bedragen	645.000
Nog te verwachten opbrengsten	0
Gecalculeerd resultaat (neg.bedrag is voordelig)	-46.758
Dit gecalculeerd resultaat is na de winstnemingen van 2018, 2019, 2020; opgeteld waren deze: -317.000	
Nog uit te geven gronden in m^2 :	
- huur	0
- koop	0
- vrije sektor	0
- overige	0
	0